İSTANBULUM

87

Gönlümde Pera Aklımda
Mısır Apartmanı

Sema Temizkan

heyamola
yayınları

MISIR APARTMANI

Sema Temizkan

Heyamola Yayınları - 2019

Sema Temizkan

İstanbul'da doğan Sema Temizkan Beyoğlu Taksim İlkokulundan mezun olduktan sonra, Beyoğlu Tepebaşı Olgunlaşma ve Tekamül Enstitüsünde eğitim gördü.

Ömürlerinin önemli ve son dönemlerini Beyoğlu'nda geçiren dedeleri (Beyoğlu 1. Noteri Reşat İnan ve Mısır Apartmanı Bina Yöneticisi Mehmet Sümer), anneannesi Makbule Sümer (nam-ı diğer Madam Theopula) ve babası Adnan İnan'ın (1950 Avrupa Şampiyonu-Milli Boksör-Galatasaray Kulübü Boks Antrenörü) arasında, çocukluğunu ve gençlik yıllarını Beyoğlu'nun orta yerinde tam bir Beyoğlulu olarak yaşadı.

2002 yılında Özgür Yayınları'ndan Bizanslı Yemekler, 2007 yılında Telos Yayınları'ndan Reçel Deyip Geçme, 2011 yılında Hayy Kitap'tan Turşu kitapları yayımlanmıştır. Şu anda elinizde olan, Gönlümde Pera Aklımda Mısır Apartmanı Kitabı, "Beyoğlu'nun en güzel dönemi" diye anımsanan 1960'lı yıllara ve kendisinin yaşadığı Beyoğlu günlerine duyulan özlemle yazılmıştır...

Teşekkür

Dijital ortam acemiliğimde, bilgisayar ile ilgili her başvurmamda, geniş sabrı ile destek veren "Bilgisayar Kurdu" yeğenim Korhan Koral'a, aynı minvalde başvurduğum torunum Rüzgar Temizkan'a, elbette kızım Özlem'e, oğlum Özgür'e ve önerileriyle desteklemiş olan tüm "Pera-Beyoğlusever" dostlarıma çok teşekkür ederim.

Gönlümde Pera Aklımda Mısır Apartmanı...

"Açılın Yoldan Geliyor Vatman..."

Eski çağlarda, çan sesinin, yağmur yağdırdığına, kötü ruhları kovduğuna ve tanrılara seslendiğine inanılırmış...

1960'lı yıllarda da, İstiklal Caddesi'nde tramvayın çan sesi duyulduğunda, özellikle çocuklar tarafından bu ses büyük bir sevinçle karşılanırdı. Hemen hep bir ağızdan; "Açılın yoldan geliyor vatman" tekerlemesinin söylenmesiyle gerçekten yol kendiliğinden açılırdı sanki... Akşama kadar her geçişinde, bitmeyen bir heyecan ve değişen koro böyle sürüp giderdi...

Binlerce insani, hâlen kendine mıknatıs gibi çeken bu caddenin, kötülükleri kovma ritüeli de gelen geçen tramvaylar ve onların çan sesleri ile gerçekleşiyordu sanki... (Şimdilerde, bu ritüel sadece o günlerde kalmamıştır. 1961-1991 arası uzun bir ara veren tramvay, bu caddenin çekim gücüne dayanamayıp caddedeki yerine dönmüştür. Bu bir anlamda da kutsal görevine dönüşü gibidir. Yine aynı minvalde, çanını çala-çala Taksim-Tünel arası da olsa gidip gelir...)

60'lı yıllar... İstanbul'un tenha, Mecidiyeköy'ün de ucu bucağı görülmeyen dutluklarının olduğu yıllar...

Dutlukların caddeye yakın bölümünde küçük şirin bir evde oturan Nevriye Hanım, bahçede çiçekleri sulayıp, geç kalmamak için hızla evden çıkmış, dolmuş durağına varmıştı. Neyse dolmuş kalkmadan da yetişmişti. İneceği durak olan Taksim'e yaklaşırken, "Reşat Bey inşallah uygun bulur da izin verir." diye düşünüyordu. İkna konusunda duayen mertebesine layık olan Nevriye Hanım, bu tereddütlü hâline kendisi de şaşırmıştı... E, Reşat Beydi bu, belli olmaz bir anda kestirip atarak "Hayır!" diyebilirdi...

Reşat Bey; torunun bakımından sorumlu olan Nevriye Hanım'ın, ablasını ziyarete giderken torununu da götürmesini makul karşılamiş, buna izin vermişti. Nevriye Hanım, küçük kızın elinden tutmuştu; hızlı adımlarla tramvaya binmek üzere Taksim Parkı'na doğru yürüyorlardı. Kızın canı o kadar sıkkındı ki her geçişinde heyecanlandığı tramvay bile o anda onu sevindiremiyordu...

"Of of büyükbabam da niye izin verdi ki şimdi? Gitmek istemiyorum artık tanımadığım evleri ziyarete..." Bu istemeden gidilen ziyaretler son zamanlarda, küçük kızın içinde fırtınalar koparıyordu artık...

Annesiyle babası, o bir buçuk yaşındayken ayrılmışlar; kardeşi annesiyle, o da babasıyla kalmıştı. Babasıyla arasında büyük bir sevgi bağı vardı. Babası hep yanında olsun istiyordu...

İstiyordu istemesine de, babası üç günden bu yana yine ortalarda yoktu. Nerelerdeydi acaba? Büyükbabasına sorduğunda, "Maçlar var evladım, kampa gittiler, bitince çabucak gelecek..." cevabını alıyordu. Eğer olsaydı; “Haydi baba Eminönü'ne kuşlara gidelim." deyişine bir tek o; “A, o da nereden çıktı durup dururken?" diye sormaz, yadırgamaz ve şaşırmazdı. Aksine, o iç ısıtan gülümsemesiyle gözleri parlar, "Haydi ne duruyoruz davranalım." derdi her seferinde...

"Ah şimdi hanım teyzen kim bilir ne de güzel yemekler pişirmiştir"

Hanım teyze kimdi? Güzel yemekler yapmışsa onu neden ilgilendirsindi? Ve niye o da gitmek zorundaydı? Oysa o, Karaköy köprüsünde yürürken sokak simitçisinin çıtır çıtır simidini yemek istiyordu... Ne güzel olurdu öyle olsaydı. Galata Köprüsü'nde yürürken, arada bir arkasına dönüp Galata Kulesi'ne bakar, "Sen arkamızda kalıyorsun” diye iç sesiyle onunla konuşurdu. Galata Kulesi'nin de "Olsun biz birbirimizi her yerden görürüz. Eminönü'ne geçince yine baktığında beni göreceksin, gezmene bak..." dediğini duyardı sanki... Biraz da tuhaf bir çocuk hâli vardı bu kızda, normal çocukların davranışlarını onda görmek ne mümkündü! Okumayı çok erken öğrenmiş, nerede yazı görse okur; okuduklarını hayal ederken çok mutlu olurdu. Bir masal kitabında, denizlerin tuzlu oluşunun nedenini şöyle okumuştu: Vaktiyle, deniz kenarında olan bir diyarda,

el değirmeniyle tuz öğüten bir çocuk varmış. Bir gün aniden karşısına çıkan bir peri, "Dikkatli ol elindeki değirmen sihirli bir değirmen, içinde ne öğütürsen öğüt hiç tükenmez... Yalnız sakın bunu kimseye söyleme sihir birden yok olur sonra." dedikten sonra, geldiği gibi aniden yok olmuş. Bir süre hiç kimseye bahsetmeyen çocuk zamanla unutmuş bu olayı. Günlerden bir gün annesi ondan yine tuz öğütmesini istemiş... "Çok dikkat et bir zerresi bile yere düşmesin sakın, tuz kıtlığı yaşanıyor aman ha çocuğum" demiş. Çocuk da annesine "tamam" derken değirmenin sını aklına gelmiş ve ağzından kaçırmış bu sırÇocuk bu sim ağzından kaçırmanın pişmanlığını yaşarken, sihirli değirmen birden elinden kayarak denizin en dibine düşmüş... Odur budur, o değirmen tükenmeyen tuzu öğütür de öğütürmüş. Masala göre deniz suyunun tuzlu olmasının nedeni buymuş...

Bu masal, küçük kızı o zaman çok etkilemiş ve buna çok inanmıştı. Denize dalıp o tuz öğütücüsünü bulmayı hayal ederdi hep... Bir keresinde babasıyla gittiği Tarabya Plajı'nda bunu denemişti. Babasının tembihlerine rağmen boyunu geçen yere gitmiş, nasıl başardıysa dibe inmişti. Çıkmak istemiş ama çıkamamıştı. Yabancı bir amca; "çocuk boğuluyor çıkaralım diye bağırdığında boğulup ölmek üzere olduğunun farkında bile değildi. O nedenle de panik edilecek bir durum gibi gelmemişti ona... Yaptığı bu denemenin tehlikeli olduğunu sudan çıkınca anlamıştı. Babası da onu ilk defa paylamıştı...

O yılların meşhur fok balığı Yaşar'ın olduğu çadıra vardıklarında, 25 kuruşluk giriş parasını ödeyip girerlerdi her seferinde. Kuyu gibi görünen suyun içinde o sevimli fok Yaşar, üste doğru sıçrarken; "acaba asıl yapmak istediği nedir, oradan kurtulmak mı?" diye hep merak ederdi...

Eminönü'ne yürüyerek giderken seçtikleri rota, ne de güzel bir İstanbul yürüyüş rotasıydı... İstiklal Caddesi, her zaman başlangıç noktası olurdu. Bu yürüyüş turuna başlarken Hacı Bekir Pastanesi'nin cadde üstünde "Hava Sokağı" (günümüzde sinemanın önemli isimlerinden olan Fuat Uzkinay'ın ismi verilmiştir.) başında olan ikinci dükkânında (kapanalı çok oldu) babasıyla o meşhur demirhindi şerbetinden içerken hem şifa bulurlar hem yürüyüş rotasına tatlı bir başlangıç yapmış olurlardı... Bu caddenin her and her durumu, başlı başına bir seremoniydi zaten. Gelip geçen tramvaylar, kaldırımlarda eksilmeyen kalabalığıyla yürüyen insanlar, mağazalar, vitrinler, bazı dükkânların kendine has olan kokuları... Mesela o meşhur Kanzuk Eczanesi'nin fujer kolonyasının kokusu, cevizden

yapılmış kapısı, aynı biçimde vitrin doğraması, ana kapıdan girdikten hemen sonra karşılaşılan iç kapısının şeffaf mor camı, rüyada gibi hissettirirdi...

Galatasaray Lisesi'nin yanına düşen Yeni Çarşı Caddesi, bu seremoninin devamı niteliğindeydi. Aşağıya Boğazkesen Caddesi'ne doğru giderken, soldaki (hâlen musluksuz ve solgun biçimde oradadır) Hamidiye suyu çeşmesi, su ve insanın buluşmasını ne de güzel yansıtırdı... Boğazkesen Caddesi'nden Tophane'ye doğru giderken, birkaç adım arayla ülkelerarası bir devriâlemi yaşardı ki o günlerde olduğu gibi hâlen yaşanır. Fransız Yetimhanesi, Venedik Sarayı, İtalyan Lisesi, Yugoslav Okulu, AvusturyaMacaristan Okulunu geçerken, babasının bu binaların adını söylemesi, bir yandan da binaların görüntüleri, o tuhaf küçük kızın uçarı gönlünü, ülkeden ülkeye konup göçen kuş gibi hissettirirdi...

Köprüyü geçtikten sonra o meşhur caminin (Valide SultanYeni Camii) geniş merdivenlerinin orada toplaşan kuşlarla buluşmaya gelirdi sıra, yem için üşüşen kuşlarla buluşmak da İstanbullu bir buluşmaydı...

Satıcıların görüntüsü de o yıllara hastı. Alçak bir tabureye oturan satıcının önünde, raf gibi kat kat duran tezgâhta içine yem konmuş taslar, sıralanmış bir hâlde dururdu... Camiyi ziyaret edenlerin hemen hemen hepsi kuşlar için yem satın alırdı. Bu yem verme işi de bir tören havasında gerçekleşirdi. Ne akıllıydı bu kuşlar, satıcıların tezgâhına hiç yanaşmazlardı. İnsanlar ne zaman yem tasını eline alsa, kendilerine verileceğini nasıl anlarlardı hayret edilecek bir durumdu. Onu anladıkları gibi, yem taslarının olduğu tezgâha yanlışlıkla bile çarpmadan nasıl geçiyorlardı, her seferinde şaşırırdı... Kuşlara yem verirken, kulağına gelen kanat sesleri olsun, tramvayın çan sesi olsun, küçük kızın doğup büyüdüğü İstanbul'a mal olmuş seslerinden bir-ikisiydi sadece... Vapurların kalkış düdüğü, kendine has şivesiyle ve uydurdukları makamlarıyla şarkı söyler gibi mallarını satan sokak satıcıları, Sirkeci'den ya da Haydarpaşa'dan kalkan trenlerin kalkış düdüğü, martıların sesi hep İstanbul'a özeldi. Böyle İstanbul sesleri duydukça da kendini güvende hissediyordu. Bir de ikisinin çok mutlu olduğu başka bir durum vardı ki, işte o ömre bedeldi:

Günümüz İstanbul yaşayanlarının hâlen en büyük şansıdır, caminin arkasında ve Mısır Çarşısı yanında kalan çiçek pazari... Rengarenk çiçekler yaz demeden kış demeden insanın içini hep şenlendirmeye devam etmektedir. İrili ufaklı saksılarda satılan çiçekler, sebze meyve ve çiçek

tohumları, bitki vitaminleriilaçları derken; bu Antik Çağ'dan kalma diyar, insanları doğal âlemin en keyifli bölümüne çağırır...

Küçük kız da babası da bu güzelim pazarda, kedi, köpek; zaman zaman yılan, maymun, sincap, tavşan ve kuş çeşitlerinin kafeslere tıkılıp satılmasını pek yakıştıramazlardı. Babası, eline geçen bozuk paraları Eminönü'ne gidecekleri gün için ayırırdı hep. Ayrılan o paralarla kaç tane kuş alınabiliyorsa o kadarını satın alırlar ve uçururlardı. Daha kafesin kapısını açar açmaz, havaya doğru büyük bir hızla uçan kuşların kanat sesleri, babasıyla ikisine ait özel bir sesti küçük kız için...

Babasıyla yaşadığı bu güzellikler varken, neden her yere Nevriye Hanım'la gitmek zorundaydı sanki? Nereden çıkmıştı ki bu Atik Ali'ye gitmek? Bir de durup dururken "Hanım teyze" diye biri girecekti hayatına... Bu gitmeler çok önemliydi. Çünkü ne zaman tanımadığı bilmediği yabancı evlere gitse, çoğu zaman oralara bırakılıyordu... Çok ağrına gidiyordu bu bırakılmalar... Büyükleri karar veriyor, o da hep bir yerlere gidiyordu. Samsun'a, babasının halasına gittikleri gelmişti aklına, "Annesi bıraktı gitti, aramızda büyütürüz, ne olacak ki o bizim de canımız." cümlelerinden sonra, hep başka başka akrabaların evine gitmişti. Yakın akraba olmalarına rağmen, gittiği evler ona hep yabancıydı...

Nevriye Hanım ise küçük kızın bütünüyle yabancısı olan biriydi. Sabah saatlerinde Cihangir'deki evlerine geldiğinde, o zaman durum sıkıcı olmuyordu. Evleri güven vericiydi. Babası çoğu zaman erken gelir, Nevriye Hanım da erken giderdi. Nevriye Hanım küçük kıza karşı olan sorumluluğunu eksiksiz yerine getiriyordu. Daha doğrusu, büyükbabası hep öyle söylüyordu... Nevriye Hanım'la ilk defa karşılaştıkları gün, küçük kızın etrafında ne kadar akrabası varsa, babası da dâhil, hepsine güveninin sarsıldığı bir gün olmuştu...

Büyük amcasının eşi; "Şimdi çok güzel bahçesi olan bir teyzeye gidiyoruz." diyerek, kızın elinden tutmuş hızlı hızlı yürümeye başlamıştı. Küçük kız, yengesine ayak uydurmaya çalışırken koşar gibi yürüyordu. Madem güzel bir yerdi neden kendi çocuklarını değil onu götürüyordu acaba? Çiçek desenli elbisesiyle, yengesi kaçar gibi uzaklaşırken anlamıştı her şeyi...

Ağlaması saatlerce sürmüştü. Nevriye Hanım olsun, komşuları olsun, kızın etrafında toplanmışlar el birliğiyle onu teselli etmeye çalışmışlardı. "Ah ah, yazık sübyana analı-babalı öksüz ah, yengesi de attığı gibi gitti..." cümlelerini duydukça, herkesin onu terk ettiğini zannetmişti... Bırakılmanın en ağırını yaşamıştı...

Üstüne, bir de o gece tanımadığı Nevriye Hanım'ın evinde kalmak ne de zor gelmişti. Nevriye Hanım hiç üstüne varmamış, kahvaltı istemeyince ısrar etmemişti. "Bak dut ağaçlarının orada çocuklar var haydi gidelim bir bakalım." deyince itiraz etmedi küçük kız. Zaten, ne ağlamaya ne de itiraz etmeye hâli kalmıştı. Bir gün önce kendisi için üzülen komşuların çocukları ile tanışmıştı. Çocuklar da anneleri gibi iyiydiler, onlarla hemen kaynaşmış, büyük dut ağacının dibine bırakılmış günlük çöplerin oraya gitmişlerdi. Küçük kız, açık alanda birikmiş çöp hiç görmemişti... Çöplerin arasında ölmüş bir tavuk gördüklerinde, çocuklar biraz çekinmişlerdi. Her ne kadar çekinmiş olsalar da merak ağır basmıştı. Yaz sıcağında da ne kötü kokuyordu mübarek... Ellerine çırpılar alarak, kötü koku filan demeden yavaş-yavaş yaklaşmışlardı tavuğa... Küçük kız hafifçe kanadını kaldırınca yüzlerce kurt görmüştü... Çok şaşırtıcı bir durumdu. Tavuk ölü, kurtlar ise oldukça canlıydı. Anneler çocukların çöplükte olduklarını görünce kızmışlardı. Küçük kız kıpır kıpır olan kurtlara bakarken, çocukların uzaklaştığını fark etmemişti…

Babası da anneannesi de son zamanlarda sık sık tembih eder olmuşlardı: "Aman ha kızım sakın! Eğer birisi, sana para vermeye kalkarsa, şeker çikolata alayım gel derse, sakın inanıp onunla gitme, hemen uzaklaş yanından. Baktın peşinden filan geliyor, avazın çıktığı kadar bağırarak kaç e mi kızım!" tembihlerini ezberlemişti. Buna rağmen kollarını ona doğru açarak ilerleyen adamı gördüğünde o tembihlerin hiç birini yapma gereğini duymamıştı. Kaçırırsa kaçırsın, babası, anneannesi, büyükbabası, diğer akrabaları onu buraya, yabancı bir kadının evine bırakmamışlar mıydı? Nevriye Hanım ya da yaklaşan adam ne fark ederdi ki? "Beni de öldürürse öldürsün. Belki benden de böyle çok kurtlar olur..." Böyle düşünerek umursamadı. İncitmeden tüylerin arasında da oluşan kurtlara bakmak için, yine çırpıyla hafifçe yokluyordu. Adama arkası dönüktü, fark ettirmeden kaçamak biçimde baktığında çok şaşırmıştı. O çocuk kafasında, gördüğü kişiyi ve bulunduğu yeri bir türlü bağdaştıramamıştı...

"Kızım, benim ben, daydayın kız..." İçi coşmuş, kalbi sevinçle

çarpmaya başlamıştı ama duruşu gayet soğuktu kızın. Neden ağladığında yoktu bunlar? Samsun'da da öyle olmuştu, tam bulunduğu duruma alışır, onlar da öyle ortaya çıkardı.

Dayısıyla dolmuşta giderken yüreğinin bir tarafı çok sevinçli, öbür tarafı da fena halde küskündü. Yüzüne yansıyan tarafı, küs olan tarafı olmuştu. "Ah dayısının kara gözlü böceği, daydayın hiç bırakır mı, bak nasıl geldim seni almaya gördün mü? Haydi asma suratını öyle gel barışalım gel." dediğinde, dayısına özlemle sarılmıştı.

Taksim'de dolmuştan indiklerinde küskünlüğü biraz azalmış gibiydi. Taksim Anıtı'nı geçince için için öylesine sevinmişti ki. Çünkü “daydayıyla “ kendi cennetine, Beyoğlu'na, İstiklal Caddesi'ne doğru yürüyorlardı. Fransız Konsolosluğu'nu geçerek sağdan ilk sokağa girdiklerinde; "Aa bizim eve buradan da mı gidiliyor?" diye sorduğunda, "Yok şimdi kuzeninin yaş gününe gidiyoruz, çok eğleneceksin, çünkü herkes orada..." Tarlabaşı Meşelik Sokak'ta olan binanın içine girdiklerinde, üst kattan konuşmalar ve gülüşmeler duyuluyordu. Demek burada da akrabalardan biri oturuyordu.

Kuzeninin yaş günüydü, onun yokluğuna akrabalarının gönlü elvermemişti. Dayısı da, büyükbabasına gidip izin almış, Mecidiyeköy'den onu almaya gitmişti. Anneannesini gördüğünde sevinçten kalbi yerinden çıkar gibi olmuştu, kucaklaştıklarında ikisi de ağlamalarını engelleyememişti...

Orada olan herkesi tanımıştı. Yalnız ev ona yabancı geldi. Yoksa yine kalması için başka bir eve mi getirilmişti? Herkes oldukça şık giyinmişti. Küçük kız anneannesine; "Burası kimin evi?" Diye sorduğunda yabancı bir yer olmadığını, doğum gününün kutlandığı kuzeni ve ailesinin evi olduğunu öğrenince, yüreğine biraz su serpilir gibi oldu...

O günlerde -özellikle son zamanlarda- büyükler "dedikodu" yaparken "Valla birden zenginleştiler, mobilyalar son model, duvardan duvara bütün tabanı kaplayan Amerikan halısı döşettiler, nerden geliyor bu değirmenin suyu anlamadık..." cümlelerini sık sık duyar olmuştu. Allah Allah merak etmişti bu duvardan duvara kaplanan, o günlerde aniden meşhur olan "Amerikan halısını..."

Kuzeninin yaş gününde görmüş, tanımıştı. Duvardan duvara bütün yeri kaplayan bu halının bukleleri vardı alt tabanı lastik gibiydi... Ailenin büyük yengesi ve yengesinin kız kardeşi, aralarında fısıldar gibi konuşuyorlardı. Onların yakınında olduğundan ya da böyle fısıldaşmalarını merak ettiğinden olsa gerek, konuşulanların hepsini duymuştu küçük kız. Yine benzer cümlelerdi... "Valla günahları üzerine olsun, Menderes, yıkıp döküp yeniden inşaat yapıyor ya, inşaat demiri sıkıntısı yaşanıyormuş, bunlar da demir karaborsacılığı yapmışlar... Birden voliyi vurmuşlar, baksana her yerler Amerikan halısı kaplanmış, koltuk kanepe takımı filan kaç liradır kim bilir?" Küçük kız için önemli bir ayrıntı olmamakla beraber o gün o evdeki eşyalar ona da çok değişik gelmişti. Doğrusu, son zamanlarda herkese güzel gelmişti bu değişiklik. Olanlara ne katmıştı bilinmez, olmayanlar, imreniyorlardı evininin tabanını Amerikan halısıyla kaplatanlara. Anneannesi, kuzenleri, akrabaları, diğer tanıdıklar da o Amerikan halısına imrenerek bakmışlardı sanki? Anneannesinin evinde yere serilen, duvara tutturulan halı nereliydi acaba? Nereli olursa olsun o kırmızı desenli halıları ve o evi çok özlüyordu.

Dayısının onu almaya gelmesi, herkesin onu sevgiyle karşılaması, akrabalarına yeniden güvenmesini sağlamıştı. Algıladığı kadarıyla da ne kadar güvenirse güvensin, Nevriye Hanım'la sık sık baş başa kalmasını kimsenin önleyemeyeceğini anlamıştı artık. Günler, o zamanlar uzak gibi gelen, Mecidiyeköy-Beyoğlu arasında, çoğunlukla Nevriye Hanım'la geçecekti. Uzunca bir süre öyle de oldu...

Nevriye Hanım iyi biri olabilirdi lakin ne yapsa -deyim yerindeyse ağzıyla kuş tutsa- bu kendisine son derece iyi bakan, ilgilenen kadına bir türlü içi ısınamamıştı...

Oğlu, gelini ve üç torunu birkaç sokak ötede oturuyorlardı. Torunların ikisi, küçük kızdan büyüktü, üçüncüsüyle de aynı yaştaydılar.

Babası büyükbabası bayramlık giysi-ayakkabı filan aldıklarında, Nevriye Hanım'ın kendisiyle aynı yaşta olan torununu ayırmaz, ona da alırlardı. Buna rağmen küçük kız, kendisine alınan bazı giysileri Nevriye Hanım'ın akran olduğu torununun üzerinde, ona göre uydurulmuş biçimde görürdü. Yalnız bu durumda kime ne

söyleyebilirdi ki ya da söylenmesi gereken bir durum var mıydı onu bile bilmeyecek yaştaydı. Böyle de olsa yapılanın haksızlık olduğunun farkındaydı…..

Nevriye Hanım'ın gelininin gözleri, iyi ve kaliteli giysileri tıpkı bir radar gibi hemen anlıyordu sanki. Hiç de iyi olmayan bakışlarıyla, kızın üzerinde ne zaman yeni bir giysi görse; "Ah ah el âlem torununa neler alıp giydiriyor valla şans işte şans." derdi. Gelini ne zaman küçük kızın üzerindeki bir giysi için böyle konuşsa, ne oluyor nasıl oluyor anlaşılmaz, o giysi, Nevriye Hanım'ın torununun üzerinde görünüyordu. Bir bakıma gelin hanımın; “El âlem" diye söz ettiği, noter Reşat Bey'in torunundan, Nevriye Hanım'ın torununa geçiş yapıyordu o giysiler. Nevriye Hanım'ın torununa aktarılan giysilerin sorumluluğu da hep küçük kızın üzerine yükleniyordu. Pantolonlar ve kazaklar ya yırtılmış oluyordu ya da kız onlara hep lekelenecek bir şeyleri dökmüş oluyordu.

Öyleydi böyleydi derken zaman akıp gidiyordu. Kız da büyüdükçe bu duruma git gide içerliyordu. Bir gün bu içerleyişini babasına anlatmıştı. Babası da "olur mu kızım bir kere o erkek sen kızsın, sen öyle zannetmiş olmayasın? dediğinde, babasının haklı olabileceğini düşününce, acaba ben mi öyle zannettim? diye düşünerek biraz da utanmıştı sanki…

Anılar Artık Hayal Gibi Hatırlanmıyor…

O günlerde de günümüzde de Beyoğlu'nda İstiklal Caddesi'nde yani eski deyimiyle Pera'da benliğini bulmuş, o günlerin ve yıllarin (1960'lı yıllar) tuhaf küçük kızı olan ben, hâlâ bu caddeye ne zaman çıksam kendimi yenilenmiş gibi hissederim...

1960'lı yıllar ve zaman ilerlemiş 1966 yılının son günleri gelmişti... Babam İstanbul'dan uzaktaydı, Zonguldak'ta Zonguldakspor Kulübü'nde boks antrenörlüğü yapıyordu. Babam, sık sık gelirdi çok özlediği İstanbul'una... O günlerde genç kız adayı olmuştum artık.

Beyoğlu İstiklal Caddesi, moda merkezi konumunu hâlen sürdürüyordu. O gün babamla İstiklal Caddesi'nde gezmenin tadına yine doyamamıştık... Saray Pasajı'ndaki Saray Sineması'nda, (şimdi yerinde son derece eklektik, caddeye hiç yakışmayan bir alışveriş merkezi var) önce güzel bir film izlemiştik. Film bittikten sonra da, mağazaların vitrinlere bakarken bizim eve yakın bir mağazanın vitrininde -Yapı Kredi Kültür Merkezi'nin olduğu yerde- görür görmez dikkati çeken çok güzel bir manto görmüştüm. Babam, bu mantoyu çok beğendiğimi hemen anlamış, bir şey söylemeden almak üzere hemen mağazanın içine girmişti...

Siyah ince fitilli kadife kumaştan hâkim yaka denilen modeli babam da çok beğenmişti. Doğrusu giydiğimde çok şık olmuş, daha bir ayrıcalıklı hissetmiştim kendimi... "Büyüdün be kızım Allah esirgesin ilk zamanlar ne zordu, gözümüzde büyümüştü büyükbabanla…. Bir buçuk yaşında annesi olmayan küçük bir kızı, iki erkek olarak büyütmek... Günlerce, gece yarılarına kadar kara kara düşünmüştük ne yaparız ne ederiz diye... Eğer yaşıyorsa kulakları çınlasın, ölmüşse de Allah rahmet eylesin, Nevriye Hanım bize can simidi olmuştu..."

Doğrusu onunla ayrıldığımızdan beri hiç özlememiştim Nevriye Hanım'ı... Yine de üzerimde emeği olmuştu o kadar. Babam da ondan böyle söz edince, içime sinmemiş, gidip ziyaret etmeyi düşünmüştüm.

Babama, ertesi gün beni Mecidiyeköy'e götürmesini söylediğimde; "Siyah kadife manto dedik, büyüdün dedik, madem öyle, ben yarınki antrenmanı hiç ertelemeyeyim (Zonguldak'ta çalışmasına rağmen, hangi kulübe söz vermişti kim bilir?), benim kocaman kızım, genç bir kız olarak, kendisi gitsin Nevriye annesine..."

Böyle derken babamın bana güvenmesi çok hoşuma gitmişti. Ertesi gün dolmuştan indiğimde, uzun yıllar gidip geldiğim ve iyi tanıdığım o caddede birçok şeyin değiştiğini görmüş, şaşırmıştım. Yine de iki caddenin ortasında olan binayı hemen tanımıştım. Aşağıya doğru yürümeye başlamıştım (Şimdi orada Profilo İş Merkezi var). İyice inince yanlış geldiğimi düşünerek tekrar bildiğim binanın oraya gelmiş, baştan yine aşağıya yürümüştüm ama nafile, ne Nevriye Hanım'ın evini ne de ayağımı gagalamasından korktuğum kazların, ördeklerin, tavukların, civcivlerin, keçilerin koyunların, kuzuların, oğlakların ve iki tane ineğin olduğu o bahçeyi bulabilmiştim. Aradan geçen zaman o kadar da uzun değildi ama buharlaşıp yok olmuşlardı sanki…

Sokağın başına döndüğümde, aşina gelen bir evin kapısını çalarak sormaya karar vermiştim. Kapıyı açan Ayşe Teyze beni hemen tanımıştı. Ayşe teyzenin eşi "Polis İbrahim" diye anılan biriydi. Gerçekten polislik yapmış, emekli olunca da oraya yerleşmişti. Mahalleliler bu karı kocayı çok seviyorlardı. Başları dertte olanlar hep onların kapısını çalardı. "Polis İbrahim" demek bile yetiyordu... Nevriye Hanım'ın oğlu ve gelini bir gün fena halde kavgaya tutuşmuşlar, hatta daha ileriye gitmiş, terlik, sopa, odun atma gibi durumlar yaşanmış. Gelin hanım o sinirle "ben bilirim yapacağımı bunların sebebi, hep o çokbilmiş annen" diye hışımla Nevriye Hanım'a doğru yönelmişken, kocası "git git, gör göreceğini Polis İbrahim onu çok sever, izin verir mi bakalım?" deyince gelin hanım da yolundan dönmüş. Nevriye Hanım bu olayı sık sık anlatırdı. Polis İbrahim, 27 Mayıs ihtilali haberi gelince, hemen sahibi olduğu düğün salonunun en üst katından meydana hâkim iki caddenin ortasında olan binanın tepesine kablolar çekerek hoparlör yerleştirmiş, radyodan sürekli yayımlanan ihtilal haberlerini herkesin duymasını sağlamıştı...

O gün bana her şey çok ilginç gelmişti. Bütün mahallenin o hoparlörün yakınına toplanması, başlarını yukarı hoparlöre doğru kaldırıp bakarak haberleri dinlemesi, meydanda insanlarin toplanması panayır havasını hissettirmişti o çocuk kafamla... Ortalık çok

kalabalıktı, Nevriye Hanım da oldukça gergindi; kaybolmayayım diye elimi sıkı sıkı tutuyordu. Hatta öylesine sıkı sıkıydı ki, elimin acıması hâlen aklıma gelir. "Elimi acıtıyorsun" dediğimde; "Aman be, amma da hanım evladısın! Bıktim artık böyle çocuk kaprislerinden ne bitmez çilemmiş be..." diye azarlayışını hak edecek bir şey de yapmamıştım. Gelinine, oğluna, torunlarına hatta hayata olan kızgınlığının acısını böyle ara ara beni azarlayarak çıkartmasına bir türlü alışamadığım için sevememiştim bu insanı... Babama anlatmaya karar vermiştim, anlatmıştım da. Büyükbabamla ikisi bana etraflica sorular sormuşlardı. Büyükbabam, "Etrafa haber salalım bu kadın artık haddini iyice aşmış vaziyette" demişti babama. İkisi de Nevriye Hanım'la konuşmuşlardı. Bu konuşmadan sonra görünürde hiç kötü davranmıyordu ama o öfkeli bakışlar yetiyordu...

Büyük amcamın oğlunun, 14 yaşında vefat etmesi çok acı gelmişti ailemize. Kalp romatizması denilen hastalığından kurtulamamıştı. Nevriye Hanımlara yakın oturduklarından ara ara sokakta rastlaşırdık. Kahverengi takım elbiseli hâlini ve beni o içten kucaklamasıyla hatırlarım hep o ağabeyimi... Büyükbabamın hasta olan kalbi, torununun acısıyla daha da hasta olmuş gibiydi. Amcamin, yani küçük oğlunun, Spor ve Sergi Sarayı'nda, (şimdi Cemal Reşit Rey Konser Salonu) yapılan boks maçında galip gelmesi sonucu, kalbi o sevincin heyecanını kaldıramamış, kalp krizini atlatamamış hastaneye yetişemeden orada vefat etmişti.

Cenazesinin kaldırılacağı gün, Nevriye Hanım yine abartılı bir şefkatle davranıyordu. Onun o hâlini neredeyse ezberlemiştim. Büyükbabam ya da babamın geleceği zamanlarda birdenbire şefkatli biri olurdu Nevriye Hanım. Tahminim doğru çıkmış, babam eve her zamankinden çok önce gelmişti. Babamın, her zamankinden daha ciddi bir hâli vardı. Bunları fark ediyor olmama karşın, ölümün çok acı bir durum olduğunu kavrayacak yaşta değildim. Nevriye Hanım'ın ikide bir; "Büyükbaban öldü belki de çoktan gömmüşlerdir değil mi?" diye aklınca beni duruma alıştırma konuşmalarını, her zaman olmam gerektiğini söyledikleri gibi, "sakinlikle ve uslulukla" karşılamıştım (Şimdilerde ise Beyoğlu 1. Noterliği binasının oradan geçmek bile hep hüzünlendirir beni...). Feriköy Mezarlığı'nda büyükbabami uğurlarken, Mehmet dedemi de görmüş çok sevinmiştim.

Dedem babamla konuşmuş, ben de Nevriye Hanım'a değil, dedemle bizim eve doğru (Mısır Apartmanı) gideceğimi öğrenince çok

sevinmiştim... Anneannemle kavuşurken yine ağlamıştım. Ertesi gün anneannemin sorduklarımı cevaplarken, yine her zaman ki gibi Nevriye Hanım'a olan kızgınlığı artmıştı. "Evlatcım sen hiç merak etme seni o kadının elinden alacağız, yalnız bize biraz sabretmek düşüyor yine, okula da orada başlarsın belki? Olsun nakil almak zor değil" demişti. Okula, Mecidiyeköy, Likör Fabrikası'nın arkasındaki "Abide-i Hürriyet İlkokulu'nda" başlamam için Nevriye Hanım, ölmeden önce büyükbabamı ikna etmeyi başarmıştı. "Okulun benim evime yakın olması çok iyi Reşat bey, öğlen onu okuldan rahatlıkla alırım. Evde yemeğini yedirir Cihangir'e getiririm..." Bu, dedeme mantıklı gelmiş olacak ki okula orada başlamıştım. Okula kaç gün gittiğimi hatırlamasam da gittiğim zamanları çok iyi hatırlıyorum. Öğretmenim bana nasıl davranacağını bir türlü kestirememişti...

Bunun sebebi de okumayı çok çabuk öğrenmiş olmamdı. Sınıfın hatta okulun en erken okuyan öğrencisi olmama karşın, yazım berbat bir durumdaydı...

Okul durumum böyleyken, bir gün babam okul çıkışına gelmişti. O geliş, Nevriye Hanım'la temelli ayrılmak demekmiş meğerse. Anneannem babamla konuşmuş, beni gerçekten o kadının elinden almışlardı...

Aradan birkaç ay geçmiş, tam anneannemle ayrılmayacağıma inanmışken, hiç beklenmedik başka bir gelişme olmuştu.

Her geniş ailede en az bir tane olduğuna inandığım; olura olmaza karışan, deyim yerindeyse her işe burnunu sokan, o akraba örneğinden bizim ailede de birkaç tane vardı. İçlerinden bir tanesi olan o akraba da tıpkı Nevriye Hanım'ın hamurundan yoğrulmuş bir karaktere sahipti. İkna konusunda ona da bir derece verilseydi, kaldırılmasına rağmen "Ordinaryüs Profesör" makamına layık görülecek biriydi. Yolunda giden bütün işleri, iyi ve sağlıklı ilişkileri büyük bir ustalıkla bozmayı başaran bu akraba devreye girmiş ve o muazzam becerisi sayesinde, babam hastanede tedavi görürken, kendimi bir akşam, yeni evlenmiş olan amcamin evinde bulmuştum. Yine çaresizlikten uzun ağlama nöbetine tutulmuştum. Büyükbabam da yoktu artık... (Orada kaldığımda, ilerideki satırlarda yer alacak hikâye zenginliğini yaşayacağımı bilemezdim tabii ki...)

Yeni evli olan amcamlara zorunlu misafirliğim fazla sürmemişti. Oradan oraya dolaşırken, o kış sezonu boyunca okula fazla gidememiştim ama okumayı çok çabuk öğrenmiş bir öğrencileri olarak, iftihar listesine geçmiş olduğumdan, Abide-i Hürriyet İlkokulu yetkilileri beni devamsızlıktan sınıfta bırakmamışlardı...

2. sınıfın başlangıcında, kim uygun görmüşse artık, Cihangir Camii yanındaki Cihangir İlkokuluna kayıt olmuştum. Babam hastaneden çıkmış çok sağlıklı olarak geri gelmişti. Kısa süren Cihangir İlkokulu macerasından sonra, kendisine yakın olmam için Galatasaray Kulübü sokağının paralelindeki, Tel Sokağı'nda olan, Taksim İlkokuluna nakil yaptırmıştı.

Mecidiyeköy'e bir genç kız adayı olarak, Nevriye hanımı ziyarete giderken, denir ya; o geçirdiğim günler gözümden film şeridi gibi geçmişti. Nevriye Hanım'ın evini bir türlü bulamamıştım. Kapısını çaldığım Ayşe teyzenin evindeyken o okul günleri tekrar gözümde canlanmıştı. Ne maceraydı mübarek, ne macera. İlkokul ikinci sınıftayken üç okul değiştirmek, sonrasında da neler olacaktı kim bilir? Ayşe teyzeye gelişimi gören komşuları da merak edip gelmişlerdi. Onlar da yabancı değillerdi aslında, yine de adlarını unutmuştum. O gün Ayşe teyzenin evinde, Nevriye Hanım'ın bakımından sorumlu olduğu o küçük kızı, yani beni konuşmak da ayrıca enteresan bir durum olmuştu...

O günlerden aklımda kalan, isimleri ya da lakapları ilginç olan komşular da gelmişti aklıma. Öncelikle; “Kerhaneci Nadide Hanım" kimdi mesela...

"Haa, evet evet bizim kerhaneci Nadide, doğru o bir zamanlar, Beyoğlu'nda genelev işletmiş... Evlendikten sonra da tövbe etmiş. Nevriye Hanım'ın karşısında olan araziyi alarak o kocaman evini yaptırmıştı. Kocası çok zengin bir fabrikatör ve Nadide'ye de kara sevdalı gibi âşıktı. Nadide de, insan gibi insan olan, çok yürekli bir kadındı yani. Etrafa, bizim mahalleye çok faydası dokunmuştur. Çocukları olmamıştı. Yetiştirme yurtlarından henüz bebekken, üç çocuğu sırasıyla evlat edinmişti. Özellikle de tedaviye ihtiyacı olanlarından seçmişti. İlk bebek, menenjit geçirmiş sağır olmuş bir bebekti. Vallahi azimli kadındı mübarek, Amerika'dan başlayarak

memleket memleket dolaşmışlardı. Çocuğun kulağına bir alet koymuşlar duymasını sağlamışlardı. Tam o düzeldi derken, yine yetiştirme yurdundan ağlarken moraran, katılan bir bebeği görünce, dayanamamış evlat edinmişti. Üçüncü bebeği de evlat edindiklerinde evde yardımcı sayısı artınca, bir de Ali Sami Yen Stadı iyice meydana çıkmaya başlayınca, 'Buraları iyice kalabalıklaşmaya başladı tadımız bozulmadan gitmek lazım.' deyip, Rumeli Kavağı tepelerinden daha büyük bir arazi aldılar. Oraya da kendilerine uygun büyüklükte ev yaptırmışlardı. Sonra da buradaki evi ve araziyi satıp buradan taşındılar...”

Bir de, "Titiz Halide Hanım" dedikleri teyzeyi sorduğumda; "O da temizlikle bozmuştu kafayı, kimseleri evine çağırmaz, kimselerin evine girmez, kapı kollarına asla elini sürmez kimseyle el sıkışmazdı... Nevriye Hanım'la iyi ahbaptılar. Nevriye Hanım da Allah için temiz pak bir hanımdı. Ona rağmen, onun camının önünde durup saatlerce konuşup içeriye girmezdi. Pencerenin çerçevesine dayadığı kollarını evinde kaç kere kırklayarak yıkardı diye merek ederdik. Şimdi çok seyrek görünüyor ortalarda... Evine kapanmış diyorlar..." cevabını almıştım.

Aklıma yine o günlerden kalma bir durum daha gelmiş, hemen sormuştum. "Ayşe teyze, hep size geldiğimiz akşamlarda, üst kattan koca kazan gibi tencerede pişirdiği yemekleri, kocası gelmeden sizin eve telaşla getiren bir teyze vardı hani, niye öyle yapıyordu?” “A, Müveddet Hanım'dı o, bizim kiracımızdı. Görmüş geçirmiş bir ailede yetişmiş çok hanımefendi bir kadındı. Ailesinin Ayazpaşa'da birçok binası varmış. Kocasıyla birbirlerini severek evlenmişler. Yalnız adam Müveddet'in ailesinin soylu ve varlıklı olmasından dolayı kendisini Müveddet'e bir türlü layık görememiş... Müveddet'in ailesinin binalarında yaşamayı hiç bir zaman istememiş. Likör fabrikasının oralarda arsa alıp ev yaptırmışlar önceleri. Kocasının manifatura dükkânı vardı Şişli'de... Derken adamın işleri pek iyi gitmemiş, evi barkı satmak zorunda kalmışlar, bizim üst katı kiralamışlardı. İyi bir adamdı ama içki içince bambaşka biri oluyordu. Müveddet Hanım da kocasını çok sevdiğinden, ailesine bu durumdan hiç söz etmiyordu. Ailesi her şey normal gidiyor sanıyordu. Ailesinden ve kocasından gizli, bir akrabasının, Gümüşsuyu'nda içkili lokantasına dolma sarıp satıyordu..." "Kerhaneci Nadide," Müveddet Hanım, Beyoğlu'ndan; o zamanlarda gerçekten "köy" havasında olan Mecidiyeköy'e taşınmışlardı. Yanı sıra büyük amcam ve ailesi de o zaman Mecidiyeköy'de oturuyorlardı. Amcam her sabah Tophane'ye, seyyar

tezgâhında bakkalların kullandığı terazileri satmak üzere gidiyordu... Kısaca Beyoğlu iş bakımından bu tanıdıklarımın merkezi konumundaydı. Nevriye Hanım'ın da kazancı yine Beyoğlu'na gidip gelmesine bağlıydı...

Nevriye Hanım'ın ailesinin detaylı bilgilerini o yaşımda yeni öğrenmiştim: “Hani oğlu gelini ve torunlarının oturdukları ev vardı Gültepe'de, işte o ev Nevriye Hanım'ın eviydi. Yalnız o gelini var ya o gelini, maşallah evlere şenlik bir gelindi huysuzluktan yana. Nevriye Hanım üç torunun hatırına, evi onlara bırakarak, Halim Bey'in o küçük, nohut oda bakla sofa evini kiralamıştı. Onları da kendi haline bırakmıştı. Kimseye eyvallahı yoktu doğrusu. O küçük evi ve minnacık bahçesini sen de hatırlarsın cennet gibiydi..."

Onu ziyarete geldiğimi söylediğimde, Ayşe teyze; "Halim Bey'in çiftlik gibi bahçesine ve evine, müteahhitler oldukça yüksek bir fiyat teklif edince hiç düşünmeden sattı. Hâliyle diğer kiracılarla birlikte Nevriye Hanım'a da yol göründü... Oğluyla gelininin yanına dönmek onun için kâbus gibi bir durumdu. O da; Bulgaristan muhaciri olarak geldiğinde, Bursa'daki köyde gösterilen evine, kızının yakınına taşındı. İlk gittiği zamanlarda gelip gidenler sayesinde haberleşiyorduk. Sonraları haberleşmemiz kesildi. İyidir inşallah..."

Nevriye Hanım'ı göremedim diye üzüldüğümü söylemek külliyen yalan olur. Nevriye Hanım konusu açılınca, komşuları ve Ayşe teyze; "Doğruya doğru eğriye eğri kızım, babanı da büyükbabanı da ayaküstü nasıl da kandırırdı. Her ikisi de, sana bayramlarda giysi ya da ayakkabı alsalar, akran olan torununa da alırlardı mutlaka... Buna rağmen, senin o güzelim kumaş pantolonlarına, kazaklarına, allem eder kallem eder, seninle akran olan erkek torununa vermek üzere el koyardı. Her gördüğümüzde babana söylemeyi düşünecek kadar kızardık... Yine de karışmak istememiştik bir yandan. Bu konuda nasıl da becerikliydi mübarek, kız çocuğunun giysisini erkek çocuğa uydurmakta nasıl da ustaydı. Mahallemizin oldukça varlıklı bir ailesi, okullar açılınca mahallenin bütün çocuklarına defter kalem hediye etmişti, sana da vermişlerdi çok iyi bilirim, hakkaniyetli olması için, İbrahim amcandan (eşi Polis İbrahim) rica etmiş hediyeleri ona teslim etmişti. Tövbeler tövbesi seninkilere de el koyduğunu gözlerimizle görmüştük..."

Haklı olduğumu anladığımda, babamı ilk gördüğümde, “O zamanlar bana inanmamıştın, çocukça bir durum olarak görmüştün; bak değilmiş, ben sana doğruyu söylemişim." demeyi çok istediysem de sonra vaz geçmiştim. O zamanların üzerinden seneler geçmiş, ben de babamın bana çok güvendiğini öğrenmiştim zaten. Pantolon kazak gibi ayrıntılar onlar için önemli değildi demek ki? Önemli olan, annesinin bir buçuk yaşındayken bırakıp gittiği küçük bir kız çocuğunun beslenmesi, temizliği ve bakımının sağlanmasıydı. Hani bilinen bir deyimdir: "Yiğidi öldür ama hakkını da yeme..." Her çocuğun geçirdiği kızamık hastalığını çok ağır bir biçimde geçirdiğimi hatırlarım. Ara ara gözümü açtığımda, babamı yanımda hep dua ederken görüyordum. Bir keresinde "Kızım, benim ömrüm senin olsun haydi artık toparla kendini..." derken ağladığını görmüştüm. Eve doktorların, iğnecilerin geldiğini ispirto kokusundan hissederek anlıyordum. İğne acısını filan duymayacak kadar yüksek ateşten baygın bir biçimde kaç gün yatmıştım acaba?

İçimde fırtınalar koptuğu zamanlarda aklıma hiç annem gelmez, hiçbir zaman da yaşadıklarımdan onu sorumlu tutmak, aklımdan bile geçmezdi... Yalnız bu "bilinçaltı" denilen durum, doğanın dengesini, olması gerekeni hatırlatmadan edememişti anlaşılan...

Sayıklamalarım sırasında, "anne" kelimesini duyduklarında, babam, büyükbabam, Nevriye Hanım ağlamaklı olmuş, ne yapip edip -beni Samsun'da bırakıp ansızın kaçan anneme çok kızgın olmalarına rağmen- doktora sorup Nevriye Hanım'ın evine Mecidiyeköy'e getirmişler. Daha sonra babamın gayretleriyle, annemin de oraya gelmesini sağlamışlar... Sonrasında iyileşene kadar onun evinde kaldığımı hatırlarım. Doktor normal yiyecekleri yiyebileceğimi söyleyince, Nevriye Hanım'ın yaptığı siyah mercimek yemeği ve yoğurtlu küçük yüzük makarnanın lezzetini, bir de kaşıkla bana yedirişini unutamam...

Onunla birlikte çıktığımız Mudanya yolculuğu güzel geçmişti doğrusu... Büyükbabama, “Bursa'ya kendi köyüme gideceğim Reşat bey, Sema için ne de iyi olur diye düşünmüştüm. Köy havası, yolculuk çok iyi gelecektir." demiş, yine büyükbabamı ikna etmişti... Telefonu olan evler sayılıydı. Büyükbabamdan dolayı Cihangir'deki evimizde telefon vardı. Büyükbabam hemen telefonla Mudanya vapurunda yer ayırtmıştı. Böylelikle Nevriye Hanım'ın bilet parasını da ödemişti. Ayrıca beni de götürüyor diye yüklüce bir para vermişti...

Nevriye Hanım'ın ayarladığı Bursa gezisi, ummadığım biçimde, orijinal ve güzel bir yolculuk olmuştu. Mudanya'ya kadar vapurla gitmiş, sonrasında da, Nevriye Hanım'ın kızının gelin olduğu köye eşekle gitmiştik...

Eşeğin iki yanında olan küfelerin birine sığmıştım, köye varana kadar orada seyahat etmek çok enteresan gelmişti. Önlerine çıkan derelerden, sık ağaçlıklı yollardan büyük bir ustalıkla geçiyordu eşek. Masallardaki gibi "Az gittim uz gittim, dere tepe düz gittim..." cümlesini gerçek olarak yaşamıştım o yolculukta. Köy hayatı, bizim Cihangir'de, İstiklal Caddesi Mısır Apartmanı'nda yaşadığımız hayattan çok farklıydı...

Gülfidan abla, Nevriye Hanım'ın torunu olmasına rağmen çok iyi huylu bir ablaydı. İstanbul'da olan torunlarına hiç benzemiyordu. Benden yaşça büyük olduğu hâlde çok iyi dost olmuştuk kendisiyle. Nevriye Hanım'ın da ilk defa gülümsediğini bu köyde görmüştüm. Daha neler neler görmüştüm bu ismini şimdi hatırlayamadığım köyde...

Köy meydanında herkesin toplanarak fırında imece usulü ekmek yaptıklarını görmek, teyzelerin, ablaların, derede mısır koçaniyla vura vura çamaşır yıkamalarını izlemek çok eğlenceli gelmişti. Birçok şey keşfetmiştim bu yolculukta, Gülfidan ablayla bir akşam gün batımında en yüksek duran tepenin olduğu yere gitmiştik. Etrafta olan her şey çok güzeldi. Akşama mahsus rüzgâr hafif hafif eserken yine bir masalın içine girmiştim bile. Okumadığım bilmediğim bir masaldı yalnız. Masal, o anda orada oluşuyordu sanki. Gülfidan abla meyve toplamak için bir iki metre uzaklaşmıştı. "Gülfidan abla sen kaç yaşındasın?" diye ona seslenmiştim. Çok geçmeden, “Gülfidan abla sen kaç yaşındasın ?" diye beni taklit eden bir ses duymuştum. Gülfidan abladan başka kimse yoktu etrafta "Gülfidan abla aşk olsun niye öyle yaptın şimdi?" der demez aynı biçimde yine taklit edilerek almıştım cevabımı...

"Bu tepenin yamacında böyle oluyor, bağırınca ses yankılanıyor, yani o tepe sana sesini geri gönderiyor. O duyduğun kendi sesinin yankısı, ona doğru sabaha kadar seslen aynı yankıyı yapacaktır..." diye çok

güzel izah etmişti Gülfidan abla...

Tavuk ölüsünden başka bir hayatın oluştuğunu, ses dalgalarının sert bir yüzeye çarpıp geri dönüşünü, bilimsel teorik biçimde öğrenmemiş olsam da pratikte yaşamış, görmüştüm. Hani denir ya "Çok yaşayan değil, çok gezen bilir..."

"Kasaba" kelimesini yine Gülfidan abladan duymuş, öğrenmiştim. Gülfidan abla da bizimle Mudanya'ya gelecekti. Heyecan içinde, herkese müjde gibi "kasabaya gidiyorum, kasabaya gidiyorum" diyerek sevincini paylaşmıştı. Bayramlık elbisesini Nevriye Hanım'ın çantasına koyarken, “Nene bu elbisem güzel mi, giyilir değil mi kasabada?" diye sorup Nevriye Hanım'dan “Güzel tabii kızım, hem güzele ne yakışmaz" cevabını alınca Gülfidan abla öylesine sevinmişti ki... Nevriye Hanım o yolculukta bir kez daha şaşırtmıştı o gün. Mudanya'ya gelmeden önce yeni diktirdiği etek bluzunu hiç giymeden torununa hediye etmişti...

Gerçekten de Nevriye Hanım'ın "taba” rengi kıyafeti, Gülfidan'da çok şık durmuştu. Mudanya'ya vardıklarında herkesin Gülfidan gibi heyecanlı ve sevinçli olduğunu görünce, onların da Gülfidan'ı gördüklerine çok sevindiklerini düşünmüştüm. Tabii, Gülfidan'ı görünce sevinmişlerdi elbette de, neredeyse tüm Mudanyalıların heyecan nedeni, vapurla kasabaya birkaç günlüğüne geleceği haberini aldıkları bir başka insandı... Herkes ertesi sabah erkenden iskeleye gitmeleri gerektiğini söylüyordu... Misafiri oldukları evde kalabalık sofradakiler de hayatlarından çok memnun bir hâldeydi...

Ertesi gün iskele meydanını hıncahınç dolduran kalabalık, vapurun görünmesiyle daha da çoğalmıştı. İskeleye ağır ağır yaklaşan vapur bir türlü yanaşamıyordu sanki. Saatlerce ayakta bekleyen insanların neşesi oldukça yerindeydi. Bu kalabalığın curcunasını, bayram buluşmasına benzetmiştim. Çünkü herkes büyük bir neşe içinde sohbet ediyor, gülüyor eğleniyordu...

Sabah saatlerinde, Nevriye Hanım'ın akrabalarının evi de öyleydi. Giysilerin ütülenmesi, ayakkabıların silinip boyanması, kahvaltı sofrasının bahçeye kurulması derken, ev ahalisi neşesini hiç kaybetmeden oradan oraya koşturup durmuştu. Kahvaltı sofrasını

acele biçimde telaşla toplarken dahi aynı neşe artarak devam etmişti. Nevriye Hanım beni oldukça şık giydirmişti. Saçımı güzelce taramış, kıyafetime uygun kurdeleyi de bağlamayı ihmal etmemişti. Evin hanımı, fiyonk şeklinde saçıma bağlanan kurdeleyi görünce, Nevriye Hanım'a yaklaşarak, “Ne de olsa şehir çocuğu, üstüne de noter torunu, kurdelesi de böyle fiyakalı olacak tabii..." demişti...

Doğrusu o konuşma tuhaf gelmişti, etraftaki insanlara teker teker bakmıştım. O hanımın dediği gibi fiyakalı bir fark görememiştim. Sonra bahçede musluğun üstündeki aynadan, kendi yüzümü inceleyerek iyice bakmış, diğer insanlardan farklı olanı anlamaya çalışmıştım ama yoktu... Şehirli bir noter torunu olarak, farklı olan kurdeleyi mi öyle görmüştü anlayamamıştım...

Bu heyecanlı karşılama telaşı Gülfidan ablanın hoşuna gitmişti. Anneannesinin hediye ettiği kıyafetini giymiş ve kıyafet ona çok yakışmıştı. Kasabaya gelmiş olmanın coşkusuyla sağa sola bakıyordu. Akraba guruplarının yanına gidiyor, onları dinlemek sohbete katılmak istiyordu ama kimse onun farkında değildi sanki... Anlamaya çalışıyordum, saça takılan kurdele mi daha ilgi çekici yoksa hayatında ilk defa köyünden gelmiş akraba mı? İskelede Gülfidan ablayı yeni gören akrabalarının ona hal hatır sormasını hoş geldin demesini beklemiş olmalıydım. Biraz öfke duyar gibi olmuştum. Dedim ya tuhaf bir çocuktum ben... Hemen yanına gidip elinden tuttuğumu iyi hatırlıyorum" İstanbul'a dönerken sen de bizimle gelsene, sen şimdi evine, köyüne yalnız dönemezsin" demiştim. Gülfidan, bu içtenliğimin asıl nedenini anlamış bir ifadeyle, "Sağ olasın gelmiş kadar oldum, kasabaya ilk gelişim, o yüzden çok merak etmiştim. İşte görüp göreceğim bu kadarmış. Şimdiden özledim köyü valla, hem ağabeyim beni almaya gelecek, yalnız dönmeyeceğim." demişti.

Bu arada vapur ağır ağır yaklaşırken, konuşmalar yavaşlamış, iskeleye yanaştığında da ahali neredeyse nefesini bile tutmuştu. İnenlerin arasında beklenen kişi görününce, bir anda yer yerinden oynamıştı âdeta...

İskelede toplanan kalabalığın alkışları ve yaptığı tezahürat, her bir tarafı inletmiş gibiydi. Sabah sabah herkesi neredeyse tek vücut haline getiren, böyle bir bayram havası estiren kişi kimdi acaba?

Kalabalığın içinde o insanı gördüğümde hem sevinmiş, hem de şaşırmıştım. Şaşırmayacak gibi değildi doğrusu...

Fenerbahçe kulübünün efsane futbolcusu Lefter Küçükandonyadis'ti Mudanya vapur iskelesinde görünce şaşırdığım kişi... Çoğu zaman babamla Taksim Parkı'na giderken rastlaşırlar ayaküstü uzun uzun sohbet ederlerdi. Lefter amcayı severdim ama öyle de uzun konuşsunlar istemezdim. Babamın ceketini çekiştire çekiştire bir hâl olurdum. Öyle çok şaşırmamın nedeni de hep kalabalık olan Taksim'de, babamla Lefter amca konuşurlarken etraflarından, yüzlerce, belki de daha fazla insan gelip geçmesine rağmen böylesine yoğun bir ilgi yaşandığını hiç görmemiş olmamdı...

Önemli bir maç öncesi Mudanya'da antrenman için kampa geleceğini öğrenen ve iskelede toplanan ahali, tanımanın ötesinde uzaktan da olsa görmek, ona olan sevgilerini ifade etmek için saatler öncesinden iskeleye gelecek kadar tanıyorlardı da, Taksim Meydanı'nda gelip geçenlerden, hiç mi tanıyan olmamıştı acaba? Mudanya'da onca insan nasıl tanımışsa, İstanbul'da da tanıyanı da seveni de çoktu elbette, ama farklıydı işte, Mudanya'da başka İstanbul'da başkaydı...

Çoğu zaman filmlerde izlediğim oyuncuların, İstiklal Caddesi'nden geçtiğini görüp tanırdım ama o an caddeden geçen diğer insanlar gibi, benim için fevkalade bir durum olmuyordu...

Sevgili Cezmi Ersöz' ün; “Şehir Görkemlidir” şiirinin son dörtlüğünde yazdığı gibi;

"..Şehir görkemlidir

Aşağıda tutar çırpınanı,

Kasaba kasvetlidir

Yukarda tutar yolcuyu..."

Şehir insanı olarak doğup büyümek, hele hele İstanbul'da doğup

büyümek insana bazı iyi olmayan alışkanlıklar edindiriyor. Sabah uyanınca ağaçların sağladığı oksijen yerine, trafiğin egzoz dumanını solumaya, çoktan alışmış bulunuluyor. “Öff ya bu insan kalabalığından el aman, kaçmalı sakin bir yere...” denir, birkaç gün sakin bir yerde geçirdikten sonra, kalabalık, egzoz dumanı soluma, trafik derken o atmosfer insanın burnunda tütmeye başlamıştır hemen... Sevgili Cezmi Ersöz'ün yazdığı gibi, cennet gibi bir yer olsa da o kasaba dediğimiz diyarlar, bir süre sonra gerçekten kasvetli olmaya başlıyor bizim gibi, “kentsoylular” için...

İstanbul'un orta yerinde Şişli Etfal Hastanesi'nde doğmuş, hastaneden sonra da gözümü Cihangir'de, konaktan dönüştürülmüş bir evde açmıştım. Bebekliğimde, bu evden gidip geldiğim yerler, İstiklal Caddesi 303-311 numaralı bina, yani Mısır Apartmanı, Beyoğlu 1. Noterliği binası, Büyükparmakkapı-Hasnun Galip Sokağı'ndaki Galatasaray Kulübü olmuştu. Zaman zaman "Büyük Londra Oteli” babamla konaklama yerimiz olmuştu. Eğitim yıllarında, "Taksim İlkokulu-Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü” mekânlarında yıllarını geçirmiş biri olarak, ben de bir kentsoyluydum, hem de İstanbullu bir kentsoylu...

Bir de, dünya insanlarına kapısını açmış Beyoğlu-İstiklal Caddesi'nde benliğini bulmaya çalışırken yaşananlar, birkaç üniversite bitirmiş bir birikimi yaşatıyor. Bir düşünürsek; konsolosluklar, okullar, ibadethaneler, meyhaneler, sinemalar, tiyatrolar, lokantalar, pastaneler, kafeler, kıraathaneler, mağazalar, büyük oteller, spor kulüpleri ve o yıllarda bize kötü mekânlar olarak öğretilmiş gece kulüpleri-pavyonlar... İlaveten de, İstiklal Caddesi'ne paralel, bazı sokaklarda olan, genelevleriyle bir merkez... İşte bu merkezde büyümüş olmak, hem kentsoylu, hem de ilerleyen yaşlarda anlatacak çok hikâyesi olan biri yapıyor insanı...

Bu âlemde oluşan “racon” denilen durum da yaşayarak oluşuyor ve öğreniliyor...

Benim de bu öğretiyi edindiğim en büyük akademi Pera idi…… Öğretici yani akademisyenleri de aile bireyleri, spor âlemi, o zaman "basın" denilen medya âlemi, sinema-tiyatro âlemi derken iyice içine girilmiş “Yeşilçam” âlemi... Meyhane müdavimleri, şairler, yazarlar, çizerler, kabadayılar, kibar dolandırıcılar, pavyonlarda dansözlük ya

da konsomatrislik yapanlar, esnaftan, bir de aileden olan ekalliyet yani, Ermeni-Rum-Yahudi azınlıklarla birlikte, Laz-Çerkes-Arnavut-Tatar olan insan topluluklarının kültürünü uzunca bir süre yaşamıştım. Bunun yanı sıra Alevi mezhebinden olanları ekleyince, çeşitli kültürler arasında da ayrıca şekillenmiş bir hayatım olmuştu.

Bu hayata isteyerek ya da, istemeyerek sebep olan, aile büyükleriyle, bu hikâyeyi başlatmak yerinde olacaktır...

Gerektiğinde otoriter, hem de oldukça otoriter, tam bir "Beyoğlulu, "onun da ötesinde “İstanbul Efendisi” olan, benim de; burnunun üstünde kalan gözlüklerinden şefkatle bakarken çok sevimli olan hâliyle hatırladığım bir tanecik, “Reşat dedemle" ve yüzünü hiç görmediğim ama çok da iyi tanıdığım babaannem "Sıdıka" Hanım'la başlayalım efendim...

Beyoğlu 1. Noteri Kavalalı Reşat Bey ve Zevcesi Sıdıka Hanım

İnsanların duyguları, düşünceleri zamanla ortama, eşyaya, objelere hatta duvarlara siniyor... Bizim aile ebeveynlerinin de o zamanlardan kalma duygularının, düşüncelerinin Beyoğlu'nun bazı binalarına sindiğini düşünürüm. Beyoğlu'na çıktığımda bu sinmiş duygularla çoğu zaman burun buruna geldiğimi çok derinden hissederim... Beyoğlu 1. Noterliği binasının çevresinde büyükbabamın da fısıltılarının hâlen var olduğunu ve bir gün o fısıltıları duyacağımı hayal ederim.

O zamanki hâlinden çok farklı olsa da hâlen aynı yerinde durmaya devam eden Cihangir'deki evimize de o duyguların sindiği inancı taze biçimde içimdedir. Onun bulunduğu ortama en fazla, temizlik, titizlik sinmiştir mutlaka. Düzenli olmanın yanı sıra saygısızlığa da asla tahammül etmediği hemen anlaşılırdı. Bu da onun karşısında ister istemez kendine bir çeki düzen verilmesi gerektiğini düşündürürdü. Bunun örneklerini, babamdan, amcalarımdan, yengelerden, iş yerinde çalışanlarından hep görmüş, duymuş ve bizzat yaşamıştım...

Babamlar dört erkek kardeştiler. Büyük amcam dünyaya geldikten sonra, diğer amcamın doğmasını beklerken kızlarının olmasını çok arzu etmişler ama olmamış. Üçüncü bebeklerini beklerken bu sefer kızlarının doğacağına çok inanmışlar. İnandıkları gibi de olmuş, kızları dünyaya gelmiştir. Hem de ikiz olarak... Şanssız bir dönemde dünyaya gelmiş olan kızlar pek uzun yaşayamamışlar, daha bebekken bu dünyadan göçüp gitmişler...

Kızlarını zaman zaman hatırladıkça büyükbabam çok hüzünlenirdi. "Yumuk yumuk kızlardı, adlarını Esma ve Sema koymuştuk. Esma annemin adıydı. Onlar yattıkça Allah sana uzun ömür versin kızım, sen dünyaya geldiğinde ikisinin adını sana vermiştik... ." derdi.

Her gece yatmaya giderken dualar okur, yüzüme üflerken de; "Allah'ım Sema kızımı sen esirge, bize bağışla Ya Rabbim" diye dua

etmeden yatırmazdı.

Büyük amcam evlendikten sonra, ilk çocukları Selçuk ağabeyim doğduğunda, çok sevinerek ilk torunlarını kucaklarına almışlar. Yengenin ikinci kez bebek beklediğini öğrenince de sevinmişler ve dualar etmişler kızları olsun diye... Ama yine erkek olmuş.

Suudi ağabeyim dünyaya geldiğinde yüzünü görür görmez çok sevinmişler. Yengem üçüncü bebeğini beklerken hep birlikte, sabah-akşam dualar etmişler "hiç olmazsa bu sefer kız olsun" diye. Dualar yerini bulmuş olacak ki üçüncü torun kız olmuş. Babaannem evde, büyükbabam noterlikte davetler vermiş, dostlarla kutlamışlar kız torunun dünyaya gelişlerini. Adadıkları kurbanı da çocuk yurduna bağışlamışlar.

Babamla annem evlenirlerken, kendi evlerinde yaşamalarını istemişler. Annemin hamileliği döneminde de yine bir kızları olsun diye çok dua etmişler...

Gerek babaannem gerekse büyükbabam, annemi kızları olarak görür çok severlermiş. Bu gelecek olan torun onların yanında yamacında büyüyeceği içinde daha bir sevinçle bekliyorlarmış torunlarının dünyaya gelmesini. Bebeğin gelmesi yakınlaşırken, Sıdıka Hanım'ın hastalığı daha da ilerlemiş ve bebeğin gelmesine beş ay kala, babaannem Sıdıka Hanım torununun doğduğunu göremeden ölmüş.

Dualar kabul olmuş serin bir kasım gününde beklenen bebek kız olarak doğmuştur. Büyükbabam, beşinci torunu olarak benim kız olmamı büyük bir sevinçle karşılamış. İkiz kızlarının adını benim kulağıma okumadan önce, yine Eyüp Sultan Camii'ne giderek adadığı kurbanını kestirip bağışlamış. Eve gelince de, “ibadetim kaçmadan” diyerek önce uzun ömürlü olmamı dileyerek isimlerimi dualar eşliğinde kulağıma okumuş... Erkek egemen bir toplumda "kız” olarak dünyaya geldiğinde uğruna kurbanlar kesilmesi, bunu yapanın da, tam bir İslam aşığı olan bir büyükbaba olması öyle her kıza nasip olan durum değildir... Aklımın erdiği zamandan bu yana “kız” olarak bu ailede dünyaya gelmiş olmamın hep en büyük şansım olduğunu düşünür, şükrederim.

İlk çocuğu kız oldu diye, annemi ulvi bir varlık olarak düşünmüş daha fazla içselleştirerek abartısız kızı olarak benimsemiş. Üstelik evinde, gözünün önünde büyüyeceğimden son derece memnun olan büyükbabam, ara ara babaannemi yâd ederek; "Sıdıka Hanım, hem kızımız oldu hem de evimizin kızı olarak büyüyecek. Üstelik ismi, Esma-Sema oldu…..” der, babaannemin beni göremeyişine üzülür, hüzünlenirdi...

Babaanneme büyük bir aşkla bağlı olan büyükbabam, bir kez daha evlenmeyi hiç düşünmemişti. Evinde bizim yaşıyor olmamız onu ziyadesiyle mutlu ediyordu. Babamın, bu evlilikle pek arası hoş olmadığı için sorumlu bir koca olamamış hiçbir zaman. Yine de babasından çekindiğinden, geç de olsa gelirmiş eve. Annem de büyükbabamın evinde kızı gibi yaşamaktan memnunmuş. Büyükbabamın titizliğinden önceleri zorlansa da sonradan onun tertibini benimsemiş. Bu benimseme durumu büyükbabamla yaşanan o havlu olayından sonra âdeta şart olmuş: Annemin babama ayaklarını kurulaması için, yüz havlusu olarak kullanılan havluyu, "nasıl olsa kirli, yıkanacak” diye verdiğini görmüş. Titiz bir baba kızına ne yapıyorsa büyükbabam da öyle yapmış ve bir güzel paylamış annemi... Biraz sert olduğunu anlayarak, daha sakin ve yumuşak biçimde nasihat etmeye başlamış. "Aman kızım ne yaptın? Temizlik imandandır.” Annem de üzgün bir hâlde," nasıl olsa yıkanacaktı beybaba" deyince de, sonradan benim de kulağıma küpe olan, sık sık babama amcama ve yengelere söylediği o cümleyi anneme de söylemiş, "Kirletmemek temizlemekten daha ucuzdur..."

Büyükbabam okumayı çok severdi. Akşam eve geldiğinde yemek sonrası çok sevdiği “orta şekerli" kahvesini alarak o rahat koltuğuna kurulur, günlük muntazam olarak alınan gazeteleri en ince ayrıntısına kadar okurdu. Burnuna inmiş gözlüklerinin ardında kalan gözlerinden, büyük bir huzuru yaşadığı anlaşılırdı. Sadece gazetelerin değil, haftalık dergilerin de sıkı takipçisiydi.

O yılların mizah dergisi Akbaba, eve postayla gelirdi… Babıali Yokuşu'nu bazen birlikte tırmanırdık. Kendisine kitaplar alırken bana da resimli kitaplar alırdı. Bazı akşamlar okuyunca kitaptaki resimler daha bir anlamlanırdı. Babama da "A benim hayta oğlum çok şükür kızım sana çekmedi, kitap okumayı sevdi. Ona öyle abur cubur yerine kitaplar al, sevgisi büyüsün..." diye sık sik tembihlerdi... Babam da hiç

ihmal etmedi, kitaplar aldı. Bana da almam için hep fazla harçlık verirdi.

Kaç kere hatim etti bilmiyorum Kuran'ı. Öyle ortalık yerde değil, kendi odasında okurdu. "İbadet yalnız yapılmalı, araya başka durumlar karışmamalı." dediği için, odasına çekildiğinde, ne yaptığını görmesem de anlar, hiç sesimi çıkartmazdım...

Bu, "Kirletmemek temizlemekten daha ucuzdur" cümlesinin de 1912 Nobel ödüllü Alman natüralist yazar Gerhart Hauptmann'a ait olduğunu büyükbabamın ölümünden yıllar sonra öğrenmiştim. 1966 yılında, önceleri film setlerinde asistan olarak Yeşilçam'da çalışan, sonraları da Yılmaz Güney'in birkaç filmini yönetmiş olan akrabamız Firuzağa'da oturuyordu. Bir akşam onların evinde çevirmen yazar Bertan Onaran, sinema oyuncuları Gülbin Eray, Samim Meriç, Kervan Film sahibi Ümit Utku, tiyatro ve dublaj sanatçısı Gülen Kıpçak (Gülen abla) ve bizim akrabamız arasında, gece boyunca, tadından geçilmeyen bir edebiyat sohbeti yaşanmıştı. Çocukluktan bu yana ezbere bildiğim bu deyimi o sohbette tekrar duyduğumda, yabancı bir yerde bir tanıdığa rastlamışım duygusuna kapılmıştım. Tabii bu cümlenin sahibinin Gerhart Hauptmann olduğunu onlardan öğrendiğimde yazarı saygıyla anmıştım. Aynı zamanda, okumayı çok seven ve etrafına öğreten, öğretirken de asla üstünlük taslamayan büyükbabamı çok özleyerek yâd etmiştim...

İnsanların her zaman birbirleriyle saygılı konuşmasını isteyen, kendisi de bunu uygulayan büyükbabam, babamı ve amcalarımı bu terbiyeyle büyüttüğü gibi beni de aynı terbiye ve tembihlerle büyütmüştü. "Baba değil babacığım, versene değil verir misin, ha değil efendim, sen değil siz" tembihlerini sık sık hatırlatırdı. Bu saygılı konuşmayı öğretirken, emir kiplerini kullanmamamı, bunun son derece nezaketsiz, hatta terbiyesizliğe varacak bir davranış olduğunu o kadar çok tekrarlamıştı ki ne zaman birilerinin, "gel buraya, su getir, buraları temizle, bana bak," gibi konuştuklarını duysam ciddi biçimde bir rahatsızlık duyarım...

Büyükbabamın çok öfkelendiği bir güne şahit olduktan sonra da hiçbir zaman pasaklı, savruk ve bakımsız olmamaya ant içmiştim sanki. Daha okula filan gitmiyordum. Bir çarşamba günü öğleden sonra o yaşananları hatırladıkça, onun bakımsızlığa, pasaklılığa hiç mi hiç

tahammülü olmadığını iyice anlamıştım: Nevriye Hanım'la, Cihangir Caddesi'ndeki evimizden dışarıya çıktığımızda her çarşamba günü olduğu gibi sevinçliydim. Akarsu Caddesi'ne doğru yürür, oradan sağa, bir zamanların "İlkyardim" hastanesinin olduğu Sıraselviler Caddesi'ne doğru biraz tırmanırdık. Sonrasında yakın zamana kadar orada olan Alman Hastanesinin karşısındaki sokaktan San Pulcherie Fransız Okulunun önüne doğru devam ederdik. Sonra da Büyükparmakkapı Sokak'tan İstiklal Caddesi'ne, kestirme biçimde çıkıverirdik. O gün de öyle olmuş Beyoğlu 1. Noterliğine gelmiştik. Az sonra büyükbabamla, İstiklal Caddesi'nin meşhur İnci Pastanesinde yiyeceğimiz çikolatalı pasta ve limonatanın hayaliyle, merdivenleri çıkarken daha bir coşmuştu içim...

Büyükbabam, "Aman da aman, benim hanım kızım mı gelmiş büyükbabasına?" diye karşıladığında uzattığı elini öpmüştüm... Oraya gitmeden önce benim için çalışma masasının çekmecesine mandalina, kâğıda sarılı şeker ya da yaldıza sarılmış çikolata saklar, ben gidince de "Bakalım bu gün kuşlar benim Sema kızıma neler saklamış bu çekmecede?" derdi her seferinde. Bu da çarşamba gününe mahsus yaşadığımız bir durumdu. Ceviz mobilyalarla döşenmiş noterlik dairesinde yaşanan bu çekmece macerası, bir ritüel havasında yaşanırdı. Büyükbabam, çekmeceyi açmadan önce gözlerimi kapatmamı ve çekmeceyi açıncaya kadar açmamamı isterdi. Sabırsızlandığımda da, "sabir hanım kızım, sabır" diye çok yumuşak biçimde tembihini yapardı. O gün de bu çekmece maceramıza tam başlıyorduk ki büyükbabam birden bire çok öfkelenmişti. O ince zarif üslubunu hiç bozmadan "Nevriye Hanım, rica etsem bir bakar mısınız torunumun ayaklarına. İlahi, maşallah, pes diyorum vallahi pes..." cümlesini söylerken, ne denli zarif üslupla olursa olsun çok öfkelendiği, hemen anlaşılmıştı. Ben de ayaklarıma baktığımda ayakkabı değil terlikle geldiğimi görmüştüm... Vakit kaybetmeden bir karton bulunmuş, büyükbabam da çorabımı çıkartarak sağ ayağımla kartona basmamı söylemişti. Kalemle ayağımın etrafını çizerek odacıya vermiş, o ölçüde kız çocuğu için bir ayakkabı alıp gelmesini söylemişti... Bana da, "Kızım şimdi bu alınan ayakkabıyı sen de ben de pek beğenmeyebiliriz, sakın itiraz etme, ben beğendiğin ayakkabıdan tekrar alırım. Yalnız ben seni asla bu terliklerle caddeye bırakmam..." demiş ve "Sakın ha kızım öyle salkım saçak biri olma, her zaman derli toplu olmaya dikkat et. Şunu da iyice öğren, öyle ev terlikleriyle veya ev giysileriyle asla sokağa çıkılmaz. Hele ki Beyoğlu'na İstiklal Caddesi'ne hiç çıkılmaz..."

Temizliğe, düzenliliğe, saygıya bu denli önem veren büyükbabam Reşat Bey; 1890 yılında Yunanistan-Kavala 'da doğmuş. Dini bütün bir ailenin çocuğu olan Reşat Bey de tam bir İslam aşığıymış...

1912 yılında Osmanlı, Yunanistan'dan elini eteğini çekinceye kadar, onların yaşadığı yerde insanların Müslüman ya da başka bir dinden olmaları önemli değilmiş... Herkes kendi inancı doğrultusunda bir arada dostça yaşıyormuş. Osmanlı'nın gidişinden sonra yavaş yavaş bu inançlar sorgulanmaya başlamış……

Eş dost, akraba buluşmalarında konu açıldıkça Kavala'daki günleri, çektiği zorlukları anlatırdı bazen... "O değil de çocukluk arkadaşlarımın, onca yıl dostluktan sonra, sırf Müslüman'ım diye selamı sabahı kesmeleri bayağı ağırıma gitmişti." demişti bir seferinde...

Reşat Bey, o günlerin de geçeceğini, bunu da aşacaklarını düşünüyormuş. Böyle düşünürken İslam dinine daha da sıkı bağlanmış... İnancının ötesinde, dürüstlüğün bir erdem değil, insanın olması gereken bir özelliği, içine işlemiş karakteri olması gerektiğini söylerdi hep. Ailesi de zaten hep bunu savunurmuş. İyi bir eğitim sürecinden sonra, aldığı eğitimin karşılığında iyi bir kariyerle başlamış çalışma hayatına... Çalışkanlığı sayesinde de terfiler çok çabuk verilmeye başlanmış Reşat Bey'e...

Her dönemde olduğu gibi o dönemde de aileler, çocukları yetiştiğinde özellikle oğulları iş sahibi olup da "eline ekmeğini alınca" dünya gözüyle evlendirmek, mürüvvetini görmek isterlermiş. Reşat Bey'in ailesi de diğer aileler gibi oğullarını bir an önce evlendirmenin telaşına düşmüşler... Ailesi ne zaman bu konuyu açsa Reşat Bey hemen karşı çıkarmış. Israr edilince de "Her şeyin bir zamanı vardır, üzerime bu kadar varmayın.” dermiş...

Hayat hep sürprizlerle doludur denir ya... Reşat Bey'in sürprizini, hayat mı, kendisi mi hazırlamış bilinmez, onun da sürprizi kendi sırasını ve zamanını beklermiş meğerse...

Tıpkı Mevlana'nın dediği gibi;

" ...Her şey vaktini bekler

Ne gül vaktinden önce açar

Ne güneş vaktinden önce doğar

Bekle senin olan sana gelecektir."

1916 yılının başlarında, Reşat Bey'in çalıştığı daireye, genç bir kızın tayin olduğu haberi gelir. Yanyalı, görmüş geçirmiş bir ailenin kızı olan Sıdıka Hanım, okulu büyük bir başarıyla bitirince, ailesinin bütün itirazlarına rağmen, ülkenin neresinde olursa olsun çalışmak istemiştir...

Gerekli yerlere başvuruda bulunarak haber beklemeye başlar. Batı kültürünün ağırlıkta olduğu bir aile olsa da kızlarının başka bir şehirde çalışmasına pek gönülleri elvermez... O yıllarda 6-7 saatlik mesafe pek de az değildir. Yalnız Sıdıka Hanım bu konuda oldukça kararlıdır. Yanya Hamidiye İnas Rüştiye Kız Okulu'nda okumuş olmanın güveniyle, neresi olursa olsun uyum sağlayacağına inanmaktadır. 2. Abdülhamit'in yapılmasını istediği bu okul, Sıdıka Hanım'ın doğduğu 1899 yılında Yanya'da eğitime başlamıştır. O dönemde yer sofralarında, bir tabaktan kaşıkla yemek yenilirken, Batı kültürünü benimsemiş bu okulda herkesin aynı tabaklarının olduğu masalarda, çatal bıçakla yemek yenilirmiş...

Bu yeni "memure" hanım, Kavala'daki iş yerine bir gelmiş pir gelmiştir. Büyük bir istekle çalışmaya başlar... Reşat Bey bu yeni gelen memureyi çok merak etmesine rağmen tanımak için "hoş geldin" ziyaretinde bile bulunmaz... E, ne de olsa hatun kişidir... Üstelik ta Yanya'dan buraya kız başına gelmiştir...

Bu sıralarda Reşat Bey'e ve ailesine, diğer Müslüman ailelere olduğu gibi, manevi baskılar gitgide artmaktadır. Reşat Bey'in cuma namazlarına gitmesi, dinin gerektirdiği davranışları, gitgide tutuculuk olarak görülmeye başlanır. İşin en üzücü yanlarından biri de iş yerindeki Müslüman arkadaşlarının onun hakkında ileri geri konuşarak bu konuda tansiyonu yükseltmeleridir.

Reşat Bey aldırmıyor gibi görünse de bu gizli dışlanmayı pek kaldıramıyor, etrafında olanlara güveni de gitgide azalıyormuş. Köklü bir devlet kurumu olan işyerinde o dönemde bir takım yenilikler ve bazı hamleler gerekmektedir. Osmanlı'nın Yunanistan'ı bıraktığından bu yana, ülkede yaşanan karışıklık her yeri etkilediği gibi bu kurumu da olumsuz etkilemiştir. Bu konuda raporlar sunan Sıdıka Hanım'dan, önerilerini anlatan proje hazırlaması istenir. Yeniliklere açık olamayan bir gurup çalışanın karşı çıkmasına rağmen, Sıdıka Hanım'ın gösterdiği çaba sayesinde, bu konuda çalışmalar başlar. Sabır ve güç gerektiren bu çalışmalarda Sıdıka Hanım bazen yalnız kalsa da dirayeti sayesinde yılmamış, devam etmiştir. Hummalı bir biçimde aylar süren bu çalışma, nihayet belirli bir hale gelerek şekillenmeye başlar. Diğer kurumlara da örnek olacak bu projede temel olarak işe girişlerde, işin erbabı kişileri alabilmek amacıyla, bazı sınavların uygulanması, kadın çalışanların artması, dünyaya açılma ve bu konuda bir takım neşriyatların iş yerine alınıp dağıtılması; yine aynı konuda ilgili heyetler oluşturup örnek uygulamaları izlemek üzere başka ülkeleri ziyaret etmesini sağlama ve bu doğrultuda diğer öneriler de vardır.

Çalışmaların sonuna yaklaştıkça Sıdıka Hanım ve arkadaşları bir süredir akşam paydosundan sonra yoğun biçimde çalışmaktadırlar...

Nihayet raporlar ve proje hazırlığı tamamlanır. Yetkili imza sonrası, gereken yere bir an önce yollanması kalmıştır. Aylar süren bu çalışma için ara ara, “Ne zaman bitecek, daha bitmedi mi?" gibi sorularla beklediklerini hep hatırlatmaktadırlar üst yönetimde olanlar... Sıdıka Hanım'ın bir an evvel onaylatıp ilgili yere iletmesi gerekmektedir. Şans işte, yetkili amirin, tam da imza atacağı zaman, çok acil(!) bir durumu olur ve izin kullanır. Böyle caydırıcı davranışların olacağını tahmin etse de canı oldukça sıkılmıştır. İşlerin yürümesi için vekâleten birinin görevlendirileceğini bilecek kadar da zekidir Sıdıka Hanım... Bu kişi de tahmin edileceği gibi, dindar bir Müslüman, bu tür yenilikleri hemen kabul etmeyeceği kuvvetle muhtemel olan Reşat Bey'dir. (Daha doğrusu bu tür yenilikleri istemeyen gurubun fikridir bu.)

Sıdıka Hanım vakit kaybetmeden imzalatmak üzere, ne olur ne olmaz düşüncesiyle bizzat kendisi gitmek üzere davranır. Reşat Bey'in odasını öğrenmeye çalıştığında, "İlahi Sıdıka Hanım ne şans sizinki de,

öyle birisine imzalatmak zorunda kaldınız ki, haydi Allah kolaylık versin. Yalnız lütfen, öyle kadın başınıza o adamın odasına girerken başınızı iyice örtün, yoksa size demediğinizi bırakmaz." uyarılarını alır. Sıdıka Hanım bu söyleyeni bir güzel paylayarak, büyük bir hışımla "Kimmiş bakalım namı gerici olarak ünlenen zat-ı muhterem?" diyerek Reşat Bey'in odasının kapısını çalar...

"Hanımefendi maşallah yani bu ne hadsizlik? Kapıyı çaldınız ama gel dememi beklemediniz" cümlesini duyar duymaz Sıdıka Hanım Reşat Bey'e de gerekeni söylemiştir. "Öncelikle özür diliyorum beyefendi, yalnız nedir bu böyle yok başı açık-kapalı takıntınız? İş yapıyoruz beyefendi burada. Bizler iş arkadaşlarıyız, böyle düşünülürse hepimiz daha rahat ederiz. Boş verin kadınların başının açık ya da örtülü olduğuna..." Bu kadar sert bir cevaptan sonra, Reşat Bey de biraz sertleşerek, "Elmalarla armutları birbirine karıştırmayalım hanımefendi, nereden çıkardınız bu başı açık-kapalı meselesini şimdi, işimizle ne alakası var? Buyurun oturun ben bir okuyayım, bakayım neleri imzalamam gerekiyor, bir anlayayım izin verirseniz..." der. Reşat Bey etraflica okuduktan sonra onaylayıp imzalar...

Sıdıka Hanım büyük bir şaşkınlık içerisindedir. "Allah Allah, adam imzalarken belli etmese de memnuniyetle imzalar gibiydi, oysa hakkında söylenenlere bakıldığında böyle bir insanın bu projeyi imzalamamak için elli dereden su getirtmesi gerekirdi. Demek ki konuşulanlar tamamen lafügüzafmış." diye düşünür.

Reşat Bey; "Bu memure hanımın projesi kabul edildiğinde, iş yerimiz, iyi yönde bir hayli yol alacaktır. Yolumuz açık olsun inşallah." diye düşünerek bu haddini bilmeyen asabi hanımefendiyi, kızmış olsa da, desteklemeye karar vermiştir.

Beş altı hafta kadar sonra üst yönetimden Sıdıka Hanım'ın projesinin kabul edildiği haberi gelmiştir. Bu projeye karşı olan gurup, Reşat Bey'in onayladığını öğrendiklerinde, hem şaşırmışlar hem de kızmışlardır. "Ne de olsa projeyi sunan da Müslüman bir kızdı, bunu düşünmeliydik." diyerek öteden beri tavır aldıkları Reşat Bey'e ve bu işgüzar Müslüman kıza karşı planlar geliştirmek üzere harekete geçerler.

Bu arada Reşat Bey ve Sıdıka Hanım, yeni proje için yapılan toplantılarda, sık sık bir araya gelirler. Yalnız Sıdıka Hanım son derece mesafelidir Reşat Bey'e karşı. O imza günü yaşananlardan sonra Reşat Bey de mesafeli durmanın yararlı olacağına inanmıştır.

Proje oldukça çabuk biçimde hayata geçmeye başlar. Uygulamaların şartları açıklandıkça, bu durum karşı çıkan gurubu daha da rahatsız eder.

Toplantılarda her ne kadar birbirleriyle uzak dursalar da Reşat Bey Sıdıka Hanım'ın hem akıllı hem de güzelce bir kız olduğunun farkındadır. İlginç bir biçimde bir sonraki toplantıyı sabırsızlıkla beklemektedir.

Reşat Bey, kendine neler olduğuna şaşırmaktadır, Sıdıka Hanım niye aklına daha fazla gelir, neden hep onu düşünmeye başlamıştır? Üstelik bu hanım kız onun odasına girerken haddini aşmış biçimde bir de onu paylamışken...

Sıdıka Hanım'ın projesi iş yerine taze bir soluk getirmiştir. İşin erbabı kişilerin işe alınmasını takip eden bir sistem kurulurken daha önce hatırlı kişilerin tavsiyesiyle, daha doğrusu torpille işe girenlerin hiç hoşuna gitmemiştir bu durum.

Reşat Bey vakur biri olsa da Sıdıka Hanım'a hislerini açıklamak istemektedir. Birkaç gece önce Sıdıka Hanım'a âşık olduğunu kendine itiraf etmiştir. Buna rağmen bir türlü davranamaz. Bugün, yarın, haftaya diye karar verip, sonra cayarken aradan üç aya yakın bir zaman geçmiştir. Öyleydi böyleydi derken Reşat Bey nihayet cesaretini toplar ve Sıdıka Hanım'dan görüşme randevusu almayı başarır...

Onu düşünmeden edemediğini, niyetinin ciddi olduğunu ve kabul ederse evlenmek istediğini söyler Reşat Bey.

Sıdıka Hanım da Reşat Bey'e karşı sempati duyduğunun farkındadır. Bir iki gün sonra görüşmek istediğini o söyler Reşat Bey'e. Reşat Bey

heyecanla konuyu ailesine açar. Aile bu habere çok sevinmiştir. Bir yandan da el altından oğullarının evleneceği kız kimdir, neyin nesidir diye soruştururlar. Alınan referanslar çok iyidir, yalnız gelin adayının başı açıktır ve bu da aileye pek uygun bir durum değildir. Oğullarının bu durumu çözümleyeceğini bildiklerinden pek endişe duymazlar.

Sıdıka Hanım'ın verdiği randevu sonucu buluştuklarında, Sıdıka Hanım, lafı fazla dolandırmadan, Reşat Bey'e cevabını söyler... Reşat Bey'le evlenmeyi o da istemektedir. Reşat Bey; "Yalnız Sıdıka Hanım, biz mutaassıp bir aileyiz, başınızı örtmenizin sizin için bir sakıncası yoktur herhâlde? deyince Sıdıka Hanım çok şaşırır. "İlahi Reşat Bey, hislerinizi öyle büyük içtenlikle açıklamıştınız ki doğrusu buna çok inanmıştım ama nafile. Sizin hayata bakışınız çok farklıymış. Olmadı Reşat Bey, benim gibi açık fikirli, başı açık kızlar size pek yaramaz, yolunuz açık olsun..." ' diyerek hemen oradan uzaklaşır.

Sıdıka Hanım'ın arkasında öylece kalan Reşat Bey bu sefer çok kızmıştır Sıdıka Hanım'a... "Ne yapalım kısmet işte, ayrıca inceldiği yerden kopsun..." diye düşünür. İlk günler hep Sıdıka Hanım'a kızmakla geçtikten sonra, gitgide hüzünlenir Reşat Bey. Sıdıka Hanım'la karşılaşmamak için büyük bir gayret gösterir ve bunu da başarır. Ama Reşat Bey ne yaparsa yapsın bu başına buyruk Sıdıka Hanım'ı bir türlü düşüncelerinden uzaklaştıramaz.

Reşat Bey'in ailesi de günden güne içine kapanan, yemeden içmeden kesilen oğullarına pek yaklaşamaz olmuşlardır. Oğullarının bu durumuna çok üzülen ailesi, oğullarını ve kendilerini, bu başını kapatma konusunda son derece haklı bulduklarından, Sıdıka Hanım'a olan kızgınlıkları günden güne artıyormuş. "Ne de dik kafalı bir kızmış mübarek, o da Müslüman bir kız, eninde sonunda nasıl olsa örtecek başını, nedir bu kadar inatçılık anlamadık gitti..."

Reşat Bey, bu yürek yangınını kendi kendine yaşamaya çalışırken, iş yerinde o cuma günü bir kriz yaşanmış. Öğle yemeği paydosunda cuma namazına yetişmek üzere camiye doğru giderken mesai arkadaşı oldukça imali biçimde, “Oo Reşat Bey her cuma usanmadın mı? Haydi bakalım Allah kabul etsin..." der. Bu imada bulunan kişinin böyle davranmasının nedeninin hep farkındaymış Reşat Bey: Reşat Bey'e verilen terfiinin aslında kendi hakkı olduğunu ama hakkının yendiğini düşündüğünden, Reşat Bey'in zor durumda olduğunu gördükçe de için

için sevinerek "oh hak yerini buluyor" dermiş bu kişi. Sıdıka Hanım'la o imza krizinin yaşanmasına da en çok o sevinmiş zaten... Reşat Bey bir türlü mantığına sığdıramıyormuş: O insanla aynı inancı paylaştığı hâlde, bir Müslüman olarak dini inancını kullanmaya nasıl gönlü elverir. O gün de yine cuma namazı üzerinden yaptığı imayı daha fazla kaldıramamış artık. Büyük bir kızgınlıkla, “Efendi efendi! Bu ne haddini bilmezlik, size ne benim cuma namazımdan? Bakın işinize efendim bakın, uğraşmayın benimle" der demez, zaten böyle bir fırsat kollayan o insan, bir bardak suda fırtınaları kopartır. Tartışma bayağı büyümüş sınırları aşmıştır...

Bu tartışma, iş yerinde hatta başka başka iş yerlerinde duyulur. O zamanlar oldukça hassas olan bu konu hakkında söylenenler, neredeyse bütün Kavala'ya yayılır. Söylentiler kulaktan kulağa dolaştıkça "Ahmet Efendi'nin oğlu gitgide bağnazlaşmış, mesai arkadaşı cuma namazına gitmiyor diye bu sefer de Müslüman biriyle neredeyse boğaz boğaza kavga etmişler...” hikâyesi ortaya çıkar.

Bu söylentiler sonucunda, gerekli mercilere şikâyet dilekçeleri verilir ve Reşat Bey hakkında soruşturma açılır. Bu soruşturma çerçevesinde iş yerine gizli müfettişler gelerek, Reşat Bey hakkında istihbarat toplamaya başlarlar. İstihbarat sırasında bilgi alınan kişiler, iş yerinde özellikle hanımlara başı açık diye tavırli davrandığını, kendisi de Müslüman olan Sıdıka Hanım evrak imzalatmaya odasına gidince başı açık diye demediğini bırakmadığını, bu lafların karşılığında Müslüman kızı olduğu hâlde Sıdıka Hanım'ın ona nasıl isyan ettiğini söyleyerek bir de onunla konuşmalarını önerirler.

Sıdıka hanım; “Hayat gitgide nasıl da tuhaflaşıyor, bir insan, sırf inancı yüzünden nasıl da manevi bir biçimde âdeta linç ediliyor. Hayır efendim bu zat hiçbir biçimde inancından dolayı işini aksatmadı. İş yerinde de hiçbir biçimde dini propaganda ve baskı yapmadı. Ha evet biz de tartıştık kendisiyle, tartışmadık değil ama onun nedeni başörtüsü değil, benim saygı sınırlarını aşmamdı. Yönetici konumunda olan birinin kapısını çalarak gir deyişini beklemeden içeriye dalmıştım... Tabii o zaman ben yeni gelmiştim ve Reşat Bey'in inancına karşı onunla uğraşan ve durumdan vazife çıkartan insanların anlattıklarına inanarak, peşin hükümlü bir hâlde dalmıştım odasına..." der. Müfettişler Sıdıka Hanım'dan umduklarını bulamayınca onun da Müslüman olduğunu ayrıca not ederler.

Balkan savaşlarının yaratığı çalkantılı durum, Osmanlı'da, olduğu gibi diğer Balkan ülkelerinde ve Yunanistan'da da yaşanmaktadır. O karışık günler yaşanırken Sıdıka Hanım, başkente ilgililere bir mektup yollar. Sıdıka Hanım'ın ailesi köklü bir aile olduğundan ve zaman zaman memleket meselelerinin çözümlenmesine katkıda bulunduklarından dolayı, sözü geçen saygın bir ailedir. Sıdıka Hanım'dan gelen bu mektubu dikkatle okuyan yetkili, hemen harekete geçmek üzere davranır.

Mektupta şunlar yazılıdır;

"Sayın büyüğüm öncelikle bu konu için sizi meşgul ettiğimden dolayı özürlerimin kabulünü istirham ederim.

Malum son yıllarda yaşanan bu karışık durumda, toplum olarak gitgide daha bir kutuplaşma yaşanıyor. Bu kutuplaşma, bizim bulunduğumuz yer Kavala'ya kadar geldi maalesef efendim. İnsanların çoğunun birbirini tanıdığı Kavala'da, yaşanan bu kutuplaşma sonucunda, son zamanlarda selam vermeyecek kadar bir düşmanlık hâsıl olmuştur efendim...

Bizim kurumumuzda da, şimdiye kadar olmayan bir durum yaşandı ve cuma namazı bahane edilerek Müslüman bir iş arkadaşımıza haksız yere âdeta saldırılmıştır. Ağır tahrik sonucunda itiraz etmesi bile onu haksız duruma düşürmüş, doğup büyüdüğü yerde dışlanmasına sebep olmuştur...

Gitgide vahimleşecek olan bu durumu dikkate almanızı ve gereğinin yapılmasını tarafınızdan hassaten arz ve niyaz ederim efendim...

Saygılarımla,

Yanyalı İshak kızı Sıdıka"

Mektubu okuyan kişi Sıdıka Hanım'ı ve ailesini çok iyi tanıyan ve ailenin her ferdinin güvenilir insanlar olduğunu bilen biridir. Hemen bir görevlendirme heyeti oluşturarak, "Çok önemli bir durum,

ilgilenilmezse hepimizi derinden etkileyecek olaylar yaşayabiliriz. Lütfen durumu sağlıklı bir biçimde araştırınız, vakit kaybetmeden de konu hakkında raporu bana ulaştırınız..." der.

Reşat Bey kendini gitgide yalnız hissetmektedir. Bir yandan uğradığı haksızlıklar bir yandan Sıdıka Hanım'a duyduğu aşk, onu çok zorlamaya başlar. Bir gün Kavala'nın en yüksek yerine tırmanarak kendisiyle baş başa kalır. Kur'an'ı kim bilir kaç kere hatim ederek okumuştur. Düşünür: “Ne diyordu Bakara süresinin 256. ayetinde; Fakat dinde zorlama yoktur. Allah onu kimseye vermez. Dini, kişinin kendi tercihi ile dilemesi gerekir. Dinde zorlama kanunu yoktur. Bunu böyle anlamalıdır. Çünkü 'fi'ddin (dinde) ifadesi ikrah'a müteallik değil (zorlama ile ilgili değil), haberdir. Mananın aslı 'zorlama dinde yoktur' demek olur. Yani sadece dinde değil her neye olursa olsun, zorlama cinsinden hiçbir şey hak din İslam dininde yoktur... Demiyor muydu? Öyleyse nedir benim bu yaptığım, kızcağıza resmen başını örtmesi için bu yaptığımız baskı zorlama değil mi?" dedikten sonra kararlı bir biçimde günlerden beri huzurla alamadığı nefesini "oh" diyerek alırken az da olsa ferahlamıştır...

"Sıdıka Hanım öncelikle beni bağışlamanızı rica ediyorum. Size baskı yapmaya asla hakkım olmadığını çok üzülerek anlamış bulunuyorum. Yalın halinize ve açık fikirliliğinize dayanarak aldığım cesaretle de ailemin başı açık bir gelin istemediğini, bunu asla kabullenmeyeceklerini biliyorum. Buna rağmen isteyip istememeleri konusunda tercihi onlara bırakarak sizinle evlenmek istediğimi alenen yüzünüze beyan ediyorum. Bu konuda yalnız davranan Reşat

Bey'in teklifi sizin için geçerliyse, hemen davranmak istiyorum..." Sıdıka Hanım, böyle yürekli, üstelik oldukça da yakışıklı, zarif bir delikanlının bu teklifini, fazla uzatmadan hemen kabul etmiş ve durumu ailesine de yansıtarak; “Ben bu beyefendi kişiyle evlenmek istediğimi beyan ederim. Belki de bundan sonra annesi babası siz olacaksınız. Ailesi başı açık bir kız istemiyormuş..." der. Sıdıka Hanım'ın ailesi, Reşat Bey'i bağırlarına basmaya hazır olduklarını söyleyerek, düğün dernek kurulması için davranmışlar. Reşat Bey'in ailesi ise son sözü söyledikleri gibi Sıdıka Hanım'a çirkin yakıştırmalarda bulunarak karşı çıkmaya devam etmişler.

Evlendiklerinde Sıdıka Hanım çalışma hayatını bırakmamış. Bu

konuda, Sıdıka Hanım'ın ailesi destek olduğundan herhangi bir sıkıntı söz konusu olmamış. Bu nedenle de ilk bebekleri dünyaya gelince bile Sıdıka Hanım çalışmaya devam etmiş. İkinci bebekleri de doğunca Yanya'dan gelen yardımcılar artmaya başlamış.

Sıdıka Hanım üçüncü kez hamile olduğunu öğrenince yine de çalışmayı bırakmamış. Sıdıka Hanım'ı kabul etmeyen Reşat Bey'in ailesi, gelinlerinin üçüncü kez hamile olduğunu öğrenince, çalışmakta ısrar etmesini her ne kadar tasvip etmeseler de büyük amcamın bakımını üstlenmişler. Evler de birbirine çok yakınmış zaten.

İkiz kızları Esma ile Sema doğunca hayatları bayram olmuş. Kızların gelişi onları son derece mutlu etmiş. Reşat Bey, cıvıl cıvıl olan evine adeta koşarak gidiyormuş. "Allah'ım evim cennet gibi, yüce Rabbim sen esirge..." diye dua ediyormuş.

Dört çocukları olmasına, Sıdıka Hanım'ın da çalışmasına rağmen, evde ahenk bozulmamıştır. Yanya'dan ikinci bakıcı da gelmiş evdekilerin sayısı artmıştır.

Sıdıka Hanım da Reşat Bey de iş yerinde oldukça başarılı çalışanlardır. Her ikisi de hem çalışkan hem de iş ahlakı olan insanlardır. Büyük projelere doğru bu insanların sayesinde ilerlemektedirler. Bu nedenle de bu çalışanların işten ayrılmaması için jestler yapmak gerekmektedir. Çocuklar doğduğunda verilen pirimler de Sıdıka Hanım'ın kabul ettirdiği projenin içinde yer almış bütün çalışanlara yansımıştır...

Hayat bu minvalde sürerken, "Su uyur düşman uyumaz" cümlesi yerini bulur Reşat Bey için...

Bir gün kolluk kuvvetleri aniden gelerek, paydosa yakın bir saatte iş yerinden Reşat Bey'i alırlar. Sıdıka Hanım sağa sola koştursa da Reşat Bey'in nerede olduğu ve nasıl olduğu konusunda bilgi edinemez. Aradan iki hafta geçtiği halde Reşat Bey'den hiç haber yoktur. İş yerinde de Reşat Bey'in idam edileceği fısıltısı Sıdıka Hanım'ın kulağına kadar gelir. Hiç vakit kaybetmeden, başkent Atina'ya gider. Deyim yerindeyse “kırk kapının mandalını çekmiştir" Sıdıka Hanım...

Reşat Bey'i öylesine kıstırmışlardır ki yetkililer de zaman zaman çareler düşünmek durumunda kalırlar Atina'da. Sıdıka Hanım'ın ailesini iyi tanıyan bazı yetkililer bu idamı durduracak bilgileri edinmişlerdir. Yalnız zaman hızla ilerledikçe geç kalacakları korkusu çok endişelendirir Sıdıka Hanım'ı. Sıdıka Hanım'a, idamı durduracak yazıyı verirler nihayet. Sıdıka Hanim yola çıkmadan başkentteki yetkililerce Kavala'daki yetkililere telgraf gönderilmesini de sağlamıştır...

Sıdıka Hanım otobüse bindiğinde oldukça telaşlı ve sabırsızdır. Otobüs yol alırken bebek ağlaması duyduğunda, ikiz kızları aklına ancak geir. Günlerce yaşadığı zorluk, koşuşturma onu iyice yıpratmıştır. Ne var ki mücadeleci, dirayetli bir kadındır Sıdıka Hanım…..

Buna rağmen, çocukları, ikiz kız bebekleri aklına geldiğinde anneliğe teslim olmuştur. Otobüste olduğunu filan unutur, sesli sesli ağlamaya başlar...

Reşat Bey günlerce, gözleri bağlı biçimde nerede olduğunu bilmeden hapsedilmiştir. Günler sonra birileri gelerek, hiç de yüksünmeden idam edileceğini söylemişlerdir.

İki gün sonra onu idam sehpasının olduğu yere, şehrin merkezine götürmek üzere gelirler. Gözünün bağını açtıklarında birden gözü kamaşır. Alışınca meydanda toplanan kalabalığı gördüğünde, "Bunca kalabalığa ne yaptım acaba? Hiçbir şey yapmadım, dinime inandım sadece Allah'ım duy sesimi..." der. Kalabalığın arasında bir sürü Müslüman arkadaşını da görür. Onun kuyusunu kazanlar, üstelik de Müslüman olan arkadaşları ön saflardadır. Onlara şöyle bir bakar, acaba bir tutam tanesi kadar üzüntü, onu bu hale getirdikleri için kırıntı kadar pişmanlık var mı diye...

Sıdıka Hanım'ı ve çocuklarını arar gözleri ama yoklardır.

Onları göremeyişine üzülmekle beraber "Çocuklarımın aklında böyle kalmayayım” diye de sevinir gibi olmuştur. Ama Sıdıka Hanım, o niye

gelmemiştir ki? Yutkunur, kendini tutar. Bırakmamalıdır kendisini, inancından dolayı onu yok etmek isteyen herkesin gözünün önündeyken, kimse onun küçüldüğünü, kendisine yapılan eziyetlere teslim olduğunu görmemelidir. Çocuklarına anlatılacak böyle bir anısı kalmamalıdır.

O çalkantılı dönemde böyle haksızlıklar, haksız yere ölüme mahkum edilenler olduğundan dolayı, filmlerde böyle anlar yer almış demek ki, büyükbabamın bu idam anları, "tıpkı filmlerde ki gibi yaşanmış" diyebiliyoruz. Evet, tıpkı filmlerde olduğu gibi cereyan etmiş o sahne...

Yine de son göreceği kişinin Sıdıka Hanım olmasını istermiş. Hapis olduğu günden bu yana hiç konuşmamış zaten. Günlerce böyle kendi kendine iç sesiyle konuşmuş hep. Sehpaya giderken gözlerini yine bağlamışlar. İpi boynuna geçirirken kendisi görmemiş ama sonradan anlatılanlara göre onun kuyusunu kazan Müslüman arkadaşlarının yüzlerinde, büyük bir pişmanlık varmış, hatta gözyaşlarını görenler olmuş.

"Reşat Bey, Reşat Bey!" diye duyduğu sese inanmamış…… Sıdıka Hanım'ın sesiymiş ama ihtimal vermemiş. Hem Sıdıka Hanım da böyle yapmazmış zaten. "Vakur biridir benim zevcem, böyle davranışlara hiç tevessül etmez, bu yüzden içim rahat zaten..." diye düşünmüş. Yalnız bu ses, bal gibi de Sıdıka Hanım'ındır ve durmadan dinlenmeden en yüksek perdeden "Reşat Bey!" sesleri devam etmektedir...

İp boynundadır ama o denilen nefessiz kalma durumu olmamıştır. "Yoksa ölüm dedikleri geçiş o kadar zor değil mi, bu yaşayanların uydurması mı? Yoksa herkesin ölüm biçimi kendine göre mi?" Toplanan ahalinin uğultusundan tuhaf bir durumun yaşandığı bellidir. Yine filmlerdeki gibi bir sahne gerçek olarak yaşanmaktadır. Bir yetkili "alı al moru mor" bir hâlde gelerek idamı yöneten yetkilinin kulağına bir şeyler fısıldar. İpi bir türlü çekemezler. Aralarından biri, "Haydi vakit geçirmeden bitirelim şu işi öyle telgrafla filan olmaz bu iş" der ama haberi getirip fısıldayan kişi, telgrafın geldiği yeri de fısıldar: "Dikkate alalım çünkü bu sefer kendi başımızın derdine düşeriz." deyince, yetkili geri adım atar...

Sıdıka Hanım daha otobüsten iner inmez meydana koşmuştur. O sahneyi görmek ona ne kadar da zor ve acı gelmiştir. Kendini bırakmadan idamı durdurma emrini çantasından çıkartarak eline alır ve bağıra bağıra idam sehpasına doğru ilerler...

"Bırakın benim gözümün nurunu, bırakın çocuklarımın muhteşem babasını... Vebalinizi ödeyemezsiniz sonra..." diye bağıra bağırarak idam sehpasına ulaşır...

Emri bildiren kâğıdı aldıktan sonra, ipi iyice gevşeterek Reşat Bey'in ellerini çözerler. Gözündeki siyah bandı da kendisi çıkarır. Ölümden kıl payı kurtulan Reşat Bey'in hayata yeniden döndüğünde gördüğü ilk kişi, Sıdıka Hanım olmuştur...

Reşat Bey'in ailesi, başını örtmüyor diye Sıdıka Hanım'a söyledikleri o çirkin yakıştırmalar için çok büyük pişmanlık içindelermiş; "Kızım sen bizim için bir melekmişsin meğer, bizi bağışlayacak mısın?" diyerek af dilemişler. Sıdıka Hanım kalben bağışlamadıysa da kocasına olan sevgisinden onları bağışladığını söylemiş...

Eve dönünce Reşat Bey kimselerle görüşmek, konuşmak istemez. Bebek kızları oğulları ile doya doya beraber olmaktır isteği. Öyle de yapar...

Akrabaları Sıdıka Hanım'a, ailecek mübadil olarak Türkiye'ye gitmesini önerirler. Reşat Bey'in peşini kolay kolay bırakmayacaklarını, er geç bir gün yine onu kıskıvrak yakalayacaklarını, belki de o zaman kendilerinin de bir şey yapamayacaklarını belirtirler...

Sıdıka Hanım ve Reşat Bey de aynı durumu düşünmüşlerdir zaten... Hemen gereken girişimlerde bulunurlar. İşinden de istifa eden Reşat Bey evinden dışarıya hiç çıkmak istemez...

Akrabaların geçmiş olsun ziyaretleri ve yaşanan telaş azalınca ikiz bebeklerin durumlarının hiç de iyi olmadığını görürler. Hasta olmuştur bebekler, günden güne durumları kötüye gitmektedir.

Bebeklerin küçük bedenleri geçirdikleri havaleyi atlatamaz ve ölürler...

Bu üzüntü Reşat Bey'e daha ağır gelmiştir. İlk defa doğup büyüdüğü yerden bir an evvel kurtulmak ister.

Türkiye'ye göçme istekleri kabul olmuştur. Aileler buna çok üzülmüşlerse de Reşat Bey, Sıdıka Hanım ve çocukların selameti bakımından iyi olacağının onlar da farkındadırlar.

Reşat Bey, ailesinin tek oğlu olduğundan onlara biraz ağır gelmiş oğullarını bir daha göremeyecekleri düşüncesi. Orada kaldığı sürece de oğullarının akıbetini tahmin ediyor, bu gidişin kaçınılmaz olduğunu iyi biliyorlarmış...

Vakit saat gelmiş Reşat Bey ve Sıdıka Hanım, Selanik'ten kalkan vapurla uzaklaşırken, bütün geçmişlerini ve minik kızlarını, ailelerini geride bırakmanın hüznüyle gözyaşlarına hâkim olamamışlar.

Geride bırakılan koskoca bir geçmiş, doğdukları evler, sevdikleri, dostları yani var oldukları memleketleri... Yeni bir hayata doğru giderlerken neler yaşayacaklarını bilmeden, bindikleri vapur ilerlemeye devam ediyormuş...

Büyükbabamın ve babaannemin Türkiye'ye vardıktan sonra neler yaşadıkları, yukarıdaki satırların arasında yazılmış bazı ipuçlarını hatırlarsak, üç aşağı beş yukarı tahmin edilebilir. Şöyle bir başlangıçla ufak bir detay vermekte yarar vardır: Sıdıka Hanim o yolculuğa çıkarken dördüncü bebeğine yani babama hamiledir. (Bu maceranın ayrıntıları da babaannem ve büyükbabamın deli dolu hayta oğulları olan babamın, yani milli boksör Adnan İnan'ın hikâyesinde geniş biçimde yer alacaktır...)

Beyoğlulu olmamıza sebep olan büyüklerimizden başlamıştık anlatmaya...

Beyoğlu İstiklal Caddesi'nde hâlen yerli yerinde duran Mısır Apartmanı'nın ömür boyu yöneticisi, o çevrenin saygı duyulan istiklal madalyalı Mehmet Efendi'si, annemin de babası olan dedemin, başından da ilginç olaylar geçmiştir. Bunların en başında, on üç yıl, evet tamı tamına on üç yıl boyunca cepheden cepheye savaşa gittiği askerlik dönemi gelir...

Konyalı Mehmet Efendi

"Bu dünya bir mal-i hülyadır

Aldanma o mal-i hülyaya

En doğrusu içtiğin rakıdır

Öyleyse çek mastor Mehmet Ağa'ya..."

Gün içinde son derece şık ve bakımlı dolaşan Mehmet Efendi, akşam saatlerinde yorgunluğunu iyice hisseder, akşam eve gelince de pazen pijamalarını giydiğinde kendisini çok rahatlamış hissederdi. Yani dünürü Reşat Bey'in aksine, eğer eve misafir gelmemişse, pijamalarını giymeden olmaz, bir türlü rahatlayamazdı. Yalnız bu pijamalar, her giyişinde temiz olmalı, mis gibi sabun kokmalı ve ütülenmiş olmalıydı Bu durum, sabah güne başlarken giydikleri için de geçerliydi.

Giyeceklerinin temizliğine bu denli önem veren Mehmet Efendi, ellerinin, dişlerinin kısaca tüm bedeninin temiz olmasına da olağanüstü bir özen gösterirdi. Bu minvalde rahatlamış bir hâlde akşam yemeği için o meşhur sedirinde öylesine bir oturuşu vardı ki anlatılır gibi değildi. Onun o rahat huzurlu hâlini görenler, "Vallahi Mehmet Efendi şu saltanatı sultanlar bile yaşamamıştır." derlerdi. Oysa onun öyle saltanat, lüks yaşamak, gösteriş yapmak gibi bir iddiası olmamıştı hiçbir zaman.

Uzun süren askerlik sonrası 1920'li yılların başında Pera'ya gelmişti. Savaşlarla, cepheden cepheye giderek yaşadığı askerlik sürecinden sonra, İstanbul, bir de cıvıl cıvıl olan Pera, yani Beyoğlu, ona çok iyi gelmişti. Hele İstiklal Caddesi iyinin iyisi olmuştu onun için. Askerliği sırasında aldığı derin yaradan sonra, kendisini ruhen toparlamasına sebep olan, çoğu zaman neşelendiren bir yer olmuştu. O meşhur Beyoğlu gecelerini, kendi istediği gibi renkli bir biçimde yaşamış, sefasını sürmüştü. Ailesi Konya'daydı. Akrabadan İstanbul'da kimsesi yoktu. İyi bir iş bulup çalışmayı ve para biriktirmeyi hedefleyerek, bir süre İstanbul'da kalmayı planlamıştı. Parasını denkleştirince, memlekete gidip kendine bir iş kurar sonra da evlenir, çoluk çocuğa

karışırdı nasıl olsa. Bu Pera geceleri, öylesine renkliydi ki memlekete dönüşünü hep erteliyordu. O sıralarda, Rusya'daki komünist rejimden kaçan Beyaz Ruslar da İstanbul'a gelmişler, özellikle Pera'da ve çevresinde yaşamaya başlamışlar ve eğlence âleminin renkli bir hâle gelmesine sebep olmuşlardı. Beyaz Rusların açtıkları eğlence yerlerine gidenlerin arasında askerden yeni gelmiş delikanlı Mehmet Sümer de vardı. “Kendini kaybetmedikten sonra insan eğlenmeli, hayatın nimetlerinin farkına varmalı." derdi hep. On dört yaşında, askere gitmek üzere köyünden ve ailesinden çok uzaklara gitmiş ve savaşla geçen uzun bir askerlik döneminde, kendini kollamayı, gerektiğinde hesaplı davranmayı erkenden öğrenmişti. Çalışarak biriktirdiği paraya dokunmadan eğlenmenin çözümünü de çalışkanlığı sayesinde çözmüştü. Haftada iki gün, çalıştığı fabrikanın (Cibali Tütün Fabrikası. Şimdi o binada Kadir Has Üniversitesi vardır) akşam paydosundan sonra, bir iki saat bir ekmek fırınında çalışmaya başlamıştı.

Biriktirdiği parasına dokunmadan Beyoğlu eğlencesini yaşayan delikanlı Mehmet Sümer, hâlinden son derece memnundu. Özellikle de güzel piyano çalan bir Rus düşesinin olduğu

Tepebaşı'ndaki o mekâna gitmek nasıl da keyifli oluyordu. Zorlu yıllardı, dolayısıyla delikanlı Mehmet için de zorluydu. En zoru da o kadar uzun süren askerlik yıllarından sonra, İstiklal Caddesi'nde yürürken işgal kuvvetlerinin keyfi biçimde durdurup, arama yapmaları, sorgu sual etmeleriydi. Bu çok ağrına gidiyordu. Boşuna mıydı o kadar yıl cepheden cepheye savaşması, ağır yaralanması? Değildi elbette...

Ona öyle sultanlar gibi muamele eden, evde onun rahatını her şer şeyin üstünde tutan, naz yapsa nazını çeken, huysuzluğuna bile katlanan sevgili zevcesi Makbule Hanım'dı. "Allah-Allah, ne saltanatı yahu? Adam akşama kadar koşturuyor kimsenin gördüğü yok, savaşta bacağı kalçasına kadar yanmış onu bilen yok, konuşup dururlar işte böyle bilip bilmeden." derdi. Ne vardı yani o sedirde? Görünüşü oldukça şaşaalı lüks olabilirdi. Ama değildi işte, hesap kitap meselesiydi. Düşünüp taşınıp, biraz da araştırınca, o şaşaalı sedir gayet ucuza mal olmuştu. Onlar da yapsındı, yapma diyen mi vardı?

Mehmet Efendi'nin Efsane Sediri

Andrew Dalby ve Sally Grainger'in yazdıkları Betül Avunç'un çevirisiyle okuduğumuz 2001 yılında Homer Kitabevi'nin yayımladığı Antik Çağ Yemekleri ve Yemek Kültürü kitabının 5. sayfasında, "...Bir erkeğin akşam yemeği davetinde, ev sahibinin karısı ile küçük çocukları asla görünmezdi.” denilerek milattan 400 yıl önce aristokratların davetlerinde, erkeklerin önlerinde, üstünde yiyecekler bulunan küçük masaların olduğu sedirlerde yan gelip uzandıkları yazar. Eğer evin beyi uygun görürse erkek çocuklar bazen bu davetlere katılabilir, babasının sedirine uzanabilirmiş. Milattan çok sonra, 1960'lı yıllarda da, Pera'da âdeta saray gibi bir apartmanda, Mısır Apartmanı'nda Mehmet Efendi'nin evinde de, akşam yemekleri hemen hemen her gece davet varmış gibi yaşanırdı. Evin reisi Mehmet Efendi de, böyle sedirli yemek keyiflerine layık görülmüştü karısı tarafından... Antik Çağ'da kural gibi olan durumun yaşanmasına gerek yoktu. Yani, Mehmet Efendi'nin karısı, kızları hatta kız torunları ortalıkta rahatlıkla dolaşırlardı. Oğullari ve erkek torunlarının ortalarda olma serbestliği, Antik Çağ'dan beri devam ediyordu zaten.

Mehmet Efendi'nin karısı, atalarının böyle erkek egemen davranışlarından habersiz, tamamen içgüdüsel biçimde bu sedirli saltanatı kocasına bir an evvel yaşatmayı ne zamandır kafasına koymuştu. Kararlı bir biçimde azmetmiş tam da düşündüğü gibi bir sedir yapmıştı.

Sedire yer açmak için, o koca mutfak dolabının yerini değiştirmek gerekiyordu Kızlarını beklemeye karar vermişti. İlahi kızlardı vallahi, hafta sekiz onlar dokuz gelirken, beklediği günlerde gelen giden olmamıştı. Sedir için tahtaları alalı bir hafta olmuştu. Daha fazla beklemenin âlemi yoktu, iş başa düşmüştü, bir an evvel işlerini halletmesi gerekirdi artık. Önce o koca dolabı çekerek yerini değiştirdi. Çekiç, keser, çiviler derken ne zamandır yapmayı planladığı sediri, nihayet kendi elleriyle yapmıştı. Ne olur ne olmaz, yine de marangoz komşusunu çağırmış kontrol ettirmişti. Komşusu ona geçer not verince kendi kendini takdir etmeyi de ihmal etmemişti. Dolaptan boşalan yere, sedir tam tamına sığmış, çok da güzel durmuştu. Prenses Emine'nin, giderken hediye bıraktığı halılardan birini sedirin duvarına çakınca, (hem de kusursuz olarak) derinden bir nefes almıştı. Hay

Allah işlerin bu kadar uzayacağını düşünememişti, daha pazara gitmesi, kıvırcık salata, taze soğan, bir de balık alması gerekiyordu.

Bir tek halıyla olmayacaktı elbet, kocası yaslandığında rahat ettirecek kırlentler de gerekiyordu. Onları da günler öncesinden halletmişti. Kırlentlerin yaslanacağı sert minderler de tastamam hazırdı. Onları nerede saklayacağını bilememişti, başarabilirse, kocasına sürpriz olsun istiyordu. Galiba sürpriz yerini bulacaktı çünkü işi rast gitmişti. Kırlentleri, oturma ve yaslanılacak minderleri getirmiş yerleştirmişti. Kırlentler için kesenin ağzını açmış, kadife kumaş, hem de ipek kadifeden almıştı. Kumaşa eliyle dokunduğunda hissettiği o yumuşaklık, ona gençlik yıllarını hatırlatmıştı. O zamanlar hayal bile edemezdi kadife kumaş alabileceğini. Kocası, kendisi çalıştığı halde kıt kanaat geçiniyorlardı. Hatta kocası iki işte birden çalışıyordu. O yıllarda (1930'lar) en iyi dostu, akıl hocası, can yoldaşı Halide ablasının söylediği, o tekerleme gibi şiir gelmişti aklına:

"Bir kutu böcek düşünmedim ne yiyecek

Sandım komşular yardım edecek

Aman böcek tez sar ipeği

Kulağımdan sattırma tek küpeyi"

Ah be Makbule biz kim ipek kumaş kim? Küpeden söz ediyor bir de, akşam sofrayı kurduğumuza şükrediyoruz, öyle küpe, yüzük filan bizim gibilerin harcı değil…

İpeğin Anadolu'ya gelişi için rivayet olunur ki: Milattan sonra 552 yılında, Bizans İmparatoru Jüstinyen iki rahibi Çin'e (bazı kaynaklarda İran diye geçiyor) göndermiş. Rahipler orada iki yıl kadar kaldıktan sonra bastonlarında ipek böceğini gizlice çıkartmayı başarmış. Anadolu'ya, Bursa'ya gelişi böyle bir hayli maceralı olan ipekten kumaşlar dokundukça, ipek kadife kumaş da dokunmuştur. Pahalı olan bu kumaşları saray mensupları, soylular alabilmiştir sadece. 1960'lı yıllara kadar geçen zaman içinde ipek kadife kumaştan kimler aldı, kimler almadı bilinmez tabii. Bilinen durumsa Makbule Hanım, 1960'lı yıllarda, Mehmet Efendi'nin sırtını yaslayacağı minderlerine kılıf olarak ipek kadife kumaş almıştı. Çocuklar büyümüştü. Kızlar

evlenmişti, oğulları da para kazanıyorlardı artık. Şanslıydı Makbule Hanım, Mısır Apartmanı ve Pera'da, onun kalbi olan İstiklal Caddesi'nde yaşıyordu.

Halide ablası aklına gelince, kısa da olsa o günler yine gözünde canlanmıştı. O zamanlar ayrı, ikinci dünya savaşı zamanında ayrı; ne zorlu günleri yaşamışlardı. Halide ablası onun hiç göremediği annesi, onu kollayan dertlerini, sevincini paylaştığı ablası, her bakımdan en güvenilir varlığı idi. "Ah bre sözde biz Alaman savaşına katılmamıştık. Neydi o karneyle dağıtılan ekmekler, un, şeker ve yağlar? Çocuklara kıtı kıtına nasıl paylaştırırdık bir Allah, bir de onları yaşayan bizler biliriz. Kame ile ekmek ve yiyecek malzemeleri, karne ile kumaş almak gibi mecburiyetimiz vardı. Bir de çoğunun kalbi nasırlaşmış insanlardı sanki. Bizde çocuk çok demeye kalktığınızda, lafı ağzımıza tıkar, bunu bulduğumuza şükretmemiz gerektiğini hatırlatırlardı. Öyle çoluk çocuk var, bu aileye yetmeyebilir ihtimali akıllarından bile geçmezdi. Yarı aç yarı tok yaşanan ne geceler ne günlerdi Ya Rabbim. İçin ezilir, çocuklar gözüne bakar ama nafile… Ne yapalım, biz de kaçakçılar gibi suç işlemiştik o zamanlar. Ne korkulu günlerdi onlar hiç unutamam. Kocamın sabah Cibali Tütün Fabrikasına, akşam da balık pazarındaki ekmek fırınına çalışmaya gittiği zamanlardı. Fırında bir hafta çalışmasının karşılığında para yerine un almıştı. Şimdi 'ne var bunda?" denilir ama o zamanlar bu çok büyük bir suç sayılırdı. Biz o alınan unu saklamak için akla karayı seçmiştik. Kocayla ben okuma yazma bilmediğimiz halde, ucuz gazeteleri birkaç tane alarak biriktirmiştik. Kış kıyamet olsa da kilimleri yıkamıştık. Sobanın yanında sürekli çevirerek kısa zamanda o kilimleri kurutmak için nasıl da uğraşmıştık. Kilimler ve gazeteler hazır olana kadar o aldığımız un çuvalını, toprağı kazarak içine gömmüştük. Her şey hazır olunca da, gün ağarmadan, yeminle size, çıt bile çıkarmadan çuvalı içeriye alabilmiştik şükür. Gazeteleri, planladığımız gibi, kilimlerin altından görülmeyeceği biçimde yere serdik. Unu da o gazetelerin üzerine bir güzel yaydık. Doğru diyorsunuz nimet üstüne basılmaz. Basılır basılmaz, Allah kimseleri açlıkla terbiye etmesin. Biz zaten neleri göze almıştık o un için. Gazetelere serilen unun üzerine bir kat daha gazete, onların üzerine de, kilimleri sermiştik. Bu işi yaparken de sağa sola hiç belli etmememiz gerekiyordu, yoksa askeriyeye bildirirler, askeriye de gözümüzün yaşına bakmaz hem elimizden alır hem de atıverirdi zindana. Tuvalete kalkmış gibi, mumu yakarak bir kaç dakika sonra söndürürdük. Sonra gizlice camdan etrafa bakarak emin olunca yine yakardık mumu. Tam iki gece uğraşarak Halide ablanın ve bizim evin, tabanına böylece yerleştirmiştik aldığımız o unu. Devriye gezen askerler rastgele istediği kapıyı çalar, karneyle münasip görülenin

dışında yiyecek malzemesi ararlardı evlerde. Ah arkadaşım ah ne zorluklarla doyururduk çocuklarımızı, kendimizi..." Makbule Hanım ve ahbapları bir araya gelince yaşadıkları o zorlu günleri hatırlamadan olmazdı. Kolay kolay da unutulacak gibi bir durum değildi yaşadıkları. Ne zaman kendince özgür bir alışveriş yapsa bu zor günler hep aklına gelirdi.

Sedirin üzerine yerleştirdiği kırlentlere uzaktan bakınca, gözlerini ovuşturmuş yine bakmıştı. Allah için çok güzel olmuştu. Günah çıkarır gibi de, "Ah bre ne yapmışım, çalışarak didinerek kazanılan paramızı harcarım, kimsenin rızkına, hakkına dokunmadan. Ne olmuş hırsızlık yapmışım?" diyerek, kendini rahatlatmaya çalışmıştı. Kadife kırlentler, dantelli-kanaviçe işli örtü ve duvara çakılan antika halı derken oturma minderi onların yanında nasıl da yavan kalmıştı. “Ah bu benim cimriliğim ah, ne vardı sanki bir metre fazladan almadım, artarsa ne olacakti sanki? Akmaz, kokmaz elbet bir işe yarardı. Akıl işte." Yine de kırlentlerden artan kumaşları ölçüp biçmiş, elinde olan başka kumaşlara filan bakmışsa da uymamıştı. İstiklal Caddesi'nde oturmanın güzelliğiydi, üşenmemiş hemen davranmış, doğruca Sümerbank mağazasına gitmişti. Yalnız orada aynı renklerde olan kumaşlardan kalmamıştı. Kırlentlerden artan kumaşlara uygun rengi çabuk bulmuştu neyse ki. Neredeyse koşarcasına eve gelmiş, hiç vakit geçirmeden de, Tophane'deki "Acarsoy" mağazasından taksitle yeni aldığı dikiş makinesini açmıştı. Yine büyük bir hızla, minderin örtüsünü dikmeye başlamıştı. Doğrusu tahmin ettiğinden çok daha güzel olmuştu.

O yıllarda, (1960'lı yıllar) birçok firmanın yaptığı taksitli satışlar birçok ailenin istediği eşyaları almasını kolaylaştırıyordu. Hesaplı davranmayı, parasını biriktirmeyi çok iyi başaran Makbule Hanım, o günlerde sık sık radyodan duyduğu; "Her genç kızın rüyası Zetina dikiş makinası” sloganlı reklamları duydukça iyice gayretlenmiş, epeydir almak istediği diliş makinesini almıştı. Hem de ayaklı olanından. Düzeneğini ayarladıktan sonra, makinenin altında olan pedalı bir aşağı bir yukarı indirip kaldırarak nasıl da kolaylaşmıştı dikiş işleri.

Kumaşın kalitesi ve renklerin uyumu sayesinde, ağır duruşlu bir örtü olmuştu. Bu ağır duruşlu kadife örtüyü iyi korumak gerekirdi. En iyisi sadece kocası oturduğunda kullanmaktı. "Yok öyle, ben günlerdir haftalardır didinip duruyorum sırf kocam rahat etsin diye, eh onlar da rahat bıraksınlar ona ait eşyaları" diye içinden geçirirken, torunlarını,

kızlarını, oğullarını, damatlarını ve gelinlerini kastetmişti. Yaslanma minderlerinin örtüsüne baktığında "Ne şanslısın be koca, bu da şahane bir örtü olmuş." diye geçirdi içinden. Nasıl olmasındı? Apartmanın iki üç mağaza ötesinde olan, o günlerin meşhur “Üç Fil" çeyiz mağazasından (günümüzde Yapı Kredi Kültür Merkezi civarı), paraya kıymış, hasse denilen en kalitelisinden bembeyaz patiska kumaş almıştı. Vakit geçirmeden de kanaviçe işlemesi ve danteli için, kestirme yollardan çabucak ulaşılan, Tepebaşı Olgunlaşma Enstitüsü'ne götürüp yaptırmıştı. Kadife kumaşlara ve duvar halısına uyan renklerde, tavus kuşlarını betimleyen kanaviçe işlemeler, bir de kenarına dikilmiş olan dantel, patiska kumaşı nasıl da zenginleştirmişti.

Tasarladığı renklerde ipliklerin birini Aynalı Pasaj'da, (Avrupa Pasaji) diğerini de Hacopulo (Danışman Geçidi) Pasajı'nda bulmuştu. Bu dükkânların hepsi birbirine ne de yakındı. Bundan dolayı bu işlerini sıkılmadan, bunalmadan yapmıştı. Duvar halısı, kanaviçe işlenmiş örtü, kırlentler ve kendi dizaynı olan minder örtüsüyle bütünleşince, o rahat sedirin görüntüsü de gerçekten muhteşem olmuştu. "Benim kocamın krallardan eksik nesi var? O da bizim evin kralı, sultanı, padişahıdır (Pek de abartılı değildi, 7 çocuk bir o kadar gelin damat ve 15 torun, dünürler derken, neredeyse küçük bir köyün pekâlâ sultanı gibiydi.). Muzip bir kadındı Makbule Hanım, "Ben de Kraliçe sayılırım elbet. Kalabalık aileme, ev işlerini eklersek ben hepsinin kraliçesiyim. Bakın, gördünüz mü? Kocam bir rahat etsin istedim. Sümerbank'ı, Acarsoy'u, yorgancı Hasan Efendi, Hacopulo Pasajı ve Aynalı Pasaj'in iplikçileri, Olgunlaşma Enstitüsü, Üç Fil çeyiz mağazası derken, bütün Beyoğlu seferber oldu.”diyordu. Şaka, muziplik bir yana, Beyoğlu'nda hem de İstiklal Caddesi'nde yaşamaktan çok memnun, bir o kadar da mutluydu Makbule Hanım.

Kulakları çınlasındı Prenses Emine'nin, ne iyi kadındı "Anılmak istedi bak şimdi, o halıyı bize hediye etti. Ben de o güzel halıya uygun ne güzel bir sedir oluşturdum. Ah be prensesim ne vardı sanki şimdi üst katta olsaydın? İlk oturanı, kahve içeni sen olurdun. Amaaan ne biçim hayat be!” serzenişiyle iç geçirdi. Balık Pazarı'na gitme işi, salata yapımı, balığı pişireceği ızgara, mangal, kocasına her akşam taze yapılması gereken çorba tamamlanınca, derin bir nefes aldı. Bir an için onca işi yetiştiremeyeceğini zannetmiş paniğe kapılmıştı ama çok şükür yetişmişti her şey.

Mehmet Efendi akşam sedirini görünce çok memnun olmuştu. "İlahi be kadın, ne ara olmuştu bu sedir? Doğrusu tam bir taht gibi yapmış" diye içinden geçtiyse de ağzından tek kelime çıkmamış, bakmakla yetinmişti sadece. Osmanlı terbiyesi işte, ziyadesiyle memnun olmuş, diliyle söyleyememişti. Makbule Hanım, hemen bakışlarından anlamıştı onun son derece memnun olduğunu ve çok beğendiğini. Ne bıyık altından gülen Mehmet Efendiydi o...

Mehmet Efendi'nin "İmareti”

Nasıl da bereketli bir evdi Mehmet Efendi'nin evi. Yedirmeyi içirmeyi çok severdi. Hele torunlar gelmişse eksik olan var mı diye defalarca sorardı. Çarşıya gitmesi gerektiğinde de torunlarına; "Ne alayım size?” diye sorduğunda, torunların her biri farklı farklı isteklerde bulunurlardı. Kafası iyice şişince de, "Ah be çocuklar ne sandınız burasını, imaret mi?” diye o muzip gülüşüyle sorardı. Bilirdi torunları, ne isterlerse istesinler, dedeleri ne yapar eder isteklerini yerine getirirdi. Mehmet Efendi kahvedeyken, ona haber iletilmesi gereken bir durum olduğunda nasıl da bir şamata yaşanırdı. O anda kaç torun varsa hepsi birden, "ben, ben dedikçe Makbule Hanım iyice bunalır, “Hepiniz birden gidin haydi." der demez, çocuklar sevinçle paldır küldür koşarak giderlerdi. Öyle kalabalık biçimde gidişlerine Mehmet Efendi çok sevinirdi. "Mustafa Bey benim torunların hepsine bir gazoz aç bakayım." cümlesini biraz kurumlanarak söylerdi sanki. "Allah onları bana bağışlasın, on beş torun var bende." demeyi de ihmal etmezdi. O gazozlar çocuklara nasıl da tatlı gelirdi. Zaten bu denli içten haber iletmek istemelerinde, bu gazozların payı büyüktü.

Hem ailenin hem de eş dost ve tanıdıkların yaşça büyükleriydiler. Hemen hemen her gün gelenler gidenler eksik olmazdı. Gün içinde çocuklar, torunlar, damatlar, gelinler, dünürler, eş dost derken, ev bir anda misafirle dolardı. Hatta çoğu zaman, Bakırköy'de, Rumelihisarı'nda, Cihangir'de olan çocukları, torunları filan, hepsinin birlikte geleceği tutar, ev iyice kalabalıklaşırdı. Onca kalabalığa rağmen, kocasını rahat ettiren o sediri gözü gibi kollardı Makbule Hanım.

Böyle kalabalık günlerde, ailenin çok sevdiği çay defalarca demlenirdi. Aman efendim aman, bir de ev ahalisi acıkınca, "Ne alalım, ne yiyelim?" fantezileri ortalığı iyice sarardı. E, ne de olsa Beyoğlu'ydu orası, bu seçme konusunda biraz şımarabilirlerdi. Öyle çok seçenekleri vardı ki... Önce ne yenileceği konusunda fikir yürütülürdü. Bol taratorlu midye tavali sandviç mi, bol acılı kokoreç ekmek mi, yoksa arka sokakta olan sosis imalathanesinden, o zamanlar gerçekten mis gibi olan, sosis mi alsalardı? Hava iyice serinse Makbule Hanım'a onca dil dökerler, hemen yıkayacaklarına dair defalarca söz verirler, boş olan emaye reçel kovasıyla çorba almaya ikna ederlerdi. Ondan sonra

da “İşkembe çorbası mı ya da hazır kovayı almışken, apartmanın birkaç adım ötesinde olan Şark Muhallebicisinden tavuk suyuna çorba mı?" diye kısa bir istişare yaşanırdı. Bitmezdi Beyoğlu'nun nimetleri, daha çay keyifleri vardı. Çayın yanına da İngiliz Konsolosluğu'nun olduğu caddede başlayan, Tepebaşı'na kadar da uzanan pastanelerden, Kibar ya da Tilla'dan olması tercih edilerek, çayın yanına tatlı, tuzlu, batonsale, meyveli tartölet, kurabiye, gato gibi çeşitlerden de almadan olur muydu hiç?

Yemek sonrası çay yeniden demlenmiş, çocuklar da arka odaya yollanmış olurdu. "Allah eksikliklerini göstermesin bir harala gürele valla içtiğim çaydan hiçbir şey anlamadım." derken, taze çayla birlikte sigaralar tüttürülür, tadına doyulmaz bir muhabbete geçilirdi. Muhabbetin en heyecanlı bölümüne sıra geldiğinde, oyunun en güzel yerinde bile olsalar çocuklar, annelerinin daha heyecanlı bölümüyle ilgilenmeden edemezlerdi.

Mehmet Efendi'nin kızları, iddialaşmaktan nasıl da büyük bir haz alırdı (Sadece kendi aralarında). Genelde iddialaşma konusu da birbirlerinin çocuklarının yaşlarıydı. O denli koyulaşırdı ki bu iddialaşmalar, iddiaya girilen çocuğun ne zaman doğduğu konusunda kendi annesine bile, "yok sen yanlış hatırlıyorsun" denilebiliyordu. Bir gün, (Boğaziçi Köprüsü'nün yapıldığı günlerdi) iki kız kardeş arasında bu iddialaşma iyice almış başını gitmişti. Kıyasıya iddia sonucu kızlarından biri, İstiklal Caddesi'nden Suadiye'ye kadar taksiyle gitmiş, iddiaya girdiği ablasının kızına, tartıştıkları iddialaştıkları konunun doğrusunu sormuştu. Bbu düpedüz çılgınlıktı. Sonucu doğru ya da doğru değil, iddia için o kadar yüklüce para ödemek, üstelik aldığı cevabı da hemen söylemek üzere Mısır Apartmanı'na aynı taksiyle geri dönmek... Ne var ki iddiayı kazanmıştı. Böylesi bir tutkuydu onların iddialaşmaları.

Neyse ki çoğu zaman böyle zahmete girmek, taksiye de büyük paralar ödenmesi gerekmiyordu. Gazetelere haber olmuş olaylar da sağlam bir kanıt oluyordu. Günlük gazetelerin tarihleri hep belirtilmişti. O günlerde bazı haberler sıkça takip edilirdi. Bunlardan en takip edileni de Galata Köprüsü, Dolmabahçe Saat Kulesi gibi devlete ait olan yerleri, bazı insanlara inandırarak satan bir dolandırıcı olan "Sülün Osman'ın” haberleriydi. Onun maceraları, neredeyse bir tefrika gibi takip edilen haberlerdi. Bir de, yediden yetmişe demek abartı olmaz, herkesi çok ilgilendirmiş olan, 1961 yılında evinin az ilerisindeki

bakkala gidip dönmeyen küçük kızın, “kayıp Ayla'nın" haberleri, büyük bir hüzünle ve merakla takip edilirdi. Ailenin iddia konuları daha eskilerde yaşanmışsa, en büyük kanıtlarından biri de, 6-7 olaylarının tarihiydi. 27 Mayıs 1960 askeri ihtilaliyse, işte onun tarihi iyice perçinlenmişti akıllara, hafızalara. Hayat, iddia konusu önemli olayların etrafında yaşananlardan oluşuyordu.

Daha sonra hayat, özellikle Mehmet Efendi ve Makbule Hanım için delikanlı olduklarında, oğullarının gidişleri etrafında yaşanmaya başlamıştı. Önce büyük oğulları askere çağrılmış, (1945) onu Hakkâri'ye uğurlamışlardı. Tamı tamına dört yıl askerlik yapmıştı. Derken bir ufak oğullarını 1951'de uğurlamışlardi askere. Sıra küçük oğullarına geldiğinde, ilk asker kafilesinin 1950'de gittiği Güney Kore'ye gideceğini öğrenince, her anne baba gibi üzülmüşlerdi. 1957 yılının son günleri onu uğurlarken fazlasıyla hüzünlenmişlerdi.

Sonrasında, kızları sırayla evlenmeye başlamıştı. Derken, 60'lı yıllarda Türkiye'den Almanya'ya çalışmaya gitme furyası başlamıştı. Mehmet Efendi'nin oğulları da gitmek üzere başvurmuşlardı. Kızların iddialaştıkları konulara, onların yurt dışına çalışmaya gittikleri tarihler de eklenmişti: “Barbaros'un gittiği yıl 1963'tü, onun peşi sıra 1965'te Süleyman gitmişti. Hatırlarsınız, Mustafa'nın gidişiyse, önce Saadet gitti sonra kocasını oraya aldırdi". diye iddialaşırlardı. İlk giden oğulları Barbaros'u uğurlamaya, ailece oldukça kalabalık bir hâlde gitmişlerdi. Sirkeci'den kalkan tren, ağlayarak uğurlayanların gözünün yaşına bakmamış, hızla gözden kaybolmuştu. Anneleri Makbule Hanım oğullarının gidişi konusunda son derece hassastı, yanlış bir şey söylenmesine tahammül edemezdi. İstemeden ya da yanlış hatırlamaya bile tahammülü olmaz, araya girip düzeltmeden edemezdi, "Ah be bre hatırlarsınız? Bu Sülün Osman bir gün, Taksim'de saat kulesi var hani..." diye söze başlamıştı. O anda hatırlayamayan kızına da, “Aman be öyle aval aval bakma, bilmezsin İş Bankası'nı, meydandaki saati?" diye de bir güzel paylayarak devam etmişti. "Hah işte o saatin oraya paspas koymuş, gelen geçenden para almaya başlamış hınzır.

Biz de pazardan dönerken duymuştuk da korkmayı, çekinmeyi aklımızdan bile geçirmeden bakmaya gitmiştik hani... Hah işte hiç unutmam o günün akşamında söylemişti Süleyman Alamanya'ya çalışmaya gideceğini. Boşuna iddia ediyorsunuz aranızda, Süleyman sizin dediğiniz gibi o tarihte gitmedi. O haberi bulalım anlayacaksınız,

o günden tam altı ay sonra gitmişti..." Bir anlamda bu iddialaşmaların kökeni, Makbule Hanım oluyordu.

Kitapçıların, gazete bayilerinin neredeyse adım başı olduğu İstiklal Caddesi'nde, Mehmet Efendi'nin ailesi de magazin dergilerini takip ederdi. Bu haberlerin konuşulduğu muhabbetin de tadından geçilmezdi. “Maşallah yani, Prens Rıza (İran Şahı Rıza Pehlevi ve eşi Farah Diba'nın oğulları) nasıl da gürbüz bir bebek olmuş.", "İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth var ya hani, ne fedakâr kadınmış valla, çarşaflarını yamayıp ziyan etmiyormuş. Hem de kendisi yapıyormuş bu işi”, “ Farah Diba ne de şanslı İran sarayına bir veliaht getirdi dünyaya, kolay-kolay sırtı yere gelmez artık. Koskoca İran'ın İmparatoriçesi oldu valla”. Mehmet Efendi'nin ortanca kızlarından büyük olanı, konumu gereği son derece akıllı ve politik biçimde davranmayı daha çocukluğunda öğrenmişti. Kardeşleri zaman zaman, oldukça heyecanlı bir biçimde tartışırken, hiç söze karışmaz sadece dinlerdi. Haklınınhaksızın kim olduğu iyi bilinse bile o fikrini hiçbir biçimde belli etmezdi. Fikrini söyleyeceği zamanı iyi bilirdi. Söylediği zaman da durum ne olursa olsun onun fikri geçerli olurdu. Böyle magazin dedikoduları yapılırken politik davranışlar gerekmediğinden rahatlıkla konuşur hatta hiç karışmadığı hâlde böyle konularda iddiaya bile girerdi. "Ah ah sorma, olan Prenses Süreyya'ya oldu. Esasına bakarsan Şah'ın aklı fikri hâlen onda, çok âşıktı Süreyya'ya" "Valla ne Süreyya ne de Farah Diba... Fevziye en güzeliydi, Şah hâlen ona sevdalı". Bir süre daha bu mevzuda tartıştıktan sonra, vakit iyice ilerlerlerdi. Bazıları aceleyle eve doğru, Beyoğlu'na ve İstiklal Caddesi'ne o günlük veda etmek üzere hazırlanırken, uzak muhitten gelenler, gitme riskini göze alamaz, yatıya kalırdı. Bu yatıya kalma demek, şenlikli aile cümbüşünün akşam da devam edeceğini gösterirdi. Yatıya kalınmasına Mehmet Efendi de çok sevinir, hemen Balık Pazarı'na doğru, torunlanı için meyve filan almaya giderdi.

Beyoğlu'nun yiyecek zenginliğinin yanı sıra, sinema, tiyatro, konser gibi, sanat-eğlence imkânları da “seç seç beğen" zenginliğindeydi. Çoğu zaman bazı filmler onları fazlasıyla cezbeder, Mehmet Efendi hariç, cümbür cemaat, suare denilen akşam dokuz matinesine sinemaya giderlerdi. Mehmet Efendi'nin büyük gelini muhtelif tiyatrolarda kasiyer olarak çalıştığından tiyatro bileti konusunda da zorlanmazlardı.

Öyle günler akşama doğru, sedire oturanların sefası biterdi artık.

Çünkü asıl sahibine, yani Mehmet Efendi için, hazırlanma zamanı gelirdi. Makbule Hanım, öncelikle oturanları kaldırır, sonra kırlentleri camdan silkeleyip patpatlar, pamuklarını iyice didikleyerek kabartırdı. Bunları yaparken, oldukça konsantre olur, birdenbire ciddileşirdi. Çay muhabbetinde etrafı neşelendiren, kızlarıyla torunlarıyla gülüş cümbüş olan Makbule Hanım'dan eser kalmazdı. Gırgır Şamataysa şamataydı, hepsinin bir sırası vardı. Kocası, sabahın köründen akşamın körüne kadar, aşağı yukarı demiyor, koşturuyordu. Kolay mıydı ekmek parası kazanmak? Kazandığı o ekmeği de şöyle ağız tadıyla yemeyi kat be kat hak ediyordu doğrusu... Akşamları, sedir üzerine o özel örtü serildikten sonra da kim olursa olsun o sedire oturamaz, parmağıyla dahi dokunamazdı.

Akşam yemeği süresince, torunların neşesi Mehmet Efendi'ye de sirayet eder, torunlarıyla birlikte kantolar, şarkılar söylerdi. Derken o günlerin en popüler şarkıları pikaptan dinlenmeye başlanırdı. Makbule Hanım ara ara, Tünel'deki Lale Plakçılık mağazasına uğrar, torunlarını sevindirmek için o zamanın neşelendiren plaklarını alırdı. Bunlar; Ya Mustafa, Lingo Lingo Şişeler, Kızım Seni Ali'ye Vereyim mi, Hamsiyi Koydum Tavaya Aman gibi şarkıların plaklarıydılar. O yıllarda 33 devirlik taş plak olan o plaklardan, Kocası Mehmet Efendi'nin sevdiği şarkıların plaklarını öncelikle alırdı. Uzun muhabbetlere daldığı tatil akşamları, muhabbet arası taş plaklar çalınınca, değme eğlence yerlerine taş çıkartan bir hâle bürünürdü ev. Mehmet Efendi iyice mutlu olur, torunlarına; "Ah benim kıymetlilerim, siz hep gelin hatta hep kalın, ben gece gündüz çalışır bakarım size..."

Mehmet Efendi'nin en sevdiği şarkılar; Hafız Burhan'ın, "Her Yer Karanlık" gazeli ve Münir Nureddin Selçuk'un söyledikleriydi. Münir Nureddin Selçuk'un, “Kanatları Gümüş Yavru Bir Kuş" şarkısında oldukça hüzünlenir, gizlemeye çalıştığı gözyaşlarını tutamazdı...

Kazancını hak etmenin, çalışarak kazanmanın kutsal olduğuna inanan; sofrasına “haram lokma” evine de “haram mal" nasip olmamasını can-ı gönülden dileyen, dua eden Mehmet Efendi, Moskova'ya sürgüne gitmiş olan Nazım Hikmet'i, ülke insanlarının çoğu gibi “vatan haini” olarak görüyordu. Aynı Mehmet Efendi, bestesi Mesut Cemil'e ait olan:

"Kanatları gümüş yavru bir kuş

Gemimizin direğine konmuş

Dağlara çıkma Karadeniz

Yavrudur yârim uçamaz bensiz

Bir yârim var bu yavru kuş gibi

Yârim yüreğime konmuş gibi

Dağlara çıkma Karadeniz

Yavrudur yârim uçamaz bensiz"

sözlerinin, yani güftenin, Nazım Hikmet'e ait olduğunu bilmeden dinlermiş meğer. Bu şarkı, onun yüreğine en fazla dokunan bir şarkıydı. Ama ona göre Nazım Hikmet bir "vatan haini" idi.

"Eh çocuklar haydi ben yatayım artık, yarın işler beni bekler" deyip odasına çekildikten sonra, Makbule Hanım onun rahatça uykuya dalması için devreye girer, otoriter bir tavırla "Hişt, çocuklar yavaş, dede uyuyor!" uyarısıyla uykuya geçmesini kolaylaştırırdı. Gürültü etmemeye özen göstererek, sedirin örtüsü değiştirilir, yer kapmak isterken sesler ister istemez biraz yükselirdi. Makbule Hanım hemen, kaşıyla gözüyle işaret ederek sessizliği sağlardı. Mehmet Efendi rahatsız olmasın diye ne denli dikkat edilirse edilsin sanki bilerek oluyormuş gibi gürültü çıkardı bazen. Böyle durumlarda bir müddet herkes sessizleşir, Mehmet Efendi'den gelecek tepki beklenirdi.

Tepki gelmesine gelirdi ama herkes anlardı bu tepkinin kızgınlık olmadığını. Sonrasında istem dışı bir gülme krizi yaşanırdı. Ses olmasın diye gülmemeye çalışırken daha fazla gülmekten gözlerden yaş gelirdi.

Mehmet Efendi, derin biçimde uykuya dalınca, abartılı olmadıkça sesleri pek duymazdı. Uykuya daldıktan sonra ortalığı toparlama işlerini halletmek üzere davranılır, saat kaygısı olmadan uzun bir muhabbet gecesine hazırlık başlardı. Yıkanan bulaşıklari kurularken, ortanca kızları, “Ah ah şimdi şöyle bir taze tulumba tatlısı olacaktı ki

çayın yanında...” cümlesiyle bu fikri akıllara düşürürdü. Gecenin yarısında, akla zarar bu duruma, diğer bazı dükkânlar gibi o yıllarda Sakarya Tatlıcısı'nın 24 saat açık olması tuhaf bir cesaret verirdi. Tuhaf çünkü gece 12:00'den sonra, gece âleminin en maceralı caddesi olan İstiklal Caddesi'nde yürümeyi göze almak, bazı riskleri de göze almak demekti. Böyle durumlarda, evin ilk torunu olan delikanlının, yaşça çok büyük olmasa da teyzesine eşlik edip gitmesi güven verirdi. Ne de olsa erkekti hamdolsun. Mısır Apartmanı-Sakarya Tatlıcısı arası da uzun bir mesafe değildi zaten. Sakarya Tatlıcısı, Çiçek Pasajı yanındaydı. Bir de, İstiklal Caddesi'nin akşam, daha doğrusu gece görevlileri (pavyon, gece kulübü vs. kapıcıları) Mehmet Efendi'yi tanırlardı. Çünkü Acara Sokağı'nda olan gece kulübü, Mısır Apartmanı'nın kiraya verilen bölümündeydi ve muhatabı da apartman yöneticisi Mehmet Efendi'ydi. Dolayısıyla diğer görevliler de Mehmet Efendi'yi, akrabalarını iyi tanırlardı. Bir de o zamanlar (27 Mayıs 1960 askeri ihtilal sonrası), Yeni Çarşı Sokağı'nın başında olan cam kulübede askerler 24 saat nöbet tutardı.

Tatlı almaya gidenler gelene kadar işler bitmiş, çay da demlenmiş olurdu. O saatlerde taze yapılmış olan tulumba tatlısı, kutusu açılır açılmaz, tabaklara servis edilmeye fırsat kalmadan hemen bitmiş olurdu.

Temizliği, temiz olmayı çok seven Mehmet Efendi, güne başlarken, gün bitince, pijamalarını giyerken, yemeğe otururken, yatmadan önce derken, her seferinde büyük bir merasimle temizliklerini yapardı. Temizlik ve düzenlilik adına, en çok merasim düzenlenen ev, bu evdi herhâlde? Merasim demek pek de abarti sayılmaz, çünkü eşi Makbule Hanım da, mevsim geçişlerinde yaptığı o temizlik merasimleri ile bilinirdi. Böyle bilinmesi çok doğru olsa da Mehmet Efendi, temizlik konusunda eşi Makbule Hanım'da ne yapar eder hep bir kusur bulurdu.

Takım elbiseleri, ceket, pantolon, yelekten oluşan giysileri, mutlak ve mutlak onun deyimiyle "halis muhlis" İngiliz kumaşındandı. Bu konuda Pera sakini olmanın ayrıcalığını karısı gibi o da yaşıyordu. Tabii bir de ünlü terzilerin atölyelerinin olduğu Misir Apartmanı'nda oturmak en büyük avantajıydı. Apartmanın en üst katında oturan komşusu, İstanbul'un iyi terzilerinden, kumaş ticareti de yapan aynı zamanda o yıllarda İstanbul Radyosu'nda yayımlanan "Uğurlugiller" skecinin ve tiyatro oyun yazarı olan Selçuk Kaskan'dan alırdı

giysilerinin kumaşlarını...

Kıyafetleri, hem sade hem de oldukça şıktı. Aynı anda hem şık hem sade nasıl oluyordu acaba? İstiklal Caddesinde, ahbaplar arasında bayağı bir merak konusuydu Mehmet Efendi'nin kıyafetleri. Ne demişti Mevlana? “İnsan, kıyafetiyle karşılanır, fikirleriyle uğurlanır." Her kıyafetin ayakkabısı, çorabı, mendili, kravatı, şapkası, gömleği, gömleğinin manşetleri (kol düğmeleri), kravatının iğnesi, işinin hafiflediği zamanlar, büyük bir keyifle içtiği piposu dahi kıyafete uygun tamamlayıcılarıydılar; renkleri, kaliteleri birbirini tutmalıydı. Hiçbir biçimde, nefti yeşil takım elbisenin ayakkabısı veya çorabı, mendili, lacivert ya da gri takımlarla kullanılamazdı. Es kaza yanlış mendil dahi verilse "İnsanda görgü denen bir durum vardır, demek ki hâlen öğrenmemişsin" diye, bu konuda bilgisizliği hoş görmeyeceğini açıkça belirtirdi. Bütün kostümlerine uygun bulduğu tek aksesuar, apartman sakinlerinden "Madam Barry"nin hediye ettiği Rus malı, "Serkisof" marka cep saatiydi. Zaman zaman dedesinin temizlenen elbiselerini torunu almaya giderdi. Dükkân sahibi, güler yüzlü Mösyö Kirkor, bir hafiye inceliğinde, “Söyle bakayım bana hanım kız, büyükbaba bu birbirinden şık kıyafetleri nerden alır?” diye sorardı. Mehmet Efendi'nin torunu, Mösyö Kirkor'un bu merakına bir türlü anlam veremezdi. Bilinen ceket pantolondu işte. Dedesinin kıyafetlerini beğenirdi ama giysilerini nereden aldığını hiç merak etmemişti. Bilmediğini söyler, her seferinde de Mösyö Kirkor ona inanmaz, “Demek büyükbaba, senin de bu konuda konuşmanı istemez.” derdi. Torun o anda merak etse de hep niyetlendiği halde dedesine sormayı unuturdu.

Mehmet Efendi'nin, kıyafetlerinin hem çok sade hem de şık olmasının sirri, Mısır Apartmanı sakinlerinden, İstanbul sosyetesinin ünlü terzisi, yurt dışında da iyi tanınan Cemal Bürün'ün, terzilik mesleğini bir sanat inceliğinde icra etmesinde saklı olduğu gibi, giydiklerini kendine yakıştırma vizyonuna sahip Mehmet Efendi'deydi...

Ek yerleri iri dikişli olan terliklerini de acaba kendine özel mi yaptırmıştı? Torununa da, o iri dikişli terlikler oldukça orijinal görünürdü. O orijinal terlikler de hep temiz olmalıydı. Daha doğrusu, kendisinden başka kimse o terliklere dokunmamalıydı bile. Eve geldiğinde, ayakkabılarını çıkartıp terliklerini giyerken, "Makbule" diye, sesini biraz yükselterek seslenirdi eşine. Eşi "A canım!" diye cevaplandırırken, otoriter bir tavırla; "Benim terliklerimi kim giydi

bakayım yine?” derdi. Onun titizliğini çok iyi bilen ev ahalisi, terliklerini giymek şöyle dursun yanından geçerken bile değmemek için dikkat ederdi. Aslında o da bilirdi o terlikleri kimsenin giymeye cesaret edemeyeceğini. Yine de terliklerinin dokunulmazlığını her akşam böyle sağlamlaştırırdı. Bir de eşiyle akşam flörtüne başlamanın seslenişi olmalıydı besbelli. "A canım" cevabını almayı hangi koca duymak istemezdi ki?

Yemek öncesi dişlerini fırçalaması, üstelik uzun uzun fırçalaması, merak uyandırsa da bunun nedenini kimse açık biçimde soramamıştır. O bakışlardan anlar, "Gün içinde kim bilir ne kadar toz siniyor ağzımıza, dişlerimize haberiniz var mı?" sorusuyla açıklama getirirdi.

Çorbayı kaynar biçimde sıcak içmek isteyen Mehmet Efendi'ye göre; sevgili eşi, ona neredeyse altmış yıla yaklaşan evliliklerinde, sıcak bir çorba vermeyi bir türlü beceremeyişti. Oysa o yemeğe oturmadan ısınmaya başlayan çorba, neredeyse yeniden pişerdi.

İlkokula gittiğim sene (1959), Reşat dedem; küçük oğlunun galip geldiği boks maçının sevincine kalbi dayanamayarak, Spor ve Sergi Salonu'nda kalp krizi sonucu vefat etmişti. Nevriye Hanım'ın evinde kalmama gerek yoktu artık. Yaşayacağım adres, Beyoğlu İstiklal Caddesi 303-311 numaralı bina olan "Misir Apartmanı" olmuştu. Evimizin reisi, aynı zamanda da benim "Atatürk kaşlı" dedem "Mehmet Efendi", prensipleri olan, çalışmayı çok seven biriydi. Bütün gün, âdeta kocaman bir diyar olan ve hâlen o görkeminden hiçbir şey kaybetmemiş olan Mısır Apartmanı'nın; girdisi-çıktısı, görevlilerin yönlendirilmesi, kiralanacak ya da satılacak dairelerle ilgilenilmesi, hangi firmadan kalorifer kömürünün alınacağı ve o hafta kalorifer yakma nöbetinin kimlerde olacağı, alınacak temizlik malzemelerinin temini, dairelerin tadilatı hep onun sorumluluğundaydı. Gün içinde bütün bu işleri halletmek üzere sabah saat 05:30'da uyanan, kişisel temizliğini sabah da ihmal etmeden yaparak işine giden oldukça dinamik biriydi. Onun sakal tıraşından sonra sürdüğü kolonyanın kokusunu, uyku arasında hissetmek, güne ne de güzel bir başlangıç olurdu. Kolonya demişken, kolonya şişeleri şimdi olduğu gibi boşalınca atılmaz, hilesiz, katkısız satan Rebul-Kansuk eczanelerinde ve parfümeri dükkânlarında kocaman bombeli cam kavanozlarda duran, lavanta, limon bir de fujer kolonyaları doldurtulurdu. Bazen de, Tünel'e doğru giderken sağ tarafta kalan Zahariaidis çeyiz dükkânından doksan derecelik o meşhur "Tomadis" kolonyası alınırdı.

Bazı şişeler, özel olarak tasarlanmış şekilleriyle, içinde kolonyaları ile oldukça gizemli dururlardı. Uzun uzun bakmaktan alamazdım kendimi. O şeffaf, özel tasarım olan şekilli şişelerde "Fujer" kolonyasının göz alıcı yeşiline, limon kolonyasının belli belirsiz sarıya kaçan rengine bakarken, insanın içi açılırdı. Bu şişeler anneannemle dedemin odasında, tuvalet aynası önünde dururlardı. Oda kapısının önünden geçerken hissedilen koku da cabası olurdu huzurun.

Sabah, saat 05:30'dan itibaren işine başlayıp, öğlen saat 12:30'da sadece kaynar çorbasını içmek için ara veren dedem, akşam saat 19:00'a kadar hiç durmadan işlerinin peşinde koştururdu. Aynı apartmanda kendine tahsis edilen dairesine gelişinin saat 19:02'yi geçmesi pek yaşanmamıştır. Benim titiz ve işkolik dedem, böylesine sistematik bir insandı...

Günlük hayatta görünümü ve hitabet yeteneği ile son derece çağdaş bir Beyoğlu beyefendisi olan dedem, pazar günleri öğle yemeğine eşi olmadan gitmezdi. Ne demekti yani evde bütün hafta didinen hanımını evde bırakıp yalnız gitmek?

1962 yılından itibaren, bu pazar gezmelerini birlikte yapmaya başlamıştık. Anneannem ve dedem her ne kadar çağdaş insanlar olsalar da benim varlığım bile onların kol kola girmesine maniydi sanki. Üçümüz yola çıkınca dedem iki elini belinin üzerinde kavuşturarak yürür, biz de onun birkaç adım gerisinde yürürdük. Osmanlı terbiyesi almış biriydi ne de olsa.

Dedemin bizi yemeğe götürdüğü pazar günü gezmeleri, uzun soluklu, günübirlik, İstanbul içinde yapılan en güzel seyahatlerdi. O yıllarda "gastronomi" kelimesi ortalarda dolaşmıyordu. Dolaşsaydı eğer, günümüz gastronomi etkinliklerinin çok çok yukarısında olan gezilerdi bu pazar gezmeleri. İstanbullular, lezzetin nerede olduğunu öyle çabuk öğrenirlerdi ki şaşılacak bir durumdu doğrusu. O zamanlar, reklam aracı olarak, sadece İstanbul Radyosu vardı. O da o devre göre oldukça pahalıydı. Ayrıca günümüzde de geçerli olan fısıltı gazetesi denilen durum, o zamanlar da en güzel reklam aracıydı. Gidenler yakınlarına memnuniyetlerini anlatırlar, dinleyen de o yere gitmeyi arzularlardı. İstanbulluların sade, iddiasız, gösterişsiz, sadece keyif

aldıkları bir "yemeğe gitme" seyahatleriydi bu lezzet yolculukları. Yenilen yemekler hakkında, "Yemekler çok leziz" denilir geçilirdi. Yenilen yemekleri öyle ballandıra ballandıra anlatmak, hele hele şimdilerde âdeta "yemek pornosu" sayılacak kadar fotoğraflamak, ayıp sayılacak bir görgüsüzlüktü. “Yediğin içtiğin senin olsun, gördüklerini anlat.” cümlesi geçerliydi hep.

Bu görgülü yaklaşıma rağmen, lezzet damaklarda yerini buluyordu. Yeter ki gerçek lezzet olsun. Damak hafızası önemli tabii, güzeli de çirkini de unutmuyor. O yıllarda da her ne kadar yenilen içilen öyle ballandıra ballandıra anlatılmasa da, lezzetleri marka olmuş semtler vardı. Örnekse: Küçükçekmece'nin "döneri", Beykoz'un, “paça çorbası" Kavaklar'ın ve diğer Boğaziçi semtlerinin taze balığı, (oralardan dönerken eve taze balık da alınırdı). Kavaklar, Marmara Denizi'nin çıkışı, Karadeniz'in de girişi olduğundan, hem balığı hem de midyesi ile meşhurdu. Sarıyer'in o meşhur böreği hâlen mevcuttur. O yıllarda İstanbullular Sarıyer'e börek yemeye gitmeyi çok severdi. Hatta buralarda yemek yedikten sonra, yine üşenmeden, çayı ile meşhur, Emirgan Çınaraltı'na, Boğaz'a karşı çay içmeye gidilirdi. Şimdilerde neredeyse ağızlara pelesenk olmuş “gastronomi” (iyi yemek sanatı, yemek bilimi) açısından bakarsak o dönemde, bu lezzetlerin farkında olan İstanbullular ve diğer kentlerden buralara gelenler, iyi birer gastronomi insanlarıymış. Bir de değinmeden olmayacak, günümüzde yeni trend "gurme" olmak. Oysa dişlerdeki dolgularla, protezlerle, dili pas gibi kaplayan sigara tiryakiliğiyle, gurme olmak için çok özel bir yetenek gerekiyor. Kaynaklarda, yazılanlara bakılırsa, “yemekler ve içkiler konusunda uzmanlık ölçüsünde bilgisi ve gelişmiş beğenisi olan, ağzının tadını bilen kişi” olarak tanımlanmış. Zaten o yıllarda yaşanan bu pazar öğle yemeklerine gidenlerin öyle "gastronomi" gibi, "gurmelik" gibi bir iddiaları yoktu. Yalnız o yıllarda, yemek pişirenler, yemek yiyenler doğaya saygılı, doğayı seven insanlarmış. Onun sunduğu mahsulleri lezzete dönüştürmeyi başarmışlar.

Dedem o keyfi yaşamak ve bize de yaşatmak için hiç üşenmezdi. Mısır Apartmanı gibi ağır bir sorumluluğu olmasına ve çok çalışmasına ve tatil olarak bir tek pazar günü olmasına rağmen fevkalade bir sebep olmadıkça bu İstanbul içi yemek seyahatlerini ihmal etmemişti. En maceralı yemek yemeye gitme yolculuğumuz, "Yakacık kâğıt kebabı” yemeye gittiğimiz yolculuk olurdu: Erkenden kahvaltı ederek hemen İstiklal Caddesi'ne çıkardık. Kapıdan çıkmadan dedem, görevlilere tembihlerini yaparken anneannemle nasıl da sabırsızlanırdık. Pazar sabahı olduğu için biraz tenha olduğundan mıydı neydi, her gün en az

iki-üç kere yürüdüğümüz İstiklal Caddesi, olduğundan farklı görünürdü. Tünel'in Beyoğlu çıkışına kadar yürüyüş yaparken, genelde çoğu kapalı olan dükkânların görüntüsü, caddenin de dinlendiğini düşündürürdü. Bu bizim yürüyüşümüze de yansır, sakin ve sessiz biçimde yürürdük. Tünel'e binince, Tünel'in mor şeffaf camları, bu yolculuğun fantastik bir yolculuk olduğu duygusunu verirdi. Hafta arası neden öyle olmazdı? Doğrusu ben de anlamazdım...

Karaköy'e gelince genelde vapura koşturarak, son anda yetişirdik. Fantastik yolculuk vapurda da devam ederdi. Hâlen o mistik havada olan Haydarpaşa, denizden iskele ve merdiven basamaklarından çıktıktan sonra, sihirli değnek değmiş gibi tren istasyonuna dönüşürdü. Hey gidi Haydarpaşa hey, şehirler şehri olan İstanbul'a mahsus bir yapı olasın diye ne de güzel planlamışlar seni. (Ne yazık ki, o canım tren istasyonunu ve iskelesini trenlerden ve vapurlardan ayırdılar. Gönderen ve kavuşturan o masal âlemi, terkedilmiş bir hâle getirildi.) Trenin kendine has sesi, düdüğü, uğradığı istasyonlar, bu yolculuğun büyüsünü tamamlardı âdeta... Her bir istasyonun, kendine özgü yapılmış binaları canlıymış gibi gelirdi bana. Tren durduğunda “hoş geldin" demeyi bitiremeden güle güle diyemeyen bir hüznü yaşarlardı âdeta.

Böyle bir ruh âleminde yaşanan tren yolculuğumuzu Kartal istasyonunda bitirirdik. Aslında biten, tren yolculuğuydu. Aynı ruh hâli içindeyken o dönemin (1960'lı yılların), ön tarafı bütün dişleri göstererek gülümseyen insan ifadesinde gibi görünen Skoda marka belediye otobüsüne binerdik. Yakacık'a doğru yolculuk o minvalde devam ederdi. Bir daha hiç yaşanmayacak çok güzel yolculuklarmış meğerse o yolculuklar. Ağacın, çayırın yeşiline gözler doyardı. Duraklarda otobüsün kapısı açıldıkça, içeriye gerçekten temiz hava gelirdi...

Şimdilerde neredeyse hiç kalmayan, "Yakacık kâğıt kebabı" yemeye gitmek, oldukça popüler bir durumdu. Neredeyse adım başı olan lokantalarda, kâğıt kebabı, sofraların baş aktörüydü. O yıllarda Yakacık demek, kâğıt kebabı demekti...

Lezzetli olan kağıt kebabı yenmiş, dedem kendi tayin ettiği günlük limiti olan, iki duble rakısının bir dublesini pazar günü öğlesinde kullanarak rakısının keyfini; biz de anneannemle biralarımızın keyfini

çıkarırdık. Benim payım, anneannemin birasının üçte biri kadar miktardaydı.

Hani denir ya, müptela küçükken başlar, külliyen yalan. O yıllarda yemekle beraber pazar günleri içilen o bira, hiçbir biçimde müptela bir hâle getirmedi bendenizi. "kırk yılda bir" deyimindeki gibi, hararet basan yaz akşamlarından birinde bazen iyi gelir.

Yemek sonrası, Ayazma'ya doğru yaptığımız oksijen dolu koruluk ve kır yürüyüşü, ömrümüze ömür katardı. Ömrümüzün yenilenmesi bitmez, dönüş yolunda Pendik'ten, Galata Köprüsüne kadar giden şehir hatları vapuruna binerdik. Pendik'ten dâhil olduğumuz o vapur yolculuğu üç buçuk saat sürdüğü hâlde, bitmesini istemediğimiz bir vapur yolculuğu olurdu. Yalova kalkışlı olan (Yalova, 1930-1995 yılları arasında İstanbul'a bağlı bir ilçeydi) bu vapurlar, Pendik sonrası, sırasıyla adalara ve Haydarpaşa'ya uğrardı. Oradan da Galata Köprüsü'ne varırdı. Bazı pazar günleri vapur Büyükada'ya uğradığında, Büyükada'dan binen, iki çocukları olan bir aileyle karşılaşırdık. Babaları olan bey, her karşılaşmamızda çocuklarına, dedeme reverans yapmasını söylerdi. Biz çocuklara hep büyüklerin elini öpmemiz öğretildiğinden, el öpme yerine hafifçe tutup, dizleri kırarak selamlaşmak, şimdi son derece medeni bir davranış olarak gelse de o zaman tuhaf ve az biraz da saygısızlıkmış gibi gelirdi.

Çocukların annesi zarif giyimli kibar bir hanımdı. Karşılaşma çok sıcak olur, sohbetse, havadan sudan dediğimiz biçimde, o da ayaküstü birkaç cümle ile sınırlı biçimde yaşanırdı. Sonra da o aile vapurun başka bir bölümüne oturmaya giderdi. Çıkışta filan da karşılaşmazdık.

Aradan yıllar geçmişti. Tüm ailenin bir arada olduğu yemekli buluşma yaşanıyordu Mısır Apartmanı'nda. Akarsu Sokağı'na bakan, her an her dakika giremeyeceğimiz olan misafir odasına kurulan sofraya o aile de katılmıştı. O zaman öğrenmiştim ki o ailenin hanımı, annemin en büyük ablasıymış. Yahudi asıllı biriyle evlendiği için, dedem aileden neredeyse aforoz etmiş o büyük teyzeyi...

İlkokula giden bir çocuk olarak bir anlam veremesem de, yine de garibime gitmişti büyük teyzeyle dedemin ilişkisi. O buluşmadan sonra, büyük teyze ile çok sık olmasa da gidip gelmeler başlamıştı.

Bizim apartmanın bir iki sokak ötesinde, Çukurcuma'da otururlarmış meğer...

Bizim evde anneannem ve dedemin odasının yakınından her geçişte o huzur veren kolonya kokusu gibi, büyük teyzenin evinde de o kokuyu fark etmiştim ilk gidişimizde... Hangi gün gittiğimiz önemli olmasa da gittiğimiz o akşam sofrasında yaşanan bazı ayrıntılar nedeniyle, cuma akşamı olduğunu, şu anda bile net biçimde biliyorum.

O akşam büyük teyzenin evinde yakılan günlük kokusu ile kolonya kokusu birbirine karışmıştı. Sofraya otururken büyük teyzenin eşi olan enişte, içi kırmızı şarap dolu büyükçe bir kadeh eline almış, anlamadığım bir dilde ilahi söylemeye başlamıştı. Bir yandan da önce kendisi yudumlayarak annesine vermiş, annesi yudumladıktan sonra büyük teyzeye, büyük teyze de eniştenin kardeşine vermişti. Böylece o büyük kadeh, yaş sırasına göre elden ele dolaşmıştı. Anneannem, dedem ve ben bu kadehi almamıştık. Şarap yudumlandıktan sonra, büyük teyzenin, güzel bir örtü içine sarılmış hâlde sofraya getirdiği iki bütün ekmeği parçalara ayırması için dedeme verdiğinde, dedem itiraz etmemişti. Yine yaş sırasına göre (yaşça büyük olan erkekten başlamak şartıyla) kopardığı parçaları dağıtmıştı. Enişte ve annesi ilahiye devam ediyorlardı. Yaş sırasına göre ekmekler tuza batırılıp yine ilahi eşliğinde yenmişti. Büyük teyzenin yaptığı yemekler de tıpkı annesi, yani anneannemin yaptığı gibi çok lezzetliydi. Bizim evdeki gibi onların da sofrasına bembeyaz masa örtüsü serilmişti...

O akşam, bizim apartmanın arka sokağından (Akarsu Sokağı), kestirme olarak Eski Çiçekçi Sokağı'na, oradan da Yeni Çarşı Sokağı'na çıkmıştık. Hayriye Sokağı'ndan ilerleyerek Faik Paşa Yokuşu derken, Çukurcuma Camii'nin oraya ne de çabuk varmıştık...

Hayat mı tuhaftı yoksa biz insanlar mi tuhaftık? Dedemin üç oğlu uzaklarda Avrupa ülkelerinde olmasına rağmen, her hafta karşılıklı postaya verilen mektuplar sayesinde haberdar olunuyor, neler yaşandığını, nasıl olunduğunu bilecek kadar yakın olunuyordu da en fazla iki üç sokak ötede olan çocuğuyla, ne hâlde ve nasıl olduğunu bilmeyecek kadar uzak olunuyordu? Bunun sebebi de, büyük teyzenin bizi davet ettiği o sofranın kutsallığına ve Yahudiliğin ibadet geleneklerine inanan aile olmalarıydı.

O cuma akşamı kurdukları, “Şabat" sofrası olup kutsal sayılan bir sofraymış. Sofrada olanların anlamı meğer çok kadar derin ve bir o kadar da büyükmüş. Beyaz masa örtüsünün anlamı: İsrailoğulları Mısır çıkışında, çölde kaldıkları sürede Tanrı onlara bütün toprağı beyaz olarak örtmüş. “Manna " gıdasını yollamıştır. Tanrı dünyayı altı günde yaratmıştır. Yedinci gün yani "Şabat” günü hiçbir iş yapmadan bir araya gelmenin, ibadet etmenin zamanıdır diye emir buyurmuştur. O akşam elden ele dolaştırarak şarap yudumlanan ve o yudumlama sırasında söylenen ilahi, “Kiduş,” yani kutsama duasıymış. Evin hanımının yakması gereken mumun sofranın ortasında durması gerekirmiş ki o akşam da öyleydi. Örtü içinde iki tane olması gereken ekmeğin anlamı da bu kutsal "Şabat” gününde Tanrı "Manna" gıdasını iki gün yetecek kadar göndermiş olduğundan, onu temsil etmesi için ekmekler iki tane olurmuş sofrada.

Aile büyükleri bir ara kendi aralarında konuşurlarken duymuştum, büyük teyzenin evlenerek gelin gittiği o aile; Karadeniz'den gemiyle oldukça zorlu bir yolculukla gelmişler Türkiye'ye. Hatta o aile miydi yoksa onlarla gelen başka bir aile için mi söylenmişti bilemiyorum ama pırlanta, elmas gibi taşları ailece yutarak Türkiye'ye varana kadar da tuvalet ihtiyaçlarını erteleyerek geldikleri, efsane gibi, “yerin kulağı vardır" hâlinde, fısıldayarak konuşulmuştu.

Enişte, ailede ve Pera'da, çantacı olarak tanınan bir esnafti. Galatasaray Lisesi arkasında olan Hayriye Sokağı'nda lise duvarıyla yan yana duran merdivenlerin bitiminde hâlen var olan küçük dükkânlardan biri, eniştenin çantacı dükkânıydı. Eniştenin asıl adının ne olduğunu bilmiyorduk. Soyadı, onun ismi olarak yerleşmişti aramızda. Aradan bir hayli uzun yıllar geçmiş, bizler yetişkin olup kendimiz çoluk çocuğa karışmışken, eniştenin rahatsız olduğu ve rahatsızlığının ciddi olduğu öğrenilmişti. O ciddi hastalık onu fazla yaşatmamış ve enişte vefat etmişti. Genç yaşlarında Türkiye'ye gelerek yaşlanıp ölene dek vatanı olarak benimsediği Türkiye'nin vatandaşı olmak için defalarca girişimlerde bulunmuşsa da beklediği haber bir türlü gelmemiş. O yine de umudunu yitirmemiş sabırla gereken girişimlerde bulunmaya devam etmiş. Eniştenin beklediği yanıtın, öldüğü gecenin sabahında gelişi, kader miydi acaba? Babasının kaybına çok üzülen kızı, gelen tebligatı okuyamamış, sesli okumak da bana düşmüştü. Enişteye hitaben yazılmış tebligatta başvuru sonucu isteğinin dikkate alındığı, ilgili makama gelmesi yazılıydı. Bu da hayatın enteresan sürprizlerinden biriydi her hâlde? Cenazesi evden

alınıp, Galata'ya, Neva Şalom Sinagogu'na doğru götürülürken gelmişti bu haber.

Eniştenin bizden, yani eşinin ailesinden başka kimsesi yoktu. Dolayısıyla onu bizler uğurlayacak, son görevimizi yapacaktık. Yapacaktık yapmasına da, Musevi gelenekleri konusunda hiçbir bilgiye sahip değildik. Ne tuhaftı, Beyoğlu yani Pera; inanışları farklı olan insanlara kapılarını açmış, çoktan benimsemiş ama biz insanlar bir arada, aynı muhitlerde yaşadığımız, aynı sokaklarda bir arada yürüdüğümüz hâlde, ne denli uzak yaşamıştık. Oysa cami, kilise ve sinagoglar birbirine ne kadar da yakındılar.

Cenazeyi almaya geldiklerinde, Musevi topluluğunun din görevlisi "haham"a neler yapacağımızı büyük bir mahcubiyetle sormuştuk. Haham bize büyük bir olgunlukla neler yapacağımızı anlatırken bizi şöyle bir gözden geçirmişti. Orta hâlli bir ailenin yapacağı biçimde masraf olacak malzemeleri sıralamıştı. Bir ufak şişe rakı almamızı, pikniğe gider gibi on-on beş tane yumurta alıp haşlamamızı, peynir, zeytin, uygun olursa da salam-sosis gibi şarküteri ürünü almamızı söylemişti. Çatal kaşık bardak gerekmediğini söylemişti. Haham cenazeyle birlikte gittiğinde, yapmamız gerekenleri yerine getirmek için, hemen bir fon oluşturmuştuk aramızda. Buna göre, ailenin en küçük teyzesi; "Her ne kadar haham bizi süzerken, fazla yüklenmeyeyim diye düşünmüş olsa da, biz yine bir büyük rakı alalım onun da parasını ben vereyim, diğerlerini de ortaklaşa ödeyelim" demişti. Yumurtaları ve diğer malzemeleri denilenden biraz daha fazla almıştık. Böylece bizim inancımıza göre, eniştenin, hayır duası edenleri çok olacaktı. Zaten ailenin diğer üyeleri Neve Şalom'da ve Etiler Musevi Mezarlığındaki törenlere geleceklerdi. Malzemelerin yıkanacak olanlarını yıkamış, haşlanacak yumurtaları da söylendiği gibi katı biçimde haşlamıştık. Uygun biçimde paketleyerek hazır hâle getirmiştik. Çatal-kaşık, tabak ve bardak neden istememişlerdi merak etmiştik doğrusu. Neve Şalom Sinagogu'na gittiğimizde, enişte için yapılacaklar tamamlanmış, cenazesi de merasimi yapılmak üzere, toplanılacak salona getirilmişti. Bizler katılmak üzere salona geçerken, hanımlar olarak, erkeklerin arkasında yer aldığımızı, camide olduğu gibi harem selamlık bir durumun, Musevilerin cenaze merasiminde ve diğer dini merasimlerinde de geçerli olduğunu öğrenmiştik. Neve Şalom Sinagogu'ndan çıktığımızda, yağmur bayağı hızlanmıştı. Etiler'de olan Musevi Mezarlığı'na doğru giderken Tophane'den geçerken bizim olduğumuz arabaya, "iki adet kadın, iki adet de erkek atleti" alınması haberi gelmişti. Allah-Allah ne demekti acaba? O

yağmurda alınması istenmişse olması gereken bir âdet olsa gerekti.

O görev de sinagoga cenaze merasimine son anda yetişen kuzene verilmişti. O yağmurda kuzen istenenleri bulup almıştı. Etiler'de mezarlığa gittiğimizde, cenaze defnetmek üzere giderken, yiyecek malzemelerini mezarlık girişinde olan sinagoga vermemiz söylenmişti. Defin işleri bitince, yiyecekleri verdiğimiz sinagog'da olmamız söylenmişti. Yönlendirildiğimiz yemek salonunda, cevizden yapılma antika mobilyalardan oluşan yemek odası takımı vardı. Torba içinde götürdüğümüz yiyecekler nadide porselenlerden oluşan tabaklara konulmuştu. Çatal-kaşık; anneannemin de özel günler için ayırdığı gibi gümüştendi. Bardaklar ve kadehler kristaldi. Haham masaya oturmadan önce, kuzenleri yanına çağırmış, alınması istenen atletleri giymelerini istemişti. Giydikten sonra da atletlerin yakasının bir kısmını jiletle yırtarken, söyleyeceği sözleri tekrarlamasını istemişti. Bu ritüel de, çocukların ölen babalarıyla vedalaşmaları oluyormuş. Aileden oldukça kalabalık biçimde katıldığımızı görmek, enişte adına sevindirmişti. Sonrasında haham sofraya otururken, "Kutsal Ramazan ayını yaşadığımız bu günlerde, iftar sofrası siz Müslümanlar için ne denli kutsal ise ruhu bedenden ayrılan yakınınız için kurulan bu sofra da çok önemlidir. Aramızda oruçlu olmayanlar varsa, birer lokma almak üzere lütfen sofraya da oturun. Oruçlu olanlar da iftarda yemek üzere alsınlar lütfen. Sonrasında sofranın başına oturarak rakı olan kadehi alıp bazı dualar mırıldanmıştı. Hahamın dua etmesi bitince, görevliler “Amen” diyerek rakı kadehlerini enişte için de kaldırarak yudumlamışlardı...

Enişteyi kaybettiğimiz yıl (galiba 1990 yılıydı), kayınpederi yani dedem Mehmet Efendi, vefat edeli dört yıl olmuştu. İkisi de aynı şehirde yatıyorlar şimdi. Tıpkı, din ayrımcılığı yüzünden dargın oldukları zaman, aynı şehirde, hatta aynı semtte, Beyoğlu'nda, iki üç sokak arayla yakın oturdukları gibi...

Burada sevgili dostum Sunay Akın'ın, ilk basılmış kitabım olan Bizanslı Yemekler kitabının satırlarına yazmış olduğu o şiiri, ölen iki insanın mezarda yaptıklarını anlatan diyaloğu, insanlık adına bir kez daha hatırlamak gerekiyor: Silentiarias şöyle yazmış:

SOHBET

Benim adım-Fark etmez

Memleketim-Bahsetmemek daha iyi.

Soylu bir ailedenim-Sahi mi?

Ayak takımından olsan ne çıkar?

Çok zarif yaşadım-Kime ne?

Şimdi burada yan yana yatıyoruz

Konuşan kim?

Konuştuğun kim?

Paulos Silentiarias

562 yılında ikinci açılışta Ayasofya için güzel methiyesini yazan Silentiarias Bizans döneminde (6 yy.) saray mensubu yüksek rütbeli bir subaymış aynı zamanda.

Mısır Apartmanı'nın sabahı, öğlesi, akşamı, hatta her saatinde, her anında gündem hep değişirdi. Terzi atölyelerine, ünlü müşterilerinin ve çalışanların gelişi, ikinci katta olan İstanbul Reklam Ajansı'na program yapmaya gelen Zeki Müren'in, zaman zaman milletvekillerinin gelişleri gibi durumlar günlük olağan bir olaylardı. Dolayısıyla apartman her an, her dakika bu önemli ziyaretçilerini layıkıyla karşılamalıydı. Bu nedenle de dedem Mehmet Efendi, evine, biz ailesine ve hayata olan titiz yaklaşımını, Mısır Apartmanı'ndan da esirgemezdi. Hatta daha da ihtimam gösterirdi. Bu gün de aynı biçimini koruyan mermer merdivenler, koridorların yer karoları, duvarlarda olan o kalın camlar, merdiven tırabzanlarının ferforjeleri, ahşap tutma yerleri, servis kapıları, asansör kapıları, yukarıdan aşağıya doğru, her gün arapsabunlu sularla silinir ovulurdu. Görevliler silerken, dedem her yeri kontrol eder, gerekiyorsa yeniden sildirirdi. O yıllarda Mısır Apartmanı'nın temizliği, İstiklal Caddesi sakinleri tarafından çok konuşulurdu. Diğer binaların ilgilileri de temizlik konusunda bu binayı örnek alırlardı. Mis gibi arapsabunu kokan Mısır Apartmanı'na, bu temizlik kokusu çok yakışırdı.

Çalıştığı binasının, evinin, kendisinin ve biz yanında olanların, hep temiz olması için didinen dedem, doğup büyüyüp yaşadığı coğrafya için, diğer silah arkadaşları gibi, canı pahasına savaşmış askerliği döneminde. Askerliği sırasında ağır biçimde yaralanmış gaziydi aynı zamanda. Böyle olmasına rağmen bunun konu edilip konuşulmasını hiç istemezdi. Ona göre bu ülke için azdı bile. Gözünün önünde savaş sırasında kaç tane asker arkadaşı ölmüştü. Hâl böyleyken, aldığı yara için konuşmak çok saçmaydı. Cepheden cepheye bazen koşarak, bazen yürüyerek bazen de günlerce kamuflaj biçimde arazilerde, açık havada sabahlayarak geçmişti askerliği. "İnsanın kaderi doğunca alnına yazılırmış, benimki de öyle yazılmış işte. Yaşayacağım varmış, sizin gibi torunlarımı, hamdolsun çocuklarımı göreceğim varmış" derken ölen arkadaşlarını hatırlayınca da içinin derinliklerindeki hüznüyle, aramızda olmanın sevincini bir arada yaşardı.

Cumhuriyet ilanı sonrası Latin harflerinin kabulünden sonra dedemin okuması yazması birdenbire bıçak gibi kesilmiş. O dönemde (1928) üç çocuk babası olan dedemin, Cumhuriyet'in ilk yıllarında, her orta hâlli ailenin yaşadığı gibi kıt kanaat olan geçim şartlarını bertaraf etmek için, gündüz ayrı, akşam ayrı iki iş yerinde çalışması gerekiyormuş. Sabah karanlığında kalkarak Tophane'den Cibali Tütün Fabrikası'na yürüyerek gidip geldikten sonra, iş dönüşü hamurkâr olarak çalıştığı fırına gidermiş. Bu gidip gelmeler arasında çok niyetlendiği halde yeni harflerin öğrenileceği kurslara gidecek vakti bir türlü bulamamış. Aynı durum, anneannem için de geçerli olmuş o süreçte.

Onların evinde yaşamaya başladığımda, okuma yazma ile ilgili görevler çoğunlukla bana düşüyordu. Gazeteleri, mektupları okumak, yine mektupları, bayram ve yeni yıl tebriklerini yazmak, hep benim görevimdi. Bazı akşamlar, dedemin gerginliği yatışmazdı.

Böyle zamanlarında, ufak bir nedenle de olsa huysuzlaşırdı. Bu huysuzluk sırasında da en fazla yüklendiği kişi anneannem olurdu. Öyle zamanlarda, yeni harfleri okuyamaması iyi bile gelirdi bize.

Askerliği sırasında, komutasında cepheden cepheye gittiği Atatürk'e, büyük saygısı ve hayranlığı vardı. Gazetedeki Atatürk'le ilgili bir haber anneannemle ikimizin imdadımıza yetişmişti yine bir akşam. İtiraf

edeyim, okuduğum yazı o kadar da uzun değildi aslında. İyi ki tarih dersini çok seviyormuşum: Aklımda kalanlar, dedemin bize anlattığı Atatürk'le ilgili anılar derken, o uzun okuma faslı, havayı oldukça değiştirmişti. Atatürk'le ilgili bütün anıları depreşen dedemin gözleri yine buğulanmış kendi yaşadıklarını anlatmaya başlamıştı. “Münih'e saat kulesinin oraya kilometrelerce yol yürümemiz gerekmişti. Hiç unutmam rahmetli -Atatürk'ten söz ediyordu ve anlatırken sesinin titremesini engelleyememişti- Trablus'tan, neredeyse dünyanın öbür ucu uzaklıkta olan cepheye kilometrelerce yürüyerek gidecektik. Bize öyle bir konuşma yapmıştı ki dünyanın etrafında defalarca yürüyebilirdik..."

Anlatması bitince, konuyla alakası olmayan, hep merak ettiğim bir durumu sormuştum: "Dede, askerliğin bitince ne oldu, sahi senin kardeşin, annen, baban var mı?" Bu sorudan sonra iyice duygusallaşmıştı. Gözlerini silerek "İstanbul'da sizden başka kimsem yok kızım, askere giderken, bütün akrabalarımı Konya'da bıraktım. Askerden dönünce de İstanbul'da kaldım, gitmedim memlekete. Bir tek annem öldüğünde gitmiştim, daha da gitmedim kızım. Biz beş kardeştik, dört erkek ve bir de kız kardeşimiz vardı, adı Sultan'dı. Nasıl da gürdü saçları, çok güzeldi..." Dedemin hüzünlenmesi içime çok dokunmuştu doğrusu. On beş yaşında eline verilen tüfeği tutmayı başardı diye, ailesinden, köyünden kilometrelerce uzak diyarlara savaşmak üzere askere gitmesi, ailesini, köyünü özlemeyi bile unutması derken, o akşam tekrar aklına düşmesi ve özleminin de yüreğinin en diplerinde bir sızı gibi kaldığını hissetmesi çok duygulandırmıştı onu.

Okulda o kadar "Yurttaşlık Bilgisi" dersi okumuştum, tam sırasıydı öğrendiklerimden yararlanmanın. Dedemin doğduğu köyün, (Ermenek-Halimiye Köyü) muhtarına mektup yazmaya karar vermiştik. Dedemin, mektubu postaya verdikten sonra her ne kadar soğukkanlı görünse de, gelecek olan haberi dört gözle beklediği ne kadar da belliydi. Öyle ki, hiç anlatmak istemediği gençlik anılarını, kendi içinden gelerek anlatmaya başlamıştı...

Savaş Zamanları

"Benim tevellüt (doğulan yıl) 1313 (1896) kızım. Hiç unutmam, on dört-on beş yaşımda filandım, bizim köye, subaylar ve yanlarında kerli ferli oldukça kalantor adamlar gelmişti. Bizim köy için önemli bir olay olmuştu. Üzerine, bir de biz köy delikanlılarının köy meydanında toplanmasını istediklerinde iyice merak etmiştik. Diğer zamanlarda, ‘öyle hayta-hayta dolanmayın ortalıklarda, işiniz yok mu sizin?' diye, bizi hep azarlayan muhtarımız, meydanda toplanınca, ‘Sizinle ne kadar iftihar etsem azdır köyümüzün yiğit delikanlıları' derken yaşadığım şaşkınlığı anlatamam. Subaylardan biri elime bir tüfek tutturarak nasıl tutacağımı göstermişti. Aynı onun tuttuğu gibi tutunca da kerli ferli adamlar, diğer subaylar, muhtar derken, toplanmış köy ahalisi beni öyle bir alkışlamışlardı ki o anda dünyada en büyük benmişim gibi olmuştu. Bizim köyden, alkışlanan delikanlı çok olmuştu. Biz tüfek tutmayı başaranları askere almışlardı.

Sonra efendim; savaş zamanı aldığım yaranın tedavisi filan toplam on üç yıl kadar süren askerlik yaptım. Yaralanmadan önce askerliğim, cepheden cepheye savaşarak çoğu zaman günler süren yürüyüşlerle geçti. Rahmetlinin komutasında -Atatürk'ten söz ederek- savaştıktan sonra, Trablus'u kaybetmemiz hiç de iyi olmamıştı. Sonra yine onun komutanlığında 2. Balkan Savaşı'na doğru gitmiştik. Çok sıkı bir savaşı yaşarken ben sol kalçamdan yaralanmış, hastane çadırında olan yatağımdan kalkamaz olmuştum. Bu durum benim canımı çok sıkıyordu. Bir iki gün sonra düzelir, ben de cepheye giderim umudundaydım. Fakat aldığım yara çok derin olduğundan, bir türlü toparlanamamıştım. Sol kalçam tamamen yanmıştı. Edirne ve Kırklareli'ni geri alırken yatağımda durmamış arkadaşlarımın arasına karışmak üzere kaçmıştım. Beni fark ettiklerinde Edirne ve Kırklareli bizim olmuştu. O sevinçle kimse beni ihbar etmemiş, komutanlarım da ceza filan vermemişti. Tabii yaram iyice derinleşmiş, oldukça zorlanmış biçimde tekrar yatmıştım hastaneye. Umurumda bile değildi aldığım yara, bak kızım, bu gün siz torunlarım İstiklal Caddesi'nde rahat yürüdükçe o yara izi hiç sızlamaz. Her zaman başınız dik olsun biz ülkeyi ve oraları kazanmak için, benden daha ağır yaralanan arkadaşlarımla birlikte hakikaten savaştık, kanlarımızla geri aldık..."

Üç hafta sonra, dedemin köyünün muhtarından cevap gelmişti. Gelen

mektupta, dedemin hayatta bir kardeşinin kaldığını, diğer kardeşleri ve yakın akrabalarının çoğunun öldüğünü ailesi olarak biz de öğrenmiştik. Dedem oldukça duygulanmıştı. Terhis sonrası ne olduğunu, ne yaptığını iyi ki sormuştum, akşam olmasını iple çekiyorduk âdeta, dedemin hayat hikayesi, heyecanlı bir tefrika olmuştu bizim için. O anlatırken, biz de dinlerken heyecan eksilmiyor artıyordu...

"Aldığım yaranın düzelmesi çok uzun sürmüştü. Aylar sonra cepheye göndereceklerini günü iple çekiyordum. Ama beni o karargâhtan almışlardı. Doğrusu çok üzülmüştüm. Komutanlara neredeyse yalvarmıştım beni oradan almasınlar diye. Bizim bölüğün komutanı olan binbaşı, şimdi asıl görevin İstanbul'da başlayacağını, Balık Pazarı'nın orada oturacağımı söylemişti. O ev askeriyeye aitti ama bizler orada sivil insanlar olarak, bekâr odalarını kiralayan kiracılar olarak bilinecektik. Görünürde, sabah Cibali Tütün Fabrikası'nda mesaiye gidip çalışan alelade biriydim ve gerçekten de çalışıyor, para kazanıyordum. Her hafta cumartesi öğleden sonra Beşiktaş'ta olan askeriye binasına gidip komutanlardan son durum hakkında bilgi alacak bir sivil kişi olarak da şehrin içinde nelerin yaşandığına dair bilgi verecektim.

Çocukluktan askere gidene kadar, bizim köyden kasabaya bile gitmemiştim. Hele İstanbul'a gitmek, rüya gibi imkânsız bir durumdu. Sadece benim değil bizim köy insanlarının tamamı için hayaldi İstanbul. Komşu köyden birinin babası, gençliğinde İstanbul'a iş tutmaya gitmiş, bir süre kalmış, iş tutamamış memlekete geri gelmişti. Olsun iş tutamamış olabilirdi. Öyle olsa da o insan bizim için çok önemli biriydi. Çünkü o, İstanbul'u görmüş biriydi... Karakış bastırmadan, yılda bir, ekim ayı yunca, başta bizim köye olmak üzere, komşu köylere İstanbul hikâyelerini anlatması için davet edilirdi. Rahat etmesi için her türlü ihtiyacı temin edilirdi. Ağzından bal akardı mübareğin, anlattığı İstanbul'u dinledikçe oraya gitme arzusu iyice depreşirdi. Özellikle biz gençler bu arzuyu daha heyecanla hissederdik.

Sadece duyarak hayranı olduğum İstanbul şehrine, askerliğim bittikten sonra gelmiştim nihayet. Memleketin hâli karmakarışıktı. Haliyle İstanbul şehri daha karışıktı. Ben geldiğimde, Londra Konferansı sonucu, İstanbul işgal kuvvetlerince kuşatılmış bir haldeydi. Adamlar istedikleri gibi davranıyorlardı. Diyelim ki İstiklal Caddesi'nde

yürüyoruz, işgal kuvvetlerinin, bizi durdurup üzerimizi arama ve sorgulama yetkileri vardı. Çok ağırıma gitmesine rağmen, sabırlı olmak zorundaydım. Askere gidene kadar köyden dışarıya bile çıkmayan ben, bir çıkmış pir çıkmıştım köyümden, memleketimden. Cephede yarı aç yarı tok, dinlenmeden, uyumadan geçen yıllardan sonra, İstanbul, hele de Pera, bana çok canlı hareketli, ışı ışıl gelmişti. Tam benim geldiğim zamanlarda da, Rusya'da da komünizm ilan edilmişti. Komünizmden kaçıp gelen Beyaz Ruslarla dolmuştu İstiklal Caddesi."

Hep beyaz saçlı haliyle hatırladığım dedem, yakışıklı diye tanımlanacak bir beyefendiydi. Gençliği de yakışıklıydı besbelli. Usta bir çapkın olan dedemin, bir müzikholde piyanist olan Rus düşesiyle, bir çapkınlık macerasını kendisinden dinlemiştim. "O zaman da iki işte birden çalışıyordum. Valla helal olsun her akşam giderdim İstiklaldeki o müzikhole, çok asaletli bir hanimefendiydi..." demişti.

Mısırlı Prensesler

Rus asıllı piyanist düşesin yanı sıra, Mısırlı prenseslerle de tanışması aynı dönemde olmuş dedemin. Mısırlı prensesle tanışması, iş başvurusu nedeniyle gerçekleşmiş.

Sabahın erken saatlerinde Tophane üzerinden yürüyerek çalışmaya gittiği Cibali Tütün Fabrikası'nda, ustabaşı, İstiklal Caddesi üzerindeki Mısır Apartmanı'na eleman arandığı haberini verir. Bu haberi alan dedem işe girmek için yetkililerle görüşmek üzere bu muazzam binaya gider. Yapılan görüşme sonrası çok istekli olan bu delikanlıyı beğenerek, son sözü söyleyecek olan prensesle görüşmesini söylerler...

"Hanımefendi size söylediğim gibi, siz bana hangi işi uygun görürseniz kabulümdür, hem evim de buralarda, Balık Pazarı'nın oralarda, kolaylıkla gelip giderim işe." dedikten sonra Mısırlı prenses Emine, "Tamam o zaman haftaya başlayın bir deneyelim birbirimizi." der ve dedem işe başlar. İlk aylarda gel git, temizlik işleri derken, dedemin işine olan titizliği, üzerine de güvenilirliği iyice fark edilir. Çok kısa zamanda "Biz varken de yokken de bu bina hakkında kararları verecek en yetkili insan Mehmet Efendi olacaktır." Denilir ve böylece dedem, Mısır Apartmanı'nın ömür boyu yetkilisi, yani yöneticisi olur.

1940 yılına kadar özellikle prenses Emine'nin, binada sağ kolu, aynı zamanda da dert ortağı olur.

Mısır hanedanından Abbas Halim Paşa'nın kızı olan, Prenses Emine Abbas Halim (1899-1979) dedemin saygıyla andığı bir insandı. İstiklal Marşı'nı yazan Mehmet Akif Ersoy'un; "Siyanet Meleği" (Koruyucu Melek) diye tanımladığı Prenses Emine Abbas Halim'dir. Mehmet Akif'e böyle söyleten iyiliğiyse: 1925 yılında bir daha Türkiye'ye gelmeme niyetiyle Mısır'a giden Mehmet Akif, 1936 yılında, sessiz sedasız İstanbul'a gelmiştir. Hastalığı iyice ilerlemiş olan Mehmet Akif'e, babasının çok iyi olan bu dostuna, Prenses Emine sahip çıkmıştır. Prensesin israrları sonucu, önce Maçka'da, Nişantaşı Sağlık Kliniğinde kaldıktan sonra, Mısır Apartmanı'nda dairelerden birine yerleşmiştir. Son alt ayını burada geçiren şair bu dairede vefat

etmiştir.

Gel zaman git zaman derken, ülkede yaşayan yabancı uyruklu olanlar mülklerini satarak, kendi ülkelerine ya da diğer ülkelere doğru gitmeye başlamışlardır. Prenses ve ailesi de Mısır Apartmanı'nı ve yazlarını geçirdikleri Bebek Koruluğu'nda bulunan konaklarını satmak durumunda kalınca bayağı üzülmüşlerdir. Prenses Emine dert ortağı Mehmet Efendi'yle bu üzüntüsünü paylaşarak ondan çözüm beklediğini söyler. “Nasıl çözerim ki?" sorusuna; "Bizim Bebek'te olan konağımızı sen satın alırsan çözülecek” deyince de "Allah Allah hanımefendi üzüntüden ne düşüneceğini, nasıl düşüneceğini şaşırmış...” diye hafif bir endişeyle karşılamış. Prenses Emine de, "Yok yok endişelenme, üzgünüm ama aklım başımda. Bak şimdi şöyle olacak, satın alma işlemi kâğıt üzerinde olacak, kimse, ne sen, ne de biz, kırk para bile vermeden çözeceğiz böylece. Satış anlaşmasını yaptıktan sonra kanunen ev senin olacak, karşılığında da evin yarısını bize uzun vadeli olarak kiralayacaksın. Konağı ikiye bölme inşaatının masrafını biz göreceğiz..." demiş. Dedem Mehmet Efendi, 66 bunca yıllık velinimeti Prenses Emine'nin bu güveni karşısında oldukça duygulanmıştır. Duygulanmıştır duygulanmasına da çok büyük saygı duyduğu, aynı zamanda da sevdiği prensesinin bu teklifini kabul etmez. "Olur mu hiç hanımefendi, öyle beş kuruş vermeden boğazda konak sahibi olunduğu nerede görülmüş? cevabına karşılık da prenses bunca sene her şeylerini emanet ettikleri birine az bile olduğunu, bu teklifi kabul etmekle onlara büyük bir iyilikte bulunacağını, yaz günlerinde yine kendi konaklarında, çok sevdikleri Boğaziçi'nde büyük bir gönül rahatlığında kalabileceklerini, Mısır Apartmanı'nda nasıl aynı binada bunca sene birlikte yaşamışlarsa, Bebek'teki o konakta da yaşayacaklarını söylese de Mehmet Efendi yine kabul etmez...

"Nasıl kabul ederdim ki kızım, Allah benim kısmetimi böyle nasip etmiş, öyle bedavadan mal sahibi olmak hayır getirmez insana. Şurada görüyorsun işte, akşamları bu muazzam sofraya otururken haram lokmanın dirhemi bile nasip olmasın diye nasıl dua ettiğimi. Ömrüm boyunca bunun için çok didindim ben, bundan sonra da nasip olmasın hiç..."

Merhum şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un söylediği gibi, “Siyanet Meleği" Prenses Emine ve akrabaları bu olaydan sonra, Mehmet Efendi'nin ne denli burnunun dikinde ve dürüst bir insan olduğuna bir kez daha inandıktan sonra, onun, bu hayatın içinde çok mağdur

olacağını düşünmüşler ve ona sormadan bir karar alarak ölene kadar mağdur olmamasını sağlamışlar. Binayı satın alan, o zamanlar ülkede olan, "Şeker Kralı" diye anılan, Alpullu Şeker Fabrikasının da kurucularından Hayri İpar'a satarken, satış anlaşmasına şöyle bir madde ekletmişler; "Bina yetkilisi Mehmet Sümer, binanın demirbaşı niteliğinde olup yaşadığı sürece binadan çıkarılamaz."

Dedemin, Bebek Koruluğu içinde olan o konağı, kendi deyimiyle "Öyle beş para bile vermeden mal sahibi olunmaz, olunsa da hayır getirmez" diyerek kabul etmeyişi, günümüz anlayışında pek de akıllıca görülmüyor maalesef.

Öteden beri merak ederim, dedem; bu konağın kendine bağışlanmasını kabul etmiş olsaydı, Bebek sırtlarında koruluk içindeki o bol sıfırlı konağın sahibi bir aile olsaydık, hayat bizim için nasıl olurdu acaba? İnsanların para için yaptıklarına baktıkça, önemli olanın bize verilen bu hayatı insanca yaşamak olduğunu düşündüğümden, dedemin dediği gibi hayır getirmeyeceğini bilmek için kehanette bulunmaya gerek yok aslında. Karadeniz'in şirin bir sahil kasabasında oturduğumuz yıllarda (1970-1978), kirada oturduğumuz evin sahibi oldukça yaşlıydı. Hastalanmış, yataktan kalkamaz hâle gelmişti. Gece sessizliğinde bazen bağırırdı o teyze: "Kızım gidelim bu evden. Baban bu evi, gâvurlar kaçarken kandırarak aldı, boğuyorlar beni boğuyorlar gidelim bu evden..."

Bu bağırış her şeyi anlatıyor aslında. Hayat, bize hırslı, mal mülk düşkünü olanların akıbetlerini gösteriyor. Dışarıdan "aile" olarak görünen bazı insan topluluklarının kapıldıkları mal mülk hırsı, neredeyse bütün hücrelerini zapt ediyor ve onların "hal-i pür melali"ni (hüzün dolu halleri) görüyoruz.

Bu hayattan ve Pera'dan (1920-1986, Pera) günahlarıyla, sevaplarıyla, "Konyalı Mehmet Efendi" geçti. Gideli çok olduğundan, Mısır Apartmanı'nda o özlenen arapsabunlu temizlik kokusu duyulmuyor artık...

Theopula'dan Makbule'ye... Tophane

"O gün, her şeye rağmen hava çok güzeldi. Mahallede bütün komşular dışarıya çıkmışlardı. Kızlar ip atlarken anneleri de kapı önlerinde guruplar halinde oturmuş sohbet ediyorlardı. Ben de bu güzel havaya dayanamamış, kapının önüne çıkmıştım. Daha doğrusu çıkabilmiştim... Mahalleli kadınlarının beni görünce, birbirlerini gizlice dürttüklerini hemen anlamıştım. Arada bir de bana bakarak fısıltılı biçimde konuşuyorlardı. "Allah Allah hangi dağda kurt ölmüş acaba? Komşumuz dışarıya çıkmış... Söylerken kolay gibi geliyor, tam iki sene yahu, iki sene o evde mahpus gibi durmanın âlemi ne acaba? Ne zaman bu eve geldiniz, nasıl geldiniz, en önemlisi de nereden geldiniz, hırlı mı, hırsız mı kimsiniz, nesiniz yani? Adam sabah evden çıkıyor, kapıyı kilitliyor, hiçbir tarafa bakmadan öyle mumya gibi yürüyüp gidiyor. Akşam desen yine aynı... Kız, sağda solda konuşulur söylenir ya, İstanbul'un altı hep dehlizlerle dolu diye, bence bunlar gizlice bir dehlizden gelip eve girdiler. E hadi geldiniz diyelim, sokağımızın orta yerinde oturuyorsunuz, in misiniz cin misiniz nesiniz? Son zamanlarda bebek ağlaması sesi de geliyor gibi. Evin içine neredeyse sivrisineğin bile girmediğine eminim. Perdeler neden öyle hep kapalı acaba? İnsan hiç mi birine ihtiyaç duymaz? Öyle akrabaları falan da yok galiba? Nasıl bir hayattır mübarek, duvarların arasında gün yüzü görmeden? Birinden ya da birilerinden saklanıyorlar sanki. Ne has çıktı şimdi böyle, hem de ayan beyan? Pek de gençmiş baksana." Biraz da bunları duymamı istemişler gibi gelmişti bana.

Aynı bahçeyi paylaştığımız komşumuzun iyi biri olduğu perde arkasından baktığımda bile belli oluyordu. Yakından tanıştığımızda yanılmadığımı anlamıştım. İçten bir biçimde, "Hu komşu kız, gel böyle gel." diye çağırdığında çekinmeden gitmiştim. O andan itibaren "Halide ablayla" aramızda uzun süren, güçlü ve güzel bir dostluk oluşmuştu. Aklımın ermediğinde akıl hocam, zaman zaman yanlışlıklara düştüğümde kurtarıcım, beni ezenlere karşı koruyucum, yokluğunu hep hissettiğim annem gibi olmuştu. Ben de ona, kendi durumum her ne olursa olsun, zor anlarında hep destek olmuştum. Birbirimizi karşılıklı tanıdığımız o gün, "Şu kızlar ne güzel ip atlıyorlar, dizlerim ağrımasa hiç durmazdim vallahi, haydi koş bir iki

tur sen de atla. Kapın açık durabilir, ben göz kulak olurum." dediğinde, nasıl da sevinmiştim. Uzun süreden beri sevinmeyi unutmuşum zaten. İçim coşmuştu birden, hemen koştum kızların yanına. Nasıl da dalmıştım bu ip atlama sevdasına, saatler geçmiş haberim olmamıştı. Atladım, atladım; doyasıya atladım... Bu arada bahçe komşumuz Halide abla seslenmişti, "Makbule koş kocan geldi!". İşte bu çağırış, beni kendime mi getirmişti, yoksa zoruma mı gitmişti? Hiç anlayamamıştım doğrusu. Aklım çok ama çok karışmıştı."

O gün yaşadıklarını hüzünle anlatan anneannem evini, ailesini, dostlarını, yaptığı yemekleri yedirmeyi, yemeğin etrafında buluşturmayı seven, sadece sevmekle kalmayıp, aynı zamanda en iyi biçimde organize eden biriydi. Özellikle akşam sofraları... Binbir gece masalları gibi anlatılacak, yine de yetmeyecek hikâyeleri oluşturan sofralardı o sofralar. Çekirdek aile bile olsak bir şölen havasında yaşatmayı çok iyi başarırdı. Ne kadındı mübarek, eli taşa bile değse, harika bir lezzete dönüştüren bir sihirbazdı o...

Sofraları bu denli şenlendiren birinin bulunduğu yerde, gam kasavet olur muydu? Olmazdı tabii. "Kimseye muhtaç değiliz, yediğimiz lokmaları kimse saymıyor, Beyoğlu'nun orta yerinde, İstiklal Caddesi gibi neşeli bir şamatanın içinde yaşayıp gidiyoruz. Her gün bu caddenin içinden geçip pazara gitmek bile en âlâ gezi mübarek. Ya o Balık Pazarı? Bostanların en âlâ sebzesi önce bu pazara gelir, denizlerden gelen en güzel balıklar, midyeler, taraklar, karidesler, karividiesler girla mübarek. Istakoz desen en tazesi, hepsi sözleşmişçesine Balık Pazarı'nda buluşurlar. Balıkçılar, sebzeciler, çiroz, lakerda, tuzlu balıkçılar, şekercim, ekmekçim, peynircim, ciğercim, hele Artemis Bakkal'ım, bütün dükkândakileri alsam bu gün param yok desem, ayıp ediyorsunuz deyip yollayacak kadar güvenir bana. Allah onlardan razı olsun. Kaç kere Üç Yıldız'dan kâse götürmeden tahin pekmez aldım da bir kere bile öf lafı duymadım. Çoğuyla kırk yılı geçen dostluğum vardır."

Her gün ekmek aldığı fırıncıyla ilginç bir selamlaşmaları vardı. Birbirlerini "Ne-ne-ne" diye selamlarlardı. Anneannem ağrıyan kulağına ilaç damlattığı bir günde, ekmek almak için uğrayınca fırıncının söylediğini duyamaz, kulağını eliyle tutarak yaklaşır, "Ne-ne-ne?" diye seslice sorduğunda, ikisi de çok gülmüşler. Ne zaman birbirlerini görseler onların aralarında oluşan o espriyi tekrarlarlardı. O günden sonra anneannem, o fırından bahsederken, "ne-ne-ne fırın"

derdi. Aynı biçimde fırıncı da anneanneme "ne-ne-ne teyze" derdi. Basitinden bir diyalog gibi gelse de onlar her hatırladıklarında çok gülerlerdi.

Günde birkaç kere gittiği balık pazarını şenlendiren, aynı zaman da kendisi de şenlenen tipik bir Beyoğlu insanı olan anneannem; mevsim dönemlerinde yapılan (boya badana dâhil) günlerce süren o büyük temizliği nasıl da bir karnaval havasına dönüştürürdü. O zamanlarda elektrik süpürgesi, çamaşır-bulaşık makineleri olmadığı gibi, temizlik malzemesi olarak da öyle cam için, banyo için, ahşap için, klozet için, sert yüzeyler için ayrı ayrı temizleyiciler yoktu. Temizlik malzemeleri beyaz ya da yeşil kalıp sabun, Arap sabunu, çamaşır sodasından oluşurdu. Bir de mikrop öldürücü aynı zaman da çamaşırlar için beyazlatıcı olarak kullanılan "Akif Çamaşır Suyu" ve insanın nefesini daraltan, özellikle tuvaleti (yüz numara, ya da hela da denilirdi.) dezenfekte etmek için kullanılan kezzap (tuz ruhu) vardı sadece. Böyle temizlik zamanlarında, Bakırköy'de oturan teyzem ve kuzenler de geldiğinde ortam iyice düğün bayram havasına dönüşürdü. Bu büyük temizlik işlerinin yanı sıra, alışveriş ve resmi dairelerde olan işler olsun, diğer dışarı işleri olsun hep bu teyzemle hallederlerdi. Bu hamarat ikili, en zorlu işlerin bile üstesinden gelen bir ikiliydi.

Prenses Emine'nin, giderken hediye olarak bıraktığı altın varaklı seramik koca vazo, buğulu mor camdan yapılmış altın işlemeli altıgen ağızlı öbür vazo, bir de dört köşeli kare biçimde tekne gibi olan porselen salata tabakları... Özellikle bu objeler onun en kıymetlileriydi. Benim de, bazen kâbuslarımdı onlar. Ne zaman yorgun bir hâlde uykuya dalsam o salata tabakları rüyama girerdi. En fazla da ince ince doğradığı yeşil salatayı servis ettiği o tekne gibi olan tabakla zorum vardı herhâlde? Genelde o elimdedir ve ben de yüksek bir yerden merdivenden inerim. Rüya bu ya, ayağım takılır uçar gibi düşmeye başlarım, "Eyvah kırılıyor!" diye de panik içinde uyanırdım.

Her gün tozunu üşenmeden aldığı objelerinin hepsi kıymetlisiydi. Bu üç tanesinin yeri bir başkaydı. Önce o kıymetli objeler en korunaklı yere kaldırılır, sonra da, bütün eşyalar elden geçirilir, işe yaramayacak olanlar ve işe yarayanlar olarak değerlendirildikten sonra nihayet boya, badana işleri için ortam hazırlanırdı. Çocuk olsak da biz torunları bayağı işe yarardık. Daha doğrusu, anneannem bize öyle hissettirirdi. Biz de işe yarıyor olmaktan son derece memnun olurduk. Evin, boyama işlerini de kendisi yapardı. Yağlı boya işinin en keyifli

tarafı boyumuzun erdiği yerlere kadar boyamamıza izin vermesiydi. Bize güvendiği için onun dediklerini pür dikkat dinler sağa sola bulaştırmadan boyardık. Boyama işinin sonlarına doğru, boya kokusu iyice keskinleşirdi. Evin havalanması için bütün pencereleri açar, giyinip kuşanır çıkardık. Çatık kaşlı dedem bile; "O ne de hamaratsınız dans etmeye mi gidiyorsunuz yoksa?" diye biraz muzip biçimde uğurlardı bizi. İstediği kadar ciddi hatta sert görünsün, içinde müziği ve dans ritmini seven biri vardı zaten. Çoğu akşamları genelde ikinci duble rakısından sonra, birlikte şarkılar söyler, eğlenirdik. Çoğu kantoların sözlerini hep ondan öğrenmiştik.

Dedemin bu uğurlayışından da olabilir, yaklaşan bahar havasından da olabilir; kestirme sokaklarda dans eder gibi yürürdük. [Canım kuzenim Cengiz, konuşmadan nasıl da anlardık birbirimizi: hızlı hızlı yürüyormuş gibi yaparak dans edişlerimiz huzur versin sana, nur içinde ol.] Uçarcasına bir hızla kestirme sokaklardan geçerdik. O zamanlar Beyoğlu'nun en gözde mekânı Cennet Bahçesi'ne dar atardık kendimizi. Ağaçların arasından gelen esintiyi, çiçeklerin birbirine karışmış o güzel kokusunu duyunca, ne yorgunluk kalırdı ne sersemlik. Bir de "soğuk çikolata" nasıl da kendine getirirdi insanı. Onu da içince öylesine enerji dolu olurduk ki neredeyse İstiklal Caddesi'ndeki, Beyoğlu'nun muhtelif sokaklarındaki komşuların, akrabaların bahar temizliğini bile yapabilirdik. Büyük, duble bir bardakta servis edilen bu içecek mis gibi çikolata kokusu ve tadıyla Cennet Bahçesi'ne mahsustu (ya da benim için öyleydi). Özellikle haziran ayında bu nefis içecek daha bir lezzetli gelirdi. Okullar tatile girerken, karne zamanı hem dedem, hem de anneannem, aldığım güzel notlara çok sevinirlerdi. Dedem aklı sıra bana belli etmemeye çalışarak, "Makbula pazara gidince o Avrupalı renkli meyveler var ya onlardan da alırsın tamam mı?" diye göz kırpardı. Anneannem bazen anlamaz; "Ah bre ne Avrupalı meyvesi, nereden çıkmış o, başın döndü senin?" derdi. Anneannemin anlamayışına biraz içerleyen dedem, "Yani Makbula nasıl da anlayışsızsın bazen, hani o renk renk meyveler vardı ya onu diyorum be şekerim" der, Anneannem nihayet anlayınca, "Ah tamam tamam, o meyveler, tamam şimdi anladım" derken, dedeme göz kırpışından sürprizi anlardım. Tabii ki anlamamış gibi yapar, dedemin sürprizini bozmazdım. Bu mizanseni yapmamızın sebebi, çocukluğumun mucize dükkânında, (Üç Yıldız Şekerlemecisi) satılan, kırmızı-pembe-sarı ve yeşil renklerde olan, harf şeklinde meyveli şekerlerdi. Öylesine sevinirdim ki o şekerleri bana aldıklarında, o harflerden onların isimlerini yazarak teşekkür ederdim. Okul hayatım boyunca karne günlerinde yaşadığım tipik bir Beyoğlu klasiği olmuştu.

Mahalleden mahalleye, semtten semte geçişlere gelince, sokakların mesafesini kısaltarak ulaştıran bu “kestirme" sokakları planlayanlara saygı dolu selamlar olsun: O sokaklar sayesinde, anneannemin birçok iyiliklerine de ortak olmuşumdur. Dedemden gizli, kolladığı yakınlarına gönderdiği yiyecekleri, akşam vakti dedeme yakalanmadan, en çabuk biçimde götürüp dönmemi kolaylaştıran sokaklardır onlar. Hâlen o kestirme sokakları bilirim ve kendime özel geziler düzenlerim, ülkeden ülkeye, dönemden döneme geçişi sağlayan, aynı zamanda ruh zenginliğini yaşatan gizemli seyahatlerdir o Beyoğlu sokakları...

Duvarların boyasının bittiği günde de program, Gülhane Parkı'na gitmek üzere yapılırdı. Gidişimiz de dönüşümüz de "muhteşem" olurdu. Evimizin yani aile sarayımızın yağlı boya işleri zaten tamamlanmıştır. O gün de badana işleri bitmiş olurdu. Bunun bir kutlaması gibi olurdu Gülhane'ye gitmek.

Sirkeci dolmuşuna binmek üzere çıktığımız anda, içimiz bir başka coşardı. Binamızın ön tarafından ya da arka tarafından çıkalım fark etmezdi. Her iki taraftan da dolmuşun kalktığı sokak çok yakındı. Biz de aramızda yarışmak üzere yarı yarıya guruplar halinde ana kapıdan ve aşağı sokak hizasında olan arka kapıdan aynı anda çıkarak dolmuşa doğru koşardık. Maksat yarışmaktı, ucunda bir kazanım olmasa da biz bu yarıştan büyük bir haz alırdık. Acara Sokağı'nın İstiklal Caddesi'ne bakan baş tarafında yolcu bekleyen "sekizlik” denilen o dolmuşlara, itiş kakış nihayet binerdik. Araba kalktığında kuzenlerle aramızda konuşmalarımıza içimizin coşkusu yansır, hep bir ağızdan konuşunca da gürültü olurdu. O zamanlar trafiğe açık olan İstiklal Caddesi'nden sağdan devamla, Sirkeci dolmuşları, Turnacıbaşı Sokağı'na saparak Firuzağa'dan Tophane'ye devam ederdi. Turnacıbaşı Sokağı'nda 25 numaralı binanın önünden geçerken, sanki o bina dünyanın yedi harikasından biriymiş gibi amma da heyecanlanırdık. Bunun nedeni de Almanya'ya taşınmadan önce büyük dayımların o evde oturuyor olmalarıydı. Onları uğurlarken anneannem başta olmak üzere, hepimiz bir hayli hüzünlenmiştik. Uzaklara giden kuzenimiz Atilla'nın anısına yaptığımız bir ritüeldi bu âdeta. Bunu yaşarken de fazla gürültü yaptığımızı hatırlatan, "hişt" seslerinin bize söylendiğinin neden sonra farkına varırdık. Son durak olan Sirkeci Tren İstasyonu'nun orada indiğimizde, anneannemle teyzemin; "Çocuklar neredeyse bizi dolmuştan indireceklerdi, parka varmamıza az kaldı ha gayret, biraz

sabredin ve sakin olun. Parkta da istediğiniz gibi oynayın, koşun, bağırın filan ama oraya varıncaya kadar çıt yok tamam?" tembihleri kaçınılmaz olurdu.

Semaverle çay sunulan çayhaneleriyle, kukla gösterisiyle, hayvanat bahçesiyle, o koca koca ve sık ağaçlarıyla Gülhane Parkı, başka bir cennetiydi İstanbul'un. Özellikle yaz mevsiminde Gülhane Parkı'nın "çayhanelerine" gitmek İstanbullular arasında çok yaygındı.

Günümüz teknolojik makinelerinin sağladığı rahatlıkta bile, birçok evde bu bahar temizliği, olağanüstü bir hâl gibi büyütülür maalesef. O süreçte suratlar asılır, bütün gezegenlerin bahar temizliğini yaparmış gibi bir hâle bürünür evin hanımları... Allah'ım ne de çekilmez anlardır o anlar. Çocuk filan demeden, o tiz sesleriyle bağırmaya, emir kipleriyle iş yaptırmaya nasıl da yetkin kılarlar kendilerini. Kriz yaratan o hanımları gördükçe, anneannemin bir melek olduğunu düşünürdüm. Yakın veya uzak -hatta akraba bile olabilir- benim çevremde kim varsa bu histeri nöbetine tutulurdu. Bu süreci şenlik hâlinde yaşayan, yaşatan tek kişi anneannemdi. Hem onca temizliği yapmak, ilaveten daha yorucu boya badana günlerinde gezme programları düzenlemek? Bunu böyle yapan ancak bir melek olmalıydı.

Her işini kendisi görmeyi tercih eden anneannem, sadece, yatak-yorgan ve yastıkların temizliği için, dışarıdan birini çağırırdı. Bu işi yapan "hallaçlar," bahar aylarında ev hanımlarının gözdesi olurlardı. “Benim hallaç bir geçti pamukların başına, tozunu attırdı pir-u pak oldu hepsi vallahi" diye hallaçları öve öve bitiremezlerdi. Genelde Balkan göçmeni olan bu hallaçlar kapanın elinde kalırdı. Her cümlesine, “more” diye başlayan bizim hallacımız da diğer hallaçlar gibi pamukları tokmak ve yay ile döverdi. Bu sırada çıkan sesler nasıl da melodik gelirdi. "tak taka, tak tak..." Yatak, yastık, yorganların pamukları hallacın elinden geçtikçe, kış mevsiminin bıraktığı ağırlık buharlaşır gibi yok olurdu. Hallacın dövme işi bitince pamuklar yüzlerine doldurulur, yine yatak yastık yorgan olarak dikilirdi. Hallaç amcanın elleri öyle seri biçimde hareket ederdi ki iğnesini nereye batırıp nereden çıkardığı bir türlü anlaşılmazdı. Yatakların ve yastıkların o kabarık hali insanı uykuya, huzura davet ederdi. Aralarina lavanta serpilerek sandık üzerine oldukça düzenli biçimde istiflemek de bir beceriyi gerektiriyordu. Bunu da en iyi biçimde Bakırköy'de oturan teyzem başarırdı. Kaba işler biter, sıra en

keyiflendiren duruma, eşyaları yerleştirme işine gelirdi. O gün artık dışarıya filan çıkmazdık. Temizliğin en güzel bölümü olan yerleştirme işlemini hep birlikte yapardık. Anneannemle teyzem, gümüşleri (küllük, sigaralık, şamdanlar ve bıçak-çatal-kaşıklar) parlatırken, biz çocuklar da, anneannemin o meşhur pirinç karyolasının her yerini silerek parlatırdık. Torunu da olsak, bu iş için bize ödeme de yapardı. (vişneli-çikolatalı- kaymaklı-limonlu dondurma alacak kadar bir bedeldi.)

Bütün işler biter, ev baştanbaşa pırıl pırıl, tertemiz olurdu. Danteller, büfe örtüleri kolalanıp yerlerini aldığında, bir de yazlık perdeler asılınca, Akarsu Sokağı'na bakan odamız nasıl da güzel olurdu. Bu işler bitince o odanın kapısı kapatılır, öyle olur olmaz zamanlarda girilmezdi artık. Neredeyse bir hafta süren temizlik günleri, o sezonluk biterdi. Gezmeli tozmalı ve temizlemeli o bahar temizliğinden sonra, sıra sofrada baharı karşılamaya gelirdi. “Onca yorgunluktan sonra hiç de üşenmiyorsun” diyenlere "Ah be bre ruhunuz uyuşmuş sizin, koskoca berdelacuzu *[*Berdelacuz: Halk takvimine göre 11-17 Mart arasında görülen kocakarı soğuğu] def ettik, ev pırıl pırıl, tertemiz; çiçekler kokularıyla renkleriyle nasıl bereketlendi, renkleri gönlümüzü nasıl ısıtıyor görmezsiniz, ne yapayım, bunu yeni boyadığım duvarla kutlayayım?" sorusuyla hazırlıkları başlatırdı biz torunlarına da. "Bahar sofrası" heyecanı hepimize bulaşır, gönüllü bir biçimde seferber olurduk. Anneannemin, kalabalığa kurduğu sofraların hepsinin bir anlamı vardı. Bayram sofrası, mutlaka et yahnisi ve ona uyumlu yiyecekler temasında olmalıydı. Yılbaşı sofrası, fırında kızarmış hindi ve iç pilavsız olmamalıydı. Bahar sofrasının baş aktörü de “sarma “yemeğiydi. Çiğ olan kuzu kokoreç ve bol yeşilliklerle yaptığı, çok lezzetli bir yemekti. Defalarca balık pazarına gidilir, temizlik sonrası kapısı kapatılan salon kapısı o gün açılırdı. Beyaz masa örtüsü salondaki ceviz masaya serilir, o meşhur büfesinden porselen tabaklar çıkarılırdı. Yeni parlatılmış gümüş çatal kaşıklar, bembeyaz peçetelerin üzerinde usulüne göre dizilmiş olurdu. Elinde bezle silerken; "Unutma kızım, çatal tabağın soluna; bıçak da keskin yüzü tabağa dönük biçimde sağ tarafa konulur." Günün anlamına göre müzik de dinlenmeliydi, o büyük taş plaklardan neşelendirecek; çarliston, rumba, kanto gibi coşulacak müzikleri seçer ayırırdı. Genelde pikap iğnesi az kalmış olur, onu almak üzere de son anda ben görevlendirilirdim. Gelen misafirlerin, daha doğrusu gelmesini dört gözle beklediklerimin karşılanmasını kaçırırdım bazen ama Tünel'de hâlen yerinde olan o dükkâna (Lale Plakçılık) gitmek başlı başına bir güzellikti. Bahar mevsiminin o güzel ılıklığında, akşama doğru ilerleyen o saatlerde, İstiklal Caddesi mutluluk kokusu dağıtırdı.

Caddenin sağından solundan zikzaklar yaparak yürümek şimdilerde bile çok güzeldir. Nasıl olmasın? Sabuncakis ve Necmi Rıza çiçekçi dükkânlarından etrafa yayılmış çiçek kokuları, Saint Antuan Kilisesi önünden geçerken yanan mum kokusu ile karışmış yanık tütsü (günlük) kokusu, ilerleyince, Varnelius amcanın muhallebici dükkânından (Şark Muhallebicisi) gelen, mis gibi yiyecek kokusu, oradan binbir zahmetle karşıya geçerek (o yıllarda trafiğe açıktı İstiklal Caddesi) "Zahariadis" tuhafiye dükkânının meşhuru, "Tomadis" marka limon kolonyasının kokusu gelip geçenleri mest ederdi. Lale Plakçılık dükkânına yaklaştıkça, tekrar karşıya geçerdim. O yıllarda da nikâh törenleri yapılan, şimdi adı "Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi " olarak bildiğimiz bina, "Beyoğlu Nikâh Dairesi" olarak bilinirdi. Nikâh törenine gelen tüllü şapkalarını takmış, şık tayyörlerini giymiş teyzeler, en nadide parfümlerini sürmüş olarak etrafa mis gibi kokular saçardı. Pikap için iğneleri aldıktan sonra eve geldiğimde, davet edilenlerin bir kısmını eve gelmiş bulurdum. Böyle toplanılması gereken özel günlerde, ulaşabildiği ölçüde, uzak yakın akrabalar hep çağrılırdı. Kimler gelmezdi ki o sofralara? Damatlarının anneleri, gelininin kız kardeşleri, hatta bu dünürlerinin ikinci dereceden akrabaları bile... Çağrılı olanların hepsi gelemese de yine de en azından yirmi beş kişi olunurdu. Kalabalıkla yemeyi içmeyi, aynı biçimde yedirmeyi içirmeyi seven dedem bu davetlerden büyük bir keyif duyardı. Bu sofra, ilişkileri tazeler, daha bir sıcaklaştırırdı. "Şerefe" diye kadehler tokuşturulmuş, plaklar çalınmış, danslar edilmiştir. Ayrılırken de sık sık görüşmeye karar verilmiştir.

O akşamın sabahında teyzemler de hazırlanmaya başlardı artık. Onca gün, gırgır şamatayla yapılan sabah kahvaltıları, kolay olduğundan öğle yemeğinde yaşadığımız sosis partileri, akşam dedem için hazırlanmış o merasimli sofralarda yaşanan şamata, gezilerimiz derken gidiyorlardı işte. Bu bizi biraz hüzünlendirirdi. Bu hüznü yaşarken, anneannemin o ilginç davranışı unutulur gibi değildi: "Ah be bre kuzum nasıl da alışmıştık, ev çok ıssızlaşacak şimdi, kalın işte birkaç gün daha..." Teyzem de birkaç gün daha kalsalar da yine gideceklerini söyleyerek, gitme konusunda kararlılığını sürdürürdü. (İtiraf edeyim o günlerden birinde bebek kuzenimin patiğinin tekini saklamış bir gün sonra gitmelerine sebep olmuştum.) Teyzemi ve kuzenleri uğurlarken, "Hayde güle güle gidin arayı uzatmayın tamam?" diyerek, gitmelerini istemeyen bir hâlde uğurladıktan sonra, o meşhur sandalyesine oturup çayını kaldığı yerden yudumlamaya devam ederdi. Sonra da birden, "ah be bre kafa şişmiş iyi ettiler gittiler." Nasıl da şaşırırdım bu yaptığına. Düz mantık yürüten o çocuk yaşımda bu davranışı bana oldukça tuhaf gelirdi. Tam da o şarkıda

söylendiği gibi, “Gitmek mi zor kalmak mı ?" Kararsız bir davranış olarak görülse de her iki davranışı da gerçekçiydi. Gitmelerini istemediğini belirtirken samimiydi ama sonrasındaki “kafam şişmiş” durumu da doğruydu. Bir anlamda da gidiş hüznünü dağıtma terapisi oluyordu belki de.

1966 yılında böyle bir bahar temizliği sonrası, teyzemleri uğurladıktan sonra onun hayatının hikâyesini bütün gerçekliğiyle dinlediğim o gün, ne yaptıysam üzülmekten ve kalorifer dairesinde gizlice ağlamaktan alamamıştım kendimi:

Teyzemleri yolcu ettikten sonra, balık pazarına doğru gitmek üzere, evin arka kapısından geçerek arka sokağımızdan gitmeyi tercih etmiştik. Tosbağa sokağında oturan Ali Bey Kaptan'ın aşağıdan zilini çalmış camdan bakan Pakize teyzeye beş çayına gelmesi için işaret etmişti. Pakize teyze büyük dayımın eşinin ablasıydı ve anneannemle çok iyi bir dostlukları vardı. Aile dostu olan Kaptan Ali amca, (bizim aile de namıdiğer, Ali Bey Kaptan) uzak yol kaptanlığından emekli olmuş iyi bir insandı. Pakize teyze çalışmak istediğinde, anneannemin aracılığıyla Ali Bey Kaptan'ın günlük işlerini görmek üzere onun evinde çalışmaya başlamıştı. Okul dönüşü evde yine şenlik gibi bir beş çayı yaşanacaktı. O balık pazarına, ben de okula doğru gitmiştim.

Ne de hamarat kadındı benim akça pakça anneannem, ben okuldan dönene ve Pakize teyze gelene kadar, yemeklerini yapmış, sevgili kocasına birbirinden güzel mezelerini hazırlamış ve bizim evin meşhur beş çayı sofrasını çoktan kurmuştu.

Böyle büyük temizlik zamanlarında, eşyaları temizlemek için, tek tek elden geçirdikçe, anıları daha bir canlanır, çocukluğunu ve Tophane'de Karabaş Sokağı'nda oturdukları günleri hatırlardı hep. O gün de, Pakize teyzeyi davet ettiği çay sofrasında, söz dönmüş dolaşmış, Tophane'deki Karabaş Sokağı günlerine ve öncesine gelmişti. Dinlediklerimiz, bana da Pakize teyzeye de çok ağır gelmişti. Hatta hiç hazzetmediğim; “Çocuklar büyüklerin ağzına bakıp öyle laf dinlemez hadi geçin arka odaya" denecek yaşlarımda olmayı bile istemiştim. Bir insan bunca zorluğu nasıl yaşar, bunca zorluğa nasıl dayanırdı? Daha doğduğu gün başlamıştı onun şanssızlığı...

Sultan 2. Abdülhamit'in iktidarında, istibdat dönemi yaşanmaktadır. 1906 yılının Ocak ayının soğuk günlerinden birinde, saray nakkaşlarından Hristo Efendi'nin yüreği ağzındadır. Bütün baba adayları gibi bir aşağı bir yukarı yürüyerek gelecek haberi beklemektedir. Arada bir annesi kapıya çıkarak "Bre oğlum heyecanlanma, kalbini ferah tut, doğum devam ediyor." der. Annesi dördüncü çıkışında, “sabret benim aslan oğlum sabret ve dua et”. Hristo Efendi'nin içi biraz cız eder gibi olur ve hemen dua etmeye başlar. “Yüce Rabbim sen bizi esirge, bana karımı, çocuğumu bağışla” dualarını ederek bir sağa bir sola yürümeye başlar. Neredeyse akşam olmuştur ama içeriden beklediği haber gelmez. İçi iyice daralmış sesli sesli yine dua etmeye başlamıştır. Bebeğin ağlama sesini duyduğunda, duyguları iyice boşalır, sesli sesli o da ağlamaya başlar. Annesi onu içeriye çağırmak için kapıya çıktığında, annesine sarılarak ağlamasına devam ederken onun ağlıyor olması, annesini daha da zor duruma sokmuştur. Önce, yeni doğan kızını babasının kucağına verir, Hristo Efendi gözlerine inanamaz nasıl mucize bir varlıktır bu? "Şükür sana Rabbim evladımı bağışladın bana” dediğinde, annesinin işi biraz daha zorlaşır. Önce bebeği alıp beşiğine yatırır, "Evet oğlum Yüce Rabbimiz evladını sana ve bize bağışladı. Yalnız Marigo' muzu kendi yanına aldı..." der.

İnanmak istemez Hristo Efendi, gözünün nuru Marigo'su zor bir doğuma dayanamamış bebeğini ve onu bırakıp gitmiştir, onsuz bu hayat nasıl yaşanırdı? Ne hayaller kurmuşlardı doğacak bebekleri ile ilgili. Bebeğini bile göremeden nasıl giderdi? Hristo Efendi'nin bu şoku atlatması çok uzun sürer. Marigo hamileyken, eğer oğulları olursa Vasilis, kızları olursa Theopula ismini vermeyi düşünmüşlerdir. [Şimdilerde gündemde bir isim olmayan Theopula: Tanrı'yı gören, tanrısal sesi olan anlamına geliyor. Sevgili dostum değerli müzisyen Stelyo Berber'e teşekkürlerimle]

Vaftiz gününde adı konulurken çok ağlamış Theopula. "Bebekler melektir, annesi buralardadır şimdi. O da görüyordur annesini mutlaka, onun için bu kadar ağlıyor benim meleğim. Ah benim meleğim, küçüğüm, yüce Rabbim kollasın gözetsin seni... İyi günlere ilerleyesin inşallah." Diye dualarını ederken, belki de hayatında onu bazı acıların beklediğini tahmin ediyordu yaşlı babaannesi?

Hristo Efendi'nin içinin yanması bir türlü dinmese de küçük Theopula'sı için gayret etmektedir. Ne yapar o minik meleği sonra?

Hem Marigo'sunun da ruhu rahat etmez onu ihmal ederse, kendini toparlamazsa yerinde rahat yatmazdı. Büyüyüp serpildikçe annesine benzeyen Theopula'ya baktıkça, “Yegâne varlığım benim" deyip hep acısını bastırmaktadır. (O acı içindeyken yaptığı desenler ya da tasvirler İstanbul'un hangi duvarında ya da tavanındadır acaba?)

Theopula'nın babaannesi oldukça yaşlıdır, öyle olsa da Theopula'yı büyük bir itinayla büyütmektedir. Okul zamanı gelmiştir artık. Babası, onu okula yazdırdığı gün okul formasını da birlikte alırlar. Formasını giydiğinde çok duygulanmıştır babası... Böylesine duygusallaşması, bastırmış olduğu acısını da iyice depreştirmiştir, hasta etmiştir Hristo Efendi'yi. Üzüntüden iyice güçsüzleşir yataklara düşer. Kendini bir türlü toparlayamaz ve kış sonunu getiremeden o da ölür.

Thepula ile babaannesi hepten yalnız kalmışlardır. "Ah benim güzel kalpli oğlum, bir daha evlenmenin lafını bile ettirmedin, ben nasıl dayanacağım şimdi senin yokluğuna?". Art arda yaşanan ölüm acısı, torununu büyütme çabası derken, gerçekten evladının acısına dayanamaz. Theopula, daha babasını ölümünü kabullenmemişken, babaannesinin yataklara düşmesini hiç kabul edememiş, okula gitmemeye başlamıştır. Babaannesinin yanından hiç ayrılmak istemez. Elinden geldiğince her işine o koşturur. Komşular ilgilense de, “sen okuluna git kızım" deseler de ayrılmaz, babaannesini hiç bırakmaz.

O sabah, babaannesi yatağında doğrulunca çok sevinmiş, babaannesinin iyileştiğini düşünerek umutlanmıştır. Bu umutla, onu çağırınca sevinerek hemen yanına gider. Babaannesi güçsüz sesiyle dualar ederek Theopula'nın sırtını sıvazlamaya başlamıştır. "Rabbim sen ona güç ver, yaşama azmi ver, kimseler ona kötülük etmesin". Duasından sonra fenalaşır babaannesi. Komşular hemen koşturarak ilahiler söylemeye başlarlar. Yaşlı babaannesi de onu bırakıp gitmiştir...

Akrabası var mı diye araştırılır Theopula'nın, Kütahya'da Hristo Efendi'nin baba bir anne ayrı olan kız kardeşleri bulunmuştur. Bulunan bu halalar bakamayacaklarını söyleyince, küçük Theopula yetimhaneye yerleştirilmiştir. Evi, yuvası yetimhane olmuştur artık. Yüzünü azıcık eğri görse başını okşayacak babası, onu hep temiz tutmaya çalışan, nadide bir çiçek gibi itina eden babaannesi yoktur artık. Yetimhanede kendini güvende hissederken, babası ve

babaannesi için ağlarken kızacaklar korkusunu da yaşamaktadır aynı zamanda. Sessiz ağlamayı orada erkenden öğrenmiştir. Doğduğunda padişah olan Abdülhamit tahttan indirilmiş, yerine, çocukluğunda benzer baskılarla büyümüş Sultan Reşat tahta geçmiştir. Sultan Reşat'ın çocukluğu çok baskı içinde olmasa da, 2. Abdülhamit döneminde tahta oturabilecek en yakın veliaht adayı olunca, ağabeyi Abdülhamit onu yakın gözetime ve baskı altına almıştır. Kendi yakınlarının dışında kimselerle görüştürülmeyen Mehmet Reşat Bey'in, yılda bir ya da iki kere çiftliğe gitmesine izin verilir sadece. Bu nedenle de politik alanda pek de deneyimli değildir. Zaten zorlu bir süreci yaşayan ülke onun yönetiminde iyice çalkantılı bir hâldedir. Dış borçlar, etrafı saran savaşlar derken herkes kendi yağıyla kavrulmaya çabalamaktadır. Theopula'nın kaldığı yetimhane de temkinli olmak durumundadır. Yemekler hep belli bir ölçüyle dağıtılmaktadır. [Yediğimiz lokmaları sayanımız yok çok şükür, yediğimiz önümüzde yemediğimiz ardımızda cümlesini hep tekrarlamasının sebebi buydu galiba .]

Zaman ilerlemiştir, Theopula'da bir genç kız adayıdır artık. Yani onun da çalışabileceğine kanaat getirmiştir yetimhane... Theopula için uygun iş olarak, Pera'da İstiklal Caddesi'nde varlıklı levanten bir ailenin küçük çocuğuna bakıcılık işi bulunur. İlk zamanlar ürkek biçimde davranan Theopula zamanla alışır işine. Babasından ve babaannesinden sonra unuttuğu sevmeyi bu çocuğu severek hatırlamıştır. “Bir lokmacık sübyandı evladım, bana güveniyordu çok sevdik birbirimizi, şimdi kocaman bir adam olmuştur kim bilir?" diye özlemle anardı.

Güzel havalarda, birlikte Taksim Parkı'na gitmek ikisinin de sevdiği bir durumdur. Bu gidiş gelişlerde vatman olan genç Niko, onu sıkça görmektedir; bu sık sık rastlaşmalar sonucu, Theopula' ya âşık olduğunu fark etmiştir Niko. Niko'nun bu ilgisi Theopula'nın da hoşuna gitmektedir. Önemli hissetmiştir kendisini. Niko ona hislerini açıkladığında terslemez. Niko, Theopula'yı çocuğun ablası zannetmiştir, “Nerede oturduğunu biliyorum, ailene gelip niyetimin ciddi olduğunu anlatmak istiyorum. Hafta sonu Çatalca'ya gidip ailemi de haberdar edeceğim. Onlar da çok sevinecekler, bu vatmanlık işimi hep hercailiğime, maceracılığıma verdiler, oradaki çiftliğimizde çalışmamı istiyorlar hep. Seninle evlendikten sonra niye gitmeyeyim?" demektedir. Theopula' nın içi iyice burkulmuştur. Niko'nun onu isteyeceği kimsesi yoktur. Niko'ya, bulunduğu durumu açıkça söyler. Niko da; “Olsun ben de yetimhaneden, gerekirse o aileden de isterim

seni." dediğinde Theopula bu içtenliğine çok sevinmiş, Niko'ya daha bir güvenmiştir. O hafta sonu ailesiyle bu konuyu görüşmek üzere bir iki günlüğüne Theopula ile vedalaşır. "Niko ile vedalaşmak çok zor gelmişti, tuhaf bir biçimde içimden bir şeyler kopar gibi olmuştur ..."

Bu ayrılığın, on beş gün kadar öncesinde, Cibali tütün fabrikasından mesaiden çıkan delikanlı Mehmet kendisini çok yorgun hissetmektedir. Eve gittiğinde iyice dinlenmeyi düşünmesine rağmen dışarıda hava öylesine güzeldir ki hemen çıkarak Taksim Parkı'na gider. Parka vardığında kuşların, çocukların cıvıl civil hâli onu imrendirir. "Çocukla kuş olmak varmış bu hayatın içinde" diye içinden geçirirken bir yandan da, "Artık memlekete gidip evlenmenin zamanı gelmedi mi Mehmet Efendi?" sorusunu kendisine sormaktadır. Sorar sormasına da İstanbul'u bırakıp köye yerleşme fikri de git gide ondan uzaklaşmaktadır. "Köyden çıkalı on seneyi geçti neredeyse ailem bile beni tanımayacak, İstanbul'da oturmak üzere hangi aile bana kızını verir?" diye, tabir yerindeyse, boşa koysa dolmaz, doluya koysa almaz. Eh artık İstanbul'un gecesini, gündüzünü, eğlencesini, çapkınlığını yeterince yaşamıştır. Akşam sıcak çorbasını içeceği bir hayatın zamanı çoktan gelmiş geçiyordur bile. Delikanlı bu düşünceler içerisindeyken, küçük çocuğun elinden tutarak parkın merdivenlerinden çıkan akça pakça güzel kızı görür. Ne de temiz bir yüzü olduğunu düşünür. Takip eden günlerde, bu temiz yüzlü kızı neredeyse her gün görmektedir. Bahar mevsimi her yanı sarmıştır. Çiçekler bütün renkleriyle, kokularıyla insanın içine akarken duygular iyice filizlenmiştir. Yaşamayı bilen, yüreklerinin sesini duyanlar için de aşk bütün hücrelere sinmeye başlar. Hâliyle o yıl bu yıl filan dinlemez bu “aşk” denilen hınzır…

Tahmin edileceği gibi, delikanlı Mehmet'in gitgide yüreğinin kaydığı o “temiz yüzlü" kız Theopula'dır. Ne var ki o dönem kaçgöç dönemidir. Hep onu düşünmesine rağmen, duygularını ona açıklayacak cesareti bir türlü toplayamamıştır. "Ne de olsa bir aile kızıdır, öyle gece müzikholde ki hanımlar gibi değillerdir. Hissettirmeden evini öğrenmiş, evi görünce de çekingenliği daha bir artmıştır. "Ne de zengin bir ailenin kızıymış mübarek, hayatta bu kızı bana vermezler." diye düşünürken biraz ümitsizleşir. Yalnız bu güzel kız aklına düşmüştür bir kere çıkarması da zordur. Bir de, kızın Rum olduğunu öğrenmiştir. Hay Allah, annesi de itiraz edecektir bu duruma. Ama gönüldür bu ferman dinlemez işte, hem hangi annenin yüreği dayanır ki evladının hasretine? Böyle düşünceler içinde ne yapacağını bilmez bir hâldedir. Olağan üstü bir çabayla yaptığı araştırmalar sonucunda,

o ailenin kızı olmadığını öğrenmiştir. Bunu öğrendikten sonra bazı durumların daha kolay olacağını düşünerek sevinmiştir. Küçük çocuğun babasına daha bir rahat açıklamıştır niyetini. Bu açıklamadan sonra da işinin çok zor olduğunu yaşayarak öğrenmiştir. Adam ona, kız hakkında karar verici muhatabın, Rum yetimhanesi olduğunu söyleyince, yetimhaneye giderek niyetini yetkililere açıklar. Yetimhane yetkilileri bunun çok zor olduğunu hatta olmayacağını söylerler. Ortalık iyice karışıktır, üstüne bir de bu karışıklıkta Türk-Rum evliliği, yani olacak şey değildir.

Theopula'nın hayata karşı çok kırgınlıkları vardır. Yalnız kime darılması gerektiğini bilemiyordur, onu dünyaya getirirken ölüp giden annesine mi? Yok asla, annesine dargın olmaması gerektiğinin çok farkındadır. Ölen sevdiceğinin yasını tutarken, Theopula'ya büyük bir sevgiyle bakan babasına mı, yoksa yaşadığı acılara rağmen yıpranmış hâline aldırmadan onu temiz pırıl pırıl tutan babaannesine mi dargın olmalıydı? Ya da hepsi bırakıp gittiği zaman onu sahiplenen yetimhaneye mi? Hayatında olanların hiç birine darılmaya hakkı yoktu. Yine de içinde gitgide büyüyen bir dargınlığı vardı. O büyük dargınlığı bir nebze olsa da bakıcılık yaptığı o güzel çocuk gidermiştir, ikisi de birbirlerini çok sevmişlerdir.

O gün de, hava oldukça güzeldir. Theopula "biricik kuzum" dediği çocuğu öğle uykusu sonrasında Taksim Parkı'na gitmek üzere hazırlayarak dışarıya çıkartmıştır. İstiklal Caddesi'nde yürürken, bir yandan da geçen tramvaylara bakmaktadır Theopula. Gözleri hep Niko'yu arar Niko henüz ortalarda yoktur “Dönüşte inşallah gelmiş olur” dileğiyle Taksim Parkı'na devam ederler... Theopula etrafına baktığında iyice şaşırmıştır. Başında bir ağırlık vardır ve tuhaf biçimde uykulu haldedir. Bir süre sonra uyandığında yanındakini görünce ürküp korkmuştur. Delikanlı ona korkmamasını söyleyerek sakinleştirmeye çalışırken, başına neler geldiğini hatırlamıştır. Sakin olmasını söyleyen bu delikanlı çocuğu sevmek için yanlarına yaklaştıktan sonra hiç tahmin etmediği bir durumu yaşamıştır. Delikanlı elindeki bez ya da onun gibi bir şeyi koklatmıştır, ondan sonrasında da ne olduğu onun için meçhuldür... Hemen çocuk gelmiştir aklına, nerede diye aramak ister, ama vücudu kurşun gibidir kalkamaz. Etrafa bakar ama her yeri bulanık görüyordur. Neler olduğunu, nerede olduğunu anlamaya çalışırken durumunun ne olduğunu anlamıştır ne yazık ki.

Son yıllarda sık sık yaşanan korkunç kaçırılma olaylarından biri onun da başına gelmiştir. “Bir tek kaçırılmadığım kalmıştı bu hayatta, Allah'ım neydi benim suçum, kime ne yaptım?" diye çaresiz biçimde kalakalmıştır. Acaba ne olacaktır? Onu kaçıran kişinin onu niye kaçırdığını çok merak etmektedir. Yetimhanede bakıcıların anlattığı gibi, “beyaz kadın ticareti" yapan eşkıyaların eline mi düşmüştür yoksa? Denildiği gibiyse onu kim bilir hangi hoyrat bir zengin adama satacaktır yoksa dilendirecek midir ya da hırsızlığa mı zorlayacaktır? Karar vermiştir başına öyle bir durum geldiğinde kendisini hemen öldürecektir. Delikanlı bunları düşündüğünü anlamış gib, sakin olmasını ona hiçbir şey yapmayacağını söylediğinde, yine de hiç inanmaz. Madem bir şey yapmayacaktı niye kaçırmıştı ki?

Birdenbire ortadan kayboluşunu merak edip onu aramaya çıkarlar mıydı acaba? "Kim arayacak ki beni, babam olsa belki?" der demez içi dolmuş ağlamaya başlamıştı. Belki küçük kuzunun annesi babası arayacaktır, o da beni merak ettiklerinden değil çocukları için kızmak üzere olacaktır". Ah annesi, babası, babaannesi olsaydı zaten kimse onu kaçırmaya cesaret bile edemezdi.

Theopula bir evde olduğunu anlamıştır. Onu kaçıran delikanliya bakarken, onu görüp görmediğini anlamaya çalışır, yok onu hiçbir yerde görmemiştir. Tanımadığı biriyle günlerdir o evdeydi. Delikanlı kapıyı dışarıdan kilitleyip öyle gidiyordu dışarıya. Giderken de hiç sesini çıkarmamasını, sakin olmasını sakın ola ki perdeleri açıp dışarıya bakmamasını, sıkı sıkı tembihliyordu. Nerede olduğunu çok merak etmesine rağmen, korkusundan pencerenin yanına bile yaklaşamıyordu. Zaman geçtikçe umudu tükenmek üzeredir artık. Yalnız bu bekleyiş süresinde onu o evde tutan kişinin o anlatılan haydutlar gibi olmadığını fark etmiş gibidir. Öyle de olsa akıbetinin ne olacağı konusunda endişelidir. Günler geçmesine rağmen Theopula'yı ne arayan vardır ne de soran. Zaman geçip de ortalık sakinleşir gibi olunca, delikanlı ona, evlenmek için kaçırdığını, hiçbir kötü niyeti olmadığını söyler. Evet, bu delikanlının niyeti kötü değildir kendince, Theopula'nın rızası olup olmadığını öğrenmeden kaçırması, "iyi niyetten” başka ne olabilir ki?

Aklına Niko gelmiştir. "Ayrılığın fena gelmesi, içimden bir şeylerin kopar gibi olması buna delaletmiş meğer!" der ve kaderine teslim olmaktan başka çaresi kalmamıştır. Doğarken annesini, okula başlayınca babasını, çok geçmeden tutunacak tek dalı olan

babaannesini alan kader, o kör olası kader, daha ne bedeller ödetecekti kim bilir?

Theopula'nın mürebbiyelik yaptığı “biricik kuzusunu,” yabancı birisinin getirmesi, aileyi çılgına çevirmiştir. Theopula'nın bu sorumsuzluğuna son derece hiddetlenirler. Çocuğun babası o hiddetle yetimhaneye giderek ilgili kişileri bir hayli paylamıştır. Yetimhane ilgilileri de çok şaşırmışlardır bu duruma, "Theopula böyle bir sorumsuzluğu yapacak bir kız değildir" deseler de çocuğun babası, artık Theopula'yı evine istemediğini söylemiştir. Aradan birkaç gün daha geçer, Theopula'dan en ufak haber bile yoktur. Yetimhane ilgilileri nihayet araştırma gereği duyarlar ve aralarında durum değerlendirmesi yaparken idarecilerden birinin aklına gelir; bir Türk genci yetimhaneye gelmiş Theopula ile evlenmek istediğini söylemiştir. Durum iyice anlaşılmıştır, Theopula bir Türk genci ile kaçmıştır. Aramak üzere hareket ederler. Bu hareketlenme, çeteci Rum delikanlılarının da dikkatini çeker ve Theopula'yı ve birlikte “kaçtığı” Türk delikanlısını bulmaya, gerekirse öldürmeye karar verirler. Böyle bir duyumu alan delikanlı, bunu Theopula'ya söyleyerek, evden bir yere çıkmamasını, bir de hiç kimselere görünmemesini sıkı sıkı tembihler.

Theopula, artık kimlerden, nelerden korkacağını şaşırmıştır. Günlerdir onu kurtaracağına inandığı yetimhane ilgililerinden mi, kendisini kaçırandan mı? Mesele artık Rum-Türk meselesi hâline gelmiştir ve kendi doğrusunu kime inandıracağını bilmiyordur. Delikanlı gittiğinde evin içinde kıpırdamaya bile korkan Theopula'nın, konuştuğu tek insan bu delikanlı, Mehmet'tir. Yani tanımlamak için satırlar süren bir çabayla anlatılmaya çalışılan, o "Konyalı Mehmet Efendi” namında olan beyefendidir. Yalnız, sadece kendisi istedi diye kaçırarak çok kırmıştır bizim Theopula'yı. Bu nedenle de hem hayata hem de bu yakışıklı delikanlıya uzun süren dargınlıkla beraber, oldukça da kızgındır. Bir o kalmıştır hayatını karartacak. Zaman zaman iyice bunalıp içi kararmaktadır, böyle yaşamaktansa yine ölmeyi düşünmeye başlar. Tabii bilemediği bir durumu yaşadığından, ölmeyi bile isteme hakkı kalmamıştır. Karnı git gide büyümektedir. Bu durumun hamilelik olduğunu, anne olacağını delikanlıdan öğrenince yine karmaşık duyguları yaşar. Uzun uzun, doğduğundan bu yana başından geçenleri düşünür, yok kendisi neyse de bebeğini öldürmeyi hiç istemez ve bulunduğu durumu ister istemez kabullenir. Hem delikanlı da o denli kötü biri değildir.

Theopula bebeğini beklerken, ülkede Osmanlı Dönemi son demlerini yaşamaktadır. Uzun zamandan bu yana kafeste kuş gibi yaşayan Theopula için, o gün sokağa çıkmış olmaları çok büyük bir olay olmuştur. Gökyüzüne gün ışığında bakmak bile meğer ne büyük bir şanstır. İlk defa görüyormuş gibi her yere, her türlü ayrıntıya bıkmadan usanmadan hep bakmıştır. Nereye gideceklerini merak etse de, onu o evde kapalı tutan delikanlıya sormaz. Zaten aradan geçen onca zaman içinde ona hitaben hiç konuşmamıştır. Delikanlının sorduklarına cevap vermiştir sadece. O da kısa ve kesik cümlelerle...

Günümüzde hâlen bütün heybetiyle duran, Tophane'deki Kılıç Ali Paşa Camii'ni hemen tanımıştır Theopula. Delikanlı dışarıya çıkarken aldığı uzun eteği giymesini, başını ve omuzunu sarıp sarmalayan bir örtüyü de başına örtmesini istemiştir. Büyüdüğü yetimhanenin (Büyükada) yaz mevsiminde düzenlenen deniz sporları yarışmaları gelmiştir aklına, yüzme dalında derece bile almışlığı vardır hatta. Acaba çok sevdiği denizde yüzmeyi tekrar yaşayabilecek midir?

Camide hocanın karşısında ikisi de yerde otururken, hoca efendi Theopula'dan söylediklerini tekrarlamasını istemiş, o da itaat etmiştir. "Haydi bakalım hanım kızım kelimeişehadet getirdin, Allah kabul etsin, inşallah artık Müslüman'sın. Bundan sonra adın Makbule olsun" der. Böylece Müslüman olan Theopula'ya hoca efendi bir sürü öğütlerde bulunur. Bu tembihlerden en çok da kocasına yani o gün aynı zamanda dini nikâhlarının da kıyıldığı gün kocası olduğunu öğrendiği delikanlıya, “Cehennemlik olursun kızım, kocana sakın ismiyle hitap etme, efendi ya da koca diye hitap et" tembihini hiç unutmaz ve hemen benimser.

Bu arada belirtmekte yarar vardır Theopula'nın kocası yani dedem Theopula'nın başını örtmesini ve muhafazakâr giyinmesini hiçbir zaman talep etmemiştir. O günkü davranışı da camiye gidecekleri içindir.

O gün dışarıya çıktıklarında, aradan iki yıl geçmiş olmasına rağmen, Tophane'yi hemen tanımıştır. Demek Tophane'de geçmiştir o iki yıl... Gittikleri cami de Kılıç Ali Paşa Camii'dir. Dönüşte de artık bir kocası vardır. O gün artık evli bir kadın olan Theopula, yani “Makbule,” ilk zamanlar “zoraki kocası" olan Mehmet Efendi'yle altmış yıllık bir

evlilik yaşamıştır...

Anneannemin bu evlilik macerası, dinlediğim başka bir kadının hikâyesini çağrıştırır hep. O mis kokulu “Osmanlı çileği” ile meşhur, yerli halk olarak kendilerini "kıvırcık " diye tanımlayan, genelde de neşeli Karadeniz insanlarının yerleştiği Karadeniz Ereğlisi gerçekten de denildiği gibi; “Şirin” bir sahil kasabasıydı o yıllarda (1970-79). Batı Karadeniz'in bu şirin sahil kasabasında hayat, dış ülkelerde de çok iyi bilinen “Ereğli Demir-Çelik Fabrikası" etrafında dönerdi. Fabrikanın bazı departmanlarında çalışanlar, üçe bölünen vardiyalarla çalışırlardı. Personeline iyi maaş veren, kendi bünyesinde de sosyal imkânlar tanıyan fabrikanın, özel sineması, özel plajları vardı. Bütün bunlara rağmen, her İstanbullu gibi, İstanbul özlemi fena hâlde basar, ara ara depresyon hâlleri yaşardım. Yine öyle bir ruh hâli içindeyken gelmişti Saadet hala Ereğli'ye. Saadet hala da İstanbulluydu ve üst kat komşumuzun halasıydı. O İstanbul üslubu ile ne anlatırsa anlatsın kulağa çok hoş geliyordu. Kahve içimi saatleri ve Saadet hala, o tadından geçilmeyen sohbetleriyle İstanbul'u Ereğli'ye taşımıştı âdeta. Öyle sohbetlerden birinde, İstanbul'da annesinin nasıl evlendiğini de anlatmıştı:

"Annem, taş çatlasa on beş ya da on altı yaşındaymış o zamanlar. Malum kaçgöç dönemi, yaşı ilerleyip de genç kız olmaya başladığında, annem de artık ailesinin gözünde genç ergen bir kızdır. Artık eve gelen erkek misafirlerin yanına çıkmamalıdır. Un tüccarı olan dedemin varlık durumu da oldukça iyiymiş. Kız çocukları okuyacak da ne olacaktır? Ama madem bu kadar öğrenmeye isteklidir, yegâne kızının eğitim isteğini, eve muallimler çağırarak desteklemiştir. Kızına kıyamasa da, sırf onun "iyiliği" için evleneceği kişiyi de kendisi çoktan belirlemiştir... Ticaret hayatında oldukça başarılı olan bir tüccar arkadaşı ona kızını kendi oğluna münasip gördüğünü ne zamandan beri söylemektedir, aklı yatmış olsa da delikanlıyı sorup soruşturduktan sonra hiçbir sakıncası olmadığına iyice inanmıştır. Tüccar arkadaşına 'Bu iş tamamdır verdim gitti.' demiştir. Sonrası artık kızının annesine aittir. Bu işi, lisan-ı münasiple halletmesini söyler karısına. Kadıncağız oldukça üzülmüştür, kızı daha gençliğini yaşamadan ev bark sahibi olacak, çoluğa çocuğa karışacaktır. Kızına her baktığında içi sızlar. Yalnız yapacak da bir şey yoktur, emir büyük yerden, yani kocasından gelmiştir. Kızını güzelce süsleyerek, 'Rukiye hanımlara eğlenceye gidiyoruz Fitnat haydi kızım' der. Fitnat, Rukiye hanımların evinde çok eğlenmiştir. Bir de oyun olsun diye o tülü başına koymuşlardır. Zaman ilerlemiş akşam ezanı okunmuştur. Buna

rağmen annesinde hiçbir hareket yoktur. 'Eve gitmiyor muyuz anne, beybabam gelmiştir, bakıyorum da sende tık yok' dese de eğlence devam eder. Fitnat annesini birkaç kez dürtmüş, eve gitmelerini hatırlatmıştır ama annesinin de eğleneceği tutmuştur. Kafasında ki tülü de bir iki kere çıkarmak istediyse de izin vermemişlerdir. 'Eh anne bak görürsün eve gidince beybabama bunları anlatmazsam ne olsun?' Fitnat dışında herkes biliyor olsa da o gece eğlencesinin kendisinin düğünü olduğunu ortalıkta göremediği annesini yana yakıla ararken öğrenmiştir..."

O dönemde, Theopula'nın ve Fitnat'ın hazin evliliklerine benzer kaç evlilik hikâyesi yaşanmıştır kim bilir? [Günümüzde de çocuk gelinlerin acı kaderleri halen devam etmektedir maalesef.]

Theopula ile Mehmet beyin ilk doğan bebekleri ve ikinci bebekleri çok yaşamamışlardır. "Bebeklerimin de beni bırakıp gitmesi çok ağrıma gitmişti" diye anlatırken yine o boncuk gibi akan gözyaşlarını tutamazdı. [O bebeklerden sonra anneannemin yedi çocuğu daha olmuştur.]

Üçüncü bebeğine hamile kaldığında, ülkede Osmanlı Dönemi bitmiş, Cumhuriyet ilan edilmiştir. Bu önemli geçişin karmaşık ortamında Theopula ve Mehmet Efendi için ölüm korkusu kalmamıştır artık. Hayat, "geçim sıkıntısı" gibi daha zorlu bir sürece geçmiştir. Bekârlık döneminde bile iki işte çalışan Mehmet Efendi için, çocuk sayısı arttıkça ailede geçim iyice zorlaşmıştır. O zorlu günleri yaşayan anneannem, "Ah be bre kızım ne de müsrifçisiniz" diyerek, çoğu zaman yaptığımız alışverişleri yersiz bulurdu. "İlahi anneanne niye öyle söylüyorsun, aldıklarımız hep ihtiyaç, senin için niye müsriflik oluyor?" diye sorunca da "Ah bre kuzum tabii ki alın ama öyle iki üç kazak müsrifçilik be evlatçım. Bu memleket nerelerden nerelere geldi, biz harp gördük, yokluk gördük, yoksulluk yaşadık..." derdi.

Kocasının iki işte birden çalışmasına, kendisinin de son derece tutumlu davranmasına rağmen, yine de kıt kanaat yaşamak zorunda kalmalarına gitgide daha fazla üzülmeye başlamış Theopula. Halide ablasıyla dertleşirken; "Vallahi içim sızlıyor bizim adama, nasıl da çalışıp çabalıyor. Daha ne yapsın, yorgunluktan bitap düşüyor, yine de yettiremiyoruz. Ne yapsam, nasıl yardımcı olsam diye kara kara düşünüyorum, terzi filan da değilim ki evde dikiş dikeyim..." diye dert

yanmış. Halide ablası ne zamandır ona söylemek isteyip de çekindiği bir teklifi hemen yapar: İstiklal Caddesi'nde gündeliğe gittiğim İtalyan aile, ne zamandır yemek yapacak birini arıyor, iyi de para verecekler, senin yemeklerin malum; hem çok çeşit biliyorsun hem de çok lezzetli pişiriyorsun, aklıma sen geldin ama nasıl karşılarsınız bilemedim." Halide ablası onun hayatının meleğiydi herhalde. Ertesi gün hemen o aileyle görüşüp anlaşırlar. Kocası önce itiraz edecek gibi olduysa da ikna etmişlerdir. Theopula bu işe başlayınca, yine arkasında sağlam bir kale gibi olan Halide ablasıyla güzel bir dayanışmayı daha oluşturmuşlardır. Halide ablasının kızları, Theopula'nın küçük bebeklerine anneleri gelene kadar bakacaktır. Öte yandan Mehmet Efendi de işini ayarlayıp erken gelecek, fırında çalışmaya gidene kadar çocukların başında duracaktır. Theopula, yemek işlerini hallettikten sonra Halide ablasının işlerine de yardımcı olarak işlerini daha çabuk bitirmeye başlamışlardır. Bu sayede evlerine fazla geç kalmadan gelmektedirler. Lezzetli yemekleriyle çalıştığı ailenin gönlünü fetheden

Theopula'ya, aynı binada yaşayan başka bir aileden yemek pişirmesi için güzel bir teklif gelmiştir.

Sabahları işe giderken gördüğü boş olan bir ahşap bina, gidip geldikçe gitgide dikkatini çekmeye başlamıştır. Her sabah gördüğü bu ahşap bina çok bakımlı olmasa da güzel bir binadır. Binanın satılık olduğunu öğrenince, o evin kendilerinin olduğu hayalini kurmadan edemez. Aslında biraz gayret etseler evi almaları hayal olmayabilirdi. Kendisi çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra para biriktirmeye başlamıştır. Kocasının iki maaşı, kendisinin de maaşı vardı. Ekmek satışlarından kazandıklarını bir kenara birikim olarak koymuşlardı. Onları denkleştirir, kalanı da borçlanırlardı. Nasıl olsa kira ödüyorlardı, ne vardı? Biraz daha dişlerini sıkar kira giderinin biraz fazlasını evleri için öderlerdi. Eh biraz daha sıkacaklardı dişlerini. Ne diyordu Halide ablası; "Aza katlanamayan, çoğu bulamaz". Başlarını sokacak bir evleri olduğunda sırtları yere gelmezdi. Bu durumdan kocasına söz edecek olmuşsa da kocası hemen karşı çıkınca fazla uzatmamıştı...

Kocasının bu karşı çıkışına rağmen, o hayal kurmaya hatta hesaplar yapmaya bile başlamıştı. İkinci iş teklifi de tam o zamana denk gelmiştir. Yalnız bu teklif için ne kadar düşünüp taşınsa da zorlukla oluşturduğu düzeni sarsılacak, çocukları heba olacaktır. Hayatındaki

en kıymetli varlıkları çocuklarıdır ve kendi gözünden bile sakınmaktadır onları. O kıymetlilerinin hayatları da zaten pek kolay değildir. Anneleri onları başkalarına bırakıp bırakıp çalışmaya gitmektedir. Hiç olmazsa annelerinin yemeklerinden mahrum etmemelidir onları... Bunu açık ve net olarak belirterek işi kabul edemeyeceğini söyler. Bundan sonra biraz rahatlayıp hafiflemiştir sanki.

Theopula'nın yemek pişirmeye gittiği aile ile aynı binada oturan ikinci iş için teklifte bulunan o aile, aynı zamanda akrabadırlar. Her iki aile bir araya gelerek bu konuda bir çözüm bulurlar ve bu çözümü önererek işini kolaylaştırırlar. Buna göre yemek pişirdiği günlerde, malzemeden sakınmadan çocukları için de fazla pişirmesini söylemişlerdir. Theopula bu teklif karşısında hem çok sevinmiş hem de oldukça duygulanmıştır. “Ne de iyi insanlar. Ben de daha bir canla başla çalışacağım çocuklarımı da düşündüler, çocuklarımın yiyeceğinin dışında ne koca için, ne de kendim için bir lokma bile fazla alırsam haram olsun." diye âdeta ant içmiştir.

Theopula'dan, her iki aile de oldukça memnundur. Şeker, Kurban, Paskalya gibi kutlanan dini bayramlarda, Noel zamanında çocuklar için oldukça yüksek bahşişler verirler. Hayata oldukça zarif bakan aileler, bu bahşişler konusunda onu incitmeden ikna etmeye çalışırken biraz zorlanmışlardır. "Zaten yemeklerini veriyorsunuz, bir de bu kadar büyük bahşişler, yok almam" dediğinde, bunca dürüstlükte olan birine onlar da dürüstçe bir samimiyetle; "Biz artık dışarılarda yemek yemeyi bıraktık, hatta ağırlamak istediğimiz dostlarımızı evde senin yaptığın yemeklerden oluşan ziyafetlerle ağırlıyoruz, senin yemeklerini neredeyse bütün İstanbul tattı. Sayende ne zorlu işleri soframızda hallettik. Bize öylesine faydaların oldu ki çocuklarına verdiğimiz o bahşişler az bile." deme gereğini hissetmişlerdir. Bunu söylerken de Theopula'nın bunu asla suiistimal etmeyeceğini biliyorlardır...

Gidip geldikçe o ahşap binanın hâlen satılmamış olmasına, için için sevinmektedir. Kendisine nasip olması için hep dua eder. Aradan aylar geçse de hâlâ satılmamıştır. Onun almasını beklemektedir sanki. Theopula buna öylesine inanmıştır ki her geçişinde hayallere dalmaktadır... Öncelikle bahçeyi iyice düzenleyip ön tarafına çiçek çeşitleri ekecektir. Leylak ağaçları mutlaka olmalıdır. “Sabırlı olmak, yerini iyi ayarlamak gerekir diyorlar, ben yine de bahçeye manolya

ağacı dikeceğim. Nelere sabrettim manolya ağacının yetişmesine mi sabretmeyeceğim? Bahçe kapısına hanımeli çiçeğini sardırır, yakınına da filbahrileri ekersem, onların birbirine karıştığı kokuyla nasıl da mutlu olacağız kim bilir?" Gülleri muhtelif yerlere ekecektir. Mor zambaklar, beyaz Balıkesir zambakları, şebboylar, aslanağızları derken bahçe cennete dönecektir. Arka bahçede de domates, biber, salatalık, turp, maydanoz, dereotu kıvırcık gibi yeşillikleri yetiştirdiler mi tamam olacaktır.

Zaman zaman umutsuzluğa kapılmıyor değildir, üç yüz lira bu, ha deyince nasıl denkleştirilir? Aslında üç yüz lirayı denkleştirmesine çok da uzun bir zaman gerekmiyordur. Yalnız, ya o arada ev satılırsa? Bazen böyle endişelense de o evin onlara kısmet olacağı içine doğmaktadır. Satılmamış olması da bu duygusunu iyice pekiştirmektedir.

Bu ev hayallerine daldığındandı belki de? Kocasının eve erken gelişlerinin sıklaştığının farkında değildir. Görünüşte anormal bir durum yoktur, çocukları için erken gelen bir babadır. Ne var yani çocuklarını gelişinden birkaç saat sonra almasında? Dinlenmek onun da hakkıydı elbet. Yalnız külyutmaz bazı komşular bu erken gelişlerde bir tuhaflık olduğunu hissetmişlerdir. Mehmet Efendi son zamanlarda bayağı şık giyinmeye başlamıştır, daha bir bakımlı, daha bir ihtimamlıdır. O erken gelişlerde yolda sokakta rastladıklarına selam bile vermektedir. Yıllardır ciddiyetinden hiç ödün vermeyip selamsız sabahsız geçip giden adamın bu hâllerine şaşırıyorlardır hâliyle...

Şefika Hanım'ın, Karabaş Sokağı'na taşınmasının üzerinden üç yıl geçmiştir. Tabii yine mahalleli çok merak etmektedir. Bu alımlı şen dul kimdir neyin nesidir? “Maşallah kadın başına çalışıyor, tek başına da bizim mahallede oturuyor. Sen kocalarımızı koru ya rabbim" dualarıyla, ona olan tavırlarını belirlemişlerdir.

Bu Şefika Hanım, öyle Theopula, yani Makbule Hanım gibi saf değildir. O döneme göre biraz fazla modern, alımlı ve oldukça da fettan biridir. Ne işi vardır onların kenar mahallesinde? Mahalleli kadınlar bir miktar ondan çekinmektedirler bile. Tophane'de liman işletmesinde memur olarak çalışan Şefika Hanım, köklü ve kültürlü bir ailenin kızıdır. Başına buyruk olan Şefika, bıçkın bir delikanlıya gönlünü kaptırmış, ailesinin tüm karşı çıkmasına rağmen onunla

evlenmiştir. Oldukça yakışıklı olan kocası hercai biridir. Evlilikmiş, çalışmaymış filan ona göre değildir. Şefika öylesine âşık olmuştur ki hepsine razıdır. Bu bıçkın delikanlı, kötü biri değildir aslında. Sadece sorumluluk almak onun harcı değildir. Şefika'nın kazancı iyidir nasıl olsa. Annesi Şefika'ya el altından destek vererek, kocasından ve geniş ailesinden gizli bir biçimde, Karabaş Sokağı'nda oturduğu evi satın almıştır. Bu iflah olmaz asi kızı, aileden ve hepsinin bir arada bulunduğu Yeşilköy'den ne kadar uzak olursa o denli iyi olacaktır. Yoksa kötü şeyler olacak, bütün aileyi sarsacak olaylar yaşanacaktır. Şefika'nın doğup büyüdüğü Yeşilköy'de, akrabaları, eş dostları Şefika'ya bu evliliği hiç mi hiç layık görmemişlerdir. Öyle bir köklü aileye böyle bıçkın, boş gezenin boş kalfası bir damat, olacak şey değildir. Bu tavırlarını damat beye açık biçimde belli etmekten de hiç çekinmemişlerdir. Bunu da damat beye alenen hep söylemişlerdir. Bu nedenle, Şefika'nın annesi bu kenar mahalle de olsa oradan ev alıp "gözden ve gönülden ırak" olmalarını sağlamıştır. Şefika bir gelmiş pir gelmiştir mahalleye, kocası bazen günlerce gelmez olur, Şefika da buna hiç aldırmazmış. "Kız, kadın bir başına iş yerinden arkadaşlarıyla saza caza gidiyormuş kız tövbe tövbe ya rabbim.” Mahalleli kadınlar istedikleri kadar böyle konuşsun onun umurunda bile değildir. Eve gelen arkadaşlarıyla gülüş cümbüş toplanmalar, gidilen eğlencelerle geçen şen şakrak saatler. Hem de ne güzel, karışanı görüşeni olmadan. Yeşilköy'de olsa bu denli serbest olamayacağını çok iyi bildiğinden, kenar mahalle olsun nasıl olursa olsun razıdır.

Bir gün Tophane rıhtımından kötü bir haber gelmiştir. Kocası, bir kavgaya karıştığı sırada bıçaklanarak öldürülmüştür. Şefika üzülmüştür fakat kendisini çok çabuk biçimde toparlar. Ailesinin yanına dönmeye hiç gerek yoktur. İyidir bu muhit onun için. "Yeşilköy neresi, Tophane neresi, onun yaşadıklarından nereden haberdar olacaklardır ki? Mahalleli konuşuyormuş, adam sende konuşurlarsa konuşsunlar; onların konuşmaktan başka işleri yok zaten. Şefika için bu kenar mahallenin cahil insanları konuşsa ne olur, konuşmasa ne olur?" diye dudak bükerek pek de aldırış etmediği bir durumdur.

Theopula o ahşap binayı alabilecek parayı denkleştirdiği için hem çok sevinçli hem de çok heyecanlıdır. Kocasına henüz bir şey çıtlatmamıştır. Evi satın aldıktan sonra tapu ile anahtarı vererek sürpriz yapmak istemiştir. Halide ablası ile birlikte bina sahibiyle görüşüp mutabakatı sağlamışlardır. Tapu dairesinde buluşarak devir teslimi yapma aşamasına gelmiştir sıra, işte tam da bu aşamada hem kendisi hem de Halide ablası ciddi biçimde endişelenirler! Ya onları

kandırırlarsa? Bu mümkündür, Halide ablasıyla ikisi, harf devriminden sonra yeni harflerden bihaberdirler. Yani okuma yazmayı bilmiyorlardır artık. O geçim derdindeyken de, öyle okuma yazma kurslarına gidecek bir zamanları da olmamıştır. Sürprizi filan bir yana bırakıp kocasına söylemeyi düşünmüş olsa da onun da aynı durumda olduğunu hatırlar. Bir de, nedense Halide ablası bu fikrini onaylar durumda değildir. Evini alıncaya kadar kocasına söylememesini bile tembih etmiştir. Halide ablasının bu tutumuna çok şaşırmıştır. "Karı koca arasına girilmez, hele hele aralarına nifak sokmanın büyük günahı vardır" diye nasihatlerde bulunan Halide ablası, şimdi böyle önemli bir durumdayken kocasıyla arasına giriyordur.

Şefika Hanım, Theopula'ya ve ailesine destek vermeye çalışan iyi bir komşularıdır. “Senin gözlerin arkada kalmasın gerekirse ben de göz kulak olurum çocuklara, çok takdir ediyorum seni, nasıl da canla başla çalışıyorsun" dediğinde, bunu duyan komşularının, Şefika Hanım'a baktıklarında yüzlerindeki ifadeye kızmıştır. Kendisi için de böyle yapmamışlar mıydı bu mahalleye geldiğinde? Neymiş biraz hoppa bir kadınmış! Nerden biliyorlar, görmüşler mi kadının bir hoppalığını?

"Halide abla, bizim koca kızdırdı seni?" diye sorduğunda Halide ablası net bir açıklamada bulunamamıştır. Bir hafta, on gün öncesinde akşam karanlığında bakkala giderken, komşulardan biri cama çıkarak; "Halide Hanım, şimdi yine dedikodu yapmak günah filan diyeceksin ama ben yine de söylemeden edemeyeceğim. Vallahi şu Şefika Hanım var ya hani, bizim o Rum kızının kocasıyla işi iyice ilerlettiler benden söylemesi..." demiştir sadece. Halide Hanım, “Sinek küçüktür amma mide bulandırır” misali bir tedirginliğe kapılsa da pek de inanmaz bu söylenene. Her ne kadar inanmasa da emin olmak için ufak bir araştırma yaptığında söylenenin doğru olduğunu çok üzülerek anlar. Mehmet Efendi neredeyse her gün eve erken gelmektedir. Yalnız bu erken gelişler çocuklara pek yaramamıştır. Karısının eve dönüşünden az bir süre önce alınıyordur çocuklar Halide Hanımın evinden.

Dedikoducu filan da olsalar "Adam eve gelince çok geçmeden o fettan eve sinsice geliyor. Bizi görmedi filan zannediyor ama biraz dikkat ederse insan merak ettiği her şeyi görüveriyor. Vallahi üzülüyoruz o Rum kızına. O öyle çalışıp çabalayıp kocama destek olayım diye didinip dursun onlar da ona öyle arkadan iş çevirsinler. Vallahi Halide Hanım bu kızcağızın dikkatini çekmek istiyoruz ama nasıl yapacağımızı bilemiyoruz." dediklerinde Halide Hanım da bunu

Theopula'ya nasıl söyleyeceğini bilemez. Yine de fedakâr komşusunun bunu bilmeye hakkı olduğunun bilincindedir. O gün ne olursa olsun bu konuda kendisine küsecek olsa bile komşusunun dikkatini çekecektir.

Tahmin ettiği gibi olur durum. "Halide abla geçen gün de sormuştum yarım kaldı, sen bizim kocaya çok kızdın?" diye sorunca Halide hanım bildiklerini anlatır. "Ah bak görüyorsun Şefika Hanım'a da pislik atıyorlar, günah yahu kocası öleli bir sene bile olmadı." deyince daha fazla konuşmaz. Yalnız, kızı gibi sevip kolladığı Theopula'nın; ona güvenmeyip inanmamasına üzülmüştür. O atasözü boşuna söylenmemiştir. “Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar". Halide hanım da zaten bunu göze alarak kendine düşeni yapmıştır. Yine birlikte işe gidip çalışırlar, birlikte dönerler hatta çocuklara da kızları göz kulak olmaktadır. Halide Hanım biraz kendini çekmiştir o kadar.

Şefika Hanım dedikleri de, deyim yerindeyse daha o genç yaşında; "feleğin çemberinden" birkaç kere geçmiş, fettan mi fettan bir kadındır. Hemen anlamıştır bu iki komşunun aralarının "Şeker renk" (dostluğun biraz bozulması) olduğunu. Kendine düşen hamleyi hemen yapmıştır. "Güzeller güzeli Makbule, o güzel çocuklarını hiç merak etme burada kapı gibi Şefika teyzeleri var, bana gündeliğe gelen yardımcım ne zaman istersen göz kulak olur..." diyerek can evinden yakalamıştır Theopula'yı.

Doğrusu kırk yıl düşünse Halide ablasının da diğerleri gibi, gerektiğinde böyle çirkin iftiralarda bulunabileceği aklına gelmemiştir. Şefika Hanım, vakit geçirmeden gündelikçisini eve yollayıp Theopula işe giderken çocukları aldırarak, bütün ailenin içine iyice sızmıştır. Bunu iyice kavrayan Halide Hanım'ın yapacak bir şeyi yoktur artık. Olayları akışına bırakmıştır. Hem zaten kendisi de geçinmek, hayatını sürdürmek için hayatla yeterince boğuşmaktadır.

Theopula da çalışmaya devam ederken bir yandan da dördüncü bebeğine hamiledir. Halide Hanım, aynı evde çalışma günlerini değiştirmiş, farklı günlerde işe gitmektedirler artık.

Mümkün olduğu kadar yüz yüze gelmiyorlardır. Dolayısıyla bu hamilelikten haberi olmamıştır.

Tophane Karabaş Sokağı sakinlerinin hayat gailesi sürmektedir. Sabah karanlığında bütün çalışanlar işe diye gidip, akşam karanlığında dönmektedirler evlerine. Geçim sıkıntısı bu gitmeler gelmelerle bir türlü hafiflememektedir. Şu ev işini bir an evvel başarırsa, biraz nefes alabileceklerdir. Theopula, biriktirdiği parayı nerede saklayacağını şaşırmıştır. Biraz kızar gibi olsa da Halide ablasının verdiği akla da uyarak henüz kocasına söylememiştir böyle bir parası olduğunu...

Bir gün akşam ezanı saatlerinde, Halide Hanım'ın kapısı oldukça heyecanlı bir biçimde çalınır. Kapıyı açtığında bir de bakar neredeyse bütün mahalleli kapıdadır. Theopula'nın çocukları da onların arasındadırlar. "Halide Hanım yetiş Makbule Hanım çok fena, galiba bebeğini düşürdü, kendisi kan revan içinde" der demez Halide Hanım bir solukta Theopula'nın evine yetişir. Theopula gerçekten çok fena bir vaziyettedir. O eve girerken Şefika Hanım da kaçarcasına evden çıkmış bir anda görünmez olmuştur. Pencere önünde endişeye kapılan Mehmet Efendi'yi iyice paylayarak; "Ne dursun efendi? Koş bir an evvel araba filan bul hemen yetiştirelim hastaneye çabuk" der. Hastaneye yetiştiklerinde hemen müdahale edilir. Doktorların verdiği bilgiye göre, aldığı darbe sonucunda bebek düşmüştür. İçerde kalan küçük bir parça nedeniyle kan zehirlenmesi riskini kıl payı biçimde önlemişlerdir doktorlar...

"Halide ablacım Allah bana cezamı verdi senin yüzüne nasıl bakacağımı bilmiyorum, beni affedecek misin?" diye sorduğunda, Halide Hanım çok heyecanlanmıştır. Heyecanlanmıştır çünkü kızı gibi sevdiği komşusu günlerce bitkin bir biçimde yatmış, bir türlü uyanamamıştır. Her gece onun için, çocuklarının başından eksik etmemesi için nasıl da dualar etmiştir. "Ne demek affetmek? Sen benim kızımsın, eh kızlar da bazen annelerinin sözünü dinlemeyebilir, artık dinlersin değil mi? Çünkü anneler kızlarının kötülüğünü istemez. Şükür kendine geldin Allah bir daha böylesini nasip etmesin."

Theopula iyice kendine geldiğinde başından geçenleri anlatmaya başlar. "Hani o evi alacaktık ya, bir de yeni harfleri bilmediğimiz için aldatılmak istemiyorduk ya, bunun çaresini bulmuştum o günlerde. Bulmaz olaydım Allah beni kahretmesin! İsmini bile anmak istemiyorum o mikrobun, ne mikrobu? Şeytanın ta kendisi iblis o iblis." Halide ablası onun çok sinirlendiğini görerek bir süre bu

mevzuda konuşmamasını, yaşadıklarını beyninden uzaklaştırmasını söyler. Bu aşını sinirlenme Theopula'nın kanamasının artmasına sebep olmuştur. Yine günler süren bitkin bir uykuya dalar.

Theopula'nın iyileşmesi bir hayli zaman almıştır. Dişinden tırnağından arttırdığı o ev parası da bu hastalık sürecinde; "Hazıra dağ dayanmaz." denildiği gibi epey bir miktarda azalmıştır.

Theopula'nın kendisine âşık olarak kaçırdığı zaman kocasına güvenmesi çok uzun zaman almıştır. Tam ona güvenebileceğine inanmışken başına bu durum gelmiştir. Hayat işte, insan bazı durumlarda kendisinin bile ne yapacağını tam bilmezken, teslim olacak kadar güvenmemeli. Çok erken yaşlarda güçlü olmayı öğrenen .Theopula da bir insandı sonuçta. Onun da kollanmaya, himaye edilmeye ihtiyacı vardı.

"Ah benim analı babalı öksüzüm ah, bu hayatta yalan yere yemin etmek de varmış nasibimde" Annemle babam sağ olduğu halde onlardan ayrı büyüyüşüm hep tuhafına gitmiştir anneannemin. Evet o da yetim büyümüştür ama annesi de babası da öldüğü için. Bundan dolayıdır da bana “analı babalı öksüzüm “ derdi. "Niye yalan yere yemin etmiştin?" diye sorduğumda devam etmişti: "O günlerde tam o evi alacaktım, tapu dairesinde beni kandırmasınlar diye Şefika Hanım'dan, yeni harfleri okumayı biliyor diye yardım istemiştim. Memnuniyetle yardım edeceğini söylerken nasıl da sevinmiştim. Dedeye sürpriz yapacaktım, onun için de ona bir şey söylememiştim. Ertesi gün Şefika erkenden gelmişti, tuhaftı dede de daha işe gitmemişti. Kalktığından beri de huysuz huysuz söylenmeye, ne desem beni terslemeye başlamıştı. Şefika geldiğinde de susmamıştı, en çok da bu durum tuhafıma gitmişti çünkü evde kavga gürültü olabilir ama bu aile arasında kalmalı diyen biriydi dede... Şefika'yı daha fazla bekletmemek için alttan alıp idare ediyordum. Nereye gideceğimizi sorduğunda benim yerime Şefika cevap vermişti, ‘Nereye olacak senden gizli ev almaya gidiyoruz' dediğinde nasıl da şaşırmıştım. Yavaş yavaş aklım çalışmaya başlamıştı galiba? 'Ne o çok şaşırdın Rum kızı, o minnacık aklınla bizim aslan gibi delikanlımızı kandıracağını mı zannettin? Bizim adetlerimizde öyle kocadan gizli davranmak yok kızım, tabii sen Türk değilsin nereden bileceksin bunu?' Bunları söyledikten sonra kendimi kaybetmiş Şefika'nın üzerine yürümüştüm. Dede aramıza girmiş bizi ayırmaya çalışıyordu. Bana birkaç kere bağırarak kendime gelmemi söylediğinde onu dinlememiş Şefika'ya

vurmaya çalışıyordum. İşte o sırada karnıma müthiş bir tekme yediğimi hatırlıyorum o kadar. Günler sonrası gözümü hastanede açmıştım. Bebeğim düşmüştü. Konu komşu beni hastaneye zar zor yetiştirmişler. Hastane yöneticileri düşük vakası olduğundan, çünkü o zamanlar böyle düşük vakaları sorup soruşturulurdu, olayı araştırıyorlardı. Komşular da duydukları kadarıyla olanı biteni bütün açıklığıyla anlatmışlardı. Köşe bucak saklanan Şefika'yı polisler bulmuş, ifadesini almıştı. İfadesinde, 'Vallahi bunda benim hiçbir kabahatim yok, benim gözümün önünde kocasının ona tekme attığını görünce kızı kurtarınaya çalışmıştım. Kızcağıza söz verdiğim için onu tapu dairesine götürmek üzere gitmiştim.' diyerek bir güzel üste çıkmış, kabahati dedeye yüklemişti. Tabii dedeyi de hemen almışlar nezarete atmışlardı. Sıra benim ifademe gelmişti. Dedeyi suçlar ifade vermemiştim ama bana pek inanmamışlardı. Daha o yıllarda birçok mahkemede kadılar hüküm veriyorlardı. Beni de bir kadı karşısına çıkartmışlardı. Vallahi hâlâ içim ürperir, kadı benim elime Kuran kitabını vermiş ben de 'Kuran'a el basarım ki ben kendim düştüm kocam bana bir fiske bile vurmadi' diye yemin etmiştim kızım. Nasıl da büyük bir günah işlemiştim, yalan yere yemin etmiştim..."

Çok sarsılmış olan anneannem; bu olayın hemen sonrasında yaşadığı düş-kâbus-rüya arası bir durumu da anlatmıştı. "Ramazan'ın son günlerine doğruydu Halide ablayla hem bizim hem de onun evinin bayram temizliğini bitirmiştik. Ben de yeni yeni düzeldiğim için o iki ailenin yemeklerini evden pişirip yolluyordum. Bana malzemeleri bırakıyor, yemekler pişince de alıyorlardı. Birikmiş paradan kalan da artık ev filan alacak gibi değildi. Yani ev sahibi olmayı rüyada bile göremezdik. Dedeye dargınlığım bitmemişti. Yaptığından çok pişmandı ama benim içimden konuşmak gelmiyordu. O akşam da sahur vakti yemek yedikten sonra, oruca niyetlenip yatmıştım. Birdenbire karşımda saçları, sakalları uzun, birbirine karışmış; ayaklarına kadar uzun yeşil atlastan elbise giymiş bir dede belirmişti. Acayip bir ürperti duymuştum ama öyle de çok korkmamıştım, çok nur yüzlü biriydi. Elinde yeni doğmuş bir bebek vardı, bana yut bakalım bunu diyerek bebeği ağzıma doğru getirmişti. Ben de, yutamam yeni niyetlendim diye itiraz ediyordum. Ne kadar mücadele etsem de o nur yüzlü dede bana bebeği zorla yutturmuştu."

Yaşadığı bu olay onu çok etkilemiş, “Kocaya dargın durmak da günah, daha fazla günahkâr olmayayım bari" demiş gönlü çok kırgın olsa da dargınlığı daha fazla uzatmamış.

"Bilirsin Barbaros dayın neden bu kadar iyi kalplidir? O bana Allah'ın hediyesidir. Çünkü o rüyayı gördükten birkaç ay sonra ona hamile kalmışım..." Gerçekten de Barbaros dayım dünya iyisi biriydi. "Piyango niye hemen ona çıkmış sanki? Kendimi ne güzel avutuyordum, gitmek isteyen binlerce genç var ona sıra gelmez demiştim. Ben öyle dememişim, gelin benim kara kaşlı, kara gözlü oğlumu hemen seçin demişim sanki." Onca zorlukları aştıktan sonra düze çıktıkları zamanda bu Avrupa'da çalışma furyası çıkmış, onun dediği gibi de "Sanki grip mikrobudur mübarek, bir anda bütün ailelere de bulaşmış. Birçok evde, anneler oğullarını, genç gelinler kocalarını, kardeşlerini ağlayarak uğurluyorlar, memleketin erkeklerine göz diktiler valla..." Anneannemin de şansına; yüreği hepsinden iyi dediği oğlunu, diğer oğullarından önce uğurlamak nasip olmuştu. Bunun etkisi günlerce sürmüştü, ailece onun yokluğu çok üzmüştü bizi... Anneannem bu, hayatın hangi acısına katlanmamıştı ki? Bu acısını da içinde taşımayı başarmıştı. Madem yaşamak devam ediyordu gayret etmeyi, oğluna da hayır duaları etmeyi bırakmadan yaşamaya devam etmeliydi...

1964 yılında sömestr tatilimiz çok şahane geçmişti. Tabii ki, bu şahaneliğin mimarı yine anneannemdi. Güzel notlarla aldığım karnemle eve geldiğimde, kuzenleri ve teyzeleri görünce çok sevinmiştim. O zamanlar tatillerde o kadar çok ödev verilmezdi. Dolayısıyla biz de öğrenciler olarak gerçek bir tatil yaşardık. Hepimiz yine bir araya gelmiştik ya, bol bol sinemaya gidecek, evdeysek, "isim-şehir, ““sessiz sinema” “kulaktan kulağa" "papaz kaçtı” gibi oyunları oynayacaktık.

1960 yılında başlayan Zeynep Değirmencioğlu'nun başrolde olduğu "Ayşecik " filmlerini, yediden yetmişe hiçbirimiz kaçırmazdık. Sinemalarda bilet alabilmek için, saatler öncesinden uzun kuyruklar oluşurdu. O sömestr günlerinde de Ayşecik Cimcime Hanım filmi sinemalarda gösterilmeye başlanmıştı. Bizimkiler de hepimizi götürmeye söz vermişlerdi.

Şimdi düşününce, o mutfağa biz o kadar kalabalık olarak nasıl sığardık? Buna bir türlü aklım ermez. Küçük olan mutfak masamızın etrafına sıkış tıkış oturmaktan büyük bir keyif alırdık. Yine öyle keyifle oturmuş ikindi çayımızla birlikte anasonlu galetamızı, Selanik gevreğimizi yiyorduk. Keyifler iyice yerine gelmiş, hemen "sessiz sinema” oyunumuzu kurmuştuk bile. Anneannemi de ikna edip

oyunumuza dâhil etmiştik. Biz oynarken zaman su gibi akmış, akşam beş haberlerinin zamanı gelmişti. Bu akşam haberlerini hiç kaçırmazdı anneannem. Oyuna mola vererek anneannemin dediği gibi "havadisleri" dinlemeye başlamıştık radyodan.

Sıra hava durumuna gelmişti. “Sabah saatlerinde İstanbul'da başlayan kar yağışı nedeniyle civar köy yolları kapanmıştır. Akşam saatlerinde yoğun kar yağışı beklenmektedir." Her seferinde bu kar yağışı haberlerine iyice yoğunlaşırdı. Kar yağdığında, valilikçe yapılan o anonsa gelmişti sıra. İstanbul Valiliği'nin İstanbullulara hitaben yaptığı açıklamada, “ Sayın İstanbullular araçlarında çekme halatı, takoz ve zincirleri olmayanlar trafikten men edilecektir. Şehrimizde üç ay yetecek kadar buğday stoğumuz mevcut olup herhangi bir ekmek sıkıntısı çekilmeyecektir..." denirdi.

Valiliğin verdiği bu teminata rağmen, büyük bir ekmek sıkıntısı başlayacak gibi nerdeyse bütün İstanbul harekete geçerdi.

Tabii ki anneannem de hemen bizim evin ekmek seferberliğini ilan ederdi. Çekmeceden yedek fileler çıkartır, biz 12 ve üstü yaşlarda olan torunlarına dağıttırdı. Vakit geçirmeden İstiklal Caddesi civarındaki ekmek fırınlarına giderek sıraya girerdik. "En fazla ekmeği kim taşıyacak bakalım?" deyince de bize daha bir gayret gelir, alabildiğimiz kadar almaya çabalardık. Fırınların önünde oluşan o uzun kuyrukları görünce, neden ekmek alma telaşında olduğunu çok iyi anlardık.

Özellikle bu kar yağışlarında elektrikler de sık sık kesildiğinden, kaloriferler de yeterince ısıtmayacaktı, bu belli bir şeydi. Kendisi de gaz bidonlarını alarak Balık Pazarı'na, Kilise Sokağı'na, (Nevizade Sokağı) doğru koştururdu. O gün de öyle olmuştu.

Toz olmasın diye sarılıp sarmalanıp kenara kaldırılmış olan meşhur "Alaattin" sobası meydana çıkartılır, gaz lambaları da gözden geçirilirdi. Hem Alaattin sobası, hem de gaz lambası yaninca, ortalığa birden hafif is kokusu yayılırdı. Hem bu is kokusu, hem de lambanın yaydığı ışıkta ev bir başkalaşırdı. Yürürken takip eden gölgemiz bile başka bir varlıkmış gibi görünürdü. Nedense, o yıllarda “kuş uçmaz kervan geçmez “ bir diyar gibi söz edilen Bakırköy'de yaşayan teyzem,

evindeyken korku aklina gelmese de bizim Mısır Apartmanı'ndaki dairemizde kendi gölgesinden bile ürperirdi. "

Ekmek kuyruğuna girince sabırla beklemiş nihayet alabilmiştik. Her birimiz filelere en az on tane sıcak ekmek sığdırmış, sıcak sıcak taşımıştık. Ekmeklerle eve geldiğimizde önemli ve büyük bir iş başarmanın gururunu yaşamıştık. Bizi kahramanlar gibi karşılamışlardı. Ekmekleri masaya bırakınca bakkal dükkânından daha fazla ekmek olmuştu. Yılbaşı çöreğinin yoğrulduğu kocaman bakır leğenin içine sofra bezi yayılmış, ekmekler bir güzel dizilmiş, üstüne bir örtü daha serilmişti. Kocaman bakır sini de kapak olarak konmuştu. Yakın zamanda ekmek sıkıntısı yaşamazdık artık. Anneannem de bize günlerce yetecek gazı almıştı. Giderken, Artemis Bakkaliyesine uğramış, eve getirmeleri için siparişlerini de vermişti. Ali amca siparişleri getirdiğinde, lacivert kâğıt ambalajında aşçı şapkalı kız logosuyla çubuk makarna paketlerini görür görmez duyduğumuz memnuniyetle sesimiz fazla yükseltmişti yine. Üstüne anneannem de pilav yerine makarna pişireceğini söyleyince sevincimizden ipin ucunu iyice kaçırmıştık. Kar yağmaya başladığında sevincimiz ikiye katlanmıştı. Sabah olunca yine mahallemize çıkacak ellerimiz morarıncaya kadar kartopu oynayacaktık. Karşı pencereden tanıdığımız komşumuz, Katina abla da kızı Liza'nın ısrarlarına daha fazla karşı çıkamayacak, bize; "Liza'yı da aranıza yollayayım, göz kulak olursunuz?" diye soracaktı. [Diğer zamanlarda da, Liza'cık bizi sokakta görür görmez sokağa çıkmak için annesine ne diller dökerdi] Derken mahallemizin buzcusu olan amca da aramıza katılacak, yan dükkanın sahibi olan komşusu, ötesindeki kundura tamircisi amca da gelecek, bizim yan komşumuz "Avlu" isimli gece kulübünün çalışanları derken, kartopu heyecanı bütün mahalleyi saracaktı. Akarsu Sokağı'nın sakinleri, genelde İstiklal Caddesi'nin gece kulüplerinde çalışan kişilerdi...

Soğuk hava insanı ne de çabuk acıktırır. Mutfağımız, ailece oturacak kadar geniş olsa da kap kacağın sığacağı bazı gizli bölümler de gerekmiş olacak ki tıpkı bir iç mimar gibi dizayn etmeyi bir güzel başarmıştı anneannem. Sütunların arasında gömme biçimde olan bölgeye geniş raflar yaptırmış en altına da sabitmiş gibi mobilya görünümlü bir plakayı aşağıdan yukarıya kalkarak açılan bir panjur gibi yaptırmıştı. (Elbette şimdiki yukarı çıktıkça rulo olanlar gibi değildi.) İçinde tencerelerin yanı sıra daha neler saklıydı hâlâ çok merak ederim. O Pandora'nın kutusu gibi olan yeri açtığında bütün torunlar onun yanına üşüşürdük her seferinde. (Uzun koridorumuzda

duran sandığını açınca da öyle olurdu.) Öyle yeni keşfedeceğimiz, kayda değer saklanan herhangi bir şey görememiştik. (Bakmak başka görmek başkaymış meğerse!) Büyükçe olan bir reçel tenceresini alarak "A ne demek öyle sadece makarna yiyeceğiz demek! Tas kebabı var, çorba, salata yemeden olur mu?" diye paylamış olsa da yine de bizim sadece makarna yiyeceğimizi hesaplayarak o büyük tencereyle birkaç paket yapmaya karar vermişti. Parmakları ile isimlerimizi tekrarlayarak kaç kişi olduğumuzu hesaplamıştı. Tam on altı kişiydik. Sadece biz torunları olarak on bir kişiydik zaten. Çaydanlıktaki sıcak suyu da tencereye koyup ateşe oturtmuştu ki kapı çalmıştı.

Gelen dedemdi ama arkadaşları koluna girip getirmişlerdi. Anneannem hemen ona ne olduğunu anlamıştı. Dedemin, onu ne zaman yoklayacağı belli olmayan sara nöbeti tutmuştu. Zaten sabah çok heyecanlıydı, çünkü çocuk olarak bıraktığı kardeşi ve ailesinin uzun yıllar sonra İzmir'den geleceği haberini almıştı. Bu heyecan onu zorlamıştı anlaşılan. Anneannem onu nasıl kendine getireceğini biliyordu. Masajlar yapmış son derece şefkatli bir üslupla konuşmuş, dedemi kendine getirmişti. Dedem, toparlanınca yazıhaneye telefon ettikleri, akşama da bize gelecekleri haberini almıştı. Bir iki güne kadar gelecekler diye hazırlanırken, birdenbire iki üç saate kadar gelecekleri haberi bizi de heyecanlandırmıştı. Ev ahalisi olarak hemen seferber olmuştuk. Anneannem, misafirlerin yüzü suyu hürmetine, sadece makarna yememizi kabul etmişti. Her yapışında muazzam bir lezzeti oluşturduğu o meşhur "ekşili köfteyi" misafirler için saklamıştı. Şark Muhallebicisi'nin sahibi Vamelius amcaya tatlı siparişleri verilmişti. Yeni Ar Sineması'nda çalışan dayıma haber verilmiş onlar da çağrılmıştı. Dayımın eşi Küçükparmakkapı Sokağı'ndaki Genar Tiyatrosu'nda çalışıyordu. Ne olur ne olmaz yengeye de haber gönderilmişti.

Biz ev ahalisi olarak on beş kişiydik o gün. İlaveten, dedemin kardeşi, eşi, iki kızı bir de torunları gelecekti. Dayım ve ailesi de üç kişi gelecekti. Yani evde ki on beş kişiye sekiz kişi daha eklenecekti. Bu eklemeler, çat kapı habersizce gelen misafirler anneannemin gözünde büyümezdi. "Ah ne varmış? Ben hayatimda kimsesiz büyüdüm. Severim kalabalığı şamatayı. Hem misafir bereketiyle gelir, sakın kızım sakın, eğer misafir niyetiyle gelmişse ve kapının eşiğinden girmişse, o tanrı misafiridir artık. Sana düşen bir ev sahibi olarak iyi karşılamak iyi ağırlamaktır. Güler yüzünü eksik etme, insanın gülümsemesi biten bir şey değildir. Hiç unutma sakın hayata somurtuk suratsız bakma. Hele seni sayıp gelen konuklarına asla….."

Evet, o sömestr ve kar tatilinde yaşadıklarımız, ekmek kıtlığı, yiyecek gaz sıkıntısı durumlarında tedbirini almayı bilip önleyen anneannemin sayesinde yaşadığımız “kar şenliği” hâli olmuştu. Bu şenlik coşkusu İzmir'den gelmiş olan akrabalarımızı da oldukça etkilemişti. İlk geldiklerinde kendilerini güzellik kraliçesi gibi gören ve görülmesini isteyen kızları, bileğinden dirseğine kadar bileziği olan yengemiz de ilk görüşte bizi pek beğenmemişti. Aynı biçimde, dışarıdan önemsiz bir şey almamızı isteyip, cebinden para çıkartırken 500 TL'lik banknotu geri koyarken "sen bu kadar büyük bir para gördün mü görmediysen bir tanı istersen?" diyen, amca ve ailesi ile yaşantılarımız ne kadar farklıydı... Yalnız önceleri; “Biz öyle pilav-makarna gibi yemekleri pek yemeyiz, bizim çocuklar varsa yoksa hep et isterler, o da cız-bız olacak ille de" derken sonra bizim ailenin o kalabalığı ve şamatasının cazibesine kapılmışlardı.

Sıkıntı olma ihtimali yüksek olan o yoğun kar yağışında bunları yaşadığımız anneannemin evinde yılbaşını karşılamak da oldukça güzel olurdu. Hele hazırlık günleri... Yılbaşı gününün kendisi mi, hazırlık günleri mi? Aslında her ikisi de güzeldir. Eminönü'nden alınan, kuruyemiş, baharat vs günü, Tepebaşı'nda "Kibar Pastanesi" ekşi maya alma günü, yılbaşı çöreğini yoğurma gecesi. Noel ağacı süsleme gibi yeni yıl amaçlı günler onunla daha bir heyecanlı olurdu. Mağazaların vitrinleri, ışıklar, süslemeler İstiklal Caddesi'ni bir gelin havasına sokardı. Balık Pazarı'na hindi almaya gitmek de oldukça özel bir hâl alırdı. Bu hindi muhabbetini mümkün olduğunca kaçırmamışımdır hiç. Her yıl aynı muhabbet yaşanırdı: "Ah bre Selim Efendi rica edeceğim bu sene öyle kart hindi vermeyesin!" "İnsaf madam insaf Kandıra'dan gelir gelmez en iyisini sana ayırır bekletirim. Sen sipariş edince de keser veririm, bak alinicam ama..." O, günler süren ve her biri muazzam seyahat olarak yaşanan alış veriş seyahatlerinden sonra, nihayet yılbaşı gelirdi. "Koca bir sene geçmiş gitmiş, ömürler de geçiyor" cümlesi ufak bir hüzün havası estirirdi. Bu esinti hemen biter giderdi, çünkü ev şahane bir hâl almıştır. Envai çeşit mezelerin donattığı sofrasıyla, bilumum taze meyvelerle ve yine birçok çeşitte kuru yemişlerle donattığı o antika büfesiyle, neredeyse gelen geçene bereket dağıtacak bir bolluk sunardı. Uzun soluklu ve oldukça neşelendirecek sunumları (Radyoda Orhan Boran'ın yılbaşı programı), taş plak dinletisi, tombala ve gecenin assolisti tamamen biz torunlarına mahsus olarak düzenlediği; saat tam on ikide kesilmek üzere getirdiği kendi eliyle yaptığı yılbaşı çöreği... O zamanın ünlü oteli Hilton'da bile yılbaşı programı bu denli zengin değildi.

Bir buçuk yaşında beni yanına alarak evleninceye kadar büyüten anneannemle zaman böyle dolu dolu geçmişti. Onunla yaşananların hepsi yazılmaya kalkılsa yine de anlatılmadık bir şey kalacaktır mutlaka.

1963 yılında Avrupa'ya çalışmaya diye giden, oralarda birçok ülkeye giderek iş bulmaya ve hayata tutunmaya çalışan o "iyi kalpli oğlum" cümlesini kurmadan bahsetmediği oğlu olan Barbaros dayım, borçlarını ödeyebilmek için girdiği ikinci işinde geceleri çalışmaya başlamış. Bir kömür madeninde bulduğu bu işte kömür taşıyan vagonların arsında sıkışarak, vahim bir iş kazasında öldüğü haberi gelmişti. Dayımı kaybedişimiz bize o kadar ağır gelmişti ki nasıl anlatılmaya çalışılırsa çalışılsın, ailecek duyulan üzüntünün derecesini tanımlayamaz. Anneannemin acısı için, her kelime her cümle geçersiz olur.

Çocukluğunda yaşadığı bütün zorluklara, sevdiklerinin ölmesine, evliliğinin zorluklarına, savaş zamanlarının meşakkatine rağmen bir dönemin bitiş sancısı (Osmanlı), yeni dönemin de alışma süreci derken, yedi çocuğunu büyüten, hayata karşı hep dik duran o güçlü anneannem evladını kaybetmenin acısına teslim olmuştu. Onca zorlu hayatında çocukluğunda bile bir iğne yaptırmamış, gripinden başka ilaç kullanmamış anneannemin, hastalığına teşhis konulması için iliğinden kan almaları çok gücüne gitmişti. “Bu kadar eziyet çekeceğime öleyim, al benim canımı Allah'ım" diye dualar ettiği günün akşamında, ruhunu teslim ederken hafifçe gülümsemiş, birine sarılıyormuş gibi kollarını açarak gitmişti...

Ona olan özlemim iyice depreşir bazen. Gerçekten burnumun direği sızlar. İstiklal Caddesi'ne gitmekten alıkoyamam, Mısır Apartmanı önünde biraz oyalarım kendimi. Bu durumdayken görünüşüm oldukça sakindir. Yalnız içimde fırtına da değil kasırga kopuyordur sanki. Onun derviş gibi sabrı aklıma gelir, hemen toparlarım kendimi.

Sarı Bomba

Birine duyulan sevgi çok yoğunsa, onu anlatmaya ve duyulan sevgiye sözler bulmak ne de zordur. Bu; "Sarı Bomba" lakaplı, o kocaman yüreği sevgi ve iyilik dolu, gözü pek, yakışıklı ve şöhretin biraz zehirlediği ama yüreğinin iyiliği her zaman ağır basan, benim de hayatımın iki kahramanından biri olan babamı anlatacak satırlar olacaktır...

Bazen ona olan özlemim çok artar, gözlerimi kapatır onu gözümde canlandırmaya çalışırım. Neler gelir gözümün önüne neler. Tarabya plajında tramplenin en üstüne çıkıp denize atlayışı ona yakışan, çok sportif bir atlayış olurdu her seferinde. Boğaziçi Köprüsü yeni yapıldığında orada da bir atlayışı hep arzulamıştı ama valilikten gerekli izni alamamıştı. Bir de radyoda klasik müzik saatlerini hiç kaçırmazdı. O küçük radyosunu kulağına dayayıp dinlerken ne kadar da mutlu görünürdü. Evde antrenman yaptığında nasıl da konsantre olurdu. Saatlerce kum torbasına vurur, sonra da birine vuruyormuş gibi, gölge boksunu yaparken kendinden geçerdi. Böyle boksla ilgili görüntüleri gözümde canlandırmak istemesem de o görüntüler yine de araya girer. Hele benim de olmamı istediği maçlarında her ne kadar gözümü sıkı sıkı yummuş olsam da çok kısa süre gözlerimi açtığımda, görmek istemediğim o mücadele ifadesini görmeden olmazdı maalesef... Bana bu kadar itici gelmiş olsa da boks onun için nefes almak gibiydi. İyi ki hayatında boks olmuş. Çünkü ne yaşadığı aşkı ne onu günden güne eritip bitiren alışkanlığı ne de zoraki evliliği ona şöyle bir "oh" bile dedirtmemiş.

Şimdi onun bu boksa olan sevgisine saygı duyuyorum. Yalnız çocukken yüreğim kaldırmıyordu. Böyle anlara bazen dayanamaz ağlayarak uzaklaşırdım. Onunla yalnız kaldığımda; "Baba niye böyle dayaklı yumruklu bir işte çalışıyorsun?" diye sorardim, o da gülümseyerek bana sarılırdı. Bir çocuk olarak boks sporunun onun en büyük sevdası olduğuna aklım ermiyordu.

"Ah be kızım ne vardı öyle yapacak? Senin baban, devrim, sosyalizm, eşit haklar hele hele komünizm gibi mevzulara girdiğimizde bozulurdu filan ama aslında tam bir devrimci ruha sahipti. Bizim ata

sporumuz diye övündüğümüz güreşle yatıp güreşle kalkarken, o kalktı İngiliz kökenli bir sporu ülkeye sevdirdi. Hatta senin büyükbabandan, yani babasından gizli başardı bunu. Yine de, Adnan sen tam bir devrimcisin derken kızardı rahmetli. Tuhafsınız be kızım baba kız, devrim yapan bir baba ama öyle denmeyi kabul etmiyor. Bir sivil itaatsiz ve bu konuda kırk tarakta bezi olan kızı da babasının büyük bir sevdayla, ülkenin gençlerinde büyük bir dönüşüm yaşattığı boks sporuna gözünü yumuyor ve bakamıyor..."

Her görüşmemizde lafı döndürüp dolaştırıp bu konuya getiren, her seferinde de bana böyle dokunduran, küçük bir kızken can amcami, hatta hakiki amcam, (o zamanlar öyle bilirdim) milyonlarca kişiyi güldürürken düşündüren, yetişkin olduğumda da politik görüşlerimizi rahatça tartıştığım o yegâne insanı şöyle tanıtmak ve anımsatmak istiyorum:

Bu kişi; 1972 yılında "Geçim derdini, can sıkıntısını, aşk yarasını, karı koca kavgasını şipşak keser. Her derde devadır, gırgır da gırgır." sloganıyla hepimizin hayatına bir girmiş, ama pir girmiş "Gırgır mizah dergisinin genel yayın yönetmeni, benim de aklım erene kadar gerçek amcam zannettiğim “Oğuz Aral'dır.

Oğuz amcanın böyle bir dergi çıkarmasını ve benim de amcam olmasını, ruhu zenginleştiren bir ayrıcalık olarak düşünürüm.

1972-1989 arası cuma günlerini dört gözle bekleten Gırgır mizah dergisini, hayatımızdan birden çekip almışlardı. Turgut Özal'ın hüküm sürdüğü yıllardı o zamanlar, bir de öğrenmiştik ki, Ertuğrul Akbay isimli bir gazeteci dergiyi satın almıştı. Kendi adıma Oğuz amcanın esprileri ile büyümüştüm, bu bir şanstı. Gırgır dergisi ise onu alan binlerce kişi için bir şanstı. Birçok yazarı ve çizeriyle bize hayatın ne olduğunu, neyin içinde yaşadığımızı, neler olacağını mizah penceresinden gösteren yegâne dergiydi. 1980'li yılların sonlarında, derginin kapağında çizilen bir resmi tam olarak ayrıntılarıyla hatırlamasam da ne demek istediğini çok iyi hatırlarım; trafik sıkışıklığını, yaşanan kargaşayı çok iyi anlatan bir çizgiler bütünüydü. Yazılı olarak da; "Ehliyet almak artık çok kolaylaştı, önüne gelen ehliyet almaya başladı, sadece İstanbul'da trafiğe günde binlerce araba giriyor. Bu alamet nereye varacak bilinmez..." diye araba tüketiminin çılgın bir biçimde yaşandığı bu günleri, bize o yıldan göstermişti...

Babamin, arkadaşları ile buluştuğu o şahane Çiçek Pasajı buluşmalarında Oğuz amca hep vardı. Onun varlığıyla da etraf bambaşka biçimde renklenir, şenlenirdi.

"Sarı Bomba" Adnan İnan'ı anlatmaya kaldığımız yerden devam edelim:

Gözümü kapatıp düşündüğümde, lacivert blazer ceket ve gri pantolonlu hâli hemen zihnimde canlanır. Nasıl da uyumlu bir giyinme stiliydi o... Kravatı, onunla aynı desende olan küçük cep mendili, o kıyafeti tamamlayan ayakkabıları, çorapları tam bir uyum içindeydi. Oysa onu izleyenler, pelerini, şortu, spor ayakkabıları ve eline taktığı o kalın boks eldivenleriyle görüp sevdiler ringlerde. O sevgiyi omuzlarda gezdirerek ifade ettiklerine çocukken defalarca şahit olsam da ben yine de "lacivert ceketli" babamı sevmiştim hep... Çocukluğumda benim ağzımdan çıkan, “be, ha, ne var" gibi kaba kelimeleri büyük bir sabırla ve sakinlikle hep düzeltmiştir. “Kendini bilen güvenen insanların, hele de kızların ağzına böyle kelimeler hiç yakışmaz." derdi hep. Kaldı ki argo, küfür etme gibi durumlar mümkünü olmayan bir durumdu (Bu nedenle de küfürlü kelimeler duyduğumda hâlâ çok yadırgarım ve insanların en büyük ve en yanlış zaafı olarak görürüm).

Henüz birkaç aylık bebekken Cihangir'e gelip orada büyüyen babam, hayatının her evresini Beyoğlu'nda geçirmiş tam bir Beyoğlu sevdalısıydı. Bunun yanı sıra giyimi kuşamıyla olsun, davranışı ve konuşma üslubuyla olsun tam bir İstanbul beyefendisiydi. Günlük hayatta meramını anlatacak kadar İngilizce ve Fransızca bilen babam, özellikle hanımlara karşı son derece kibar biriydi.

Bir insanda o denli zıt durumlar nasıl barınır hâlen merak ederim. Bir yanı son derece kibar, öbür yanı da yumruklarıyla can yakan biri...

İlkokula yeni başlayacak olmanın heyecanını yaşadığım o gün, gördüğüm o sahnenin kahramanının babam olmasını hiç istemezdim doğrusu. O gün okul alış verişini birlikte yapmıştık. Önlükleri deneyerek aklına yatanı almak için Eminönü'ne gidip bir kaç mağaza gezmiştik [Efendim bizim zamanımızda, okul kıyafeti siyah önlük ve beyaz yakadan ibaretti. Kız erkek ayırmadan bu kıyafetle gidilirdi

okula]. Alışveriş işi bitince, kulübe de uğraması gerekiyordu. Beni de götüreceğini öğrenince çok sevinmiştim. O zaman Galatasaray Kulübü'nün merkezi, Büyükparmakkapı Hasnun Galip Sokağı'ndaydı. Kulüpteki işini halletmiş, tam çıkarken sevdiği arkadaşlarını görmüştü. Kulüpte biraz daha kalmak, oyalanmak istemişti. (O arkadaşlarının isimleri hâlen bir yıldızdır, Turgay Şeren, Metin Oktay, Suat Mamat...) Benim biraz keyfim kaçmıştı bu rastlaşmaya, çünkü bana söz vermişti Taksim Parkı'na gidecektik. Babam keyfimin kaçtığını anlamış, "Bir çay içeyim kızım gideceğiz hemen, hem bak Metin amcan Turgay amcan geldiler onlara bir selam ver bakayım ne ayip." dediğinde, Tosun amca hemen devreye girmiş "Bak bak kızımın keyfini kim kaçırdı böyle? Şimdi ona ben bir oyun öğreteceğim çok sevecek gitmek istemeyecek..." demişti [Tosun amca, o güzel insan bir taneydi. Galatasaray kulübünde çalışanlardandı. Onun gibi insanlar acaba hâlâ var mıdır?]. Kaldırımın üzerine tebeşirle "seksek" oyununu çizmiş hemen öğretmişti. Oyunu iyice kavradıktan sonra, çok eğlenmeye başlamıştım. Tek başına da olsa çok keyifliydi. Arada bir babamın dikkatini çekmiyor değildim tabii. "Aferin kızım, hah çok güzel atladın" derken, aslında sadece çizgiye basmadan sekmeyi başarmıştım ama olsundu. Ben oyuna kendimi iyice kaptırmış bir hâldeyken, babamın birden elindeki çay bardağını yere atarak bir arabanın arkasından koştuğunu görmüştüm. Sokak arası olduğundan araba yavaş gidiyordu, babamın arkasından koştuğunu görmüş olacaktı ki, hızlanmaya çalışmıştı. Babam yine de arabayı durdurmuştu. Araba, "kuyruklu" denilen Chavrolet İmpala marka kocaman bir Amerikan arabasıydı. Arabanın neden durdurulduğunu merak eden sürücü, ne olduğunu anlamadan suratına babam tarafından okkalı bir yumruk yemişti. Adam da ona hamle yaptıysa da başaramamıştı. Adamın burnu kanamaya başlamıştı. "Benim kim olduğumu bilmiyorsun, ödeteceğim!" diye bağırarak babamı tehdit etmişti. Babam da "Kim olursan ol, sen daha bir canlıyı öldürürken bile umursamadın!" deyince, arabanın arkasındaki cansız kediyi kan revan içinde görmüştük. Tam bir hayvansever olan babam, kedinin öyle öldürülmesi, ezen kişinin de o denli duyarsızlığı karşısında daha fazla sabredememişti. Adam hemen yakında olan karakola giderek babamdan şikâyetçi olmuştu. Metin amcanın (Metin Oktay) komisere anlattığına göre babam ağır ağır gelmekte olan arabanın sürücüsüne durmasını işaret edip kediyi de işaret etmiş meğerse. Adam kedinin çekilmesini beklemeden o koca arabayla üzerinden geçip gitmiş. Babam da bu durumda o koca arabayı kovalayıp var gücüyle durdurmuştu. Komiser araya girerek babamın adamdan özür dilemesini söyleyip durumu yatıştırmıştı. Adam da şikâyetini geri almıştı. Adam gidince de "Etnancığım seni tanırım baban en iyi dostum. Tamam da oğlum, biliyorsun siz boksörlerin günlük hayatta

yumruklarınızı kullanması nasıl da sakıncalı. Adam o yumruğun etkisiyle ya ölseydi?" diyerek babama bu konuda epey öğütler vermişti. Babam da, komisere hak vermişti. Doğruydu, daha soğukkanlı olmalıydı.

O "Hasnun Galip Sokağı" yaşanmışlıkları için bile sayfalar dolusu anlatılacaklar vardır. Benim saçlarımı kesen Kemal amca mesela, babam da dâhil birçok sporcunun berberiydi Kemal amca (Kemal Apak): Hayata şehla bakan gözlerimin nedeni bir anlamda gür saçlarımdı babama göre. Eğer sık sık kesilmezse, kuvvet saça gider, benim de tedavisi yapılan sol gözümün tembelliği artardı. Kemal amcanın berber dükkânı her zaman mis gibi kolonya kokardı. O dönemin ünlü yüzlerini onun dükkânında görmek mümkündü. Babamı ve arkadaşlarını ustura ile tıraş ederken hareketleri nasıl da estetikti. Öyle olmak zorundaydı çünkü bir milim yanlışlığı bile affetmeyen bir aletti o ustura.

Lostra, (ayakkabı boyama) salonunun sahibi Enver amca vardi ki hâlâ onun stilini uygulayarak ayakkabılarımı boyar, temizlerim. Ön kapısı Parmakkapı'da arka kapısı da hâlen o dokusunu kaybetmeyen çıkmaz sokakta olan, "Kulüp Reşat" ve Reşat amca... (Reşat amca babam vefat ettikten sonra da kadim bir amca olmaya devam etmiştir benim için.) Bir de bir amca daha vardı ki ona olan davranışı için babama hayret ederdim. "Başçavuş" dedikleri bir amcaydı, babam onun benim yanıma yaklaşmasını hiç istemezdi. Gündüz vakti dolaşırken rastladığında, "Başçavuş sana buralarda, bu saatlerde dolaşma deniyor; sen dinlemiyorsun" der cebine para koyardı. O adamın da, sarhoşluğun etkisiyle miydi artık ya da konuşması mı öyleydi, söyledikleri zor anlaşılırdı. "Peki Adnan abi" der uzaklaşırdı. İçim acırdı o adama, babama sorduğumda pek bir şey söylemezdi. Neden sonra artık yetişkin sayılabilecek duruma geldiğimde sormuştum, "Bir genelevde kapı görevlisi olarak çalışmış, sonra nasıl olduysa birakmış. Bıraktıktan sonra da yaptığı bu işten büyük bir pişmanlık duyması hâlen devam ediyor. Bir akşam onunla Afrika Pasajı'nda şarap içip dertleşmiştim. Sonra onun kulüpte çalışmasına aracı olmuştum. Oradan kalma bir saygısı var. 'Ağabey ben bu hayatı kaldıramıyorum, benim de bacım annem var ve ben kapısında beklediğim o kadınlara içeride neler yapıldığını anlayana kadar onlara nasıl kötülükler etmişim' diyordu ama iş işten geçmişti. Artık onun için yapılacak bir şey yok maalesef, o da hiç ayık dolaşmıyor, buralardan da gidemiyor..." Anlamıştım neden benim yanıma yaklaştırmadığını. Yine de o insana hep içim acımıştır.

Şimdi bira içilen bir mekâna dönüşmüş, yine Hasnun Galip sokağının başlangıcında (Büyükparmakkapı'dan girerken) solda kalan yer Suat amcanın (Suat Mamat) meşhur “Şöhretler Kıraathanesi" idi.

O sokağın eskilerden kalma bir gizemi hâlen vardır. O sokağa girilince -giren ilk defa da girse- o gizemi hissedeceğine eminim.

Babamın yine güç kullanıp gözünü kırpmadan kendini tehlikeye attığı diğer bir olay da şimdilerde çoktan yok olmuş "Tepebaşı Dram Tiyatrosu" önünde yaşanmıştı: O gün de Taksim Parkı'na gittikten sonra, güzel bir restoranda (Eski Lale Sineması yanındaki meşhur Pınar Restoran) onun spor kurallarına uygun biçimde sebze ve tabii ki kebap türü olmayan et yemeğimizi zevkle yemiştik. İstiklal Caddesi'nde babamla oyalanmak her zaman ayrı bir keyifti. Tabii o zamanlar profiterolünün şahane olduğu bir dönemiydi İnci Pastanesi'nin. O şahane profiterol ile limonatasının keyfini de yaşamayı ihmal etmemiştik. Her saat, her dakika değişen caddenin seremonisinden sonra, Kallavi Sokağı'na sapmış nihayet otele gelmiştik. Bu büyük Londra Oteli'nin atmosferi, o zaman da, şimdi de hep başkadır. Başka bir ülke gibi gelirdi bana. Büyüdüğüm Mısır Apartmanı ile aralarında öyle çok büyük bir mesafe yoktur aslında, Kallavi Sokağı'nın tamamı (100 adım belki) kadar bir uzaklıktadırlar. Yine de çok uzaklara gelmiş gibi hissederdim. Birdenbire ortam nasıl da değişiyordu. O gün gittiğimizde de son derece şık şapkalı hanımlar ve bastonlu şık beylerden oluşan çok neşeli bir gurup vardı. Onların İngiliz olduklarını öğrenen babam, sohbet etmek üzere oturmuştu (tabii ben de). Tam bir çay tiryakisi olmasına rağmen babam kendisine konyaklı kahve, bana da ılık süt siparişi vermişti. Bir çocuk olarak bana çok eğlenceli gelen bir atmosferde olduğumdan hayatımdan çok memnundum. Aman da ne güzeldi, "Haydi bakalım öyle büyüklerin yanında oturulup onların ağızlarına bakılıp laf dinlenmez, haydi arka odaya marş marş...” diyen yoktu. [İşte bu cümleden hâlen tüylerim diken diken olur. Büyüklerin ağzından nasıl laflar çıkıyordu ki biz dinlemeyelim, hemen uzaklaştırılmanın sebebi neydi acaba? Oldum olası bunu hep merak etmişimdir.] Babamla olunca öyle olmuyordu, erkenden uykum gelse de "Kızım bak değişik bir ortam, dillerini anlamasan bile onları anlamaya, tanımaya çalış." diye iyi ki beni hep insanların yanında tutmuştu. Üstelik babam, hem sohbet ediyor hem de o akşam orada olan İngilizler hakkında kısa bilgiler vererek beni de sohbete ortak ediyordu.

Babam sporcu olmasının yanı sıra, çok da iyi bir beslenme uzmanıydı. Boks karşılaşmalarında kilosunu ayarlamayı iyi bilmesi gerektiğinden beslenme biçimini de titizlikle uygulardı. Akşam yatarken içilen ılık sütün içine bal konulmalıydı. O akşam da bu ballı sütü içerken uykum gitgide ağır basmaya başlamıştı. Yalnız, dışarıdaki sesler otelin içine kadar gelmeye başlamıştı. Babam hemen dışarıya çıkmıştı. O çıkınca ben de peşinden tabii. Tiyatronun önünde kalabalık birikmiş, "yapma kardeşim günah günah" diyorlardı. Kalabalık ne yapacağını bilmez bir hâldeydi. Yakınına gitmeye çekindikleri kişi de üstü başı oldukça hırpani, saçı sakalı birbirine karışmış bir adamdı. Kuyruğuna ayağı ile bastığı kediye benzin dökmüş, kediyi yakacağını söyleyerek elindeki bıçakla da “Buraya gelip kediyi kurtaranı mıhlarım, ne bakıyorsunuz ulan dağılın gidin haydi” diye bağırıp duruyordu. Bir yandan da kedi canhıraş biçimde miyavlıyordu. Tarif edemeyeceğim bir çeviklikle babam atılıvermişti yine. Aynı çeviklikle adamın, elindeki bıçağı yere düşürmesini ve ayağına da tekme atarak kedinin kurtulmasını sağlamıştı. Adamı kıskıvrak yakalamış sürüklemeye çalışıyordu. Adam iyice korkmuş, babama birakması için yalvarıyordu. "Dur hele sen daha cezanı ödemedin." diyerek çeke çeke adamı İstiklal Caddesi'ne çıkartmıştı. Onlar önden ben de peşlerinde yürümeye başlamıştık. Galatasaray kulübünün yakınlarında olan karakola gelmiştik yine. Babam, “komiserim bu sefer bir fiske bile vurmadım ama kendimi zor tuttum vallahi. Az evvel Tepebaşında ortalığı birbirine kattı." diyerek olayı ayrıntısıyla anlatıp adamı karakola teslim etmişti "Komiserim hayvanlara tahammül edemeyen bu varlık, ben orada olmasaydım insanlara ne yapacaktı kim bilir?". Haberi gelmişti zaten farkındayım Etnancım" demişti komiser de. (Enstitü de okurken okul müdürümüz de babama, Adnan demez, o da o komiser amca gibi Etnan derdi...)

Bu Beyoğlu sevdalısı "Etnan Bey" nasıl Beyoğlulu olmuştu acaba?

Annesi daha doğmadan hep konuşur onunla: "Sabret benim sabırsız çocuğum hele şu vapur bir yanaşsın limana! O zaman kavuşacağız birbirimize" O da annesini anlamışçasına, vapur limana varana kadar, hatta vardıktan sonra da yeni hayatlarını kuracakları yere, Gemlik' e, kadar kıpırdamamıştır. Doğduğunda, yeni bir hayatın içinde açmıştır gözlerini. İki ağabeyi annesi ve babası hatta kendisi de mübadil olarak günler süren o zorlu yolculuktan sonra Gemlik'e varırlar. Onun sağ salim doğması annesini, babasını ve ağabeylerini sevindirmiştir.

Kavala'da bırakılan evlerine ve arazilerine karşılık Gemlik'te zeytinlik ve onlar gibi, evini barkını bırakıp gitmek durumunda kalan ailenin boşalttığı bir ev verilmiştir. Baba Reşat Bey, geldikleri yerde devlet dairesinde masa başında çalıştığından, öyle zeytincilik, çiftçilik gibi işlerden hiç anlamamaktadır. Epeyce düşündükten sonra İstanbul'la gider ve hemen yapabileceği işini bulur. Oturacakları evi de hemen bulmuştur. Gemlik'e geldiğinde zaten çoğu açılmamış olan eşyaları toplayarak kendilerine verilen zeytinlikleri, evi filan kız kardeşlerine bırakıp apar-topar İstanbul'a taşınmışlardır.

Cihangir'de, kiraya vermek için dönüştürülmüş bir konağın, üst iki katından oluşan dubleks daire, Kavala'da ki evleri kadar olmasa da aileye de, yatıya gelenlere de yetecektir. Böylece küçük Adnan, Cihangir'de büyüyecektir. Annesi Sıdıka Hanım da Kavala'da çok memnun olduğu iş hayatına noktayı İstanbul'da koyarak, oğlu Adnan'ı kendisi büyütmüştür.

İlerleyen yıllarda kazandığı şampiyonluklarla “Sarı Bomba" namını yürütecek olan ve Gemlik'te doğan bu bebek, Cihangir'de konaktan dönüşen çok sevdiği o evde büyümüştür. Giyimiyle, davranışı ve İstanbul'a has konuşma üslubuyla tam bir İstanbul Efendisi olarak yetişmiştir. Büyüdükçe kabına sığmayan, cıva gibi durduğu yerde duramayan bir çocuk olan küçük Adnan, o zamanlar bahçeleri çok olan Cihangir'de özgürce büyümüştür. Oldukça gözü pek olan Adnan'ın en dayanamadığı durum da haksızlıkmış. Mahallede bütün çocuklar onu iyi tanırlarmış. Bunun nedeni de yapılan haksızlıklara müdahale edip adaleti sağlamasıymış. Kaba kuvvetle misketleri alınan çocuklar onun yolunu bekleyip şikâyet etmeye başlarmışlar. Babası bu kabına sığmayan oğlunu “Bize gurbette olduğumuzu unutturan oğlum benim” diye severmiş. Okula yazdırdığı gün de oğluna “Şimdi bana söz ver benim paşa oğlum, okuluna başka bir önem vereceksin değil mi? Çünkü çok akıllısın sen, bu akılla büyük bir adam olman lazım senin. Bu da okumakla olur evladım." dediğinde, “Söz babacığım bu konuda seni hiç üzmeyeceğim” demiş ama verdiği bu sözü pek tutamamış laf aramızda. Tam verdiği sözü tutmaya karar verirmiş, sonra bir de bakarmış ki mahallede çok hummalı biçimde misket oynanmaktadır. Doğrusu dayanılacak gibi değilmiş "Bu son bir daha dersime boş verip oynayamayacağım." diye kendine de sözler verir yine de tutamazmış. Bütün bunlara rağmen derslerinde oldukça başarılıymış. Okul idaresi de ellerinden geldiğince yüklenmemeye çalışmışlar bu kabına sığamayan zeki öğrenciye. Mahallede artık ona;

"Mahallenin Küçük Horozu" demeye başlamışlar. Kendinden yaşça büyüklere, güçlü kuvvetli de olsa hiç korkmadan meydan okurmuş. Öyle böyle derken lise eğitimi de başlamış.

Büyüdükçe duygularındaki coşku da büyüyormuş tabii. Aynı binada komşu ve arkadaşları olan Zafer Ölçmengil bir gün elinde iki çift eldivenle gelerek; "Çocuklar haydi gelin bundan böyle boks sporuyla uğraşalım." demiş. Kabına sığamayan babam bu teklife çok ama çok sevinmiş ve hemen benimsemiştir. Hemen bir çift eldiveni giyerek arkadaşının karşısına geçmiştir. Okuldayken boksu öğrenen arkadaşı pek beğenmiştir delikanlı Adnan'ı... Takip eden günlerde Cihangir'de bir boks rüzgârı esmeye başlamıştır. Onun teşviki ile Cihangir'deki gençler boksa başlamışlardır.

Delikanlı Adnan da, Eminönü Halkevinin açmış olduğu kursta boks sporunu geliştirmeye devam etmektedir. Devam ettikçe daha fazla bağlandığı bir spor olmuştur boks. Onu, kendi gençlik yılarında iyi bir boksör olan antrenör Yorgo Tagar'la tanıştırırlar. Yorgo Tagar babamın boks geleceğinin çok parlak olduğunu anlar ve onun elinden tutmaya, ileriye götürmeye karar verir.

Liseyi bitirince (erkek terziliği meslek lisesi) "Baba bak sana söz verdiğim gibi okulumu bitirdim. Şimdi biraz ara vermek iyi olacaktır." dediğinde babası onu fazla zorlamaz. İçinden "Ben bu haytanın okula giderken devamsız olduğunu, derslere boş verip kaytardığını bilmiyor muydum sanki? Ah benim şeytan tüyü olan oğlum ah, beni de ne kadar öfkelendirmiştin kaç kere. Gözlerinin içi gülen hâliyle bakınca tövbe, öfke filan kalmıyor, seni köftehor yine de mezun oldun. Elbet yükseğini de başaracak." düşüncesiyle üzerine varmamaya karar verir. "Peki, şimdi ne yapacaksın oğlum?" sorusuna babam sadece "Sporla uğraşacağım." der ama bu sporun boks olduğunu söylemez. Büyük ağabeyi; "Şimdilik babamdan gizli olsun alıştıra alıştıra söyleyelim." deyince ağabeyinin dediği gibi davranır.

Bu arada boks grafiği gitgide yükselir. Galibiyetler birbirini takip ettikçe daha fazla tanınmaya başlar. Bir yandan da kardeşi Vural İnan'ı da bu boks sporuna doğru teşvik etmeye çabaliyordur. Onu Eminönü Halkevine çağırıyor boksu sevsin diye gayret ediyordur. Vural İnan, Eminönü Halkevinde ağabeyinin bir karşılaşmasını izlerken, yediği yumruk sonucu boylu boyunca yere uzandığını, daha

sonra da kendini toparlayıp kalktığını görür. Kalkmıştır ama iyice sersemlemiştir ağabeyi. Dolabının anahtarını kardeşinden isteyince de iyice şaşırmıştır, çünkü anahtarı ona vermemiştir. Yediği yumruğun onu bu hâle getirdiğini görünce, bu boks denilen spordan neredeyse nefret etmiştir.

Sevgili amcam Vural İnan'ın 1980 yılında yayımlanan; Yumruk Yemeden Boks kitabında, görünce çok vahşi bulduğu boksa nasıl başladığını şöyle anlatmıştır: "1944 yılı yazdan kalma bir şubat gecesi... Kızlı erkekli bir gurup mehtabı seyrediyorduk.

Ağabeyim Adnan İnan'ın teşviki ile bütün Cihangir gençleri boksa başlamıştı. Çok güzel ve yanık sesli bir arkadaşımız şarkı söylemiş, mehtabın etkisi derken, Müjgân isminde arkadaşımız Vural sahi sen niye boks yapmıyorsun? diye sorunca ağabeyim Adnan benim yerime cevap vermişti. Bırak canım o daha muhallebi çocuğu öyle boks filan yapamaz deyince gülüşmeler bana şaka yollu göndermeler derken çok kızmıştım...'

Bu kızgınlıkla amcam ertesi gün babamla soluğu Galatasaray Kulübü'nde alır. Gördüğü anda neredeyse bokstan nefret eden amcam da artık boksun yolunda ilerlemeye başlamıştır. Bir de ağabeyini bir yumrukta nakavt eden o delikanlıyı, iki ay sonrasında ağabeyinin nakavt ettiğini görünce bu işin matematiği konusunda bazı ipuçlarını görmüş, daha fazla öğrenmeye çalışmıştır.

Her ikisi de gitgide başarıdan başarıya koşmaktadır. İkisi de ünlenmektedir ve hakkını vererek söylemek gerekirse, ikisi de birbirinden yakışıklıdır. Aklım erdiğinden beri, rekabetin ve yarışma duygusunun bir insan için ne kadar da kötü olduğunu bu ikili bana öğretmiştir. Çünkü zaman zaman aralarında çekişme, rekabet ağır basar, fena halde didişirlerdi. Babam, hayata deli dolu, amcamsa son derece mantıklı yaklaşırdı. Aslında öyle rekabet edecek, çekişecek durumda değillerdi ama çıkarcı hayatta onların kapışması elbette birilerinin işine yarıyordu.

Cihangir'de bu iki kardeşe kadınlar çok hayranlarmış.

Eleni ile Tanışma

Babamın, çok candan iki arkadaşını tanımıştım. Bunlardan biri, "kara gün dostum" dediği Turgut (Turgut Alpay) amcaydı. Diğeri de Kemal amcaydı. Kemal amcaya "Fantoma Kemal" de diyorlardı. Babam Yorgo Tagar'ın nezaretinde boks hayatına devam etmektedir. O gün de antrenmandan çıktığında Kemal amcayla Taksim Parkı'na gidip baharı doya doya yaşamak isterler. Babam bir yandan çok sevdiği boks, diğer yandan babasına verdiği okul bitirme sözü derken, öyle flörttü, platonik durumdu filan onlardan bihaber bir delikanlıymış henüz. Kemal amca gelen geçen genç kızlara laf attıkça babam onun yerine mahcup olmuş o gün. Üç kişilik bir genç kız gurubu tam onların hizasındaki banka oturmuşlar. Babamları işaret edip konuştukça, Kemal amca; "Nasıl bak onlar da bize karşı boş değil amma da mahcup delikanlısın." deyince sıkılan babam, "Ben gidiyorum görüşürüz." diyerek hızla uzaklaşmış oradan.

O günlerde, Edirneli bıçkın bir boksör olan Muvaffak Alkapon, "İstanbul'da yumruğuna güvenen kim varsa çıksın karşıma" diye meydan okumuştur. Tabii ki, Cihangirli "küçük çöplüğün horozu" diye anılan boksör delikanlı, yani babam, hemen, bu çağrıyı direkt kendi üzerine almış "hodri meydan" demiştir. O nedenle de babam Kemal amcanın yanından kaçarcasına uzaklaşmıştır. Yorgo hocanın dedikleri kulağındadır. "İyi bir maç çıkartmak istiyorsan, beslenmene, uykuna, günlük hayatına çok dikkat edeceksin. Durmadan dinlenmeden antrenman yapacaksın." O da Yorgo hocasının dediklerine uyarak maça tam hazırlanmış ve o meydan okuyan Edirneli boksörü yenerek maçı kazanmıştır

Gönül meselesi bu, ne maç ne boks dinliyor efendim. Neyse biz yine İstiklal Caddesi'nde gönlün ferman dinlemeyeceği durumu yaratan anlara dönelim.

İstiklal Caddesi'nin, bu hareketli, sesli hâli her zaman hoşuna gidiyordur. Hele o mağazaların vitrinleri yok mu, baka baka geçerken insana derdini unutturur. Allah Allah, kendi fotoğrafını görmüştür vitrinin birinde. "Hadi canım sen de olur mu öyle şey?" derken başka bir vitrinde daha görür fotoğrafını. Tanımadığı etmediği bu Edirneli

boksörle olan karşılaşmanın duyurusunu yapan ilandır. Doğrusu hoşuna gitmiştir. Bu, babamın kendine yabancılaştığı zamanların başlangıcı olmuştur. Maalesef ünlü olmanın böyle bir eksi tarafı vardır. Ondan sonra artık kendini fotoğraflarda, ilanlarda, koca koca afişlerde görecektir. Öyle aynanın önünde olduğu gibi değildir. Ayna ne kadar objektif yansıtıyorsa bu fotoğraflar da bir o kadar yanlı olacaktır. Koca koca afişlerde yansıtılan esas benliği olmayacaktır artık...

Galatasaray Postanesi önünde omuzuna bir el dokununca birden boş bulunur, irkilir. Koca koca yumruklardan korkmayan adam neden öyle yumuşak bir dokunuşla irkilsindi, dokunan el bir kadın eliydi, ondan olmasın? Evet, sonuna kadar doğru bir tahmin. Kadın olarak sadece annesine dokunmuş, sarılmış olan bir delikanlıymış, o el ona dokunduğunda.

1962 yılında günlük bir gazeteye onun hayatını kaleme almış olan, kendi üslubunda yazmayı uygun bulmuş üstat; Ankara Üniversitesinde dekan yardımcılığı yapmış, “hocaların hocası," "sıfırcı hoca" lakaplı Profesör Kurthan Fişek'in satırlarında anlattığı babamla benim babam farklı kişilerdi sanki. Orada okuduğum kişi tam bir aşk insanıydı, tabii annemle ayrı oldukları için babamın bu tarafını pek görememiştim.

O gün Galatasaray Postanesi önünde Eleni'yi görünce; “Eridim, bittim, mahvoldum. Kalbim kum saatindeki gibi akıp gitmişti sanki..." Yine onun tarifiyle "Şelale saçlı, zümrüt yeşili gözlü, kor dudaklı kız" diye tanımladığı, o hayatının en büyük aşkı olan Eleni'dir. Ve onunla ilk karşılaşmasıdır. Bir de Eleni'nin onunla konuşmuş olması bambaşka bir âleme almış götürmüştür.

"Afedersiniz arkadaşlarımı gördünüz mü?” Arkadaşları mı şaşırmıştır, o güzellik karşısında herkesi onun arkadaşı olarak görmeye dünden razıdır. Yine de şaşkınlıktan “hangi arkadaşlar, kim onlar?" diye sormuştur. "Nasıl olur az evvel siz de Taksim Parkı'ndaydınız arkadaşınızla." deyince nihayet anlamıştır. Az evvel arkadaşı Kemal'le Taksim Parkı'ndayken karşı bankta oturan kızlardan biridir.

İlahi babam benim, gerçekten ne kadar da saf bir kalbin vardı. Sana yaklaşmak için bir manevra olduğunu hiç anlamamışsın. Kız senden

oldukça etkilenmiş besbelli, böyle bir yöntemle yaklaşmak istemiş. Zaten ben de dâhil, senin yakınında olan biz "dişi" denen varlıklar parmağımızda oynattık seni. [Daha altı yaşımdayken bana o numaralı gözlüğü alman için neler yaptığım hep aklımdadır.] Bu şelale saçlı dediği, sarışın, yeşil gözlü kız, aklını başından almıştır babamın.

Ona kalsa daha ne cümleler kuracaktır ama haddinden fazla heyecanlanmıştır. Neyse ki ortam tam da onun kalbinin atışına göre gitmektedir. İşte tam da bu sırada caddede telaşlı bağırışlar her yerden duyulur. "Ay ay ezildi çocuk galiba" diye bir kadın endişeyle bağırmaktadır. Babam, o zümrüt gözlü kızı filan her şeyi unutarak tramvaya doğru neredeyse ışık hızında atılmıştır. Çocuğu kurtardıktan sonra kucağına alarak hemen kestirme sokaklardan İlk Yardım Hastanesine yetiştirir. Bir yandan da telaşla, "Bu çocuğun annesi, babası, ağabeyi filan yok mu?" diye bağırsa da o anda çocuğun kimi kimsesi bulunmaz. İlk Yardım Hastanesinin başhekimi, babasının arkadaşıdır; o nedenle hemen çocuğu muayeneye alırlar. Bütün tetkikler yapılır, çocuğun hayati bir tehlikesi yoktur. Yalnız onu acilen babam götürdüğü için çocuğun yakınlarını bulana kadar gitmemesini söylerler. "Tüh" der babam, tam güzel bir kızla bir gönül hikâyesi başlayacaktır, bu kaza olmuştur. Yine de çok şükreder ya çocuk daha kötü olsaydı, ya da Allah korusun ölseydi? Kulağını çekip tahtalara vururken, bir de bakar, o zümrüt yeşili gözlü güzel kız karşısında... O telaşta onun yanında olduğunun farkında olmamış, gittiğini düşünürken hayatının meleği gibi karşısında bulmuştur. O anda, ona hissettikleri, bütün hücrelerine yayılmıştır. "Allah'ım nasıl bir şey bu? Ne kadar şanslı bir kulunum böyle bir melaike çıkardın karşıma...'

Eleni de onu çok sevmiştir. Yalnız, o yıllarda, Türk-Rum ayrımcılığı iyice yaşanmaktadır. Eleni'nin ailesi kızlarının bir Türk'le, babamın ailesi de bir Rum kızıyla evlenmesini asla istememişlerdir. Hele büyükbabamın Kavala'da yaşadıklarından sonra... Hal böyleyken de mümkünü olmayan çaresiz bir aşk olmuş onların ki. "Babam benim gönlümü birine kaptırdığımı anlamış, 'nasıl bir kız bu kızımız?' diye sormuştu" diye anlatmıştı babam. Büyükbabam da bu hanım kızın adını duyunca kendini iyice kaybetmiştir. O anda babama okkalı bir tokat aşk etmiştir. "Ağladım, kısa pantolonlu olduğum zamandan beri ilk defa ağladım." O güne kadar nice yaramazlıklar, nice haytalıklar yapmıştır ama bir fiske bile vurmayan babası ilk defa böyle şiddetli bir tepki göstermiştir. Oğluna hiç kıyamayan babaannem Sıdıka Hanım iyice arada kalmıştır. O arada en büyük oğulları da tasvip etmedikleri bir evlilik arifesindedir. Babaannem, hem komşusu hem de en iyi

dostu olan Saime teyze ile dertleşirken; "Keşke hiç büyümeselerdi. Ah Saime ah, hepsi kanatlanıp gönüllere konmak istiyorlar; biri evlenip ayrılan bir kadına, öbürü bir Rum'a kaptırdi kendini. Ah benim dertli başım ah" demiş.

Babamın durumu daha çaresizdir, her insanın en doğal duygusunu, aşkı, Eleni'de tanımıştır. İlk defa buluştuklarında "Benim Rum olmam bir şey değiştirir mi?" diye sorduğunda ne tuhaf gelmişti bu sorusu. Hiç öyle olur muydu, kim olurlarsa olsunlar hepsi insan değiller miydi? Birbirlerini görüp kalpleri çarparken, "karşımdaki acaba hangi milletten?" diye mi soruyordu o kalp? Akşamları kardeşiyle dertleşir hep. Amcam da çok üzülmüştür bu duruma. "Ya kimseyi dinlemeyeceksin istediğini yapacaksın ya da bağrına taş basıp unutmaya çalışacaksın, başka çaresi yok." demiştir. Bu seçenekleri, gece gündüz düşünür babam. "Olmazsa terzilik yaparum yine paramı kazanırım." diye düşünüp rest çekmek üzereyken annesini, babasını ağabeylerini, kardeşini terk etmeye de hiç gönlü elvermez. Hele annesini... Bir gün basıp gitmeyi düşünür, diğer gün ailesiyle kalıp Eleni'yi kalbinden söküp atmayı düşünür ama ikisini de yapamaz. Yine de Eleni'yle gizli gizli görüşür.

Büyükbabam oğluna böyle tepki gösterdiği için biraz pişmandır. Açıkçası oldukça üzülmüştür. "En iyisi bu kız hakkında bir istihbarat yapıp biraz bilgileneyim, belki de çok iyi bir kız, nereden biliyoruz?" diyerek oğluna, gurbette oldukları zamanda uğuru ile gelen gözlerinin içi gülen oğluna, hiç kıyamamıştır.

Bulunduğu makamın avantajlarını ilk defa oğlu için seferber etmiş, ne kadar eş dostu varsa (aralarında emniyet, istihbarat görevlileri de vardır) onlar da ellerinden geleni esirgememişlerdir. Bir hafta kadar sonra, Eleni'nin kendisi ve ailesi hakkında en ince ayrıntılarına kadar bilgiler edinilmiştir.

Eleni, şehir şehir gezen bir tiyatro kumpanyasında trapez yıldızıdır. Ailesi de kendisi de zaman zaman karanlık insanlarla iş yapan birileridir. Bu güzel kızın hayran kitlesi de çoktur. Büyükbabam bunları öğrenince oğlunu bu kızdan nasıl kurtaracağını düşünmeye başlar. Babaannemle bu ayrıntıları paylaşınca babaannem, "üstüne varmayalım" der. Haftalarca konuşup fikirler paylaşıp bir çözüm bulmaya çalışırlar. Saime teyze; "Bu çocuğun askerlik yaşı geldi siz

onu ne yapıp edip askere yollayın, gözden irak olan gönülden de ırak olur." deyince derin bir nefes alırlar. İş gene büyükbabama düşmüştür. Orduda olan subay arkadaşlarına danışır ve babam askere çağrılır. Ankara'da yapacaktır askerliğini, hem de boks sporunu gençlere öğretecektir. Babam bu gidişe üzülürken, bokstan ayrı kalmayacağına çok sevinmiştir. Bunu Eleni'ye söylediğinde beklemediği bir tepki görür. "Hep boks hep boks, doğru dürüst görüşemedik, baban evliliğimize karşı, sonra da kalkmış bokstan ayrı kalamayacağına sevindiğini söylüyorsun" İlk tartışmalarıdır bu. Babam da oldukça üzülmüştür.

İlahi büyükbaba, babaanne ve Saime teyze, bunun çözüm olacağını düşünüp nasıl da ferah hissetmişsinizdir kendinizi... Öyle olmamış maalesef, babam bu Eleni'ye olan aşkı yüzünden tam yedi sene askerlik yapmış.

Eleni'den gelen mektupta, ailesinin onu evlendireceğini okuyunca hiç tereddüt etmeden askerden firar etmiş. Tabii hemen Eleni ile buluşuyor. Bu sırada, piyasada “Karaborsacı Ali” lakaplı biri, Eleni'yi ve babamı bıçakla yaralayarak hemen ortadan kayboluyor.

Babam ve Eleni bu bıçaklanma olayını yaralanmayla atlatıyorlar. Ailesi, Eleni'yi kaçırırcasına hemen bir kumpanya çadırıyla Anadolu'ya yolluyor. Babam vakit kaybetmeden bu Karaborsacı lakaplı Ali'nin izini sürmeye başlıyor. İzmir'de olduğunu öğrenince, arkadaşından aldığı borç para ile hemen önce İzmir'e gidiyor. Eleni ve kendisini bıçaklayan kişiyi buluyor. Canını iyice yakarak emniyete teslim ediyor. Hakkında da davacı oluyor. Eleni'nin Denizli'de olduğu haberini aldığında, parası kalmamıştır. Hemen kendisine bir boks karşılaşması ayarlamalarını ister. Bir hafta sonrası için maç ayarlanmıştır. Bir haftalık süre ona çok uzun gelir. Yürüyerek iki buçuk günde Denizli'ye varır ve Eleni'yi bulur. Eleni'yle beraber İzmir'e gelerek, adına düzenlenen karşılaşma için ringe çıkar. Karşılaşacağı kişi, "Yoğurtçu Ali" lakaplı, babamin tabiriyle, "kasap gibi" bir adamdır. Maçı kazandıktan sonra, Eleni ile birlikte İstanbul'a gelirler. Babam Eleni'ye, hemen evlenelim dese de bu sefer Eleni acele etmemelerini söyler.

Askerden kaçtığı haberini alan büyükbabam, köşe bucak oğlunu aradığında onu günler sonra nihayet bulur. Hemen Ankara'ya

yollayarak askeriyeye teslim olmasını sağlar. Komutanları bu seferlik, bu firarı olmamış sayıp onunla uzun uzun konuşurlar. Böylece yine bokstan uzak kalmıyor. O arada Eleni'den yine mektup alıyor. Gelen mektup sitem doludur. Neden ona haber vermeden gitmiştir? Artık ne yazılmışsa, babam yine firar ediyor. Eleni ise onun bu gelişinde onunla hiç karşılaşmak istememiştir. Babam yine onu görme arzusuna gem vuramıyor ve kapısının önüne gidip orada sabaha kadar bekliyor görebilmek için. Eleni'yi görünce, ona nasıl şartlarda orada olduğunu söyleyince Eleni de daha fazla uzatmamıştır. Babam yine Ankara'ya gider fakat bu sefer komutanlar ilk seferdeki gibi anlayışlı olmazlar. Ona, bu durumun geçici olduğunu söylemeden mutfakta çalışmaya göndererek ceza verirler. Gönlü ve ruhu uslanmayan babam, bir gün "Süpürgesi Yoncadan Eminem" türküsünü duyunca aklına yine Eleni düşer her şeyi göze alarak yine İstanbul'a gitmek üzere kaçar. Öyle böyle kaçmalar, yakalanmalar derken, askerlik uzadıkça uzamıştır.

Büyükbabam yine devreye girme ihtiyacı duyarak, babamla konuşur. Eğer böyle kaçmadan sabreder ve hayırlısıyla şu askerliğini bitirirse, Eleni'yle evlenmesi hakkında konuşup bir şeyleri düzeltmek üzere görüşebileceklerini, belki de evlenebileceklerini söylemiştir. Babam da aldığı bu söze çok sevinerek gerçekten de büyük bir sabır göstererek askerlik görevini tamamlar. O dönemde askerlik süresi otuz aydır. Tam otuz ay, hafta sonu iznine bile çıkmadan sebat etmiştir. "Ah Eleni ah, bir de o kaprisleri olmasaydı, o geçen otuz ay içinde benim durumumu hiç anlamamıştı." derdi.

Babam, bu denli içsel duygularını belki de hiç bir zaman anlatmayacaktı bana. Onun ölümle burun buruna gelmesine sebep olan kötü bir trafik kazasından sonra daha fazla içinde saklayamamıştı. Evleneli altı yıl olmuş, kızım Özlem beş, oğlum Özgür de üç yaşındaydılar. Karadeniz Ereğli'sinde yaşıyorduk. 1975 yılındaydık ve haberleşme en fazla mektuplaşarak oluyordu. Babam da bu kaza sonucu, etraftakiler tarafından acilen hastaneye kaldırıldığında, ilk günler pek kimselerin yani aile olarak hiç birimizin haberi olmamıştı. Babaannem ve büyükbabam vefat edeli çok olmuştu. 1970 yılında da büyük amcamın Almanya'dan vefat haberi gelmişti. Dolayısıyla biraz da herkesin kendi kabuğuna çekildiği bir dönemdi.

Babam, hastanedeyken Ereğli Demir Çelik Fabrikasında çalışan eşime sadece haber iletebilmişti, o da telefon aracılığıyla. Tabii, haber bize

ulaştığında, o zaman yedi saat süren yolculuğa çıkmak ve babama ulaşma kaygısını yaşarken, babam bir sürpriz yapmış, son gayretini kullanarak bize gelmişti. Babamın bu sürpriz gelişine sevinememiştik bile. Gelir gelmez fenalaşmış, hemen hastaneye acile götürmüştük. Solunumu son derece kötüydü ve hemen oksijen bağlanmıştı. O geceyi hiç unutamam, babamın soluk alışlarını saymıştım hep. O gece onun sporculuğuna güvenmek istedim hep, bu boks denen türünün bir spor olduğu konusunda çekincelerim vardı hep. Dualar ettim kendine gelsin diye. Sabaha karşı kendine gelmişti. Gözlerini açmış etrafına anlamak isteyen gözleriyle bakmıştı. Bu sersemlikteyken ağzından çıkan ilk kelimesi "Eleni" olmuştu. [İkincisi benim adım olmasaydı yine de üzülmezdim her halde?]

Bilinci ilk açıldığında Eleni'nin ismini sayıklaması içimi çok acıtmıştı. Çok sevdiği çayı istediğinde, iyice kendine geldiğine inanarak bu Eleni meselesini bana anlatmasını istemiştim. İlahi babam benim, nasıl da mahcup olmuştu. Hemen inkâr etmeye, geçiştirmeye çalışmıştı.

"Sakın baba sakın, ölümle böyle burun buruna geldikten sonra, daha nereye kadar saklayacaksın? Belki dile getirirsen yüreğinin ateşi hafifleyecektir, kendine geldiğinde ilk kelimen Eleni oldu. Bütün hücrelerine yerleşmiş bu Eleni, hani ben senin en iyi dostundum, bir tanecik kızındım? Şimdi bana onu nerede bulacağımı da söyleyerek anlativer babacığım." Gözlerinden yaş gelmişse de bu sefer saklamamıştı. "Yok kızım gitme, onu görme, o seni görüp de tanırsa fena olur." dedikten sonra anlatmaya başlamıştı. Kaldığı yerden devam edelim.

Eleni ile olan aşkına kimsenin karşı çıkmayacağının sözünü aldığında büyük bir sabırla, askerlik görevini tam anlamıyla yapmak üzere kendisini motive eder. Firar ettiği zamanların birinde Yorgo Tagar hocası ile rastlaştığında, Tagar hoca onunla etraflıca bir konuşma yaptığında; "Boş ver hocam, boks artık benim için o kadar kıymetli değil. Bir hayat kurmuşum temeline Eleni'yi oturtmuşum..." der. Onun bu denli büyük aşkını, ağabeyleri ve kardeşi anlayışla karşılasalar da, annesi babası bir de boks âlemi bu ilişkiye pek sıcak bakmıyorlardır. Bu arada büyük ağabeyi, askeriyeye onu ziyarete gelmiş, babasının ve annesinin karşı çıkışlarına rağmen istediği insanla evlenmek üzere olduğunu söylemiştir. Babam buna çok sevinir, hemen çarşı iznine çıkmak üzere izin alır. Çarşıdan kumaş alır. O gece hiç uyumamıştır. Azmetmiş, ağabeyi gitmeden bir gecede damatlık takım elbisesini

dikerek yetiştirmiştir.

Tutamayacağı sözü vermeyen babam, verdiği sözü de sonuna kadar tutan bir karaktere sahipti. Sözünü tutmuş, kendisine çok zor gelen dönemi büyük bir sabır göstererek bitirmiş, nihayet askerliğini, yedinci senede tamamlamıştır.

Annesini, babasını, kardeşlerini, İstanbul'u çok özlemiştir. Tagar hocasına, boş ver hocam boksu filan dese de boksu da fena halde özlemiştir.

Eleni ile buluşmak için girişimlerde bulunur fakat Eleni yanaşmaz. Ona darıldığı, artık görmek ve görüşmek istemediği haberini yollamıştır. “O akşam sokaklarda aylak aylak dolaşırken hislerimle mantığım kavga ediyor, bağırıyorlardı. Sonra bir de baktım ki ne hislerim ne de mantığımdı bağıranlar, meğer benmişim. Çok mu imkânsızdı istediğim? Eleni'yle, kol kola, el ele olayım, herkesin arasında rahatça, korkmadan, çekinmeden dolaşayım, işte benim hayatımın yegâne anlamı diyeyim..."

Babam, mantığına daha fazla öncelik verecektir artık. Eleni'nin kaprislerinden de yorulmuştur. Çok sevdiği boksa dört elle sarılmaya karar verir. Bu duruma en fazla sevinen büyükbabam ve Yorgo Tagar olmuştur. Babam bu kararından sonra bir de bakar ki, "gözden ırak olan gönülden de ırak olmuş” misali, biraz unutulur gibi olmuştur. Boks dünyasına birçok kişi girerek isimlerini duyurmaya başlamıştır. Onun çok iyi bir boksör olduğunu bilen Yorgo Tagar, hemen girişimlerde bulunarak bütün boks camiasını harekete geçirir. Babamın çok iyi hazırlanacağı ve iyi bir maç çıkaracağı karşılaşmasını organize eder. Maçın spikerliğini gazeteci ve radyo spikeri Eşref Şefik yapacaktır.

Günlük hayatta önemli bir yeri olan Eşref Şefik'in spikerlik yapması çok önemlidir o maç için. Ayrıca Eşref Şefik'in bizim aileye verdiği önem bir başkadır. Bunu da amcamın yazdığı kitabından öğreniyoruz yine. "Müsabakayı yapıp eve dönmüştük. Müsabakayı kazanmıştım, çok sevinçliydim. Eve gelince kapıyı açan babam, 'maçın ne oldu?' diye sorunca ağabeyimle ikimiz nasıl da şaşırmıştık. Beni odasına çağırdığında çok hiddetliydi. Yanağıma bir tokat atmıştı, sen bu işe

bulaşmayacaktın, öbür haytaya olan oldu, sana bir daha boks filan yok" deyip resti çekince, amcam da bokstan elini ayağını çekiyor. Antrenmanlara gelmemesi, ortalarda görünmemesi, Boks Federasyonundan, Danyal Tepedelenli, Eşref Şefik ve Feyzi Törk'ün de gözünden kaçmıyor. Araştırınca, amcamın gidememesinin nedenini öğrendikten sonra bir pazar günü koca bir buket çiçek yaptırarak bizim eve gelmişler. Hem babam için hem de amcam için spor dünyasının en iyi boksör kardeşleri olduğunu söylerler. Bir baba olarak duyabileceği her türlü endişeleri konusunda bütün sorumluluğu yükleneceklerinin teminatını verirler. Büyükbabam önceleri çok net biçimde itiraz etse de bu değerli insanlar onu ikna ediyorlar. Dolayısıyla amcamın boksör olmasına razı oluyor. Bir anlamda babamın geç kalmış izni de çıkmış oluyor.

Babam için yapılan duyurular etkili olmuş, İstanbul'da hatta diğer şehirlerde de duymayan kalmamıştır. Spor ve Sergi Sarayı'nda biletler kısa zamanda tükenmiştir.

Babam bu hazırlık süresince kendini tam anlamıyla bu maça endekslemiş ve büyük bir disiplin uygulamıştır. Antrenmanını, beslenmesini, uykusunun düzenini hiç aksatmamıştır. Kendisine gelmiş olduğunu fark edince hayat ona güzel gelmeye başlamıştır. Yazdığı o karamsar şiirler, yaşamaktan bıkması filan, bu düşüncelerin hepsi yavaş yavaş uzaklaşmaktadır. Artık o hayatın içinde yaşamaktan mutlu olmaya bile başlamıştır. Maç zamanı yaklaştıkça yolda sokakta iyice tanınmaktadır. Böyle tanındıkça, şöhreti arttıkça gururu okşanmaktadır.

Galatasaray Kulübü'nün karşısında, bir pastanenin üretim dükkânı vardır. Buraya her sabah birbirinden güzel, cıvıl cıvıl Rum kızları çalışmaya geliyor, paydos sonrası da aynı cıvıltıyla gidiyorlardır. Babam onların varlığından haberdardır. Kızlar da dönemin bu yakışıklı sporcusuna oldukça hayrandırlar. Babam da bu güzel kızların hayranlığının farkındadır elbette. O gün de kulüpten çıktığında elinde davetiyelerle pasta atölyesine girer, atölyede kaç kişi varsa hepsine teker teker davetiye vererek gelirlerse memnun olacağını söyler.

Hayatın içinde başımıza gelenlere, “kader" ya da "alın yazısı", "mukadderat” veya “ezeli takdir” diyoruz. İnsan; kendisini tanımasına, kendiyle barışık olmasına, kendisi için neyin iyi, neyin kötü olacağına

(tabii aklımız erince!) kendisi karar veriyor. Savaş ve Barış kitabının, ünlü Rus yazarı Tolstoy; "İnsana aklı dertlerinden kurtulması için verilmiştir" dediyse de babam daha çok, "akıl ne kadar ilerlerse ilerlesin, kalbi asla geride bırakamaz" diyen Konfüçyüs'e kulak vermiş besbelli. Yine hoş, çekici ve güzel kızları görünce dayanamamış. Eğer orada çalışan kızlar güzellikten nasibini almayan, her biri diğerinden çirkin kızlar olsaydı babam yine o davetiyeleri verir miydi acaba? Neyse biz yine de "Hiç bir şey tesadüf değildir" cümlesini, kadere, takdiriilahiye, mukadderata bağlayarak o davetiye sonrası gelişmeleri bir izleyelim.

Eski Çiçekçi Sokağı; İstiklal Caddesi'nde, Galatasaray Lisesi'nin yanındaki Yeni Çarşı Sokağı'nın sağında, (İstiklal Caddesi'nden girince) üç ya da dördüncü sokaktır. Sokağın sağında kalan üçüncü binanın ilk katında oturan aile, sayıca oldukça bereketli bir ailedir. Yedi çocuklu olan bu ailenin beşinci çocuğu, büyüdükçe güzelleşen bir genç kız adayıdır. Evet, çok güzel bir kızmış kendisi, İstiklal Caddesi'nden geçerken dikkatleri üzerine çekecek kadar da hoşmuş. O dönemin aktristi Hedy Lamar'a çok benzetirlermiş. Bu genç kız içinse öyle güzel olup olmamak pek de önemli değilmiş. Varsa yoksa sokak oyunları, özellikle de herkesi yenerek rengârenk misketleri kazandığı misket oyunuymuş. Bu misket sevgisi, dönemin anlayışına göre bir genç kıza hiç yakışmayan, son derece aykırı bir durummuş. Neymiş öyle mahalle aralarında oğlanlarla misket oynamak? Öyle evde nakış filan işleme hak getireymiş bu genç kızda. Mahalleli kızların, ne zaman gerçekleşeceğini hiç bir zaman bilmedikleri evlilikleri için, ha bire dikerek, örerek, işleyerek çeyiz üretmeleri son derece saçma gelirmiş bu genç kıza. Bir de o çeyiz hazırlayan kızların kendilerini hep üstün görmesi yok muymuş? Ne kadar da bilmiş bilmiş davranırlarmış. Ne arkadaşlığın ne de hayatın tadının farkındaymış bu gece gündüz nakış işleyen kızlar. Oysa kendisi, arkadaşlığın ne olduğunu, kız erkek fark etmeden, mahallesinde yaşamaktaymış. En sevdiği misket oyununu maalesef kızlar oynamamaktadır. Onun için de en iyi misket arkadaşları erkek çocuklardır. Genç kızın, annesi babası ağabeyleri ablaları böyle yapmamasını söyleseler de misket oyununun cazibesi hep ağır basmıştır. Onlardan gizli gizli oynamaya devam eder. Bir keresinde babası onu fena hâlde paylayıp bir daha görürse fena olacağını söyler. Bunun üzerine oynamaktan vazgeçer. Yalnız bu vazgeçiş geçicidir. Ailesinin görmeyeceği sokağı (günümüzde Hayriye Sokağı) seçerek oyun alanı olarak belirlerler. Bir gün yine tüm heyecanıyla misket oyununa dalmışken arkadaşlarından biri, "Baban Faik Paşa Yokuşu'ndan bu tarafa geliyor" diye haber verince nasıl kaçacağını bilmez genç kız. O telaşla Galatasaray

Lisesi'nin arka tarafındaki o dik duvara son derece çevik biçimde tırmanır. Öğrencilerin kaçışını engellemek için yapılmış o zorlu duvarı tırmanırken, gelen geçen durup izlemeye başlamıştır. Yukarıya çıkmayı başaran genç kız, bir de bakar ki aşağıda kalabalık vardır. Tabii o kalabalığın arasında babası da vardır. Adamın neredeyse kalbi duracaktır heyecandan: "Kızım ne yaptın Allah korusun ya düşseydin nasıl ineceksin şimdi?" Kız da babasına: “İnerim babacığım hiç merak etme, nasıl çıktıysam inmeyi de başarırım. Ama şimdi bana söz vereceksin, önce beni cezalandırmayacağının sözünü, sonra da misket oynamama kızmayacağına dair söz verirsen inerim." Babası onca kalabalığın içinde o sözleri verir. "Bir de babacığım, hemen inmem; o kadar akılsız değilim, senin sinirin geçmeden asla inmem..." Babası ne kadar söz verse de genç kız inmez. Kızının hayatı için endişe etmektedir adamcağız, "Misket oynasın, kimlerle isterse onlarla oynasın kızmayacağım." dese de genç kız hemen inmez. Orada toplananlar babanın heyecanını görünce sakin olmasını, orada durursa kızın inmeyeceğini, en iyisi oradan uzaklaşmasını söylerler. Adam zaten heyecandan yeterince hırpalanmış olduğundan itiraz edemez.

Tam karşıda olan Cezayir Sokağı sakinleri diğer sokaklardakiler hep toplanmış genç kızı seyretmektedir. Özellikle kadınlar çok ayıplarlar genç kızı. "Tu tu tu başımıza taşlar yağacak valla kız değil bir alamet mübarek. Ayol güzel ama kim alır bu haydut gibi kız be? Tövbe tövbe Ya Rabbim..."

Aşılmaz dik bir duvarı, bir insanın nasıl aşabildiği değil de bunu yapan insanın bir kız olması daha fazla ilgi çekmiştir. Akşam olmak üzeredir, kız da hâlen duvarın en tepesinde durmaya devam etmektedir. Mahallenin kadınları akşam ezanı olmadan birer ikişer evlerine giderler. Giderken kız arkalarından; "Teyzeler ablalar, bir gün siz de gayret edin çıkın buraya, bakın ben bir çıktım; beni sadece sokakta görse bile kızan babam şimdi misket oynamama nasıl izin verdi ama..." diye seslenmeyi ihmal etmemiştir. Okulda gençler tarafından bu olay kısa zamanda duyulmuş, delikanlılar büyük merak içinde gizlice kızın olduğu yere gitmişlerdir. "Ne o beyler, merak ettiniz değil mi? Vallahi siz de benim gibi olmayacak işleri yaptığınızda, böyle babanıza yakalanırsanız belki benden âlâsını yaparsınız. Yalnız benim fena karnım acıktı, sizin kantinden bana bir şeyler getirir misiniz? Ücretini size yarın ana kapıdan getiririm. Buraya da getirebilirim, yalnız bu gün babamdan kaçarken can havliyle oldu bu iş, yarın olmayabilir..." Eh, ne de olsa Galatasaray Lisesi; centilmenlik onların ekolü, mutfaktan en spesiyal yiyeceklerden

oluşan bir tepsiyi ikram ederler. Bu ikram faslı da aradaki tel örgülere rağmen gerçekleşmiş. Ne demekmiş ücreti? Aşılmaz duvarı aşıp güzeller güzeli bir kız misafir olmuştur. Böyle tarihi bir an belki de hiç bir zaman yaşanmayacaktır. Ne yaparlarsa azdır... Bu genç kızın macerasını neredeyse bütün İstanbul duymuştur.

Büyükbabamın dairesi noterlikte bile uzun uzun konuşulmuştur.

"Aman aman Allah'a emanet sen bizim evlatlarımızı böylelerinden koru ya rabbim" diyerek büyükbabam da fikrini belirtmiştir.

Sadece, Eski Çiçekçi Sokağı sakinleri bu haberi yadırgamamıştır. Mahallede yardımına koşulacak kim varsa bu genç kız hemen yetişen, koşturan, çok iyi bir kızdır ve onu mahalleli çok sevmektedir. "İyi tanıyorlar mı sanki öyle bol keseden atmışlar? Kızcağızın hiç hak etmediği yakıştırmalarda bulunmuşlar. Ne olmuş o duvarı tırmanmışsa. Biliriz onun babasını iyi adamdır ama bazen çok sert olur. Kız da can havliyle tırmanmış maşallah düz duvara..." Hele mahallenin çocukları, onlar ayrı bir seviyorlardır bu ablalarını. Eline çabuk hamarat biri olduğu için, evinin işlerinde zorlananların evlerini temizlermiş. Yaşlıların, hastaların alışveriş işlerini gördüğü gibi cebindeki son parası da olsa çocuklara kıyamaz, onlara o zamanın tadına doyulmaz, hayat şekeri de dediğimiz "karamela" alıp dağıtırmış. Hatta bazen bu ikram işini, annesinin verdiği alışveriş parasının üstü ile yaparmış. Annesi kızınca da, "Ne yapayım anne düşürmüşüm para üstünü" diye yalan söylemeyi de göze alırmış.

Bu genç kız şimdi değerlendirilse, "hiperaktif" teşhisi konulması kuvvetle muhtemeldir. Çünkü bu kızımız bunları bitmez tükenmez enerjisiyle yaparken, aynı zaman çalışmaktadır da.

O zaman oturdukları bina, şimdilerde biraz bakımsız olsa da hâlen yerindedir. Yolumu o binanın oraya fırsat buldukça düşürürüm. Tuhaf bir arayıştır belki de benimkisi?

* * * * *

Boğaz'ın şirin mahallesinin Durmuş Dede Sokağı sakinlerinden bir gurup kadın mahalle terzisinin evinde toplanmışlardır. O yıl (1965) İstanbul'a gelen "Medrano Sirki" hakkında konuşarak kahvelerini içmektedirler. "Neler varmış neler, aslan-kaplan bile varmış. Filler, ip cambazları gırla gidiyormuş. Biletleri bize göre çok pahalı, valla Medrano Sirki kim biz kim?"

O topluluğun arasında, Eski Çiçekçi Sokağı'nın o uçarı kızı da vardır. Artık bir yetişkin olup çoluk çocuğa karışmıştır. Yine aynı enerjik hâlindedir. Sabah erkenden kocaman bahçeyi süpürür, çocuklarının kahvaltısını ettirdikten sonra, hem çocuklarını hem de mahallenin diğer çocuklarını denize yüzmeye götürür. Kocası, ona o zamanlar sayılı kişilerde olan, çamaşır makinesi almıştır. Denizdeki gibi hırçın dalgalar yaratıp çamaşırları yıkayan bu makinenin, arasına çamaşır konularak sıkılan iki merdanesi kolla çevrilmektedir. Makineyi bahçeye kurduğunda kendi çamaşırlarını yıkadığı gibi, komşuların çarşaf, divan örtüsü gibi, büyük parça çamaşırlarını da yıkar. Kızlarına da öyle dikiş nakış gibi şeyler için hiç baskı yapmamıştır. Hatta diğer anne babaların çocuklarına yasakladıkları "Tommiks-Teksas" gibi çizgi romanları hem kendisi hem de çocukları okumaktadır. Çocuklarına; "Okurken yıpratmadan okursanız arkadaşlarınızla değiş tokuş da yapabilirsiniz. Aranızda anlaşın, değişik maceraları olan kitapları alın böylece hepsini okumuş olursunuz." diyerek değiş tokuşu da o organize etmiştir. Onun sayesinde tutan bu organizasyon, diğer mahallelerle değiş tokuş yapılacak kadar genişlemiştir.

O sirkin İstanbul'a geldiğini duyar da davranmaz mı? Kendisine ve çocuklarına bu sirkin biletlerini çok önceden almıştır. Yalnız mahalle komşuları, sirk hakkında böyle konuşurlarken, içinin onu tırmalamaya başlamasını engelleyememiştir. Komşularının çocuklarını düşünür bir an, kendi çocukları elbette anlatacaktır o. sirkte gördüklerini.

Kahvesini filan bitirmeden ani bir kalkış yapar. Telaşla "Siz çocuklara göz kulak olun ben bir saate kalmaz gelirim." diyerek apar topar çıkar. Komşular; "Ne oldu şimdi, niye aniden gitti valla bir âlem bu kadın" derken ne olduğunu anlamak için fikir yürüttükleri bir sohbete başlamışlardır. Kısa bir süre sonra döner ve "Haydi çabuk olalım, giyinin kuşanın, çocukları da giydirelim, ancak yetişiriz sirke..." der.

Kadın, komşularının yanından telaşla ayrıldığında paldır küldür

otobüse binerek soluğu Beşiktaş'ta almıştır. Vakit geçirmeden kuyumcuya giderek bileziğini satmış, yine büyük bir telaşla sirk çadırının olduğu yere koşturarak, tükenmeden komşularına ve çocuklarına bilet almayı başarmıştır. Mahallenin terzisi olan komşu, "Allah akıl fikir ihsan eylesin valla kızım, böyle sirk, sinema, tiyatro gibi durumlara altın bozdurulur mu hiç" dediyse de "Aman be Muzaffer abla, altın böyle bir işe de yaradı işte; ne yapacağız, ölünce yanımızda mı götüreceğiz? Haydi, acele edelim şimdi yetişelim çabuk" demiştir. O gün bu cömertliğine imrendiğim o hanım, benim annem Nermin hanımdı. Ve dediği gibi de bu hayattan göçerken ne altınlarını ne de sevdiği objelerini götürebilmişti. Biz geride kalanlarına da hayatın tadını çıkarmayı miras olarak bırakmıştı. Bir zamanlar "düz duvara" tırmanmış, uçarı, bulunduğu yeri şenlendiren, hayata hep muziplikle yaklaşan bu insanla, "annem" olarak, tanışmamız biraz geç olmuştu...

Babamla olan evlilikleri de, ilginç bir biçimde gerçekleşmiş. Bunu anlamak için de Galatasaray Kulübü'nün karşısındaki o pasta atölyesine, babamın davetiye dağıttığı güne geri dönmek gerekiyor. Tahmin edileceği gibi, o gün babamın davetiye verdiği kızların arasında annem de vardır...

İkinci dünya savaşı bitmiştir. Ne var ki sıkıntısı ülkemizde hâlen devam etmektedir. Özellikle orta halli aileleri oldukça zorlamıştır. Çocuklar da güçleri ölçüsünde çalışmak durumundadır. Bu ailenin çocukları da çalışabilecek yaştadır. Büyük kızları çanta imalatçısı bir zanaatkârın dükkânında, büyük oğulları sinemada yer gösterici olarak, ortanca kızları da gelinlik atölyesinde gelin çiçekleri yapımında çalışmaktadır. Anneanneme göre bu delişmen kızının da çalışma zamanı gelmiştir. Çalışma hayatı onu hâle yola koyacaktır. Annem bunu duyunca sevinmiştir. Tamircilik, elektrikçilik, tesviyecilik gibi erkeklerin yaptığı işleri de rahatlıkla yapabilecek bir becerisi vardır. Kendine bu konuda oldukça güvenmektedir. Tabii anneannem, bu güzel kızının daha hanımlara yakışan bir iş olarak pastacılarda çalışmasını uygun görmüş. O yıllarda pastane sahipleri genelde Rumlardan oluşuyormuş. Bu pasta ve şekerleme işini de onlar iyi bildiğinden, çalışanlarını da Rumlardan seçerlermiş. Anneannemin de bu delişmen kızını işe yerleştirmesi kolay olmuş. (Malum anneannem İstanbul'da Rum olarak doğan birisi.) Annemin ilk girdiği işyeri, bu gün de iyi bildiğimiz İnci Pastanesidir. Annem bu ilk iş gününü şöyle anlatmıştı; "Anneme söz vermiştim, bu işte sebat edecektim. Verilen işi yapacaktım, öyle evde, mahallede olduğu gibi de asla

davranmayacaktım. Kıyamazdım anneme, çok haklıydı koca kız olmuştum artık ve kendime çeki düzen vermenin zamanı gelmişti. Beni hemen şekerleme bölümüne götürmüşler tanıştırmışlardı. O sırada vişne dolu küfeler gelmeye başlamıştı. Benimle birlikte dört genç kız da işe başlamıştı. Ustabaşı, hiç de az olmayan küfelerin içindeki vişneleri, akşamüstüne kadar ayıklayıp bitirmemizi söyleyerek gitmişti. Allah Allah bu muydu zor olan iş hayatı? Vişneleri ayıkla, üstüne de para al..." Öğle paydosuna kadar, eli çabuk olan annem dört küfe vişneyi ayıklamıştır.

Öğle paydosu sonrası yine mutfağa geçince, diğer kızlar sıkılmış ve işi başlamadan bırakmışlardır. İlk iş günü olduğu için kime ne söyleyeceğini bilemez. Küfeler dolusu vişnenin ayıklanmasından kendini sorumlu tutar. Yalnız onun elinin çabukluğunun da yetmeyeceği bir durumdur. Ayıklanan vişnelerin yıkanmasını ve hangi tencerelere konulacağını söylemişlerdir. Paydos saati yaklaştıkça telaşlanmaya başlamıştır, bitmedi diye ya onu işten çıkartırlarsa? "Annemi düşünmüştüm, daha ilk günden işten çıkartılırsam kadıncağızın yüreğine inerdi artık. Yok, onu üzmeyecektim artık söz vermiştim. Ayıklanan ve ayıklanmayan vişneleri tencerelere koyarak hepsi tamammış gibi davranarak paydosta çıkmıştım. O gece uyku tutmamıştı bakalım sabah ne olacaktı?"

Sabah annem işe geldiğinde ustabaşı olan adamcağız oldukça hiddetlidir. "Kızım kim yaptı bunu ne olacak şimdi onca küfe vişne bir o kadar şeker de gitti?" Annem, gece uykusunun kaçacağı derecede düşünmüş, vereceği cevabı bulmuştur. Hep o kızların yüzünden olmamış mıydı bunlar? Öyle haber vermeden giderek, bu durumu onlar başına sardırmamış mıydılar? Eh o zaman günah ondan gidecekti. Eğer haber verselerdi ustabaşı da ona göre davranırdı. Akşam paydosuna kadar ha geldiler ha gelecekler diye o da bir şey söylememişti. “Ustacım ne oldu?" diye, cevabını bildiği soruyu sorar. Bu konuda kendisinin bir şey bilmediğini, işi bırakıp kaçan kızların marifeti olduğunu söylemiştir. O yıl, (1949-50 arası) İnci Pastanesinden vişne reçeli alanlar, aslında annemin marifetiyle çekirdekli vişne reçeli yemişlerdir. [Annem tabii o zaman, bu konuda bir ayrıntıyı bilmiyordur. Vişne çekirdekleri de çok şifalıdır aslında. Binbir zahmetle ayıklamak yerine çekirdekleriyle pişirmek, sağlık açısından oldukça yararlı olup, pişerken vişnenin içinde kalan şifasını korumuş oluyoruz. Bunu ne o giden kızlar ne de annem bilmiyorlardı. Farkında olmadan, o günlerde bu İnci Pastanesi, şifa da dağıtmış bir anlamda...] Annemin bu anekdotuna yer vermeden olmazdı. O süreç,

an be an Beyoğlu İstiklal Caddesinde yaşanmıştı.

O gün, bu yakışıklı ve ünlü sporcunun kendisine de davetiye vermesi, bir genç kız olarak onu da oldukça onurlandırmıştır. Öyle olsa da iki ağabeyi, babası ve annesine rağmen, nasıl gidecektir bu maça? Diğer kızlar nasıl gideceklerini konuşurken onun da içi gitmektedir

Karşılaşma gününün sabahında, pastacı kızlardan Paraskevula isimli olanı, iş arkadaşlarına, bu sporcunun kendisine olan ilgisini hararetli hararetli anlatmaktadır. Gelip geçerken hep göz göze gelmişlerdir. Onun bakışlarından anlamıştır, o da, yani Adnan İnan da kendisinden hoşlanmaktadır.

O günlerde Hasnun Galip Sokağı'nda bunlar yaşanırken, Beyoğlu'nun yani Pera'nın başka köşelerinde olanların da kendince yaşadıkları vardır. Mesela sevgili amcam Vural İnan'ın...

Boks alanında o da oldukça ünlü bir sporcu olmuştur. 1947 yılında düzenlenen Avrupa şampiyonasında "Avrupa'nın en teknik boksörü" kupasını kazandıktan sonra, iyice tanınan ve sevilen bir boksör olmuştur. Amcam mı, babam mı daha yakışıklıdır? Bu soruya cevap vermek pek de kolay değildir. Amcamın da yıldızı parlak ve laf aramızda kendisi de biraz çapkıncadır. Hoş babamın da amcamdan aşağı kalır yanı yoktur.

Amcamın bir dönem hoş bir macera olarak yaşadığı, Cihangirli piyanist hanımı ben de tanımıştım. Tabii o yaşlarımda öyle flört falan bilmiyordum. Bu hanımı da babamın akrabalarından biri zannediyordum. Sesinin güzelliği hâlen belleğimdedir. Son derece şık bir evi olan çok zarif bir hanımdı. Babamla çok iyi bir dostlukları vardı. Babamla ne zaman o meşhur Savoy Pastanesine gitsek, yolumuz o zarif teyzenin evine de düşerdi. Babam,

Eleni hakkında, o zarif hanım da amcam hakkında konuşarak dertleşirlerdi. O hanım bir keresinde; "O olay beni öylesine öfkelendirdi ki Adnancığım sinirimden Vural'ın başında bira şişelerini kırmıştım." demişti.

Ne menem bir şeydir bu “aşk” dediğimiz kavram? Ne olduğunu net olarak kimsenin tanımladığına hiç şahit olmadık, olamayacağız da. Bu aşk dediğimizin yüzünden, bu kadar zarif bir hanımın, bir insanın başında bira şişesi kıracak kadar vahşileşmesine insanın aklı ermiyor doğrusu.

Amcamın peşinde başka güzel hanımlar da vardır tabii. Yalniz yine tesadüf müdür yoksa amcamın uslanmaz çapkınlığı mıdır bilinmez, bir gece öyle biriyle tanışmıştır ki, böyle bir tesadüfün başına ne getireceğini bilselerdi herhâlde o kadar üzülmezlerdi.

Beyoğlu'ndaki Büyük Londra Müzikholünde, babamla amcamın kuzeni olan caz müziğinin büyük üstadı İlhan Feyman ve orkestrası çalmaktadır. O günlerde de meşhur “İngiliz Kemal" filmi çekilecektir. "Kemal Film”in sahibi Osman Seden'in de boks sporuna özel bir merakı vardır. Babası da büyükbabamla kardeş gibi yakın dostlarmış. Osman Seden babamla amcamı, İngiliz Kemal'i canlandıracak Ayhan Işık'la tanıştırır. Üç ay sonra çekimlere başlayacak olan bu filmde, boks sahneleri uzun olacaktır. Babamla amcamdan bu konuda Ayhan Işık'ı çalıştırmalarını istemiştir. Bu çalışmayla birlikte güzel bir dostlukta oluşur aralarında. Bir gece babam, amcam ve Ayhan Işık, İlhan amcanın davetlisi olarak Büyük Londra Müzikholüne giderler. İnan kardeşler, Ayhan Işık ve ünlü caz üstadı İlhan Feyman, dördü birbirinden ünlü ve birbirinden yakışıklı delikanlılar. O gece çok güzel geçiyordur. Babam biraz erken ayrılmıştır. İlhan Feyman, sahneye sesi ve kendisi çok güzel olan bir hanımı davet eder.

Amcam, bu güzel kızı sahnede dinlerken mest olmuştur. Sonraki yıllarda, katıldığı güzellik yarışmasında üçüncülük ödülü alan bu güzel kızla o gece birbirlerinden çok etkilenmişlerdir. O geceden sonra da birbirlerini görmek için buluşmalar devam eder. Amcam ilk defa birine bu denli yoğun duygular hissetmiştir. Yalnız hayat işte bazı sürprizlerini önceden bildirmiyor. Sesi güzel kendisi de güzel olan bu hanımın, babamla sık sık uğradığımız Cihangirli o piyanist hanımın kızı olduğu anlaşılınca, amcam için biraz fazla hayal ve gönül kırıklığı oluyor.

Neyse efendim yine laf lafı açıyor, konumuzu toparlayacak olursak, babamın askerlik dönüşü Spor ve Sergi Sarayı'nda düzenlenen o maçta

neler olmuştur neler...

Akşam paydosunda pasta atölyesindeki kızlar, giyinmiş süslenmiş maça gitmek üzere hazırlanmışlardır. Kızların heyecanı annemi de sarmıştır. Ne yapıp edip o da gitmelidir. Bir kız için yanlış bir şey olsa, diğer kızların aileleri izin verir miydi? O da gidip açıkça izin istese kesinlikle vermeyeceklerdi. "Ya nasip, ne olacaksa olsun, işten çıkartırlar eve hapsederlerse de o maça gittim derim hiç olmazsa." diyerek gitmeyi göze almıştır. Bütün kızlar Spor ve Sergi Sarayı'na yürürken ortak konuları Adnan İnan'dır. Özel davetli olduklarından protokol bölümüne otururlar ve gecenin maceraları bir başka başlar... (Davetli kızlar, babam ve sevenleri için. Hatta zerre kadar varlıklarımız bu âlemde yokken, benim ve kardeşim için...)

Babam maç öncesi perde aralığından gizlice salona baktığında, davetiye verdiği kızların geldiğini görünce hoşuna gitmiş, ruhu okşanmıştır. Tüm oturanlara baktığında Eleni'yi de görmüştür. "Hah tamam, şenlik asıl burada başlıyor" diye hafiften bir endişe duyar.

Protokol kısmında oturan kızların, babam hakkında konuşmalarını Eleni de duymuştur. Uyarına getirip kızların olduğu gurubun içinde oturmayı başarmıştır. Babam bu manzarayı görünce, durumu artık oluruna bırakmaktan başka çaresi olmadığını görür. Eleni kızlarla hemen kaynaşmış sohbet etmeye başlamıştır. Sohbet sırasında, babamla bir zamanlar sevgili olduklarını, kendisinin babamı bıraktığını söylemiştir. Bu arada babam, "O bensiz boks filan yapamaz, buraya sırf onun dayak yiyişini seyretmeye geldim" dediğini de duymuştur. "Demek öyle Eleni Hanım, benim dayak yiyişimi izlemeye geldin, demek sensiz boks yapamam, ah kızım ah, ben bütün herkesi karşıma alayım, senin için bıçaklanayım, İzmir'den Denizli'ye kadar yayan yürüyerek peşinden geleyim, uğruna kasap gibi adamlarla dövüşeyim. Sen de sana olan sevgimi böyle seviyesiz laflarla küçümse, alacağın olsun." der ve o hırsla ringe çıkar. Babam ringe çıktığında, koca Spor ve Sergi Sarayı neredeyse inlemiştir tezahürattan ve alkıştan. Babam o gece muhteşem bir performans çıkarmıştır. Maçı büyük bir başarıyla kazanır. Uzun uzun alkışlanmış, ringden bir türlü inememiştir. Pelerinini salondan kime atacaktır acaba? Seyirciler büyük bir merakla beklemektedir. Babam pelerinini atmadan önce kısa bir konuşma yaparken, birden sözü aşk gibi romantik konuya getirmiştir. Güzeldir aşk, âşık olmak. Gençlerin bu duygularını köreltmemesini öğütlemiştir. Bütün salon bu konuşmalarla romantizmi

yaşarken “İzin verirseniz bu pelerini bu akşam salonun en güzel kızına doğru göndereceğim" diyerek ön sırada oturan o güzel Rum kızı Paraskevula'ya atmıştır.

Babamın bu davranışı Eleni için büyük bir hayal kırıklığı olmuş, hemen salondan uzaklaşmıştır. Soyunma odasından çıkışını, pastanede çalışan kızların yanı sıra bir sürü izleyici de beklemektedir. Kızlar hemen etrafını sararak birlikte İstiklal Caddesi'ne yürümeye başlarlar. Babam hayatından oldukça memnundur. Galatasaray Lisesi'nin orada herkes evlerine dağılmıştır. Babam ve arkadaşı "Fantoma Kemal” (Kemal amca) ile eve doğru gitmek üzere davranırken maça gelen bir genç kız; Yeniçarşı Sokağı'na girerken, yalnız gidemeyeceğini, Eski Çiçekçi Sokağı'na kadar eşlik edip edemeyeceklerini sorar. Hem sporcu hem de İstanbul terbiyesini almış biri, böyle bir yardımı nasıl esirger? Kemal amcayla ikisi bu genç kızı evinin önüne kadar götürürler...

Akşam olalı çok olmuştur. Olmuştur olmasına da anneannem, oldukça geciken annemin, hâlen gelmemiş olmasından endişelenmeye başlamıştır Dedemle dayıma hissettirmeden mahalleye bakınmıştır, oralarda da yoktur. Merakı iyice artmıştır. Artık dayanamaz ve durumu dayıma ve dedeme söyler. Etraftan soruşturmak üzere davranmaya karar verirler. Hem büyük dayım hem dedem çok öfkelenmişlerdir. O öfkeyle “Bu kızın bacaklarını kırmak lazım artık fazla oldu" gibi tehdit dolu sözleri söylemeye başlarlar. Annem bu tehditkâr sözleri duyunca içeri giremez, babam ve Kemal amcadan yardım ister. Kemal amca evli olduğundan babamdan daha tecrübelidir. Gecenin bir yarısında bir genç kızı iki yabancı delikanlının bırakması daha da vahim durumlara sebep olabilir diyerek annemle beraber Cihangir'e devam ederler. Niyetleri, Kemal amcanın eşiyle beraber annemi ailesine götürmektir.

Dedem ve dayım, önce karakola giderek annemin bulunması için müracaat ederler. Sonra da iş yerinden arkadaşlarına ulaşmak için ne yapacaklarını düşünürler. Saat hayli geç olmuştur. Eski Çiçekçi Sokağı'nın gece bekçisi de mahalleye doğru giderken dedem ve dayımla karşılaşırlar. Bekçi onların telaşlı hâlini merak edip sorunca, annemin kayıp olduğunu söylerler. Bekçi de "Yok efendim bir şeyi kızınızın, akrabanız olan iki delikanlı ile Cihangir Parkı'ndaydılar." deyince dedem ve dayım hemen davranırlar.

Reşat Bey, maçtan çıkıp eve geleli çok olmuştur. Babamın hayatının düzene girmesi, bu gece de maçı kazanması bir baba olarak çok mutlu etmiştir onu. Kızlarla İstiklal Caddesi'ne yürüyor olmasını gülümseyerek hatırlar: "Hayta seni, tabii kızlar etrafını sarar seni köftehor seni..." diyerek eşi Sıdıka Hanım'ı rahatsız etmeden yatmak üzere hazırlanır. Sıdıka Hanım bir süre önce kalp krizi geçirmiştir. Doktorlar, çok sevdiği sigarayı ve kahveyi bir hâle yola koymasını söylemişlerdir. Yalnız ilk günler uygulasa da huylu huyundan vazgeçmez misali, sigara-kahve-nane şekeri üçlüsüyle yine muhabbete başlamıştır. Bunu da Saime teyzenin anlatışından öğrenmiştim. “İlahi Sıdıka Hanım, en büyük keyfiydi sigarası ve kahvesi. Sabah olup da günlük işler bitince senin bu espri küpü babaannen, yukarıdan beri tavana vurarak, 'huu Saim hayatım, seninle kaim; haydi gel bir kahve içelim, dost olalım daim' diye çağırırdı. Ben de bu çağrıyı beklerdim hep, duyar duymaz, hemen yukarıya nasıl da her gün aynı hevesle çıkardım. Ah bir de çok sevdiği nane şekerini yedikten sonra, sigara içmesi yok muydu? Belki de bu davranışıydı onun ömrünü bu kadar kısaltan, büyük bir heyecanla senin doğmanı beklerken göçtü gitti erkenden. Ah Sıdıka Hanım ah, sen nane şekerini ye boğaz yollarını bir güzel aç, sonra da üzerine sigara iç…..”

Dedemle dayım anneanneme eve gitmesini söyleyerek Cihangir'e doğru yürürler. Cihangir Parkı'nda karşılaştıklarında, dayım anneme büyük bir sinirle, “Bu gece bizi elli yaş yaşlandırdın" demiştir. Derken hep birlikte karakola doğru giderler. Kemal amca eşiyle parka geldiğinde böyle manzarayla karşılaşmıştır.

Karakol'da ifadeler alınırken, büyükbabama da haber gitmiş. Giderken "Ah bu hayta ah ne oldu acaba yine? diye söylene söylene karakola varmıştır. Büyükbabam karakoldaki hâle bir bakar ve bunun bir kız meselesi olduğunu hemen anlar. Dostu olan kaş komisere "Dostum senden rica ediyorum şu bizim haytayı bir iki saat nezarete bir al!" diye fısıldamıştır. Ne olduğunu anlamadan babam nezarete alınır. Büyükbabam Reşat Bey, oradaki genç kızı hissettirmeden izler. Ağabeyi, babası karakola şikâyet etmişse aile değerlerinden uzak bir kız değildir, bunu anlamıştır. Üstelik çok da güzel bir kızdır. "Madem buraya gelmiştir bu durum, niye olmasın?" diye düşünür. "Sayın baş komiserim ben izin verirseniz bir teklifte bulunmak istiyorum. Sizin nezaretinizde bu hanım kızımızı, Allah'ın emriyle Peygamber'in kavliyle oğluma istiyorum, babası beyefendinin rızasıyla..." Herkes birdenbire gelen bu teklif karşısında oldukça şaşırmıştır. Şaşırmak bir yana, babamın iyi dostu olan Kemal amca, bu duruma üzülmüştür.

"Ah benim güzel dostum duvarın ayırdığı uzaklıktasın ama başına ne çoraplar örüldü bir bilsen, haydi hakkında hayırlısı" diye geçirmiştir içinden.

Ertesi gün babama bunları anlatınca babam, hem şaşırmış hem de içine bir kasvet basmıştır. Eleni'yi unutmak için çabalaması, kurtulmak için tedavi gördüğü iptilasından vaz geçmesi gerekiyordur. Yeterince kasvetli zamanları yaşıyorken bu mücadele içinde hayatına yeni birinin girmesi, üstüne üstlük hiç de tanımadığı bir kızın girmesi, ne kadar da zamansızdır. Nedir bu başına gelenler niye hep onu bulur bu durumlar? Boks onun hayatına nefes katıyordur ama o gün yaşadığı kasvete yetmemiştir bu nefes. Hemen babaanneme anlatarak bir çare bulmasını ister. Babaannem de çok kızmıştır büyük babama, "Yani Reşat Bey nedir bu acelecilik ve acemilik?" deyince de büyükbabam açmıştır ağzını, yummuştur gözünü. Şimdiye kadar bu çocuk gönül meselelerini bir türlü hâle yola koyamamış, yüzüne gözüne bulaştırmamış mıdır? Sonra ne oluyordur, hep o uğraşmamış mıdır bir baba olarak? Gecenin yarısında onu yine bir kız meselesi nedeniyle çağırmamışlar mıdır karakola? Babaannem yine de anlamadan, sormadan, soruşturmadan, yangından mal kaçırır gibi olan bu davranışı büyükbabama yakıştırmamıştır. Anne yüreğidir, oğlunun bu çaresizliğine kıyamaz, duruma el koyar. Ertesi gün, kocasının resmen karakolda oğluna istediği o kızı görmek ve konuşmak için, Galatasaray Kulübü karşısındaki o pasta atölyesine gider.

Paraskevula, bir gece öncesinden beri, bir rüya âlemindedir ve gerçek hayata bir türlü dönememektedir. "Ne inanılmaz bir durumdu ya rabbim" cümlesini sık sık kurmaktadır. Spor ve Sergi Sarayı'nın o müthiş kalabalığının, gazetecilerin boks ve spor dünyasının ileri gelenlerinin önünde, Adnan İnan pelerinini ona atmıştır. İş arkadaşlarına karşı da iyi olmuştur bu davranış, bu sporcunun ona karşı alakasını anlattıkça hem inanmamışlar hem de dalga geçmişlerdir. O gün iş yerine gelirken havada yürüyor gibi hisseder kendisini.

Paraskevula, kapının önündeki o asaletli kadının, Adnan İnan'ın annesi olduğunu öğrenince "Bu ne acele valla sarhoş gibiyim" düşüncesiyle ayakları yine yerden kesilir. Yalnız ustabaşı Nermin'le görüşmek istemesi tuhafına gitmiştir. “Bir yanlışlık oldu herhalde?" diye içinden geçirirken bunu sesli biçimde ifade edemez. Yine de “ustabaşı Nermin'i mi arıyorsunuz?” diye "Nermin" kelimesinin üstüne

bastırarak sorar. Babaannem de dört erkek evlat annesidir ve bu sayede de tecrübelidir. Anlamıştır bu Rum kızının babama olan zaafını. Ama şimdi daha acil bir konu vardır. Ustabaşı Nermin'e "Güzel kızım bu gün seni öğle yemeğine Taksim Belediye Gazinosu'na davet ediyorum." der. Öğle saatine kadar da kulübü ziyaret etmek üzere gider. İdareciler, kulübün ileri gelenleri; büyükbabama ve babaanneme büyük saygı duyuyorlardır. Bu nedenle de babaannemin kulübe yaptığı bu ziyaretten dolayı sevinmişlerdir ve onu büyük saygıyla karşılarlar.

Akşam yaşadığı o yıkıcı hayal kırıklığı, Eleni'yi çok fena etkilemiştir. Hasta gibidir ama Adnan'ı görmesi, ona iki çift laf etmesi gerekiyordur. Ne çabuk geçmiştir ona olan aşkı, Adnan ona bunu nasıl yapmıştır? Buna bir türlü aklı ermiyordur. Giyinerek hemen kulübün yolunu tutmuştur. Kapıda Adnan ve annesiyle karşılaşırlar. Eleni bir şey yapamaz. Annesinin Adnan'a "Biz kızla konuşurken sen yanımızda olma oğlum, olma ki biz rahat rahat konuşalım." dediğini duyunca, belli etmeden onlari takip etmeye başlar. Babaannemle ustabaşı Nermin Taksim'e doğru yürürken arkalarındaki gizli takipçilerinin farkında mıydılar acaba? Babam bisikletiyle, Eleni onlardan saklanarak, bir de Paraskevula yürümektedir onların peşi sıra. O anları yaşayan babamı merak ederim hep, bir tarafta canından çok sevdiği annesi, bir yanda kara sevda gibi bağlandığı Eleni ve bir de o anda, pelerinini attığına bin pişman olduğu Paraskevula... En fenası da önceki akşam kısa bir süre gördüğü ve evlenmek zorunda kalacağı o genç kız. Bu durumda, etrafını saran bu güzel kızlardan dolayı kendisini gururlu hissetmemiştir herhalde?

Babaannem, hemen söze başlar. Oğluyla evlenmenin, böyle güzel bir kız için, bir bakıma intihar etmek gibi olacağını açık açık söylemiştir. Ne onun için ne de babam için bu evlilik hiç uygun değildir. Daha yeni yeni kendisini toparladığını, müptelası olduğu alışkanlığı yüzünden tedavi gördüğünü, eğer evlenirlerse çok mutsuz olacağını söylemiştir. “Kızım su gibi bir güzelliğin var, yazık olacak sana. Söz veriyorum seni ben evlendireceğim" demiştir. Gerçekten de arkadaşının oğlu deniz subayı çıkmıştır. Ailesi de düzgün bir aile kızıyla evlenmesini arzu etmektedir. Bu ayrıntıları genç kıza söylememiştir tabii. (İlginçtir bunu da anneannemden öğrenmiştim.)

O sırada da babam oldukça büyük bir merak içindedir. Taksim Parkı'nda bisikleti ile kaç tur attığının farkında değildir. Böyle

endişeliyken bir de bakar Eleni ve Paraskevula aynı banktadır ve hararetli bir biçimde tartışmaktadırlar. Eleni onun sevgilisinden uzak durmasını, Paraskevula da, onun sevgilisi olduğu zamanların artık çok geride kaldığını, akşamki manzarayı hatırlamasını söylüyordur. Bir onların kavgası eksiktir...

Babaannemin büyük bir açık fikirlilikle konuştuğu annem, akşam yattığında, babaannemin söyledikleri üzerine düşünmektedir. "O denli korkarak gitmiştim, o maça gitmek belki de evlenmeme sebep olacak? Üstelik şöhreti büyük bir sporcu, babası Beyoğlu 1. Noteri, görmüş geçirmiş bir aile, Cihangir'de de yaşıyorlar. Böyle bir kısmete benim gibi evlenme çağında olan hangi genç kız hayır diyebilir ki? Yani annesi de dürüst elbette, beni oğluna layık görmemiş olabilir. Hem babası istiyor beni..."

Babaannem, o gün annemden net bir yanıt alamayınca, “Anneler mantıklıdır, en iyisi kızcağızın annesiyle konuşayım, biz anneler bu işi bir çözelim." diyerek, anneannemle görüşür. Durumu ona da açıkça anlatır. Anneannem de annemi ne kadar engellemeye çalışırsa çalışsın, annem babamla evlenmeye kararlıdır. Babaannem anneannemle görüşünce onun kimliği hakkında da bilgisi olmuştur. Kendisini toparlayınca, en iyi dostu Saime teyzeye danışmak üzere yine yukardan vurarak çağırmıştır. Onlar bu konuda konuşadursunlar, büyükbabam Reşat bey, dedem Konyalı Mehmet Efendi'nin yani öbür dedemin iş yerine, Mısır Apartmanı'na, uğrayarak "Mehmet Efendi bu sefer normal ve geleneksel biçimde kızınızı istemek için müsaitseniz bu akşam ziyaretinize gelmeyi düşünüyoruz." dediğinde "başımla beraber" demiştir dedem de. İki baba böyle anlaşınca bu ziyaret gerçekleşir. Babaannem son bir gayretle, "Efendim ben kızımızla bir görüşme yapmış her şeyi açıkça konuşmuştum bana net bir cevap vermek için düşüneceğini söylemişti. Şimdi burada hepimizin arasında beklediğim cevabı vermesini rica ediyorum." deyince, annem de babamla evlenmek istediğini söyler. Toplanan herkes babamın hayatı için karar vermiştir, babama da soran olamamıştır. Bir tek babaannem anlamıştır ve arka çıkmıştır ona. O isteme ziyaretinden dönerlerken babaannem, "Reşat Bey, bu sefer sen sardırdın bu durumu oğlumuza, haydi bakalım ayıkla pirincin taşını. Evet, Eleni de pek istenilecek kız değildi ama sen en fazla Rum oluşuna kızıp hırpalamıştın oğlumuzu. Evlendirmek için yangından mal kaçırır gibi davrandığın kızcağızın annesi ile tanıştın, ne düşünüyorsun merak ediyorum? Hani bir laf vardır biraz kaba olacak ama yılanın sevmediği ot burnunda bitermiş. Haydi hayırlısı bakalım, bu evlilik bize neler getirecek?" diyerek daha

fazla konuşmanın anlamı olmayacağını bilerek son sözünü söylemiştir.

Anneannem de bir anne olarak bu evliliğin olmasını hiç istememiştir. Fakat onun da bu konuda pek bir etkisi olamamış, annem onun tabiriyle; "Nuh demiştir, peygamber dememiştir."

Babam kaza sonrası hastanedeyken, Eleni'yi ve kendi hayatını konuştuğumuzda, yaşadığı o zorlu günleri şöyle anlatmıştı. "Evet kızım annen iyi biriydi, güzel bir kızdı. Onu öyle düşündükçe içim eziliyordu ama... Aması vardı işte." dediğinde dayanamayıp sormuştum, "Peki baba, bu denli zoraki bir beraberlikte biz nasıl olduk?" Babam her zamanki kibar hâliyle çok utanmıştı bu soru karşısında, evli barklı, anne demeyeceğini, ağzıma biberleri süreceğini söylemişti. Benim ve kardeşimin bu hayata gelişimiz, her şeye rağmen çok güzel elbette. Yalnız, istenmeyen beraberliklerin bedelini doğan çocuklar ödüyor, o da bir gerçek. Ben annemden, kardeşim de babasından ayrı olarak büyümüştük.

Yeni terhis olduğu günlerde, Yorgo hocasının organize ettiği o maçın hazırlığı aşamasındayken başına öyle bir iş getirilmiştir ki hem de hiç beklemediği ummadığı kişiler tarafından.

O akşamüstü, Yorgo hocasından gizli arkadaşlarıyla sözleşmiş, onun müdavimi olduğu meyhanede buluşmuşlardır. Babam bir iki duble de alkol almış olmanın neşesiyle otururken kapıya baktığında, Yorgo Tagar, Eşref Şefik kısaca boks dünyasında söz sahibi olan kim varsa meyhane kapısından içeriye girmişler ve babama doğru geliyorlardır. "Hadi canım sen de, beni alkol için uyarmaya bütün federasyon mu geliyor?" diye hayretle gelenlere bakar. Gelenler de masaya oturarak babama, “Adnan sana federasyonun çok ihtiyacı var." Dediklerinde, kendisinin zaten federasyonun içinde olduğunu bir iki kadeh içeceğin de bunu etkilemeyeceğini söylemiştir. Federasyon başkanı, "Evet Adnancim senin ne denli büyük bir boksör olduğunun, bunu çok iyi ayarlayacağının farkındayız elbet. Yalnız mesele bir iki duble içecek değil." diyerek daha önemli bir durumla karşı karşıya olduklarını belirtmiştir. Babama, bu boks dünyasının ve ülkenin prestijini onun kurtaracağını söyleyince, iyice meraklanmıştır. "Biliyorsun bu akşam Fransa'dan gelen profesyonel boksörlerle, ülkemizin profesyonellerinin karşılaşmaları var. Sen de dâhil hepimiz izliyoruz." Babam hâlen kendisinin bu durumla bir ilişkisini kuramamıştır. O bir profesyonel

boksör değil, federasyon adına maç yapan milli bir boksördür. Başkan lafı daha fazla dolandırmadan, "Adnan onunla karşılaşması gereken boksörümüz son anda karşılaşmadan vazgeçti. Ülkemizin prestiji söz konusu yenip yenmemen önemli değil, onun karşısına çıkmayı senin göze alacağını düşündük." deyince babam, Yorgo hocasına dönerek "Hocam sen bize hep demez misin, iyi bir maç için aylar önce kondisyon tutulur, kilolar ayarlanır beslenme durumları ona göre belirlenir ve sebatla, günler, haftalar süren antrenmanlar yapılır diye? Profesyonel biri korktu çıkamadı diye öğrettiğin bütün kuralları çürütüyorsun şimdi." dese de söz konusu durum bir memleket meselesi hâline gelmiştir. Bunun ayrıntılarını da maçı izleyen amcamın yazdığı boks kitabından aktarıyorum: "1950 yılında İstanbul'a Fransa'dan profesyonel boksörler gelmişti. Aralarında Fernandez adıyla Avrupa nakavt kralı bir boks canavarı da bulunuyordu. Fernandez'in yumruğunu yiyen, bir daha iflah olmuyordu... Nitekim yine aynı kafilede Löminye adındaki boksörü dokuzuncu rauntta nakavt etti. İki gün sonra Allah rahmet eylesin. Abdi Özkutlu ile oynadı ve birinci rauntta Abdi'yi nakavt etti. Sıra geldi Adnan İnan'a... Orta hakem profesyonel dünya şampiyonu Carpentier idi. Adnan İnan iptilasına, o tarihten dört yıl önce başlamıştı... Gonk çaldı Fernandez sol yumruğunu Adnan'ın midesine vurarak ellerini aşağıya indirmesini istiyordu... Bu fırsattan yararlanarak korkunç sağını Adnan'ın çenesine indirecekti. Adnan aldanmadı. Sol paradı ile Fernandez'in sağını atıl duruma soktu ve gayretli bir çalışma sonunda maçı kazandı. Maçta yan hakem yoktu. Kararı yalnızca orta hakem Carpentier verdi... Yıllardan beri ringden mağlup inmeyen Fernandez, sinir krizleri geçiriyordu... Boksta ismi duyulmamış Türkiye'nin bir amatör boksörüne, hem de hakkı ile yenilmişti... Memleketine ne yüzle dönecekti. İşte Adnan İnan böylesine mucizeler yaratan boksördü." diye yazmış yakışıklı amcam benim.

Babam da, "Maça çıkmayı kabul ettiğimde maça üç dört saat vardı. Hemen davrandım, duşumu alarak ağzımı iyice çalkalamış, tövbe ederek iki rekat namaz da kılmıştım. Ne dualar etmiştim, hem benim hem de ülkemizin utanmaması için." diye anlatmıştı.

Babacım benim, bu dünyadan göçüp gittiğinde henüz 52 yaşındaydı. O kısacık ömrüne ne de büyük hayatları sığdırmıştı: Boks hayatının defalarca şampiyonluğunu; ona yedi yıl askerlik yaptıran, Eleni'ye duyduğu, dağlara denizlere sığmayan o büyük aşkını; mutsuz biten evliliğini; müptelasını ve ondan kurtulmak için yattığı hastane

odalarını.

En çok da belden aşağıya vurarak onun bu tedaviyi gerektiren alışkanlığı ile hatırlanmasını isteyenlere [Akrep bile yapmaz, akrabanın akrabaya yaptığını, sözünü doğrulayan akrabalar da vardır maalesef] hatta onu hiç tanımadığı halde -sosyal medya üzerinden kendisi teyit etmiştir- kitabındaki bir öyküde onu tanıyormuş gibi bir toksikomanın olası hezeyanlarını ona yakıştırarak babamı sanki tuhaf bir varlıkmış gibi tasvir eden, anısına fütursuzca gönderme yapan, öğrencilere eğitim veren öğretmen yazara da ayrıca selam olsun...

Baba kız aramızda sevgiye dayalı oldukça güçlü bir bağ vardı. Eleni'yi evlendikten sonra görüp görmediğini de sormuştum. Görmüştü. "Sen Olgunlaşma Enstitüsüne giderken her akşamüstü seni okuldan almaya geliyordum hani..." dediğinde benim de okul zamanımı anımsatmıştı. Sabah 08:45'te derse yetişmek için otobüse, dolmuşa binmeme gerek yoktu. Tıpkı ilkokula gittiğim zamanlar gibi. Anneannemlerin evinde yani Mısır Apartmanı'nda yaşayınca her yer şimdilerde dediğimiz gibi, bir tık ötemizdeydi. Caddemizden yani İstiklal'den karşıya geçerek çıkmaz sokak olan Han Geçidi Sokağ'na girerdim. Bazı sabahlar, babamın iyi dostu arkadaşı aynı zaman da kendisi de ülkemizin değerli boksörlerinden olan Garbis amcayla, (Garbis Zakaryan) rastlaşırdık. Çok şirin rengarenk çorapların satıldığı bir çorapçı dükkânı vardı. Çıkmaz sokak Panaghia Kilisesi'nin merdivenlerinin orada biterdi. Kilisenin avlusundan geçince hemen Tepebaşına varılırdı. Dram Tiyatrosu'ndan aşağıya doğru yürüyüp de Pera Palas'ı az geçince bizim okula varılırdı. Öğle yemeği arası bir saat olan okulumuz akşam altida paydos olurdu. O dönemde aileler kızlarını bu okula yazdırırlardı genelde. Dikiş-nakış, ev ekonomisi, çocuk bakımı, yemek gibi pratik derslerinin yanı sıra, coğrafya, matematik, teknik resim, gibi teorik derslerin de eğitimi veriliyordu. Ayrıca beden eğitimi dersi de alıyorduk. (Bu okul keyifli bir okuldu, güzel işler öğreniyorduk, yalnız hâlen öyle mi bilmiyorum. Dikiş saatlerinde, parmaklara takılan yüksüklerin tepesi açık olur, orta parmaklarımıza geçirilir, parmağın kıvrık durması için iple bağlanırdı. Yüksüğün açık tarafında olan parmak ucumuza iğne batmaması için dikkat ederken hocalarımız "parmaklarınız kırılmalı işte o zaman tam bir terzi olursunuz" derlerdi. Laf aramızda çok sinir bozucu bir durumdu. Onun için de bilirim fakat ne dikiş dikerim ne de nakış işlerim.)

Konu yine aldı başını gidiyor. Babamın okul çıkışına gelmesinin, kızı

olarak beni korumaya alması olduğunun farkındaydım. E ne de olsa genç kız oluyordum, o tedbirini alsın da neme lazımdı. Okul sonrası beni almaya geldiği günlerin birinde, beni eve bıraktıktan sonra nedensiz bir biçimde Eleni gelmiş aklına. "Öyle bir içimden geçmişti, aradan bir hayli zaman geçmişti hiç görüşmemiştik. Annenle evlendik, boşandık hiç rastlaşmamıştık bile. Aklıma böyle birden düşünce çok fena olmuştum. Niye böyle olmuştuk biz, birbirimizi bu kadar severken neden düşman gibi olmuştuk? Yine efkâr basmıştı, o meyhaneyi sen de bilirsin, oraya gittim sığınır gibi. Babaannen, büyükbaban çoktan ölmüşlerdi, annenle boşanmıştık. Hayatımı renklendiren bir tek sen vardın kızım. Kendime bir votka-limon siparişi verdim ilk dikişte bitirmiştim. Hemen ikicisini söyledim efkârlanmıştım açıkçası. Ağlamak geldi içimden ama ağlayamadım ‘Koca boksör oturmuş tek başına ağlıyor' diyeceklerdi elbet. Öyle desinler istemedim. En iyisi Taksim Parkı'na gideyim kafam dağılsın demiştim. Olur ya gözyaşlarımı tutamam dedim kara gözlüklerimi taktım. Nerede yanlış yapmıştım acaba, neden kaybetmiştik birbirimizi? Ah Eleni ah, derken gözlerime inanamamıştım. Hatta art arda içtiğim votkalara, bir de gözlüğüme yormuştum bunu. Evet, Eleni karşımdaydı, doğruydu yanılmamıştım. Bebek arabası ve içinde sevimli bir bebek vardı. Belli ki onun çocuğuydu. Aleko isminde biriyle evlenmişti. Benim evlendiğimi bildiğini, çocuğum olup olmadığını sormuştu. İki çocuğumun olduğunu söylediğimde ağlamaya başlamıştı. Baban niye izin vermemişti sanki, belki de bu ikimizin bebeği olacaktı deyince, ben de zor tutmuştum ağlamamak için kendimi. Elimle gitmesi için işaret etmiştim sadece. En son görüşmemiz böyle oldu bir daha da görmedik birbirimizi.

Zonguldak Yılları

Daha gençlik zamanlarında boks eldivenlerini ilk defa getiren arkadaşı aynı zamanda, babaannemin en iyi dostu, aynı apartmanda oturan komşusu Saime teyzenin de oğlu olan Zafer amca, (Zafer Ölçmengil) çok sevdiği arkadaşı babama güzel bir teklifte bulunmak üzere İstanbul'a gelmiştir. Babamın sağlığı ve morali pek iyi değildi. Tam da bu ruh durumundayken, Zafer amca hızır gibi imdada yetişmiştir. Zafer amca Zonguldak'ta maden başmühendisiydi. Onun girişimiyle Zonguldak Kömürspor kulübünü kurmuşlardır. Boks bölümü için de babamı düşünmüştür. Bu teklifte bulunmak için İstanbul'a gelmiştir. Bu teklif babam için çok iyi olur. Zonguldak Fener bölgesinde denize sıfır konumda bir lojman da verirler. Zonguldak'ın coğrafi yapısı nedeniyle büyük bir keyif duyduğu yüksekten denize atlamayı bol bol yaşayacaktır. Anlaşmalar yapılmış, sözleşmeler imzalanmış babam Zoguldakspor kulübünde boks antrenörü olmuştur. Büyük bir hevesle çalışmalara başlar. Boks öğrenmek, yapmak isteyenler gelip kayıtlarını yaptırırlar. Kulaktan kulağa herkes duymuştur boks durumunu, talepler çoğalmıştır. Boksun bu kentte bu kadar ilgi görmesi hoşuna gitmiştir. Büyük bir disiplinle yetiştirmeye başlar sporcularını. Ulusal anlamda şampiyonalara katılmaya başlamışlardır. Sporcuların arasında Mustafa Özben 1969 yılında Türkiye şampiyonu olmuştur. Bu şampiyonluğu 1973'e kadar yapılan şampiyonalarda kimselere kaptırmamıştır. Bu boks sevgisi tıpkı 1942 yılında, Cihangir'de olduğu gibi, 1966 yılında Zonguldak gençleri arasında bulaşıcı hastalık gibi kısa zamanda yayılmıştır. O dönemde 1969 yılında evlenmiş, İzmir'e yerleşmiştik Babamla mektupla haberleşirdik. Gittikleri maçları hakkında detaylı bilgi verirdi. Başarı gösteren bazı isimlerden söz ederdi. Mustafa Özben'in kazandığı şampiyonluklar ile derece alanlardan Hayati Papila, İbrahim Topçu isimleri aklımda kalmış.

1968 yılında aklı bir karış havada bir genç kız olarak babamı ziyarete Zonguldak'a gitmiştim. O geziden Zonguldak hakkında, doğal güzelliği, babamla denize gitmelerimiz kalmış aklımda. Aradan geçen bir hayli zamandan sonra (51 yıl) önce Hayati Papila ile akabinde Salih Hazır Bey'le yaptığımız telefon görüşmelerinde, babamın adını duyar duymaz büyük saygı ve içtenlikle hatırlamaları, hem çok mutlu etmiş hem de hüzünlendirmişti beni. Hayati Bey'in, “Her gün sekiz kilometre yürüyüşümü, bir saatlik sporumu yapmadan güne başlamam. Yüzerken de mutlaka atlayışıma önem veririm. Bunlar

bana babanızdan kalan güzel alışkanlıklardır, rahmetle anıyorum.” sözleri, bir evlat için babası hakkında duyulacak en güzel sözlerdir. Babam 1966 yılında oraya Zonguldak Kömürspor'un sporcularına boks antrenörlüğü için gitmişti. Orada da boksun daha fazla sevilmesine ön ayak olan babamın oraya gidişinin; “bir sistemin başlangıç verilerindeki küçük değişikliklerin büyük ve ön görülmez sonuçlar doğurabilmesi" olarak tanımlamasında olduğu gibi "Kelebek Etkisi" yapmış olduğunu onca zaman sonra anlama şansı bulmuştum. Tıpkı 2003 yılında Oğuz amcanın ön ayak olduğu “İhtiyar Boksörler" kulübünün kurulduğu günde, yine babamın öğrencisi olmakla övünen iş adamı “Hüseyin Yıldırım" beyi tanıdığım gibi. Ali Sami Yen stadının (orası da şimdi yok) arkasındaki otoparkın sahibi olan Hüseyin amcayı, babam Sivas Divriği'ye gittiğinde tanımış. Yıl 1953. Ben henüz sekiz aylık bir bebekmişim. Büyükbabam Reşat Bey'in yönlendirmesiyle, bir süre orada sinema filmi dağıtıcılığını koordine etmeye giden babam; yine orada da boş durmamış, boks sevdasının tohumlarını ekmiş. Hüseyin amcanın da şampiyonluklara kadar gitmesine sebep olmuş. Yıllar sonra onu böyle yâd etmek de ayrı bir şansmış.

Geçirdiği o trafik kazasında Ereğli'den sonra onu ikna ederek Çapa Tıp Fakültesi Psikiyatri bölümüne yatmasını istemiştik. Zor da olsa kabul etmişti. Hastanenin girişinde bizimle vedalaşırkenki hâli gözümün önündedir. Yaşayacağı zorlukları çok iyi biliyordu ama bana söz verdiği için o zorluklara doğru kararlı biçimde yürümüştü. Arkasına bakmak için başını döndürdüğü anda vazgeçmişti. İki ay süren tedavisinden sonra çıktığında gözlerime inanamamıştım. Yüzüne renk gelmişti. Yalnız aradan bir süre geçince yine yüzü solmaya mutsuzlaşmaya başlamıştı. Psikiyatri bölümünde Profesör Selim Özaydın'n hastası olarak tedavi görmüştü. Bu kıymetli doktorumuzun dediklerini unutmamıştım: "Evet kızım, kızım diyebilirim o yaşlardasın. Bu yaklaşık otuz yıllık bir alışkanlık evladım. Öyle şehrin ortasında bir hastane odasında 50-60 günlük bir tedaviyle giderilemez. Sakın yaşın gereği böyle hayata baktığın gibi pembe gözlük takarak bakma. Gerçekle yüz yüze gelmek çok zorlar sonra. Ayrıca babanız artık hayata dair hiçbir şeye yeniden başlamak istemiyor. Siz her an her dakika babanıza dair, tatsız bir haber almaya kendinizi hazırlayın."

Yok, böyle bir duruma hazırlık falan yapılamıyor. Haberi aldığımda dünyam yıkılmıştı. Benim o güçlü babamın hayatı bırakıp gitmesini bir türlü kabullenememiştim. Ama insanız, hayatı yaşıyoruz yine de.

Yaşadığı sürece kimseye kötülük düşünmeyen ve asla yapmayan, haksızlığa hiç gelemeyen, yüreği canlı sevgisiyle dolu, olan o naif insanı ben çok sevdim. Hâlen onu uzaklara, kampa gitti olarak düşünüp avuturum kendimi. Bıraktığı en güzel miras olan kişiliğinin, dürüstlüğünün genlerinin bana geçmesinden dolayı kendimi hep güçlü hissederim.

Bir Firuzağa Akşamı

Bu gerçek hikâyenin yaşandığı yere varmak için Firuzağa'daki Asri Turşucu'nun hemen yanından aşağıya doğru yürümek seçeneklerden bir tanesidir. Ya da Galatasaray Lisesi arkası Hayriye Sokağı'ndan Faik Paşa Sokağı'na yönelerek Faik Paşa garajının karşısına düşen Hacıoğlu Sokağı'na sapmak gerekir. Çukurcuma yönüne bakmadan geçilmesi tavsiye olunur, insanın aklını çelen bir âlemdir. Bir iki nesil (belki de daha fazla) yaşanmışlığın sindiği eşyaların-objelerin yurdudur orası. "Adam sen de bana ne o hikâyeden burada böyle çok eski ama eskimeyen bir âlem varken?" denilebilir... Biz yine de o akşamı yaşayan bir genç kızın peşine takılalım.

O aileye ne zaman gitse, dönerken her seferinde, “Eğer bir daha bu eve gelirsem ne olayım, bu sefer kesinlikle gitmeyeceğim" diye kendi kendine söz verirdi. Sonra ne oluyor o da anlamıyordu, sözünü unutur yine giderdi. Hep öyle oluyordu zaten, sadece o değil, oraya gidenler için de hep öyle oluyordu. Tuhaf bir çekim gücü vardı o ailenin. Hele yeni tanışanlar, işte onların hâli daha başkaydı, birdenbire bağlanır, müptelası olurlardı o ailenin. Onların böyle muhabbetli hâllerini gördü ilk zamanlar genç kız da o müptela kişilerden biri olmuştu. Peki, sonraları neden öyle sözler vermeye başlamıştı?

Kentin merkezinden oldukça uzak sayılan yerde oturmalarına rağmen, gitmek isteyenlerin gözünde büyümezdi. Büyük bir özlemle giderlerdi, tabii haliyle o genç kız da. Ne vardı o evde ve ailede? Bunun sırrına vâkıf olmak hâlen pek mümkün değildir. (Yaşama biçimlerinden belki bir ipucu yakalanabilir.) Çoğu zaman doğru dürüst yemek bile pişmezdi. Bazen -hatta her zamanpek derli toplu da sayılmazdı ev. Gaz sobası ile ısınılırdı ama gaz hep bitmiş olurdu. Yani ev hep soğuk olur, evdekiler battaniyelere sarınmış bir hâlde karşılarlardı konuklarını. Bundan dolayı da her hangi bir kaygı duyulmazdı. Evin soğukluğunu değil "battaniyeni al gel" partisi keyfini yaşarlardı sanki. Tabii ki gidenler duruma el koyar, gaz temin edilir ev de ısınmaya başlardı. Eh tabii onca yol kat edilerek gerçekleşmiş bu yolculuk, gidenleri acıktırmış olur ve evde de yiyecek namına bir şey olmazdı. Akrabaları, bir de akrabadan ileri dostları buna zaten alışıktılar. O nedenle de hazırlıklı olunur ve alışveriş yapılarak gidilirdi. Genelde gurup olarak gidildiği için, yemek yapanlar ve evi toparlayanlar olarak kümelere

ayrılır, işe girişilirdi. Ev bir güzel toparlanırdı. Sofra hazırlanıp oturduklarında sohbetin mi, yemeklerin mi tadı daha güzel olurdu? Böyle bir seçim yapılamazdı. İkisinin de tadı birbirine geçtiğinden olsa gerek, öyle anları yaşamak için deyim yerindeyse, " dağlar, dereler, tepeler, denizler" aşılıp gitmeye üşenilmiyordu.

Öyle soğukmuş, dağınıkmış gibi durumlar pek önemli değildi o aile için. Yalnız, evlerine gelenleri öylesine içten karşılarlardi ki olumsuz gibi gelen o durumlar buharlaşıp yok olurdu sanki. Hele çocuklar nasıl da sevinerek kucaklarlardı gelenleri. İnsana gönül kapılarını açtıklarını hissettirmekte ne de ustaydılar. Bir de eğer sofralarına denk gelinmişse, asla esirgemeden, kendi lokmalarını bile paylaşacak derecede izzetüikramda bulunurlardı. Bütün bunları yaşayanlar efsunlanmış gibi, elleri kolları dolu da gitseler, bütün evin kirini pasını da temizleseler, "ne yapsak az" diye düşünürlerdi. Tuhaf ama kaçınılmaz bir hissiyattı bu. Oraya madem gidiyorlardı bu yokluk durumunu da paylaşmak, bir tür insanlık göreviydi. Bir de orada yatıya kalmak, sabah orada uyanmak insanlara son derece hoş gelirdi. İnsanların orada günlerce kalması da evin sakinlerine son derece normal gelirdi.

Beyoğlu işte, farklı hayatların ana mekânı... Hayatın farklılıklarını, insanlara her şeyi bütün gerçekliğiyle gözüne sokarcasına gösteren, öğreten okulu; üniversitesi. O akşam da o genç kız hem bir yaşına daha girmiş hem de bir gerçeği, duyarak, görerek öğrenmişti:

O akşam, taşındılar diye yiyecek götürmesi istenmişti kızdan. Eve vardığında biraz şaşırmıştı. Soba yanıyordu ve ev sıcacıktı. Hatta ilaveten yedek gaz bile vardı. Ev derli topluydu. Koyu yeşil ve siyah karışım, kırçıllı kumaş döşenmiş modern koltuk takımını gördüğünde iki misli şaşırmıştı. Mutfaktan yemek kokuları da geliyordu. O koku ona büyük bir ziyafet gibi tat veren şehriye çorbasını hatırlatmıştı.

Neydi o çorba macerası neydi. O uzak diyara o gün tek başına gitmişti. Dışarı tam çıkmışken geri dönüp botlarını giymeye karar vermişti. Evin kapısına yaklaşınca onun hakkında konuştuklarını anlamış sessizce dinlemişti. "Vallahi aptal bu bizim kız resmen hizmetçi muamelesi görüyor, söylüyorsun inanmıyor. Ne yapmışlar kıza biliyor musun? Annesinin hediyesi olan altın bileziği alıp satmışlar. Bizim aptal da hiç yüksünmeden çıkartmış vermiş. Annesi duyunca neler

olacak bakalım." Bunları duyunca kızmıştı onlara, onların da yakınıydı o aile; hem onlar da yardımcı oluyorlardı üstelik. Ne yapsaydı yani o gün, o kadar kişi aç mı kalsaydı? Öyle demişlerdi ona, bir iki gün sonra aynı bileziği alıp vereceklerdi. Gerçi, bir iki gün değil aradan aylar geçmişti ama verirlerdi elbet.

Vapurdayken, arkasından konuşulanlar aklına gelmişti. Yardım etmek gerçekten "aptallık" denilen bir durum muydu? Hep denmiyor muydu, "büyüklerini örnek al" diye. İşte o büyükler de onlara hep yardımcı oluyorlardı. Yalnız dedikleri gibi o bileziği vermekle hata mi etmişti acaba, gerçekten annesine ne söyleyecekti?

Büyükleri yardımcı oluyorlardı olmasına da öyle pek de "aptalca" davranmıyorlardı. Onun içindi demek o sıkı tembihler. Giderken çocuklar üşümesin diye gaz alması için ona para vermişlerdi. Yalnız evde gaz varsa almamasını, böyle bir paradan da söz etmemesini, gelirken getirmesini sıkı sıkı tembihlemişlerdi.

Hem kendisi hem de ev ahalisi iyice acıkmış ve evde yine hiçbir şey olmamasına rağmen, kendinde öyle bir paranın olduğu konusunda ser verip sır vermemişti.

"Mutfak emrine amade bak bakalım ne pişirebilirsin?" denince akan sular durmuş, yine canıgönülden gitmişti mutfağa. Böyle oluyordu işte, öyle okşayıcı bir üslupta söylenmişti ki yine onlara olan bütün kızgınlıklarını unutuvermişti. Mutfakta elle tutulur bir şey olmasa da, halis bir tereyağı vardı bol miktarda. Böyle sürprizlerle dolu bir evdi işte, çoğu zaman tuz bile bulunmasa da böyle malzemeler bulunurdu. Bir keresinde oldukça pahalı olan kaymak ve petekli bal olduğunu da görmüştü. Bu halis tereyağını da belli ki dostlarından biri ya da birileri getirmişti. Tereyağının dışında sadece şehriye vardı, gaz olduğundan ocak da yanacaktı. Bir de bir kaşık salça olsaydı güzel bir çorba pişebilirdi. Salçasız da olurdu fakat salça olsa iyi olurdu. Neyse kapı karşı komşudan temin edilmişti. İsterken de; "bu kızımız bize değişik bir çorba yapmak istedi de" gibi bir mazereti öne sürmüşlerdi. Yaşadıkları durumu, hariçten olanların bilmesine gerek yoktu. Hele veresiye yazdırılan bakkalların bilmesine hiç gerek yoktu. "ya kusura bakmayın bir iki gün maaş ödemeleri aksadı, sizden ricamız..." diye başlayan cümlelerle uzun süre ödeme yapmayacakları (hatta belki de hiç yapmayacakları) alışveriş (aslında buna sadece alış demek daha

doğru olacaktır) yapılırdı. Salça da temin edildikten sonra, çorba yapılabilirdi artık. Evin hanımı niye öyle söylemişti ki sanki? Altı üstü şehriye çorbasıydı. Değişik olarak ne yapılabilirdi yani, bir sürü malzeme ilavesiyle belki mümkündü ama zaten eldeki malzemeler belliydi. Bahçede otların arasında gördüğü nane ve maydanozu doğrayınca “değişik” bir şehriye çorbası olmuş muydu acaba? Hazır malzemelerin dört ucu, ocak, yağ, şehriye ve salça, bir araya gelmişken çorbayı büyükçe bir tencerede fazla yapmasını istemişti evin hanımı. İyi ki de öyle yapmıştı, salça alınan kapı karşı komşusu da dâhil olmak üzere, ne de çok kısmetlisi olmuştu o çorbanın. Sevgili Latife'nin, (Latife Tekin) "en iyi gurmeler açlardır" dediği gibi; “tadı damağımda kaldı” misali bir çorba olmuş o akşam da hemen bitmişti o koca kazan gibi tencere dolusu çorba. Ah bir de o kırılmış kuru soğan yok muydu? O çorbanın içine ekmek doğrayıp da üzerine önce limon sıkarak sonra da karabiber serpince doyurucu bir ziyafet olmuştu.

O akşam Altıpatlar sokağında kırılmış kuru soğan ve şehriye çorbasından ibaret değildi yemek listesi. Lezzetli yemek pişirmeyi de çok iyi başaran evin beyi “tepsi köftesi” ayrıca birçok da meze yapmıştı. İlginç bir tesadüf, o sırada Beyoğlu sinemalarında "Dolce Vita" filmi gösterilmeye başlanmıştı. Federico Fellini'nin yönettiği bu filmde, Marcello Mastroianni-Anita Ekberg başrollerdeydiler. Konu itibarıyla benzer olmasa da o aileyi akla getiren çağrışımlar yapan bir filmdi.

Neydi o sinema perdeleri? Bilet alıp da koltuğa bir güzel yaslanınca, karşıda duran o koca beyaz perde nasıl da sihirli bir âleme dönüşürdü. Genç kız da bazen kendisini iyice kaptırır, o âlemin içinde bulurdu kendisini. Bu sinema hayranlığı bir tutku gibiydi onda. Leyla Sayar-Göksel Arsoy'un başrollerde olduğu 1962 yapımı Gümüş Gerdanlık filminde tanımıştı Samim Meriç'i. Koltuk değnekleriyle yürümeye çalışan o sakat hâline çok üzülmüş, ne de ağlamıştı. "Biz insanlar ne kadar da kıymet bilmez varlıklarız, insanın normal yürüyüşü bile ne büyük bir nimet" diye düşünmüştü hep.

Tam da o meşhur şehriye çorbasının piştiği günün akşamında, o sakat karakteri canlandıran Samim Meriç, evin beyi ile gelmişti. Nasıl da şaşırmış, nasıl da sevinmişti onu tanıdığına. O akşamdan sonra, iyi kalpli "Samim abisi" olmuştu.

Evin beyi birçok işte çalıştıktan sonra, birkaç yıldan beri "Yeşilçam" denilen, sinema âleminde çalışıyordu. Elinden her iş gelen özel yetenekli biriydi. Hangi işe girişse büyük başarılar elde ederdi. Yazısı okuyanı etkileyecek kadar güzeldi. Yemek yapmak istediğinde en lezzetlisini yapardı. Marangozluk becerisi gerektiren işleri de bir güzel başarırdı. Evinin salonuna öylesine dekoratif bir perde dikmişliği vardı ki gelen geçen hayran kalmıştı. Böylesine yetenekli olduğundandı belki de yaptıklarından sıkılır ve hayatını sürekli değiştiren işlere heves ederdi hep. Balıkçılık, sendikada işçi temsilciliği, Amerikan menşeli firmada ve İstanbul Belediyesinde teknik ressamlık, foto muhabirliği, ithalat-ihracat gibi birçok işe girmişti. Hepsinin üstesinden geliyor, sonra da sıkılıp işi bırakıyordu.

Sinema dünyasında da film jeneriklerini yazarak başlamıştı çalışmaya. En uzun çalıştığı alan bu sinema dünyasıydı. O da sık sık konum değiştirdiğindendi belki de? Jenerik, reji asistanlığı, senaryo yazma derken artık Yeşilçam'ın sinema projelerinde "rejisör" yani yönetmen, ya da "reji-senaryo" diye yer alıyordu adı. Başkalarının yazdığı jeneriklerde ismi bu sıfatlarla yazılıydı.

Saatler hatta günler süren, geceyi gündüze karıştıran çalışmaları nedeniyle Yeşilçam âlemine yakın olsun diye Firuzağa'ya, Altıpatlar Sokağı'nda ki o eve taşınmışlardı.

Samim abisinin de olduğu o Firuzağa akşamında, beyaz perdenin birçok tanıdık yüzünü gördüğünde nasıl da tarif edilemeyecek bir mutluluk yaşamıştı genç kız. Elindeki yiyeceklerle kapıyı çalmış, kapı açılınca da, önce Yılmaz Güney'i görmüştü. "Hadi canım sen de!" gibi düşüncelerle gördüğüne inanamamıştı. Zaman zaman birini ya da bir objeyi düşündüğünde çok geçmeden görürdü. Görürdü de, Yılmaz Güney'i hiç düşünmemiş, aklına bile getirmemişti ki böyle bir durum olsun. Diğer tanıdık simaları; “Bilal İnci" (Sinema Oyuncusu), "Ersun Kazançel" (Sinema -Tiyatro Oyuncusu), “Gülen Kıpçak” (SinemaTiyatro Oyuncusu, aynı zamanda Seslendirme Sanatçısı), Gülbin Eray (Sinema Oyuncusu), kim olduğunu bilmediği bir film şirketi sahibi ve yanındaki sevgilisi Tahiye Salem'i (Dansöz) tanımıştı. Eline geçen her yazılı kâğıdı okumanın faydalarıydı bunlar. Hele gazete kâğıdından yapılma kesekâğıdını görünce merakı büsbütün artar, yırtmadan ustalıkla düzeltir okurdu. Tahiye Salem'in de bir sinema dergisinde fotoğraflarını görmüş, hakkında yazılanları okumuştu.

Diğer kişiler de evin beyinin, yönetmen-kameraman, görüntü yönetmeni, grafiker, senarist gibi sinema aleminin çıtasını oluşturan arkadaşlarıydı. Onları görüp tanıdığına göre Yılmaz Güney'i de görmesi hayal filan değildi.

Çok heyecanlanmıştı. Hepsinin bir arada oluşu ne de güzel gelmişti. O akşam orada olanlar arasında Cervantes, Emile Zola, Guy de Maupassant, Louis Aragon, Jean Paul Sartre Stendhal gibi önemli yazarların kitap çevirilerini yapmış olan Bertan Onaran da vardı. Hepsi salonda toplanmış ellerinde içki kadehleri, çoğu sigarasını yakmış keyifle tüttürerek, kızın anlayamadığı terimler üzerinden koyu bir sohbete dalmışlardı. İçlerinden birinin; "Tabii ki sizden iyi bileceğim, ben Fransa'da eğitim gördüm!" cümlesini sık sık kullanması nasıl da can sıkıcı gelmişti kıza. Bir de Bertan Onaran'ın sık sık kullandığı o kelime nasıl da yabancı gelmişti ona, "egsiztansiyalizm" ne demekti acaba? "egsiztansiyalizm perspektifinden bakıldığında, o karakterin, yani Yılmaz senin karakterinin, böyle bir kaygısı da olduğu vurgulanmalı..." Salondakilere baktığında hepsinin o kelimeyi anladığını görmüştü. Demek anlaşılabilir bir kelimeydi. Kendisinin niye anlamadığını düşünerek büyük bir eksiklik duygusuna kapıldı. [Egsiztansiyalizm: Varoluşçuluk] "Bilmemek ayıp değil öğrenmemek ayıptır" deyimi aklına gelince de hemen sormak istemişti. Yalnız bu pek mümkün değildi. Konuya öyle dalmışlardı ki o genç kız orada değilmiş gibiydi onlar için. Ah yine o durum başına gelmişti. Çay yapmak için mutfağa gitmesi gerekiyordu. Çay olunca ikram için salona geldiğinde egsiztansiyalizm mevzusu bitmiş, "sosyalizm" üzerine bir sohbet başlamıştı. Onun da ne olduğunu anlamaya çalışırken “emperyalizm" kelimesi girmişti araya; o da yetmemiş gibi "kapitalizm" kelimesi de kusur kalmamıştı. Bu kelimelerin hiçbirinin ne demek olduğunu bilmiyordu. O anda hepsine sormak istemişti ama oradakilerin çoğu onun farkında bile değildi. Birden yabancılaştı o eve ve oradakilere. Tepsiyi masaya koyarak evin hanımına gideceğini işaret etmiş ama evin hanımı görmemişti. Mümkün değildi görmemesi düpedüz görmezden gelmiş, yok saymıştı onu. O da zaten kapının yakınındaydı çıkar giderdi, kimse de farkında olmazdı... "Çoğumuz bu kelimeleri doğru dürüst bilmiyoruz küçük hanım ama biliyor görünüyoruz, eh ne yapalım bunun raconu da böyle oluyor." demişti Yılmaz Güney.

"Akşamdan beri nasıl da merak içindesin, ‘bunlar ne konuşuyorlar,'

diye değil mi? Boşuna merak etme. Hiçbirimiz sąna bunun cevabını veremeyiz çünkü biz de doğru dürüst bilmiyoruz. Yahu arkadaşlar genç arkadaşımızı nasıl da yabancılaştırdınız gördünüz mü kaçmak istiyor aramızdan... Şurada saatlerdir tartışıyoruz. Yapacağımız filmi topluma nasıl yansıtacağız, bizi anlayacaklar mı, ne demek istediğimizi tam olarak nasıl ifade edeceğiz? Hemen yanı başımızda olanlarla bile doğru dürüst iletişim kuramıyoruz. Bunun üzerinde şöyle bir düşünsek mi dersiniz?"

Çoğunun ne konuştuğunu anlamamış olmasına rağmen, Yılmaz Güney'in nasıl bir insan olduğunu, neden her sınıftan insanin onu bu denli çok sevdiğini daha iyi anlamıştı.

İlahi Beyoğlu sen nelere kadirsin, insanın gözünün açılmasını nasıl da kolaylaştırırsın.

Keramet Beyoğlu'nda mı Yoksa Pera'da mı?

Her biri Beyoğlulu olan ebeveynler ile onların anne baba gibi yakınları en doğrusuyla anlattıktan sonra, sıra artık "gerçeküstü" gibi olan ama gerçekten yaşanan hikâyelere gelmiştir.

Yalnız bazı hikâyelerde bir takım kişileri ismini kullanmadan zikretmek ve bir masalmış gibi üslupta anlatmak yerinde olacaktır. (Bu da bizi o ilginç hikâyelerden mahrum etmeyecektir.)

Asaletli Hala'yı Ararken

Dedemin kardeşini, dedem bile uzun yıllar sonra görmüş, hâliyle biz de onu sonradan tanımıştık. Büyük kızı Ülker halayı da ondan sonra tanımıştık. Onunla tanışma faslını çok iyi hatırlarım: İrili ufaklı kuzenler olarak temiz, derli toplu giydirilip kuşandırılmıştık. Misafir odamıza onun yanına girerken saygı gereği elini öpeceğimizden, sayımız da çok olduğundan sıraya girmek zorunda kalmıştık. Bir anlam verememiştik. Bu kadar önem verilen akrabamızı baştan aşağıya süzerek incelemiştik çaktırmadan. Saçı yapili, son derece şık giyimli, manikürlü tırnakları uzun ve ojeliydi. Hoş kadındı Allah için. Yalnız neden öyle bizim salonumuzda bir prenses edasında oturtulup bizi kabul salonunda beklermiş havası yaratılmıştı, onu anlamamıştık. Ah biz çocuklar, böylesi yapay davranışları unutmuyorduk. Şık şapkalar taktığından, ona hemen "Şapkalı Hala" lakabını takmıştık bile.

"Biz sosyete olarak" cümlesini sık kullanan bu asaletli hala da İzmir'de oturuyordu. Tanıştıktan kısa bir süre sonra da gitmişti. Aradan yedi sekiz ay geçmişti. Dedem bir gün İstiklal Caddesi'nde onunla karşılaşmış, bir otelde kaldığını öğrenince sitem etmiş. Hâliyle o da amcasını kıramayıp o akşam bize geleceğini söylemiş. Sömestir olduğundan geniş aile olarak hep birden yine anneannemin evinde, Mısır Apartmanı'ndaydık. Bizimkiler bu haberi alır almaz, eve çeki düzen vermek üzere harekete geçmişlerdi. Biz çocukların ayakaltında dolaşmaması gerekiyordu. Buna hemen bir çare bulunmuştu. "Çocuklar Kilim Otel'e gidin halanızın çantalarını siz önceden getirin" gibi sudan bir sebeple dışarıya postalanmıştık. Aslında bir bakıma da iyi olmuştu. Ne zaman dışarıya çıkmamıza izin verseler arka sokağımız Akarsu Sokağı sınırlarını aşamazdık. Tepebaşı'na gönderiliyor oluşumuz, sınırlarımızı birdenbire genişletmişti. Biz de bu geçici özgürlüğün tanıdığı imtiyazı iyice abartmıştık. İstediğimiz vitrinlere uzun uzun bakmış kestirme sokaklar yerine merak ettiğimiz sokaklardan gitmeye başlamıştık. Zaman iyice geçmiş, artık daha fazla da abartmayalım dediğimizde, gideceğimiz otelin adını unutmuştuk. Uzun bir zamanın geçtiğinin farkındaydık. Sormak için geri dönersek haklı olarak bizi fena halde paylayacaklardı. Geniş ailenin ikinci, kızlardan da birinci torunu olmam hasebiyle onların hepsinden yaşça büyüktüm. Bu durum biraz havalı olsa da çözüm bulmak bana düşmüştü. En iyisi İstiklal Caddesi civarında bütün otelleri dolaşıp (o

zaman o kadar da çok otel yoktu Beyoğlu'nda) "Ülker hanımla görüşebilir miyiz?" diye sormaktı. Öyle de yapmıştık. Rus Konsolosluğu'nun karşısında Gönül Sokağı'na girdiğimizde bir otele rastlamıştık. Tahta merdiveni çıkarken ne kadar dikkat etsek de biraz gürültü olmuştu. İlginçti, otellerin kapıları hep açık durmasına rağmen bu otelin kapıları tam anlamıyla kapalı olmasa bile açık da değildi. O gün irili ufaklı bütün kuzenler olarak on kişiydik en büyüğümüz on dört, en küçüğümüz de beş yaşında idi. İlk defa da böylece İstiklal Caddesi'ne salıverilmiştik. Merdivenleri çıktıktan sonra bir kapı daha vardı. O da dış kapı gibi, ne açık ne de kapalıydı. Hepimiz birden kapıyı açmaya yeltenince kapının her iki kanadı sonuna kadar açılmış, duvara çarpınca da yine çok gürültü olmuştu. Kapılar açılınca yine hepimiz birden apar topar içeriye girmiştik.

Sigara dumanı o kadar yoğundu ki göz gözü görmüyordu. Bu yoğun dumanda bile bana korku ile bakan bir çift göz görmüş, sahibini de hemen tanımıştım. Annemlerin oturduğu mahallede, onların oturduğu evin üç dört ev ötesindeki evde oturan komşusunun eşiydi. Adamcağız donmuş gibi sadece bana bakıyordu.

Bizimle ilgilenecek bir otel görevlisi bakındık. Sonra bir de baktık, üç duvarı çevreleyecek genişlikte olan sedirde, sıkışık biçimde bir sürü adam oturuyordu. Siyah ve beyaz kombinezonlar giymiş saçları yapılı, abartılı makyajları ile bir sürü abla, adamların önünde defile mankenleri gibi yürüyorlardı. Pek anlam verememiştik. Onlar da bizi görünce öyle kalakalmışlardı. O anda orada ne kadar kişi varsa oldukları yerde kıpırdamadan bize şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Neyse, olgun yaşlarda bir kadın; "Ne aramıştınız çocuklar?" diye sorunca, telaşla biz de hep bir ağızdan "Ülker hanımı arıyorduk sizde mi kalıyor acaba?" diye sormuştuk. Öyle hep bir ağızdan sorunca korkup hafifçe irkilir gibi olmuşlardı. “Kızlar aranızda Ülker diye biri var mı?” diye sormuştu o olgun kadın. Bir yandan da kombinezonlu ablalar odalara girerek üstlerine elbise giyerek çıkıyorlardı. Kadınlar zincirleme biçimde sormuşlar, Ülker diye bir hanımın olmadığını öğrenmişlerdi. Kadıncağız da gurubun lideri olarak gördüğü bana, "burada yokmuş kızım” demişti. Biz yine aynı telaşla paldır küldür tahta merdivenleri inerek uzaklaşmıştık. Bir otele girmediğimizi anlamıştık. Peki, orası otel değilse neresiydi? Normal bir ev de değildi. Acaba film seti miydi? Yanlış bir şey yapmıştık ve bizi görünce öyle donup kalmaları bize çok komik gelmişti. Gülme krizine tutulmuş, başka da bir otel filan aramamıştık. Kızarlarsa kızsınlar diyerek eve dönmüştük. Bizimkileri görünce gülme krizimiz yine tutmuştu. O gülme krizi

arasında kesik kesik, yanlışlıkla girdiğimiz yeri ve gördüklerimizi anlatmıştık. Anneannem o sempatik Rum şivesiyle; "Hah bir randevuevi kalmis girmediğiniz o da olmus maşallah" demişti. O paldır küldür girdiğimiz yer meğerse "randevuevi" dedikleri, kadınların pazarlandığı yermiş... Bazen o sokaktan geçtiğimde o binanın orada yine bir gülme krizi tutar beni. Bir de şimdilerde o sokakta hiç bir binada otel tabelası yok. 1965 yılı Şubat ayında yaşanan o olaydan sonra öyle evleri orada açmama kararı mı almışlardı acaba?

Bir Varmış Bir Yokmuş...

Vaktiyle zamanın birinde, (söylenenlere göre MS 1970 yılı) adını Roma İmparatoriçesi Aelia Pulcheria'dan almış olan Fransız okulu Sainte Pulchérie'in yakınında bir binada, Balkan kökenli bir kadın yaşarmış. Söyleyenlerin yalancısıyız efendim, bu hanımın gelin olduğu ailenin kıdemli yaşlısının, Balkan kökenli kadının oturduğu binanın sahibi olduğu söylenir. Sahibi olduğu o evin, zevk ve sefahat yaşanan bir ev olduğu yine söylenenler arasındadır. O şefkatli aile büyüğü, evladı gibi sevdiği kızları paralı zengin beylere sunarmış.

Elbette o Balkan kökenli hanım, öyle taraklarda bezi olmayan bir hanımmış. Son derece dini bütün, ibadetlerini tam yerine getiren, İslam aşığı bir hanımmış. Tıpkı, hemen yanı başında olan okula adı verilmiş olan Azize Pulcheria gibi. Azize Pulcheria de oldukça dini bütün bir Doğu Roma İmparatoriçesiymiş. Efendim onun da erkek kardeşi kimmiş biliyor musunuz? Sultanahmet Meydanı'nda o meşhur Dikilitaş vardır hani, işte o taşı 1500 yıl önce binbir zahmetle getirten, Batı ve Doğu Roma'yı yöneten İmparator Theodosius'muş. Ekselanslarını tanımak için o Dikilitaş'in tasvirlerine bakınca bayağı bir bilgi ediniyor insan.

Bizim hikâyemizin kahramanı tabii ki o Balkanlı hanımdır. Gel zaman git zaman, bir gün bu hanıma saygı duyan dostları ziyarete gelmiş. Çok sevilen biri olduğundan dostları tarafından hep ziyaret edilirmiş. O gün gelenlerle, birbirlerinin evinde yatıya kalacak kadar samimilermiş. Hasret gidermeleri çok içten olmuş. Hazır bir araya gelmişken de sinema cenneti o meşhur Pera Caddesi Cadde-i Kebir'de, (İstiklal Caddesi) o günlerin en popüler filmini izlemek üzere kavilleşmişler. Hemen yemek hazırlığına girişmişler. Sinemaya gidecekleri için kolay yoldan yapmışlar yemek işini. Pürneşe bir hâlde gitmeye hazırlanırken kapı çalmış. Misafirin ve ev sahibi hanımın çocukları çok kızmışlar bu kapı çalınışına. "Amaaan" diye sesli biçimde göstermişler tepkilerini. Gelen, yan binaya iki ay evvel yeni taşınan komşudur. Ev sahibi hanım hemen buyur etmiş içeriye. Kadının yerleşmesine bakılınca yakın zamanda gidecek gibi değilmiş efendim. Toplanmakta olan o sofranın da tam üstüne gelmiş, görmüştür bir kere. Haliyle buyur etmeden olmayacaktır. Komşu da böyle bir teklifi dünden beklermiş meğerse ikiletmeden oturmuş. Çocukların suratı

iyice asılmıştır. Sinema işi yatmıştır çünkü. Çocuklar son derece somurtuk bir hâldeyken, kadın ha bire anlatmaktadır. "Anacım valla çok seviyorum bu p.....i, hiç unutmam bir gün uçağa biniyor havasında havaalanındaydık, oranın tuvaletinde, gözümü kırpmadan karnımı jiletle bir güzel kesmiştim. Oluk oluk kan akıyordu, sargı bezi ve pamuklarla destekleyip onların arasına malı koymuştum. Kontrolden geçerken hiç dokunmadan geç demişlerdi. Evet, malı geçirmeyi başarmıştım. Mal da gereken yere ulaşınca geri dönmüştüm. Gidemeyeceğimi, acilen hastaneye yetişeceğimi söylemiş hemen de uzaklaşmıştım. Dedim ya ölümüne sevdim bu herifi..."Keyfi kaçmış olan ergenlerin bunu duyunca gözleri fal taşı gibi açılmış, pürdikkat kadının anlattıklarını dinlemeye başlamışlardır. Yemek faslı bitmiş çay faslı başlamıştır. Gelen kadın bir sürü maceralarını anlatmıştır.

O anda orada olan herkesin aklında bu hikâye kalmış efendim. Sonra ne mi olmuş? Ertesi gün, o gelen Tanrı misafirinden bir notla bir sürü kumanya gönderilmiştir. İlişikteki notta yazılanlar şöyleymiş; "İyi kalpli dürüst komşum, anladığınız gibi ben kirli bir âlemin içindeyim, dün akşam sizin şen şakrak hâlinize dayanamayıp aranıza katıldım. Beni sofranıza hemen davet ettiniz, özlediğim gibi tertemiz bir aile havasını yaşadım aranızda. Komşum senin durumunu öğrenmiştim zaten. Bu hayatta çocuklarınla nasıl yalnız kaldığını ve nasıl mücadele ettiğini... Akşam iki lokmanın birini benimle paylaştın. Sana kumanya yolladım diye sakın bana gönül koyma. Siz hepiniz benim kalbimde başka bir yer ettiniz. Siz uyanmadan biz tası tarağı toplayıp çoktan gitmiş olacağız. Zaten de onun için bu kadar serbest gelmiştim size. Yalnız merak etme bizim elimiz kolumuz oldukça uzundur. Ben en yakınlarınızda olanlara tembihledim, kimse sizin yanınıza en ufak kötü niyetle yaklaşamayacak. Hepinizin yanaklarından öperim."

Evet efendim Beyoğlu geceleri bu, çoğu yerde karanlık basinca başka hayatlar aydınlanır.

Geçtiğimiz günlerde yine yolum Sainte Pulchérie civarına düştü. Arka çıkışının yanındaki bakkalın deposu küçük kapısıyla alelade bir yerdi. Oysa yıllar (45 yıl) önce, o alelade deponun, halk olarak çok sevilen sinema oyuncumuzun bahis, yok efendim bahis demeyelim düpedüz kumarhane dediğimiz bir mekânı olduğunu güvenilir kaynaklardan öğrenmiştik. Hatta evi o deponun üstünde olan yaşlı teyzenin, bir gece yarısı o "kumarhaneden" birinin kafasına küreklerle vurularak dışarıya atıldığını gördüğünü, maalesef korkudan hiç bir şey yapamadığını

söylediği gelir aklina insanın. Bir gün o deponun yanından geçerken insan yanındakine o bildiği olayı anlatsa, anlatan kişiye, mutlaka "bir tahtası eksiktir" gözüyle bakılır. Şimdiki görüntüsünden dolayı kimseyi inandırmak mümkün değildir. Oraya ya da başka yerlere ait kaç suçun delillerini yok etmişsindir kim bilir Ey Beyoğlu!

Pera Palas'ın Alametleri

Bu Pera Palas maceramız daha yakın bir zamanda, 1998 yılının Eylül ayında yaşanmıştı. Eşimin yeğeni Uğur Finlandiya'ya gideli altı sene kadar olmuştu. Orada bir evlilik yapmış eşini tanıştırmak üzere İstanbul'a gelmişlerdi. İstanbul kenti, kentlerin kraliçesi, umman gibi mübarek... İçine bir dalındı mı çıkmak istenmez. Her bir tarafını gezdirmeye tanıtmaya zaman yetmez. Biz de ailece, cümbür cemaat bu gezme işini canıgönülden yapmaya hazır biçimde Kadıköy İskelesi'nde buluşmuş, vapurla Eminönü'ne gidiyorduk. Uğur ve Zerrin, ailenin neşe saçan enerji kaynağı kardeşler mübarek. Uğur konuşulanları tercüme ederek, eşinin ve bizim iletişimimizi sağlıyordu. Vapurda çay sefasını atlamamıştık. Topkapı Sarayı gelin kızımızı çok etkilemişti. Soğukçeşme Sokağı'ndan aşağıya inmiş, Gülhane Parkı'nı da tavaf etmiştik. Mısırcılardan mısır alıp yemeden olmamıştı. Rıhtımda balık ekmekçileri de atlamamıştık. Tramvaya binip Karaköy'de inmiş, hemen tarihî tünele binmiştik. Onca abur cubura rağmen şimdi olmayan Bursa Kebapçısında, o nefis İskender kebabını, sanki o gün hiç bir şey yememiş gibi büyük bir iştahla yemiştik. İstiklal Caddesi'nin kalabalık oluşu gelin kızımıza ilginç gelmişti. Sıra kahve keyfine gelmişti.

Ben de doğuştan bir Beyoğlulu olarak, tam kıvamımdaydım o gün. Kestirme ve çoğu insanın bilmediği, dönemden döneme götüren, hâlen büyüsünü yitirmemiş sokaklardan geçmiştik. Çok orijinal gelmişti hepsine. Pera Palas'ın oraya geldiğimizde, kahvemizi bu tarihi otelin pastanesinde içmek üzere içeriye girdik. O yıl ikramlar Pera Palas'ta gümüş takımlarla yapılıyordu.

Tarihî Yarımada ve Beyoğlu-Galata bölgesinin bir bölümünü ziyaret ederken o dönemlerden bazı bildiklerimi, Osmanlı'dan Bizans'tan, istila ile gelen Cenevizlilerden kalma izleri anlatmaya çalışmıştım. Topkapı Sarayı olsun, Gülhane Parkı olsun hem Osmanlı hem de Bizans'tır gibi kendi yorumumu da araya katmıştım. Bu Tarihî Yarımada'nın hep idari kesimin yerleşme yeri olduğunu, yapıtların izlerini seyrederken bir aristokrasi havasının ağır bastığını düşünmeden olmuyor hiç bir zaman. O gün de öyle düşünür ve Milyon taşının önünden geçerken, onun öneminin, İsa Peygamber'in elinin değdiğine inanılan kutsallıkta olduğu için, 1. Konstantin tarafından

Kudüs'ten getirtilip yerleştirilen bir sütun olmasından kaynaklandığını; Galata Kulesi'nin oraya yerleşen Cenovalılar tarafından en yüksek tepeye gözetleme kulesi olarak yapıldığını ruhu besleyen dedikodu havasında anlatmıştım. Kimler gelmiş kimler geçmişti bu şehirler şehri İstanbul'dan. O gelen gidenler neleri yaşamışlardı kim bilir? Gümüş takımlarla yapılan ikramlar sayesinde doğrusu bu kentte doğmuş büyümüş biri olarak önemli hissettirmedi demek yalan olur. Yine bu hayatımın içinde olduğu gibi hep bir “abla” havasında olabilirdim belki? Bizans'ta da, ama ille de sarayda olan bir abla, Osmanlı da da yine sarayda bir kalfa filan mesela...

Sevgili Uğur'un kulakları çınlasın, balık-ekmek, çay, mısır gibi sokak lezzetlerinden sonra yenilen İskender Kebabı üzerine o nefis çikolatalı pastayı da sipariş etmişti. Pera Palas'ın o rahat koltuklarına oturunca onca yeri dolaşmanın yorgunluğunu hissetmiştik. Ama o kahve ve çikolatalı pastadan sonra bize olanlar olmuştu. Bu tarihî otel de bizi dürtmüştü sanki. "Hemen gitmeyelim, bu oteli de bir dolaşalım" dedik. Önce Atatürk'ün odası, sonra diğer katları dolaşmıştık. Bazı odaların kapısında, küçük plakalarda, geçmiş yıllarda kalan ünlülerin adı yazılıydı. "Zsa Zsa Gabor" ve "Greta Garbo" isimlerini görünce (Agatha Chiristie'nin orada kaldığı zaten hep bilinir.) Uğur'un aklına; Bizanslı Âşıklar isimli kitabın Finladiyalı yazarı gelmişti. Doğrusu ben de bu zatın ismini o gün Uğur'dan öğrenmiştim. Bize eşlik eden görevliye, "Mika Waltari" hangi odada kalmış acaba bir bilginiz var mı, eşim Finlandiyalı da..." demişti. Görevli arkadaş bu ismi ilk defa duymuştu eminim. Yalnız oğlumuzu bir Türk genci olarak asla mahcup etmek istememiş olacak ki hemen telefonla idari bölümü arayıp yazarın adını vermiş hangi odada kaldığını öğrenmesini istemişti. Geri arayan kişi bulamadığını söyleyince, görevli arkadaş prestij meselesi yapmış olacak ki, "Abi kusura bakma bulamadık. Yenge hanım Agatha Chiristie'yi biliyordur mutlaka, onun kaldığı oda dolu, yalnız kalanlar şu anda dışarıda, onlar gelmeden bir gösterelim de yüzümüz eğik olmasın." deyince görevli arkadaşa “bir başka sefere” filan demiştik. Ama arkadaş kararlıydı. Bizi yabancı gelinimize karşı mahcup etmeyecekti. O önden biz arkadan Agatha Chiristie'nin odasına doğru yürümeye başlamıştık. Odanın kapısına vardığımızda, görevli vakur bir tavırla odanın kapısını açmıştı.

Ah Zerrinciğim ah, Agatha'ya o ne meraktı öyle? Odasına ışık hızında ne girişti mübarek. Arkasından hemen gelin kızımız da girmişti. Biz ilerlerken bir de baktık ki odanın sakinleri orada... Görevli bizim için o denli uğraşmıştı, bu zor durumunda yanında olmak gerekiyordu.

Durumu izah etmek üzere giderken, birdenbire kapı yüzümüze kapanmıştı. Nasıl bir bilmeceydi bu?

Sanırsın, Miss Agatha ile Mr. Mika Waltari sözleşmişler "şu aileye bir oyun edelim" demişler.

Bizim kızlar panik olmuş içeriden bağırıyorlardı “kapıyı açamıyoruz siz dışarıdan açar mısınız?" Tuhaf bir durumdu, biz Uğur'la dışarıda; ablası ve eşi içeride... Ne gündü ya rabbim. İşin en tuhaf tarafı da bize kapıyı açan görevlinin de anahtarı açmıyordu kapıyı. Derken başka görevliler gelmiş kapı açılmıştı. Kızlar telaş içinde çıkmışlardı. İçeride kalan müşteriler de Finlandiyalıymış meğer. Neyse Uğur özürler dileyerek durumu anlatmıştı.

Vapurla bizim tarafa doğru dönerken, Uğur o olayın gerisindekileri anlattığında, gülelim mi ağlayalım mı bilememiştik. Adamlar o gün İstanbul'u gezmişler ve çok büyülenmişler. Bu doğu batı karışımı egzotik kentte buraya has bir fanteziyi de yaşamak istemişler. Bu, egzotik kentin kadınlarıyla birlikte olmak üzerine gerçekleşen bir fantezi olacaktır. Haliyle odalarına gelmişler, duşlarını almışlar şarap ve meyve siparişi vermişler, gelecek misafirlerini karşılamaya hazırlanmışlar. Birdenbire kapı açılıp da telaşla içeriye giren iki hanım olunca da sevinmişler elbette. Gelin kızımız Fince konuşunca daha bir mutlu olmuşlar. Her neyse her şey zamanında anlaşılmış, daha zor durumlara sebep olmamıştı.

Ara ara, o maceramızı hatırladıkça öğrenme şansım olmayan bir soru takılır aklıma. O Finli Turist misafirlerimiz, odasına dalan bizim kızları görünce memnuniyetleri yüzlerinden okunuyordu. Uğur'la ikimiz için ne düşünmüşlerdi acaba? Yeşilçam döneminde film setlerine kızlarını götüren anneleri gelir aklıma hep. Böyle çağrışım yapar bende. Olsun İstanbul'un Beyoğlu'sudur burası gizeminden sual olunmaz...

Suriye Pasajı'nın İyi Saatte Olsunları

Anneannem Beyoğlu'nun birçok binasında, "iyi saatte olsunlar" diye birilerinin olduğunu söyler, akabinde de hemen kulağını çeker, eliyle de tahtaya vururdu. Peş peşe üç kere yapardı bunu. "Bu iyi saatte olsunlar" denilenler cinler, periler dedikleri; hiç bir zaman kimsenin görmediği bir takım varlıklardır. Tahtaya vurmanın kökeni ise, aralarında kötü ruhlar varsa onların uzaklaşacağına yönelik bir pagan inanışıdır. Öyle olsa da anneannem öyle yaptığı zaman ister istemez ürkerdi insan. Kendine has dokusu olan bazı binalarda, bu iyi saatte olsunlar var gibi gelirdi. Bunlardan biri de İstiklal Caddesi'ndeki Suriye Pasajı idi. önünden geçtiğimde hep merak ederdim nasıl bir yerdi? Aklıma koymuştum bir gün bu binada ne var ne yok diye bakacaktım. Bir keresinde bu olacaktı, nedensiz biçimde vazgeçivermiştim.

Kış mevsiminin ayrı bir güzelliği vardır. İnsanlar kapalı mekânlarda toplaşır. Hava ne kadar soğuk olursa olsun, bu toplanmanın sıcaklığı içi de dışı da ısıtır. O toplantı dağılınca gün de akşama doğru ilerliyorsa nedensiz duygulara kapılmak kaçınılmaz gibidir. Sebepsiz de olsa insanın içine kasvet basar. Büyük ebeveynler (anneanne-babaanne vb.) gün kavuşurken, daha doğrusu akşam ezanında, örgü, dikiş-nakış gibi işleri yaparken "Şeytan ezan vakti bir parmak çalarmış, işi bırakmayasın diye, sakın şeytana uyma" derlerdi. O akşam vakti de Suriye Pasajı'nda, merakıma şeytan bal katmış, ben yine de o şeytana uymamıştım Belki de ürkmüştüm.

Okulun öğle yemeği arasında gitmeyi planlamıştım. Bu planı yaparken babam faktörünü de hesaba katmam gerekirdi. Tek başına öyle yerler gezilmez deyip izin vermezdi. Ya biri görür de babama söylerse? Düşünüp ona da bir çare bulmuştum. Ben aynı zamanda dikiş-nakış öğreten okula gidiyordum "Dikiş malzemesi aramaya gittim" diyecektim. Bir öğle paydosunda ayarlamış gitmiştim Suriye Pasajı'na. İçeriye girip dolaştığımda biraz hayal kırıklığı yaşamıştım. Bizim Mısır Apartmanı, daha çok "iyi saatte olsunlar" potansiyeline sahip bir binaydı. Olan öğle yemeğime olmuştu. Babamı neredeyse bütün Beyoğlu tanıyordu. Okul zamanlarında da üşenmez sandviç, poğaça

gibi hamur işi satanları dolaşır, bana satmamaları için sıkı sıkı tembih ederdi. Öyle hamur işi gıdalar şişkinlik yapmaktan başka işe yaramazdı. Bunun için de şöyle bir önlem almıştı. Eğer eve gitmeyeceksem Pınar Lokantası'nda yemek yiyebilirdim. Ödemeyi babam sonra yapardı. Tabii bu lokanta bana, makarna, pilav, börek gibi yemekleri asla vermezdi. Et, sebze yemekleriyse sınırsızdı. Bu Pınar Lokantası durumu güzeldi güzel olmasına. İlkokuldayken, sabah saatlerinde babamın ayarlamasıyla çiğ yumurta içmek azap gibi gelirdi. Okulumuzun tam karşısındaki bakkal, bahçesinde tavuk besliyordu. Babam tavuk yumurtladığı anda almasını ve taze yumurtayı benim için getirmesini rica etmişti. Çok yararlı olabilir ama beni ve midemi çok zorlayan bir durumdu.

Taksim İlkokuluna kayıt yaptırmasının nedeni onun bölgesine yakın olayım diyeydi. Okula geldiğimde kapı önünde seyyar satıcılardan her hangi bir şey almamam için her türlü önlemi almıştı. Arkadaşı olan okul müdürümüzün, radar gibi gözleri vardı sanki. Okul kapısı ders zilinden beş on dakika önce açılırdı. Eğer ben biraz erken gelip kapı önünde duruyorsam, kapı açılır okul görevlisi Hidayet ağabey beni hemen içeriye alırdı. Zamanla bu yumurta işini aklımca çözmüştüm. Bakkala söz verip dışarıda içeceğime inandırmıştım. Bakkalın en uzağında, attığım yumurtalar kaç tane olmuştur kim bilir? Ah bir de buram buram kokan lahmacundan alamamak, bir çocuk için nasıl da bir azaptır. Bir kere illegal biçimde o lahmacundan yemiştim elbette. Çok kolaydı, sıra arkadaşım kendine alıyormuş gibi bana da almıştı. O zamanlar hiç bir anne baba o lahmacunlardan yemesini istemezdi çocuklarının. Teyzemin büyük oğlu Aksaray'da, bir gün seyyar bir lahmacuncunun, sokak kedisini lahmacun sattığı kutunun içine koyduğunu görmüş, hemen de söylemişti. İçim bulanmış lahmacunlara hiç imrenmemiştim. O zamanlarda hep bu kedi etinden yapıldığı konuşulurdu ortalıkta.

Ah Suriye Pasajı senin merakın yüzünden aç kalmak da varmış. Bu nedenle de akşama kadar, çok acıksam da sabretmek zorundaydım. Pasajdan hayal kırıklığıyla çıkmak üzereyken sağda ve solda olan mermer merdivenler çekmişti dikkatimi. Sol taraftaki merdivenleri çıkmaya başlayınca hayat birdenbire değişmişti sanki. Ortalık ıssızlaşmış, karşıma bir galeri çıkmıştı. Bu galeri binanın sağını solunu birleştiren ev balkonu gibi gelmişti bana. Büyük kapılar vardı. Kapıların oraya doğru giderken daha da issızlaşmıştı ortalık. Gerçekten içimi bir korku kaplamıştı. Panik halinde hemen çıkmak istemiştim. O telaşla çıkış yönünü de bulamamıştım. Nasıl kızmıştım

kendime. Defalarca söz vermiştim kendime, eğer oradan çıkabilirsem bir daha öyle olur olmaz yerlere gitmek mi, Allah korusun... O panik içindeyken birinin seslendiğini duymuştum. “Hah tamam işte öyle ukalalık edip dalga geçersen, bu iyi saatte olsunlar kendilerini böyle tanıtırlar." diye düşünmedim dersem yalan olur doğrusu. Seslenen adımla sesleniyordu sanki. Bir kez daha duymuştum işte, “Semaaa, Sema kızim duymuyor musun beni?" diye sesleniyordu. Anneannem gibi kulağımı çekip vurmak için de tahta arıyordum. Derken seslenen kişi yanıma kadar gelince onu tanımıştım. Ateş ablaydı gelen.

Muhtemelen Ateş ablanın adı takmaydı. Onu, Reşat amcanın (Kulüp Reşat) gece kulübünde, Aşkın Saati Gelince filminin setinde tanımıştım. Beyoğlu gece kulüplerinden birinde dansözlük yaptığını da o gün öğrenmiştim. Babamın hoş maceralarından biriydi. “Semacığım hayrola ne yapıyorsun burada?" Ona her şeyi açıkça söylemiş babama da söylememesini rica etmiştim. "Gel ben burada oturuyorum gel gel," diye çağırınca içeriye girmiştim. Girince de kocaman bir antre ile karşılaşmıştım. Demek o kapıların ardı bu denli genişti. Ortada dökme bir soba yanıyordu. Aslan ayaklı ceviz masa üstüne sofra kurulmuştu. Beş ya da altı kapı vardı. Sesler olunca kapılar açılmış, odalardan; hepsinin üzerinde akide şekeri gibi renklerde saten sabahlıklarla birbirinden güzel ablalar çıkmıştı. Hepsi yeni uyanmış, hemen sobanın başına üşüşmüşlerdi. Üzerlerine sinmiş mis gibi parfüm kokusu ortalığı kaplamıştı. Kadınlar beni görünce biraz şaşırır gibi olmuşlardı. Ateş abla, “Bizim Adnan'ın kızı" diye tanıtmıştı. Kendimi toparlamıştım artık. Hem Ateş ablalar yemek yiyeceklerdi, izin isteyip gitmek üzereyken hepsi birden, "Aa olur mu hiç bir iki lokma yemeden bırakmayız,” diye israr edince ben de sofraya oturmuştum. (Hayata karşı iyi oldukça hayatın bize cevap verişi bizi mağdur etmiyor, o gün de aç kalmamıştım işte.)

O sırada bir kapı daha açılmış, dışarıya bembeyaz sabahlığı ve kuzguni siyah saçlarıyla oldukça havalı ve güzel bir abla daha çıkmıştı."Oo Asuman Can hanım günaydın.” demişti başka bir abla. Asuman Can'ı o gün ilk defa görmeme rağmen ismi hiç yabancı gelmemişti, neden acaba? Biraz düşününce nedenini bulmuştum. Bizim binadan (Mısır Apartmanı) çıkarken "Foli Bergere" isimli gece kulübünün ışıklı neonunda en başta onun ismi kocaman harflerle yazılıydı.

O gün orada olan ablaların hepsi ışıklı neonları olan gece kulüplerinde

yani pavyonda çalışan ablalardı. Bizler uyumaya giderken onlar da işlerine gidiyorlardı. Onların iş elbiseleri pırıl pırıl ışıltılı tuvaletlerdi. Dansöz, şarkıcı ve konsomatris olarak belirtiliyor görev tanımları. Hele konsomatrisler, onların görevi, biraz fazla emek isteyen ağır bir görevdi. Bir kere güzel olmaları gerekiyordu. Üstelik tepeden tırnağa bakımlı ve şık olmalıydılar. Aynı zaman da iyi bir oyuncu olmaları şarttı. Onları masalarına davet eden adamları para harcamaya teşvik etmeleri, çalıştığı yere kazanç sağlamaları gerekirdi. Tiyatro oyuncularının dediği gibi, "yürekleri kan ağlasa da" onlar hep pürneşe olmak zorundaydılar. Cinderella masalında ki gibi şahane tuvaleti giyince hayatlarının prensini tanımıyorlardı.

* * * * *

Emekli bir deniz subayı olan Reşat Nuri Karakaya (Kulüp Reşat) yani benim Reşat amcam, üsteğmen olarak gittiği Amerika'dan döndüğünde, orada tanıdığı eğlence mekânlarının bir modelini ülkemizde oluşturmak ister. "Bizde gece gidilen eğlence yerlerinde neden cinsel tema üzerine program uygulanıyordu, aklım ermiyordu. Yani insanlar gece eğlencesi için neden düğün ya da balo organizasyonlarını ya da okul çaylarını beklesinlerdi? Kaldı ki öyle organizasyonlar kapalı devre yaşanıyordu. Sadece tanıdıklarla sınırlı davetlilere düzenleniyordu. Evet, gazinolar da vardır, oralarda da eğlenmek için oldukça yüksek hesapları ödemeyi göze almak gerekiyordu. Sadece bir ya da iki içki içip eğlenmek isteyenlerin böyle bir şansı niye yoktu? Bunun için pavyona gitmek ve neden oranın adetlerine göre eğlenmek zorunda kalınıyordu?" diyerek böyle bir arayışla yola çıkan Reşat amca, Büyükparmakkapı Sokağı'nda 1957 yılında "Kulüp Reşat" adında bir gece kulübü açmıştır. Kısa zamanda büyük talep gören bir eğlence yeri olmuştur bu mekân. Gazeteciler, tiyatro, sinema oyuncuları, yazar çizerler kısa zamanda bu kulübün müdavimi olmuş, İstanbul sosyetesinin devamlı gittiği bir yer de hâlini almıştır.

Şimdi düşünürüm ne çok amcam olmuş benim. Büyükparmakkapı'da, en başta kendi amcam Vural İnan, hep gülen yüzüyle aklimda kalmış Turgay amcam (Turgay Şeren), Metin amca (Metin Oktay), Coşkun amca (Coşkun Özarı), Tosun amca (o da Galatasaray çalışanıydı ben adını hep böyle bildim), Suat amca (Suat Mamat-Şöhretler Kıraathanesi sahibi, Galatasaraylı futbolcu)...

Reşat amca ile babam içtikleri su ayrı gitmeyen samimiyette arkadaştılar. Yani oralarda küçük bir kız olarak yalnız olsam da (tabi ki babam hep yanımdaydı) hiç bir tehlike olmayacağının o yaşımda bile farkındaydım. Hatta İstiklal Caddesi'nin karşısına geçildiğinde şimdi başında "Ak Sanat" olan Zambak Sokak'ta yine amcalarım vardı. Orada yedek parça dükkânları olan iki kardeş, Firuzan ve Rüçhan adlı amcalarımdı onlar. Rüçhan amcayı, o mavi bakışları ile anımsarım hep.

Reşat amca daha sonra Suadiye'ye taşınmıştı. Babam 1977 yılında vefat ettiğinde biz Karadeniz Ereğli'sinde oturuyorduk. Dolayısıyla uzun yıllar görememiştik birbirimizi. İstanbul'a Bostancı'ya taşındığımızda Reşat amca ile fırsat buldukça hep görüşmüştük. Tıpkı Büyükparmakkapı'da olduğu gibi, bir aile büyüğüne yapılan ziyaretler gibi olmuştu. Gece eğlencesine de katılmıştık dostlarla, yalnız bizim Reşat amca ile birebir sohbetlerimiz gündüz vakti olurdu. Bol bol babamı yâd eder, bazen hüzünlenir, ağlaşırdık. Şimdi Reşat amca da yok artık, nurlarda yatsın.

Aklımda Mısır Apartmanı

Bu binaya gelişimizin müsebbibi olan kişinin dedem olduğunu, Konyalı Mehmet Efendi'nin hikâyesinde anlatmıştım. Üst katta oturduğumuz zamanlarda daha ufak yaşlardaydım. Öyle olsa da bizim daireden dışarı çıkınca gördüğüm; Mısır Apartmanı hakkında bilgi yazan kaynaklarda bahsedilen o meşhur çamaşırhaneleri hatırlıyorum. Cumhuriyet Bayramı resmigeçitleri İstiklal Caddesi'nde yapıldığında, şimdi hiç yakışmayan o çekme katlar yoktu. En üst kat olan dairemizin, o dantel gibi işlenmiş balkon duvarının aralıklarından, Cumhuriyet Bayramı resmigeçitlerini izlediğim halen aklımdadır. Daha neler neler...

Anneannemin beni sıkı tembihlerle bıraktığı, uçsuz bucaksız gibi gelen koridorları, yerdeki karoların desenlerini, o desenlere dikkatlice bakarken benim o zamanlar şapkacı zannettiğim (Nerden nereye, yıllar sonra Cengiz Kahraman ile tanışınca onun heykeltıraş olduğunu öğrenmiştim) Rus asıllı Madam Barry'nin beni çağırıp nefis pastalar ikram etmesini (Daha sonraki yıllarda annemin çocukluğunda, onu da hep Büyükada'da olan yazlığına davet ettiğini öğrenmiştim), özellikle sabah saatlerinde o yerleri, mermer merdivenleri, merdivenlerin ferforjelerini, tırabzanlarını, ceviz mobilyalı ferforjemi asansörü, servis kapılarını ve onların temizliklerini yapan Mustafa abiyi, Apti amcayı, Ahmet ağabeyi hâlen en taze biçimde hatırların. Bir de çocukluğun verdiği cüretle yaptığım muzırlıklar en taze biçimde aklımdadır.

Apartmanın o kocaman dairelerinin kapıları da oldukça heybetli görünürdü. Yukarı çıkarken solda kalan servis kapıları da dairenin devamı hissini verirdi. Oysa ben servis kapılarının arkasında, apartmanın servis bölümü olduğunu biliyordum.

Her iki dedemin de Demokrat Parti'ye karşı sempatisi vardı. Yalnız Vatan Caddesi yıkımlarını, hele de camilerin yıkılmasını Reşat dedem pek hoş karşılamamıştı. "Ne günah, hem de Mimar Sinan'ın eserleri de vardı aralarında." diyordu. Mehmet dedem ve enişteler "Durum pek iyi değil, bu yıkımlar iyi gelmeyecek bu adama, hep etrafındakilere uydu hiç de iyi etmedi." gibisinden konuşmalar yaparlardı. Okumayı çabuk öğrenince gördüğüm her yazıyı okur olmuştum, gazeteden yapılmış

kesekâğıtları en ilgilendiklerimdi. Bu ilgi beni, gazeteden yapılmış bir kesekâğıdı yırtılmadan nasıl düz hale getirilir, onun ustası yapmıştı.

İlkokul üçüncü sınıftaydım, yine de her gördüğümü okuma merakım devam ediyordu. Bir gün Tophane Boğazkesen yokuşundan çıkarken, köşede gazete bayisinde "Akbaba" mizah dergisini gördüm. Kapağındaki Menderes'le ilgili bir karikatür hâlen aklımdadır. Menderes'in kafasının içinde bir sürü insanlar çizilmişti. Altta olan yorumda; "Ecel geldi cihane baş ağrısı bahane" yazılıydı. Yazıdan pek bir şey anlamasam da çizgilerden "galiba ölecek" tahminini yapabilmiştim. O zamanki aklımla yaptığım tahmin doğru çıkmış, 1961 Eylül ayında idam edilmişti. 27 Mayıs askeri ihtilalinden sonra Yassıada'ya gidişi, tutuklanışı büyük haberlerle duyurulmuştu. Menderes'i seven dedem, anneannem filan, Menderes'ten fısıltıyla bahseder olmuşlardı. 27 Mayıs'ın iki simgesini hâlen hatırlarım: Taksim Meydanı'nda defne dalı sarılmış süngü anıtı ile yeşil-beyaz renkli paketiyle 27 Mayıs sigarasıdır.

Büyük dayım Cumhuriyet Halk Partisi ve İnönü sempatizanıydı. O günlerde Beyoğlu Alkazar Sineması'nın sorumlu ikinci müdürüydü. Dayım, politik tercihini bilen makinistin azizliğine uğramıştı: Ülke yönetimi Cemal Gürsel'in liderliğinde kurulmuş Milli Birlik Komitesi'ndeydi. Menderes'in Yassıada'da tutukluluğu da devam ediyordu. Alkazar Sineması'nda film gösterimi sırasında izleyiciler birdenbire Menderes'in görüntülerini izlemeye başlamışlardır. İzleyiciler galeyana gelmiş “Örfi İdare” (sıkıyönetim) hemen müdahale etmiştir. Sorumlu olarak da dayım hemen Balmumucu askeri hapishanesine götürülmüştü. Günlerce hiç haber alamamış, endişelenmiştik. Sonra olay anlaşılınca dayımı serbest bırakmışlardı.

27 Mayıs'ın apartmanımıza ve bizim evden taşınmamız konusunda büyük etkisi olmuştur. Önce Mısır Apartmanı'nın o günkü sahibi Ali İpar'ın tutuklandığını duymuştuk. Sonra da bütün mal varlığına el konduğunu. Binamızın üst iki katını özel üniversite için kiraya verecekti örfi idare. Biz de en üst kattaki dairede oturduğumuzdan, dedeme de tahliye emri göndermişlerdi. Dedem de aldığı belgeyi hâlen orada dairesi olan Avukat Hüsamettin Cindoruk'a göstermiş. Hüsamettin Bey de böyle bir yetkileri olmadığını söylemiş. Prenses Emine öyle bir sözleşme yapmıştır ki o zaman dedemin dediği gibi, “örfi idare kumandani" onu ikna etmek için masaya oturmuş.

Artık zemin katta oturuyorduk. Alışkanlıktan olacak hep üst kata giderdim ister istemez. Oraya gitmeme kimse bir şey demiyordu. Yalnız artık oradaki dairede oturmuyorduk. Bundan sorumlu olarak da ders aralarında bizim katta gezinen öğrencileri gördüm galiba? O servis kapılarından muzırlık yapmıştım onlara. Servis bölümü aydınlık bir bölüm değildi. Koridora açılan servis kapısının ışık sızdırmadığını da ne güzel hesaba katmışım meğer. Teneffüs zamanlarında kapıyı hafif aralayarak sesimi ayarlayıp tiz bir biçimde "Hu huuu" deyip kapıyı yavaşça kapatırken belli belirsiz aralık bırakıyordum. O aralıktan onların irkilmesini izlemek çok eğlenceli oluyordu. Etrafta görünen olmadığından gaipten gelen bir ses gibi oluyordu. Bunu keşfetmiştim ya artık hep fırsat kolluyordum yapmak için. Bir keresinde temizlik sırasında da yapmıştım. Hepsini çok sevdiğim Ahmet, Mustafa ağabey ve Apti amca nasıl ürkmüşlerdi. Kıyamamış onlara bir daha da yapmamıştım. Bu maceramı anlatmamın önemli bir nedeni vardır aslında.

Bazı kaynaklarda (!!!) İsrail gizli servisi Mossad'ın 1947 yılında, Mısır Apartmanı sakinlerinden, Abdülhamit, Vahdeddin, Atatürk, İsmet İnönü, Adnan Menderes'in de diş hekimi olan Sami Günzberg'in dairesinde kurulduğu yazar (bazı kaynaklarda 1949 diye geçiyor). Bütün bunlar olurken kimsenin ruhu bile duymamış. En azından bizimkilerin, yani anneannem ve dedemin...

1969 yılında, Amerikan 6. Filosu protestosu yaşandığı o pazar günü, İstiklal Caddesi'nde, ne sağcı ne de solcu olan kuzenimin, sinema çıkışında eli sopalı gericilerin saldırısına uğraması çok can sıkıcı olmuştu. Onu hastaneye yetiştirip ayaküstü tedavisi yapıldıktan sonra eve tam gelmiştik ki, bu sefer de küçük teyzemin eşi olan enişte biraz daha ağrı bir hâlde gelmişti. Neyse ona da hastanede gerekenler yapılmıştı. O da eve gelmişti. Tabii o akşam sofrada rakılar yudumlanırken Amerika'ya verip veriştirilmişti. Duymuşlar mıydı acaba? Hani hep deniyor ya "yerin kulağı vardır" eğer duymuşlarsa bu cümle yerini bulmuş oluyor.

Bir de benim bu servis kapısı muzırlığım. Onu da görmüşler midir? Bu gizli servisin kuruluşunu, bazen bir şehir efsanesi diye düşünürüm hep (birçok kaynak öyle söylemiyor tabii). 1960'lı yıllarda bizim apartmanın her katında belli yerlere, Mossad'ın gizli kameralar yerleştirildiği de yazar o kaynaklarda. Benim yaptığım o muzırlığı, bir

de kuzenimle ince yüksek topuklu ayakkabılarla, yan komşu binamız Saint Antuan Kilisesi'ne kadar yürüyeceğimize dair girdiğimiz iddiayı uygularken de görmüşler midir? Tahminen 1967 yılı olması gerek. Günlerden bir gün, anneannem ben ve çok iyi anlaştığımız kuzenim Cengiz (nurlarda yat can kardeşim) öyle kendi hâlimizde evdeydik. Önce de söz ettiğim gibi artık zemin katta oturuyorduk. Bu zemin kat, arka taraftan (Akarsu Sokağı) ikinci kat idi. Ana kapıdan girince iki kat merdiven inmek gerekiyordu. Bu inişler bizim evden duyulurdu. Anneannemin, gelenin inişinden kim olduğunu anlamak gibi bir uzmanlığı vardı. O gün de basamaklardan ince topuk sesleri duyuluyordu. Anneannem gelenin, daha doğrusu gelenlerin kimler olduğunu hemen tahmin etmişti. "Hah Ülker Hanım'la, Leman Hanım nihayet geliyorlar" demişti. Topuk seslerinin acayip bir ritmi oluyormuş meğer merdivenden inerken. Doğruydu, gelenler onlardı. (Leman teyze Cengiz'in annesi olan teyzem, Ülker hala da meşhur şapkalı halamızdı.) Cengiz'le iddialaşmamıza neden olan bu topuk sesleriydi.

Karşılıklı olarak "sen giyemezsin, yapamazsın" diye sıkı bir biçimde iddialaşmıştık. Onur meselesi hâline gelmişti nerdeyse. Her ikimiz de topuklu ayakkabılarla İstiklal Caddesi'nde yürüyecektik. Mesafe de bizim binadan Saint Antuan Kilisesi'ne kadardı. Yalnız bunun uygun bir anını kollamak gerekiyordu. Elbet fırsatını bulurduk (biz de ebeveynlerimiz gibi iddiayı seviyormuşuz vallahi). O fırsatı bir akşam yakalamış ve hemen uygulamaya geçmiştik

Dedemle Cengiz'in babası, altmış altı oynuyorlardı. Bu iskambil oyunları en çok biz çocuklara yarardı hep. Genelde az ötemizde olan "Şark Muhallebicisi" dükkânından tatlısına oynarlardı. Kazanan kaybeden bizim için fark etmezdi. O akşam iki kere bir faydası olmuştu bu iskambil oyununun. Oyun bitmişti tatlı siparişi için, Mustafa ağabeye birisinin söylemesi gerekiyordu. Hemen Cengiz'le bu göreve talip olmuştuk. Yüksek ökçeli ayakkabıları gizlice alarak ana kapıya doğru yöneldik. Birden bu görüntümüzün Mustafa ağabeye tuhaf görüneceğini düşünerek merdivenlerin ortasında çıkardık. Artık nasıl dil dökmüşsek, Mustafa Ağabey bize kıyamamış İstiklal Caddesi yönündeki o dev asa kapının birini bizim için açmıştı Arkamızdan bakacağını söyleyerek Şark Muhallebicisine gitmemize izin vermişti. Muhallebici sabaha kadar açık olurdu o zamanlar. İstiklal Caddesi'nde gece 12.00'den sonra topuklu ayakkabıları, arkamızdan bakan Mustafa ağabeyden gizlice giyerek yürümeye başlamıştık. İddiayı ben kaybetmiştim. Efendim buradaki ana fikir, eğer o kameralar mevcutsa,

Cengiz'le bizim hâlimize ne yorum yaptılar acaba? Beni normal olmayan bir çocuk olarak değerlendirmeleri çok normaldir aslında. Çünkü hem kapıdan öyle anormal bağıran, yine anormal biçimde gece yarısı annesinin topuklu ayakkabılarıyla yürüyen biri, çocuk olsa da, pek normal değildir. Belki de çocukluğa verip önemsemediler. Bu kamera olayını öğrenince, aklıma bunlar gelmişti. Aklımız sıra bu bir sır olarak kalacaktı, oysa çoktan sır olmaktan çıkmış.

O servis kapısı olayı ise sadece benim sırrım olarak kalacaktı sözde. Babama bile söylememiştim. İlahi Mısır Apartmanı, o sırrımı da hiç beklemeden hemen yetiştirmişsin cümle âleme.

Fikret Ürgüp

Ben Fikret Ürgüp'ün 1966 yılındaki hâlini hatırlıyorum. Ergenlik dönemine, buluğ çağı denirdi o günlerde. İşte tam da benim o çağa girdiğim zamanlardı. Ailemde emekli olanların dışında çalışmayan yoktu. Yani herkes emekçiydi. Üretkenlik en büyük meziyetti bizim ailede. Dedem zaten hiç emekli olmayan bir emekçiydi. Anneannem zamanında levanten ailelerin yemeklerini pişirerek çalışmıştı. Annem seçme pastanelerin şekerleme bölümünde, teyzem gelinlikçide gelin çiçekleri yapımında çalışırdı. Babam sporculuğun yanı sıra sinema filmlerinin ülke genelinde dağıtımcısıydı. Büyük amcam bakkal terazilerini satardı Tophane'de. Ortanca amcam o zamanlar çok makbul bir meslek olan "memur" idi. Sultanahmet Tapu Kadastro Dairesinin maliyesinde veznedardı. [O para destelerinin hep onun olduğunu zannederdim.] Vural amcam İnhisarlar İdaresinde (Tekel), hatta benden bir yaş büyük kuzenim bile babasının ayakkabı kutusu atölyesinde çalışıyordu. O zamanların, arayış içinde olan bir ergeni olarak ailemizin en çalışkan insanı olan dedeme, çalışmak istediğimi söylemiştim. Benim o israrlı isteğime karşı koyamayan dedem bana iş bulmuştu. Hafta sonu sadece bir gün, cumartesi günü, yarım günlük bir işti.

O zamanlar, etrafta "sosyalizm, komünizm" kelimeleri dolaştıkça bunları merak ediyordum. Hem dedem hem babam, ben daha "Komünizm nedir?" diye sorar sormaz susturmuşlardı.

Kimden nereden öğrenilir bu komünizm bilememiştim. Haftada bir yarım günlüğüne gideceğim işimi çok ciddiye almıştım. Elbiselerimi ütüleyip ayakkabılarımı boyayarak akşamdan hazır ediyor, erkenden yatıyordum. İşe başladığım ilk günde anneannem beni dualarla uğurlamıştı.

İşyerim, bizim binanın (Mısır Apartmanı) tam karşı sokağında olan bir doktorun muayenehanesindeydi. Orada telefonlara bakıp cevaplandıracak, bir de gelenleri karşılayacaktım. Bunu da 12.0018.30 arası saatlerde yapacaktım. Bir iki hafta sonra sosyalizmkomünizm hakkında aradığım cevapları bu muayenehanedeki kitaplığa göz gezdirirken bulmuştum (iyi ki okuma meraklısı olmuşum).

Muayenehanedeki patronlarım Dr. Atilla Oymak ve Dr. Fikret Ürgüp'tü. Atilla Bey'i, bir ya da iki kere görmüştüm. En fazla muhatap olduğum Fikret Bey'di. Daha sonraki yıllarda yani daha olgun yaşlarımda okuduğum kitaplar çoğaldıkça, Fikret Bey'e Mina Urgan'ın, “Bir Dinozorun Anıları" kitabında rastlayınca tuhaf olmuştum doğrusu. Onun asıl kişiliğini çok yakınındayken değil uzun bir zaman diliminden sonra bir kitabın satırlarında tanımıştım. “Beni mahveden başka bir ölüm türü başarabileceklerini başaramadan, beklenenleri gerçekleştiremeden ölmeleridir." diyordu. "Gençliğimde Fikret kadar yeteneklisi az bulunurdu. Çok cana yakın, çok sevimli, çok pırıl pırıldı Fikret. Hem dâhiliye hem de psikiyatri uzmanlığına sahip mükemmel bir hekimdi. Fikret ressamdı, Fikret yazardı, Fikret'in yapamayacağı yoktu." satırlarını okuyunca o iyi insan daha bir anlam kazanmıştı. Ama ne gam ben o zamanlarda bu değerlerin farkında olmayan, dedemin dediği gibi, “işiniz gücünüz dans dans” dediği biriydim ve Sait Faik Abasıyanık'ın, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın en yakın dostuna, o havai yaşlarımda bunları bilen gözlerle bakmamıştım.

"Her şey vaktini bekler

Ne gül vaktinden önce açar

Ne güneş vaktinden erken doğar

Bekle senin olan sana gelecektir."

demiş Mevlana.

Selçuk Kaskan

Bu anlatılacak olayın ana kahramanı benim aslında. Yalnız henüz olayların belleğimde yer edeceği yaşta olmadığımdan, bu olayı en yakın tanığı olan anneannemin ağzından aktarmak durumundayım: "Şeytan dürtmüştü sanki kapı dışarı bir baktım, bizim kız merdivenin tırabzanından kafasını uzatmış, aşağıya bakıyor. Yarı beline kadar uzanmış, bir düşse Allah korusun parçası kalmayacak. Nasıl panik içindeyim, ne yapacağımı da bilmiyordum. Allah tarafından olsa gerek, karşı daireden Selçuk kapıyı açmıştı. Önce bana eliyle sus işareti yaptı sonra da çıt sesi çıkarmadan yaklaştı ve çok çevik biçimde kucakladı." Anneannem bunu her seferinde büyük bir heyecan ve panik içinde anlatırdı. Beni kurtaran komşu, önce radyodan dinleyip tanıdığımız, sonra da televizyon dizisi olarak da izlediğimiz Uğurlugiller'in yazarı Selçuk Kaskan'mış, nurlarda yatsın. Geçen gün Mısır Apartmanı'na, neden öyle yarı belime kadar sarkmışım onu tespit etmeye gitmiştim. Yukarıdan aşağıya doğru bakıldığında merdiven tırabzanları büyüleyici bir görüntü arz ediyor. Demek ki beni de o yaşımda bile büyülemiş...

Gepetto Usta

Binanın dış kapısının önünde her sabah oturan, bacakları olmayan satıcı bir amca görürdüm. Dedem anlayış gösteriyor olacak ki her sabah gelirdi. Eğik duran düz tahtanın yüksek tarafına küçük bebekleri koyunca bebekler aşağıya doğru takla atardı. O amcanın ve takla atan o minyatür bebeklerin bir arada görünüşü bana hep Pinokyo'yu ve onun babası Gepetto Usta'yı çağrıştırırdı.

Nadide Teyze

Nadide teyze de bir Pera sakiniydi. Çok kilolu oluşu yüzünden evinden pek çıkmazdı. Yaptığı lokumlar, badem ezmesi ve çikolatalar unutulacak gibi değildi. Anneannemin iyi ahbabıydı. Çukurcuma'da oturan Nadide teyzeye çok sık olmasa da anneannemle arada uğrardık. İki katlı bir evde oturuyordu. Masumiyet Müzesi'nin karşısına düşen o eve hep bakarım orası mıydı diye, çok benzese de emin değilim. Yalnız müzenin çok yakınında olduğuna eminim (belki de yıkılmıştır). Kilolu olduğundan, gelenlere evin kapısını açmak için merdiven inip çıkması zor geliyor diye, yukarıdan aşağıya kalın bir ip ve makarayla bir düzenek yapmış, böylece ikide bir merdiven inip çıkmıyordu. Kapı çalinca camdan bakar, uygun görürse de o düzenekle kapıyı açardı. Gelen kişiye kapıyı iyice kapatmasını söylerdi. Bayramlarda Hacı Bekir pastanesine ve muhtelif pastanelere sipariş üzerine şekerlemelerinden yapardı. Bir gün anneannem dedeme çok sinirlenmiş Nadide teyzeye dert yanmıştı. Nadide Teyze de "Adam yorgunluktan olura olmaza sinirlenmeye başlamış, ne yap biliyor musun Makbule Hanımcığım; buğdaylı ayran çorbası pişir, bir tutam tuz kadar damla sakızını döverek içine kat iyi gelecektir."

Bir süre sonra mucize gibi bir şey olmuştu. Nadide teyze evinden çıkmış, bize, Mısır Apartmanı'nın oraya kadar gelmişti. Çok sevinmiştik, bir o kadar da şaşırmıştık. Nadide teyze anneanneme, o gittiğimizde damla sakızı vermeyi düşünmüş ama unutmuş. Gayret ederek kestirmelerden gelerek ulaşmış, sakızı da vermişti. "Merak ettiğim bu muazzam apartmanın içini gördüm, bir de çay keyfi yaptım üstelik." demişti. Nadide teyzenin getirdiği damla sakızını da katarak ayran çorbası pişmişti. Dedemin sinirine, huysuzluğuna iyi gelip gelmediğini hatırlamıyorum. Ama o gün mucizevi biçimde evden çıkmış olmasını unutmadım. Bir de o çorbanın lezzeti hep dilimdedir.

Neriman Köksal

Beş altı yaşları arasındaydım. Babamla Samsun'a, babamın halasına gitmiştik. Bu büyük halaların evi oldukça büyük bir evdi. Eşi olan enişte, vali yardımcısıydı. Tabii ben o zaman vali nedir, kimdir ya da başka meslekler nedir bilmiyordum. Benim hatırladığım büyük hala ve akrabalarının iyi insanlar olduğuydu. İyi insanlar da olsalar, ayrımcılığın ne olduğunu da onlardan öğrenmiştim. Geniş evde, mutfakta çalışanlar, bahçıvanlar filan derken kalabalık biçimde yaşıyorlardı. Bir gün; çok kocaman olarak aklımda kalmış merdivenler, pırıl pırıl cilalıydılar. Aynı biçimde tirabzanları da. Tırabzanın üstüne oturmuş, aşağıya kadar bir güzel kaymıştım. Böyle yapınca da ses seda olmamıştı. Sessiz biçimde merdivenleri çıkıp, bir daha kaymayı planlarken, merdivenin bitiminde o manzara ile karşılaşmıştım. Akrabaların çocukları (bir kız bir de erkek iki kardeştiler), saçları örgülü bir kızı ortalarına almış bir güzel hırpalıyorlardı. Kız karşı koyamıyor sadece sessiz sessiz ağlıyordu. “Aa yapmayın yazık!" diyebilmiştim sadece. Umursamadılar, kızı daha fazla hırpaladılar. Evde büyük olarak kim varsa, o kuzenleri teker teker hepsine şikâyet etmiştim. Kimse kızmamış, o çocukları bu yaptıklarından dolayı paylamamıştı. Hatta o çelimsiz hâliyle karşı koyamayan kızın annesi babası dâhil. Adaletsiz hava beni boğmuştu sanki. Babama o evden hemen gitmemiz için ağlayarak neredeyse yalvarmıştım. Babam daha fazla üzülmeyeyim diye olacak, dönmek için karar almıştı. Nasıl bir âlemdi bu ebeveynlerin âlemi? Hem kendinden küçükler ezilmez, aksine korunur, sofrada senden başka olanları da düşün paylaş, gibi bir sürü öğütlerde bulun sonra da o küçük kızın uğradığı o haksızlığa karşı hiç bir şey yapma...

O gece uyku tutmamıştı. O küçük kızın hâli gözümün önünden gitmemişti. [Hâlen canlı biçimde, net canlanır gözümde.]

Sabah ayrılırken bizi bahçe kapısına uğurlamak üzere çıkmışlardı. Büyük hala yanaklarımdan öpmeye çalışırken "Aa minik güzel kızımız ağladın mı sen, gözlerin şişmiş, kıyamam sana, gidiyorsun diye mi?" sorusunu sorunca "Hayır gidiyoruz diye değil, o küçük kızın yüzünden. Hiç biriniz o dayak yediğinde hiç bir şey yapmadınız, ne kadar da güçsüzdü; sizi hiç sevmedim. Bir daha da buraya gelmeyeceğim, sizi de hiç görmeyeceğim" diye bağırmış, büyüklerin ellerini de

öpmemiştim. Babam benim üzülmeme dayanamamış üstüme hiç varmamış "Aa ne ayıp kızım büyüklerin elleri öpülmez mi? Ne ayıp" filan dememişti.

Samsun'a gittiğimizde eniştesi ona Samsunspor kulübünde antrenörlük için girişimlerde bulunduğunu, hemen başlayabileceğini söylemişse de olmamış; babam kabul etmemişti. Bunun benimle bir ilgisi var mıydı bilemiyorum.

Bu kötü kalmış anı nedeniyle “akraba" diye tanıtılanlara karşı büyük bir güvensizlik duyuyordum. Ayrıca bu akrabalardan bazıları olura olmaza karışır, kafa bulandırırlardı. Bunlardan bir iki tane de bizim ailede mevcuttu. Böyle birinin girişimleriyle kendimi yeni evlenmiş Vural amcamın evinde bulmuştum. Anne yokluğunun boşluğunu hiç hissetmemiştim. Yalnız babamın yokluğuna hiç bir zaman tahammül edemezdim. Babam hastaneye yatmış, beni de o yeni evli yengenin yanına zorla misafir ettirmişlerdi. Yabancılaşmanın en yükseğini yaşamış, günlerce ağlamıştım. Öyle günlerde tanışmıştık Neriman ablayla. Saman sarısı saçları, oldukça uzun boyu ve elindeki reçel kavanozu ile yanıma yaklaşmış, "Ağlama küçük kız bak sana portakal reçeli getirdim." demişti. Vural amcam onun kız kardeşiyle evlenmişti. Yani amcamın baldızı oluyordu Neriman Köksal. O günlerde amcamlar Pangaltı'da, Neriman abla da Nişantaşı Topağacı'nda oturuyorlardı. Bir akşam Neriman ablanın evine yemeğe gitmiştik. O zaman onu bir film artisti olarak tanımıyor, bilmiyordum. Çünkü Neriman ablanın filmlerini, benim yaşımda çocukların izlemesine izin verilmiyordu. Onu çok temiz, titiz bir ev hanımı olarak ve yengemin ablası olarak tanımıştım o zamanlarda. Sonraki yaşlarimda onu filmlerde izlemiş, oyuncu olduğunu o zaman öğrenmiştim. Bunu öğrendikten sonra da bir daha hiç karşılaşmamıştık.

Enstitüye gittiğim yıllarda bir gün onu bizim binanın önünden geçerken görmüştüm. Yanında kuzenim yani amcamın oğlu Reşat vardı. Reşat'ın elinden tutmuş yürüyorlardı. Nedense heyecanlanmıştım. Arkalarından hızla yürüyüp yetişmiştim. Önce kuzenimin saçını bir okşamıştım sonra da ona selam vermiştim. Tanımamıştı beni, herhangi bir hayranı olan genç kız olarak görmüştü besbelli. Yani ben deki de ne gururmuş mübarek. Çağrıştıracak hiç bir harekette bulunmamıştım. Yıllar sonra onun vefat haberini Beyoğlu'nda almıştım. Özgür Üniversitesinin sekreteryasında çalışıyor, iş çıkışı da sivil itaatsizlik kampanyaları için ha bire sivil toplum

derneklerine gönüllü olarak gidiyordum. O yıl "Sürekli Aydınlık İçin Bir Dakika Karanlık" hareketinin en ortasındaydım. Kampanya bitmiş Neriman ablanın ölüm haberi de hemen kulaktan kulağa yayılmıştı. O akşam Arnavutköy'e, Ece'nin Yerine onun adına kadehlerimizi kaldırmaya gitmiştik. Yılların eskimeyen oyuncusu Sevda Ferdağ'ı da orada görmüş, tanımıştım. Onun da bizim de çok hüzünlendiğimiz bir kadeh kaldırışı olmuştu...

Şöhretin de İyisi Kötüsü Olmaz mı?

1996 yılı... Ülkemiz hummalı bir hazırlık içindeydi. Televizyondan "25 Milyar Dünyalı İstanbul'da" anonsları yapılıyordu. Yapıldıkça bu "Habitat" denilen durum daha fazla ilgi uyandırmıştı. İdeallerimizle hemen yer almıştık bu "Habitat" sürecinde. "Bir yere yerleşmek, yaşanabilir bir çevrede oturmak (insan için); bitki içinse bitkinin doğal olarak yetiştiği yer. Bitkinin ana yurdu." diye tanımlanıyor bu "Habitat" dediğimiz. Ben habitat sürecinin hazırlığını seçim çalışmalarına benzetmiştim. İstiklal Caddesi'nin o güzelim paket taşları çıkarılmış, "müthiş bir tasarım harikası!" olarak beton dökülmüş ve üzerine kurabiye yapımındaki gibi kalıplarla şekil verilip "muazzam bir estetik!" yaratılmıştı. 1996 yılında, Birleşmiş Milletlerin organizasyonunda bu insan yerleşimleri konferansının İstanbul'da yapılmasına karar verilmişti. Birleşmiş Milletler fonlar aktarmış, sivil toplum kuruluşları haddinden fazla kaptırmış bir hâlde hazırlanılıyordu bu konferansa. Bizler de büyük bir heyecanla kendi çalışma gurubumuzu oluşturmuş, "preep com" yani ön hazırlık çalışmalarının toplantılarına katılıyorduk. Yeni yeni cümleler eklenmişti günlük hayatımıza. Artık "aydınlar" ya da "entelektüel kesim" filan mi desek, ne desek bilemiyorum. İşin ve muslukların başına geçmişler, bizi eğitiyorlardı Cihangir Bilsak'ta. Burunlarından kıl aldırmayan bu çok ama pek çok bilgi sahibi olanların, nasıl da ağdalı bir konuşma terminolojisi vardı mübarek. Durumun en matrak yanı da bizler bu konuşma terminolojisinde konuşan, bilgilendirdiğini sananların ne dediklerini hiç anlamıyor, yalnız fena hâlde de anlamış taklidi yapıyorduk [Bu nedenle de çok sonraları anlamıştık neler olduğunu]. O süreç bittiğinde, izleme gurupları oluşturulmuş, birçok da dernek kurulmuştu. Doğrusu habitat çalışma gurubunda olmak bazen bana da havalı gelmiyor değildi. Somut projeleri olanlar ve hayata geçirenler de vardı elbet. Bunlardan biri de, "Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı" idi. Habitat sonrası bu vakfın Tünel General Yazgan Sokak'taki yerinde, "Karabiber" isimli, doğal yani yöresel, geleneksel yemeklerin verildiği yedi masalık bir lokanta açılmıştı. Ben de oranın sorumlusu olarak profesyonel olarak çalışmaya başlamıştım Buranın belli ilkeleri vardı. Çalışanların hepsinin kadın olması gerekiyordu. Öyle olunca o yıl büyük bir ilgi patlaması yaşanmıştı. Yöresel olan birçok tat orada tanınmıştı. Pirpirim, menengiç kahvesi, karalahana dolması, Tokat usulü etli yaprak dolma gibi yemekler ilk

defa ticari bir lokantada sunuluyordu. Vakıf mütevelli heyeti bu lokantanın tanınması için gerekli olanı layıkıyla yapıyordu. Talep fazla olunca çalışan arandığına dair ilanlar verilmişti. Bir gün bir kadını yollamışlardı vakıftan. Denememiz için çalışsın denmişti. Bir kızı vardı ve çalışmaya muhtaçtı. Yalnız bu hanım otobüs biletinin ne olduğunu bilmiyordu. Tuhaftı biraz. Mutfakta çalışırken diğer çalışanlarla uyumsuzluklar yaşanınca deneme süresi biterken vakıf ileri gelenleriyle konuşmuş, ahengi bozacağı fikrimi söyleyince sürenin sonunda işine son verilmişti. Yaklaşık on beş gün beraber çalışmıştık. Karabiber'den otobüs biletinin ne olduğunu bilmeyen bir kadın gelip geçmişti. Bir akşam televizyonda Savaş Ay'ın sunduğu programda o kadın da konuklar arasındaydı. Kim olduğunu öğrenince otobüs biletini gerçekten bilmediği doğrulanmıştı. O günlerde "Sevgiye Sevdalıyım" diye bir kitabın yazarı olan, eski genelev patroniçesi olan biri olduğunu öğrenmiştik. Bizim lokantaya da bu kitap için girdiğini söylüyordu. Hayret edilecek bir durumsa işten ayrılırken oldukça kaba bir biçimde davranarak ayrılmış olmasıydı. Hatta tehditler yağdırmıştı sinirinden. O zaman da asıl Pera sanki meleklerini yollamış beni ve Karabiber'deki diğer kızları koruma altına almıştı. Tünel'de olan sokak çocuklarını tenha zamanlarda yemeğe davet edip doyururduk. Her sözümüzü de dinlerlerdi. Diğer zaman hiç geçmezlerdi bile. O gün bağrışmaları duyunca nasil zincirleme bir haberdar olmaksa artık, bir ordu gibi gelmişler; "Abla hiç korkma biz sana bir şey yaptırmayacağız" demişlerdi. Hey gidi Pera hey...

Zambo Sakızları-Beyoğlu Çikolatası

"6-7 Eylül olaylarından sonra can arkadaşım Hristo ortadan kaybolmuştu. Öyle bir iki gün değil, nerdeyse bir ay olmuş, Hristo kayıplara karışmıştı. Ölmüş olsaydı haberim olurdu. Ölmemişti ama neredeydi, doğrusu çok merak etmiştim. Onunla ilgili sormadığım yer kalmamış, yine de bulamamıştım. Ailesine sorduğumda, onlar da bilmediklerini söylemişlerdi. Allah Allah neredeydi bu çocuk? Merakım endişeye dönüşmüştü. Emniyete de sormaya çekinmiştim. Bir gün Atlas Sineması'nda arka sıralarda ona rastladığımda sevinçten üzerine uçacaktım neredeyse. O sevinçle her zamanki gibi sırtına hızlıca vurup şakalaşırken o korkulu hâlini hiç unutamam. Kardeşten ileri her türlü macerayı yaşadığımız, paramızı, parasızlığımızı paylaştığımız arkadaşımin benden bu derece ürkmesi çok ağrıma gitmişti doğrusu..."

Bunları anlatan "Erdoğan Türe" o zaman İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde öğrenciymiş. O öğrencilik yıllarında Beyoğlu İstiklal Caddesi'nin büyüsüne o da kapılmış oldukça renkli hikâyeleri oluşmuş. Harbiye'de kaldığı öğrenci yurdunun kantininden kendilerine fişler dağıtılırmış, "kuponlar" diye söz ettiği o fişleri 35 kuruş gibi kârlı buldukları bir fiyata satarak soluğu Çiçek Pasajı'nda alırlarmış. O zamanlar Maçka Parkı'na "Hizmetçi Parkı" denildiğini yine ondan öğreniyoruz. Gençlik ateşinin ağır bastığı o günlerde Erdoğan Bey'in anlattığına göre, hoş maceralar yaşanırmış tramvaylarda. "Okul dağılınca, tramvayın ilk durağı Ortaköy'e giderdik ve hemen otururduk arkadaşlarla. Aslında oturarak seyahat etmek ya da etmemek pek de umurumuzda değildi. Tramvay kalkınca ayakta giden genç kızlara yerimizi verip onlara hoş görünmekti bütün çabamız. Ayaktayken de, genç kızların durduğu yerlere yakın dururduk özellikle! Bunun nedeni de tramvay, dönemeçlerde bazen aniden sarsılarak durur içinde olan yolcular neredeyse alabora olurlardı, biz de o sırada genç kız arkadaşlara, düşmesin diye "yardım" ederdik". Bu hoş anıların yanı sıra, Erdoğan Bey'den meşhur "Beyoğlu Çikolatası" ve yine oldukça meşhur olan Zambo sakızlarının o unutulmayan resmi olan arap kızı resminin tasarımcısı olduğunu öğrenmek ayrı bir heyecan uyandırmıştı...

İnegöl'de yemenicilik yapan İsmail Özgey, yeni bir iş ve hayat kurmak için İstanbul'a taşınmıştır. Muayene olmak için geldiği doktorun muayenehanesinde, bir dergiye bakarken gördüğü Arap kızı portresinden oldukça etkilenmiştir. Karaköy'de küçük bir imalathanede sakız üretmenin hazırlıkları içindeyken, ambalajda kullanacağı resim için o dergideki fotoğraf iyi bir esin kaynağı olmuştur İsmail Bey'e. Yakın dostu Mimar Erdoğan Türe'ye bu fotoğraf gibi bir resim tasarlayabilir mi diye sorar. Müspet cevap aldıktan sonra, bizim çocukluktan beri tadı damağımızda, Arap kızı portresi ile aklımızda kalan ambalajıyla "Zambo" sakızı sektördeki yerini almıştır. Kakao fiyatları pahali gelince o zamanlar yaptıkları çikolataya bolca fındık koymak ekonomik olmuştur. Yakın olan Beyoğlu'nda satılmaya başlayan Zambo çikolatası da sakızı kadar çok sevilmiştir. Ne diyelim onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

İstiklal Caddesi'nde, gelen geçeni hâlen cezbedip, ağız tatlandıran çikolatayı oluşturan bu ikiliye, Beyoğlu'na en tatlı biçimde bıraktığı bu kalıcı iz için saygı dolu selamlarımız olsun.

[Bu bilgiyi edinmemize de vesile olmuş, ilk kitabım Bizanslı Yemekler'in, Bizans figürlerinin çizeri, aynı zamanda da Erdoğan Türe'nin yeğeni olan Ata Türe'ye teşekkürler...]

Kaynakça

Birsel, Salah. Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu. Sel Yayınları.

Dikici, Radi. Dört İstanbul. Remzi Kitabevi.

Erez, Selçuk. İstanbul Nerededir? Sel Yayınları. 1998.

Freely, Brendan ve Freely, John. Galata-Pera-Beyoğlu (Bir biyografi) Yapı Kredi Yayınları. 2016

İnan, Vural. Yumruk Yemeden Boks. Tercüman Yayınları. 1980.

Kuntay, Mithat Cemal. Üç İstanbul. Sander Yayınları. 1983.

Wilbrandt, Rupert. İstanbul Çeşitlemeleri. Türkiye İş Bankası Yayınları. 1992.

Sema, Sadri. Eski İstanbul Hatıraları. Kitabevi. 2002

Scognamillo, Giovanni. Beyoğlu Kabusları. Okyanus. 2001.

Sözen, Gürol. Eski Çiçekçi Sokağı. Remzi Kitabevi. 2014.

Theotokas, Yorgos. Leonis-Bir Dünyanın Merkezindeki Şehir, İstanbul 1914-1942. İstos. 2015.

Tutel, Eser. Beyoğlu Beyoğlu İken. Oğlak Yayınları. 1998.

Türker, Orhan. Pera'dan Beyoğlu'na. Sel Yayınları. 2016.

Yordanidu, Maria. Loksandra. Belge Yayınları.